AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

Do 20.02

ppłk dypl. KONRAD RUDAWSKI

BÓJ SPOTKANIOWY W OBRONIE

5150 Wrocław
ul. Czajkowskiego 130

Rozprawa doktorska

3

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej
S/1947
05-001947-003-0

54783

WARSZAWA CZERWIEC 1992

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 54783
Akademii Obrony Narodowej

ppłk dypl. Konrad RUDAWSKI

BÓJ SPOTKANIOWY W OBRONIE

Rozprawa doktorska 3

S/1947
BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Nr ewid. .....
Działu Zbiorów Jawnych - Akademii ON

Opracowana pod kierownictwem naukowym:

płka dot. dra hab. Mariana LASZCZYKA

WARSZAWA CZERWIEC 1992

SPIS TREŚCI

Strona

WSTĘP 4

Rozdział 1
ZAŁOŻENIA WSTĘPNE, PROBLEMATYKA ROZPRAWY I PROCEDURA BADAWCZA 7

Rozdział 2
OCENA STANU WIEDZY O BOJACH SPOTKANIOWYCH W OBRONIE 17
2.1. Przesłanki powstania bojów spotkaniowych ... 17
2.2. Ewolucja zasad prowadzenia bojów spotkaniowych 19
2.2.1. Pierwsza wojna światowa 20
2.2.2. Okres międzywojenny 23
2.2.3. Druga wojna światowa 28
2.2.4. Okres po drugiej wojnie światowej – wojny lokalne i doświadczenia z ćwiczeń 30

2.3. Określenie pojęcia bój spotkaniowy 36

Rozdział 3
WARUNKI ZAISTNIENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OBRONIE ... 44
3.1. Wpływ charakteru współczesnej obrony na możliwości powstania bojów spotkaniowych 44
3.2. Warunki powstania bojów spotkaniowych w obronie 56
3.3. Wpływ sytuacji operacyjno-taktycznej na zaistnienie bojów spotkaniowych w obronie 61

Rozdział 4
CHARAKTER I WŁAŚCIWOŚCI BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OBRONIE 76
4.1. Ogólne cechy i właściwości bojów spotkaniowych 76

4.2. Czas trwania, symptomy rozpoczęcia i zakończenia boju spotkaniowego 88
4.3. Walka o inicjatywę w boju spotkaniowym 105
4.4. Manewr w boju spotkaniowym 109

Rozdział 5
CEL DZIAŁANIA I ZADANIA WOJSK, SPOSOBY PRZYGOTOWANIA ORAZ PRZEPROWADZENIA BOJU SPOTKANIOWEGO 121
5.1. Cel działania i zadania wojsk w boju spotkaniowym 121
5.2. Przygotowanie boju spotkaniowego 127
5.3. Sposoby przeprowadzenia boju spotkaniowego .. 131
5.4. Ugrupowanie bojowe wojsk w boju spotkaniowym 138

Rozdział 6
WYBRANE PROBLEMY DOWODZENIA WOJSKAMI W CZASIE ORGANIZACJI I PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OBRONIE ... 143
6.1. Wypracowanie decyzji do boju spotkaniowego .. 143
6.2. Właściwości dowodzenia wojskami oraz specyfika pracy organów dowodzenia podczas organizacji i prowadzenia boju spotkaniowego w obronie 147

ZAKOŃCZENIE 157

BIBLIOGRAFIA 161

ZAŁĄCZNIKI
1. Plan-konspekt do przeprowadzenia seminarium na temat: "Zasady i technika prowadzenia boju spotkaniowego".
2. Podział broni precyzyjnej.
3. Eksperyment symulacyjny.
4. Arkusz badania ćwiczeń
5. Arkusz badania opinii dotyczącej symulacji komputerowej do rozegrania boju spotkaniowego

WSTĘP

Taktyka będąc jednym z czynników implikujących rozwój sztuki operacyjnej, pozostaje z nią jednocześnie w określonych, ścisłych zależnościach. Stąd też jakakolwiek prognoza naukowa dotycząca sposobów prowadzenia walki uwzględniać musi przede wszystkim charakter przyszłej wojny.

Na skutek dynamicznego w ostatnich latach rozwoju nauki i techniki zmiany w sztuce wojennej następują coraz szybciej, obejmując wszystkie jej główne dziedziny: uzbrojenie, organizację, sposoby prowadzenia działań bojowych oraz metody szkolenia. Zasadnicze zmiany powoduje przede wszystkim wprowadzanie na wyposażenie wojsk nowych generacji uzbrojenia (np. ostatnio broni precyzyjnej), a także coraz szersze stosowanie elektroniki, co w konsekwencji zdeterminuje inny niż dotychczas charakter operacji i walki.

Walka (bitwa) obronna prowadzona może być często w warunkach krytycznych. Jedynym sposobem osiągnięcia celu w starciu będzie niekiedy dążenie do zmiany lub poprawienia sytuacji.

Najradykalniejszym sposobem przejęcia inicjatywy są wszelkie zwroty zaczepne, a zwłaszcza boje (bitwy) spotkaniowe. Są one jednak pod względem organizacyjnym bardzo złożone i zawierają wysoki stopień ryzyka. Istotnym jest zatem niewątpliwie ciągłe studiowanie, badanie i sprawdzanie w praktyce szkoleniowej wojsk tego rodzaju działań.

W literaturze fachowej nie ma - jak dotąd - całościowego opracowania zagadnień dotyczących boju spotkaniowego. Nieliczne pozycje, wydane prawie przed 30 laty, traktują ten

temat raczej w aspekcie zdarzeń drugiej wojny światowej. Praca niniejsza stanowi więc próbę perspektywicznego (prognostycznego) spojrzenia na istotne zagadnienia zaistnienia, zakresu przygotowania i sposobów prowadzenia tego rodzaju działań bojowych, a jednocześnie próbę wypełnienia luki w literaturze przedmiotu.

W przekroju treściowym prezentowana praca systematyzuje i syntezuje dotychczasowe wyniki badań cząstkowych. Zawiera ona historyczno-prognostyczne spojrzenie na bój spotkaniowy - głównie pod kątem opracowania jak najskuteczniejszych sposobów jego prowadzenia na przyszłym polu walki. Pod względem metodologicznym natomiast ma ona - w zamiarze autora - zgodnie z logiczną strukturą problemu poprowadzić uwagę Czytelnika od spraw najbardziej ogólnych (podstawowych) do konkretnych rozwiązań praktycznych w organizacji i prowadzeniu boju spotkaniowego w obronie. Idei takiej podporządkowany jest układ rozprawy dzielący ją na sześć rozdziałów z wyodrębnieniem w ich ramach zagadnień szczegółowych.

W rozdziale pierwszym przedstawione zostały uwarunkowania i założenia metodologiczne badań.

Rozdział drugi obejmuje zagadnienia genezy i rozwoju teorii prowadzenia bojów spotkaniowych.

Treść ***rozdziału trzeciego*** stanowią warunki zaistnienia bojów spotkaniowych w obronie. Na podstawie wniosków i wyników uzyskanych z przeprowadzonych badań określono charakter współczesnej obrony ze szczególnym uwzględnieniem możliwości powstania bojów spotkaniowych w toku jej prowadzenia.

W rozdziale czwartym na podstawie badań określono charakter i przebieg bojów spotkaniowych. Stosując metodę dedukcji określono szczegółowe ich właściwości na tle charakteru współczesnej obrony.

Rozdział piąty zawiera w opisie mechanizm przygotowania i prowadzenia boju spotkaniowego. Określone zostały zasady formułowania celu i zadań wojskom w zależności od sytuacji operacyjno-taktycznej.

W rozdziale szóstym przedstawiono problematykę dotyczącą dowodzenia wojskami. Szczegółowej analizie poddano pracę dowódczo-sztabową, pokazując jej specyfikę i właściwości w odniesieniu do perspektywicznych (zautomatyzowanych) systemów dowodzenia.

We wszystkich rozdziałach dążono do eksponowania przede wszystkim tych treści, które służyłyby dalszemu doskonaleniu zarówno sposobów taktyczno-operacyjnego działania dowódców oraz sztabów, jak i wojsk w boju spotkaniowym.

Pragnę serdecznie podziękować wszystkim, dzięki którym rezultaty te mogły przybrać rangę rozprawy doktorskiej.

Szczególną wdzięczność wyrażam Promotorowi pracy płk. doc. dr. hab. Marianowi Laszczykowi za Jego pomoc oraz cenne uwagi i wskazówki, które ułatwiły opracowanie tematu i nadały pracy ostateczny kształt.

Pragnę również podziękować Panu płk. dr. Stanisławowi Ptakowi za udogodnienie warunków do pracy nad rozprawą oraz praktyczne rady i uwagi.

Rozdział 1

ZAŁOŻENIA WSTĘPNE, PROBLEMATYKA ROZPRAWY I PROCEDURA BADAWCZA

Przewidywany charakter przyszłego pola walki oraz wnioski z przeprowadzonych ćwiczeń w Siłach Zbrojnych RP pozwalają stwierdzić, że w warunkach współczesnych boje i bitwy spotkaniowe będą najczęściej stosowanym rodzajem walki o przewagę, inicjatywę operacyjną, a więc o zmianę sytuacji operacyjno-taktycznej na własną korzyść.

Problematyka organizowania i prowadzenia tego rodzaju walki pozostaje od dawna w centrum zainteresowania teoretyków wojskowych. Prezentowane poglądy mają jednak często charakter kontrowersyjny, czego powodem bywa najczęściej różne spojrzenie na całokształt zachodzących zmian strukturalnych w armii oraz na wprowadzanie nowej generacji techniki wojskowej.

Różnorodność poglądów, głównie w kwestii istoty oraz warunków i sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych w ewentualnej wojnie, stała się zjawiskiem na tyle powszechnym, że skłania do podjęcia bardziej dogłębnych badań umożliwiających znawcy taktyki określenie własnego stanowiska w oparciu o jednoznaczne stwierdzone fakty naukowe.

Prowadzenie bojów spotkaniowych we współczesnych warunkach jest wyjątkowo trudne i skomplikowane. Wymaga mistrzowskich umiejętności dowódców i oficerów sztabu oraz wysokiego poziomu wyszkolenia wojsk. Literatura dotycząca wyżej wymienionych zagadnień wbrew pozorom jest uboga. Brak jest kon-

kretnych materiałów teoretycznych ujmujących w sposób całościowy najważniejszą problematykę. W tej sytuacji ***za cel badań*** przyjęto ***określenie warunków powstania i sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych w obronie.*** Stąd też, podejmując realizację tak sformułowanego celu, autor dążył do nadania pracy charakteru użytkowego.

Aby osiągnąć drogą najkrótszą zakładany cel, wprowadzono kilka apriorycznych założeń wstępnych:

1) Analizę warunków powstania i sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych zawężono tylko do obrony.

2) Skala operacyjna zostaje ograniczona do szczebla armijnego; problematyka taktyczna dotyczyć będzie głównego obiektu zainteresowania - dywizji. W ograniczonym zakresie prezentowany jest także pułk.

3) Bój spotkaniowy badany będzie w aspekcie prowadzenia tylko działań konwencjonalnych.

4) Zasadnicze badania dotyczą boju spotkaniowego, jako rodzaju walki coraz częściej występującego we współczesnej obronie.

Dotychczasowe rozważania oparte na wnioskach i doświadczeniach ćwiczebnego pola walki zrodziły ***główny problem badawczy: określenie warunków i sytuacji operacyjno-taktycznych sprzyjających powstaniu bojów spotkaniowych, sposobu ich organizacji i prowadzenia w obronie.***

Z tak postawionego problemu głównego wynikały szczegółowe problemy badawcze, które można było ująć w formie następujących pytań problemowych:

1) Jaki jest wpływ istoty i charakteru współczesnej obrony na warunki powstania bojów spotkaniowych?

2) Jakie mogą być sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych w obronie i co może ułatwić wybór wariantu decyzji do ich

przeprowadzenia?

3) Jakimi zasadami należy się kierować przy organizowaniu i prowadzeniu bojów spotkaniowych przez związki taktyczne i oddziały w obronie?

Przedmiotem szczegółowych badań były:

1) Geneza i właściwości bojów spotkaniowych na tle historycznych i ewolucyjnych przeobrażeń.

2) Doświadczenia z ćwiczeń, minionych i współczesnych wojen lokalnych oraz teoretyczne poglądy na obronę, zwłaszcza warunki i sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych w obronie.

Po przeanalizowaniu odpowiedniej literatury, w wyniku wstępnego rozpoznania problemu, głównie w oparciu o wnioski z ćwiczeń prowadzonych w Siłach Zbrojnych RP, przyjęto następującą hipotezę:

"Przewidywany charakter działań wojennych przebiegających w nowych warunkach operacyjno-taktycznych, a także przy zastosowaniu nowych środków walki pociągnie za sobą zmiany w warunkach i sposobach prowadzenia boju spotkaniowego".

Dążąc do zapewnienia pracy jak najszerszej podstawy badawczej, dostrzegano potrzebę wykorzystania znacznej ilości literatury, bez której poznania nie byłaby możliwa praca nad rozprawą. Literatura ta przedstawiona została w porządku alfabetycznym w bibliografii. Jej większa część jednak jest dość luźno związana z przedmiotem badań i można z niej wyłuskać tylko cząstkowe informacje dotyczące określonego problemu. Omawiana literatura umownie została podzielona na dwie grupy. Pierwsza grupa dotyczy bitew i bojów spotkaniowych w ujęciu historycznym. Druga zaś jest bardziej zbliżona do tematu pracy i zawiera aktualne poglądy na bój spotkaniowy. Jest ona znacznie skromniejsza i niedostatecznie opracowana. W pierwszej grupie zasługuje na szczególną uwagę

pozycja: A. Jamanow "Bój spotkaniowy".[1] Autor zawarł w książce studium teorii i praktyki boju spotkaniowego w aspekcie historycznym. Systematycznie i szczegółowo rozpatrzył zagadnienia powstania teorii bojów spotkaniowych i jej rozwój w wojnach XIX i pierwszej połowie XX wieku. Mimo jej historycznego charakteru okazała się cenną pozycją podczas pracy nad rozprawą. Umożliwiła głębsze poznanie i zrozumienie istoty i szczególnych cech tego rodzaju działań.

Kolejną pracę zaliczaną także do pierwszej grupy stanowi "Taktyka działań wstępnych (bój spotkaniowy)". Część 1.[2] Jest to praca na prawach rękopisu, stanowiąca rozwinięcie wykładu na pierwszym kursie Wyższej Szkoły Wojennej. Zawarta w niej jest próba podania zarysu najistotniejszych czynników działań wstępnych przeciwko nieprzyjacielowi "niezidentyfikowanemu", co stanowiło według ówczesnych poglądów bój spotkaniowy.

Wartościową książką, w której wprawdzie tylko jeden rozdział autorzy przeznaczają dla boju spotkaniowego jest "Obrona przeciwpancerna pułku piechoty."[3] Jest to na tyle cenna pozycja w literaturze przedmiotu, że pokazuje sposób działania broni pancernej i sposoby obrony przed nią w boju spotkaniowym.

---

1) *A. Jamanow: Bój spotkaniowy. Warszawa 1962.*

2) *Taktyka działań wstępnych (bój spotkaniowy). Część 1. Warszawa 1931.*

3) *Wł. Wisłocki: Obrona przeciwpancerna pułku piechoty. Warszawa 1938.*

Cenną pozycją literatury jest także "Monthyon."[4] Stanowi ona studium z pierwszej wojny światowej, a dotyczy boju spotkaniowego niemieckiego 4 korpusu rezerwowego z francuską grupą generała de Lamaze 5 września 1945 r.

Interesujące są ponadto kolejne dwie pozycje tj."Konflikt bliskowschodni - aspekty militarne"[5] oraz "Węzłowe problemy użycia wojsk pancernych w wojnach lokalnych po drugiej wojnie światowej".[6] W tych opracowaniach szukano głównie pierwiastków świadczących o charakterze współczesnego pola walki i roli bojów spotkaniowych we współczesnych działaniach.

Przytoczona powyżej literatura, a takze inna wymieniona tylko w bibliografii (o charakterze historycznym), mająca dość luźny związek z problemem badawczym, ułatwiła opracowanie rozdziału drugiego.

Drugą grupę stanowią te pozycje literatury, które zawierają kontrowersyjne, lecz aktualne poglądy na bój spotkaniowy. W tej grupie należy wymienić "Manewr. Bój spotkaniowy."[7] Autorzy rozpatrują poglądy dowództwa armii Stanów Zjednoczonych i RFN na przygotowanie i prowadzenie marszów oraz bojów spotkaniowych. Na podstawie artykułów zamieszczonych w periodycznej prasie zachodniej rozpatrują sposoby rozwinięcia sił głównych do boju spotkaniowego. Zdaniem au-

---

4) *Monthyon - bój spotkaniowy niemieckiego 4 korpusu rezerwowego z francuską grupą generała de Lamaze 5 września 1914 r. Warszawa: Wojskowe Biuro Historyczne 1939.*

5) *E. Wójcik: Konflikt bliskowschodni - aspekty militarne. Warszawa 1975.*

6) *A. Wolny: Węzłowe problemy użycia wojsk pancernych w wojnach lokalnych po drugiej wojnie światowej. Warszawa: ASG WP 1974.*

7) *Manewr. Bój spotkaniowy. Warszawa 1969.*

tora wymienione opracowanie mimo swojej niewątpliwej użyteczności jest głównie zbiorem ogólnych wskazówek (ustaleń).

Dopiero rozprawa doktorska G. Maja przynosi naukową próbę usystematyzowania dotychczasowych poglądów o boju spotkaniowym. Zawiera ona rozważania głównie pod kątem zaistnienia bitew (bojów) spotkaniowych w operacjach zaczepnych przy szerokim stosowaniu broni jądrowej. Rozważania autora i wnioski z nich wypływające dotyczą jednak głównie szczebla związku operacyjnego (armii).

Ponadto w pracy nad rozprawą korzystano z regulaminów, podręczników, wniosków, omówień przedstawionych na piśmie i dokumentacji ćwiczeń, a także z publikacji w takich czasopismach, jak: Myśl Wojskowa, Wojskowy Przegląd Zagraniczny itp.

Przyjętą hipotezę roboczą postanowiono sprawdzić za pomocą wybranych metod badawczych w odpowiednio dobranym terenie badań. Zasadnicze przedsięwzięcia badawcze zostały przeprowadzone w Sztabie Śląskiego Okręgu Wojskowego, w AON oraz na terenie WSOWZ.

Aby odpowiedzieć na wszystkie problemowe pytania i osiągnąć ostateczny cel badań - koniecznym było zastosowanie różnorodnych metod badawczych. Przy doborze metod kierowano się celem badań, charakterem problemów badawczych, stanem bazy materiałowo-technicznej oraz wiedzą i doświadczeniem badacza.

Metody badań podobnie jak literatura wykorzystywane były w różnym zakresie i wpłynęły na rezultaty pracy w różnym stopniu. Wydaje się, że największe zastosowanie w pracy znalazła metoda krytycznej analizy materiałów źródłowych. Spowodowane to było tym, że autor chcąc określić warunki i sytuacje sprzyjające powstawaniu bojów spotkaniowych, a także

optymalne sposoby ich organizacji i prowadzenia we współczesnej obronie, ze względu na brak literatury dotyczącej tych zagadnień, jako źródło wiedzy, poglądów i rozwiązań potraktował ćwiczenia prowadzone w ostatnim okresie, a szczególnie te ich etapy, które dotyczyły tematu pracy. Badania przeprowadzono według arkusza badań ćwiczeń (Zał. 4). Zdając sobie sprawę z pewnej umowności stosowanej w każdym rodzaju ćwiczeń, uzyskane wnioski i spostrzeżenia analizowano i porównywano z innymi danymi i dopiero wówczas wykorzystywano w pracy.

W celu uzyskania większej liczby spostrzeżeń i wniosków zastosowano metodę komputerowego eksperymentu symulacyjnego (Zał. 3). Polegała ona na praktycznym rozegraniu boju spotkaniowego za pomocą "eksperymentalnego modelu pola walki". Dla przeprowadzenia tego eksperymentu opracowano sytuację taktyczną dotyczącą boju spotkaniowego. Wypracowaną sposobem tradycyjnym decyzję do boju spotkaniowego rozegrano za pomocą symulacji komputerowej i w wyniku tego uzyskano odpowiednio obiektywne rozwiązania stanowiące podstawę do wnioskowania zarówno taktycznego, jak i badawczego.

W celu zbadania poprawności wnioskowania i przyjętych rozwiązań zastosowano metodę badania opinii. Przygotowano i przeprowadzono dwugodzinne seminarium na temat "Zasady i technika prowadzenia boju spotkaniowego" z kadrą Katedry Taktyki. Po zapoznaniu uczestników seminarium z poglądami autora i uzyskanymi wnioskami, w celu pozyskania ich opinni zainspirowano dyskusję, starając się z jej treści uzyskać odpowiedzi na pytania i problemy zawarte w specjalnie do tego celu opracowanym arkuszu badań opinii (Zał. 5) znanym tylko autorowi pracy (dla zachowania obiektywizmu wypowiedzi).

W szerokim zakresie zastosowano metodę badań porównawczych. Sprowadzała się ona głównie do porównywania wniosków i spostrzeżeń uzyskiwanych z badania i obserwacji ćwiczeń, eksperymentu symulacyjnego i doświadczeń wojennych, a także poglądów teoretycznych głoszonych przez różnych autorów.

Duże zastosowanie w pracy znalazła metoda badania i oceny materiałów naukowych zawartych w różnych publikacjach, a wymienionych w bibliografii niniejszej pracy. Właśnie rezultaty tej metody między innymi spowodowały zajęcie się problematyką przedstawioną w pracy i określiły jej zakres i cele.

Sformułowanie konkretnych wniosków, propozycji i rozwiązań zawartych w pracy możliwe było dzięki zastosowaniu metody analizy i syntezy. Ta metoda stosowana była łącznie z metodą intuicji, opartej wszakże nie "na intuicji" w potocznym tego słowa znaczeniu, lecz na wiedzy teoretycznej oraz na doświadczeniu. Bez odpowiedniego zasobu wiedzy i doświadczenia z ćwiczeń niemożliwe jest bowiem kojarzenie, porównywanie czy wyobrażanie zjawisk i wiązanie ich w logiczny ciąg.

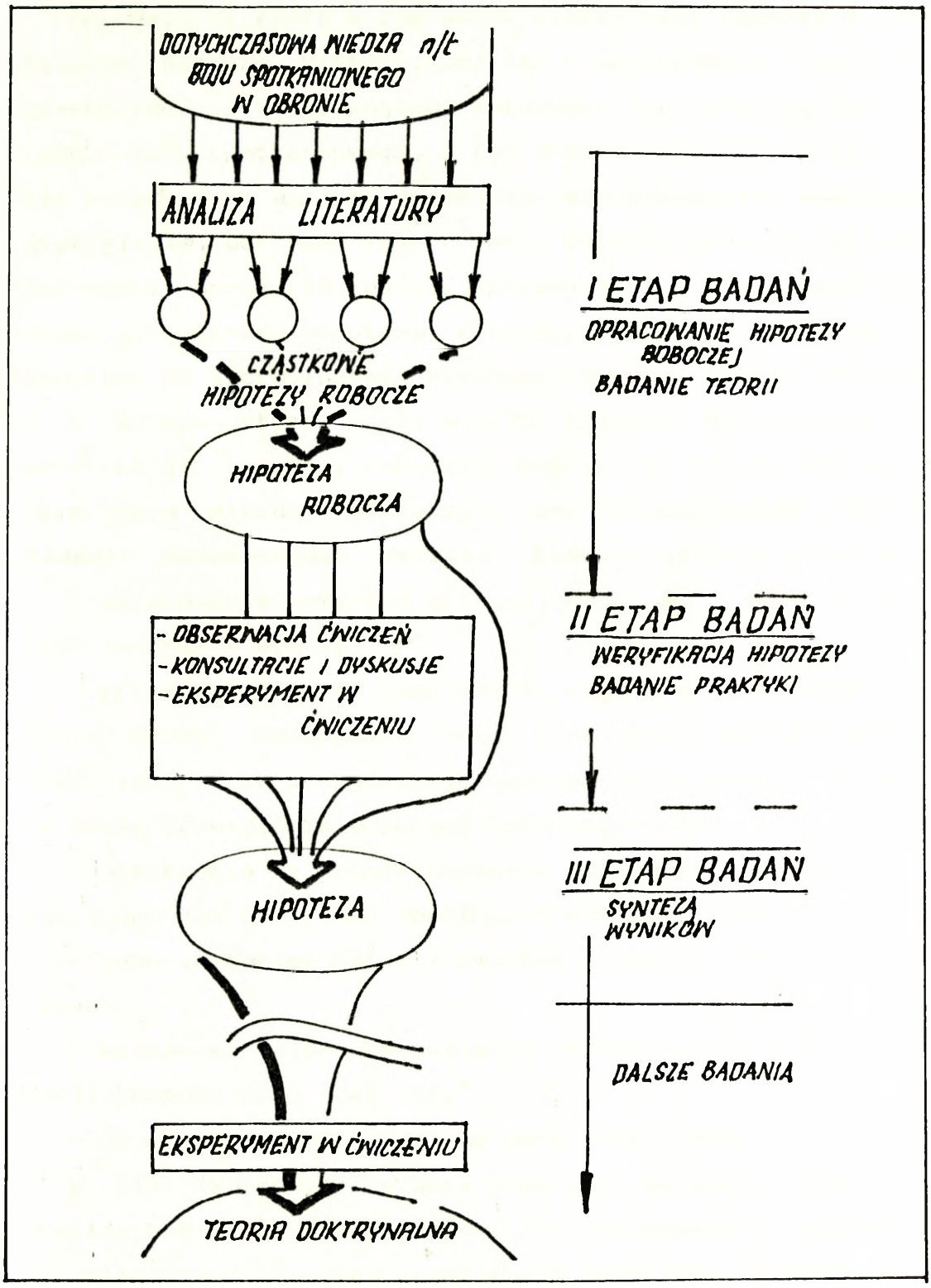
Poza tym w pracy stosowano, w znacznie mniejszym zakresie, inne metody badań. Wymienię chociażby metodę dedukcyjną i indukcyjną, a także metodę obserwacji stosowaną szczególnie w czasie ćwiczeń.

Jako najbardziej logiczną i celową przyjęto następującą procedurę badawczą (Rys. 1):

I etap - przygotowanie warsztatu badawczego, badania teoretyczne i opracowanie na podstawie ich wyników hipotezy roboczej;

II etap - weryfikacja poszczególnych elementów hipotezy roboczej;

III etap - dokonanie syntezy wyników badań oraz sformułowanie teorii problemu.

Rys. 1. Struktutra procedury badawczej

Przedmiotem badań w pierwszym etapie były zawarte w literaturze zarówno historyczne, jak i współczesne rozwiązania praktyczne, a także poglądy dotyczące bezpośrednio lub pośrednio boju spotkaniowego. W tym etapie stosując takie robocze metody jak: ***analiza i synteza, abstrahowanie, analogia i uogólnienie,*** dokonano konfrontacji dotychczasowych poglądów. Następnie drogą eliminacji, sprzeczności i uzupełnień wyłoniono cząstkowe hipotezy robocze, które z kolei stały się podstawą do sformułowania hipotezy roboczej całego problemu.

W drugim etapie cały wysiłek badawczy koncentrowano na weryfikacji hipotezy roboczej, posługując się przede wszystkim takimi metodami badawczymi jak: ***badanie sądów (opinii), badanie dokumentacji ćwiczeń.*** Elementami tego etapu były:

- opracowanie artykułu dyskusyjnego i publikacja w Zeszytach Naukowych WSOWZ;

- przekonsultowanie węzłowych zagadnień w Sztabie Śląskiego Okręgu Wojskowego oraz z oficerami Katedry Taktyki WSOWZ w trakcie prowadzonego seminarium na temat: "Zasady i technika prowadzenia boju spotkaniowego" (Zał. 1);

- obserwacja i eksperymentalne sprawdzenie elementów hipotez podczas ćwiczenia dowódczo-sztabowego ("Merkury 92");

- badanie dokumentacji z ćwiczeń prowadzonych w ubiegłych latach;

- eksperymentalne sprawdzenie wyników przy pomocy symulacji komputerowej (Zał. 3);

- opracowanie wyników badań weryfikacyjnych.

W III (końcowym) etapie procedury badawczej dominowały analizy badań weryfikacyjnych i ich porównanie z odpowiednimi elementami hipotez cząstkowych problemów. Ponadto niezbędne okazały się dodatkowe (uzupełniające) badania teoretyczne, które umożliwiły zmodyfikowanie i rozwinięcie hipo-

tez cząstkowych, a następnie dokonanie ich syntezy pozwalającej ostatecznie sformułować teorię problemu. Stosowano tu podobne jak w pierwszej fazie metody robocze, właściwe badaniom teoretycznym.

Rozdział 2

OCENA STANU WIEDZY O BOJACH SPOTKANIOWYCH W OBRONIE

2.1. Przesłanki powstania bojów spotkaniowych

Boje spotkaniowe w praktyce sztuki wojennej istniały na długo przed stworzeniem ich teorii.[8)] Klasycznym przykładem takiego boju jest bitwa stoczona przez wojska rosyjskie i austriackie pod ogólnym dowództwem A. W. Suworowa z wojskami francuskimi dowodzonymi przez Macdonalda nad rzekami Tidone i Trebbią w 1799 r.[9)] W tym czasie nie tylko nie istniała teoria boju spotkaniowego, lecz nie znano samego pojęcia "bój spotkaniowy".

Badania teoretyczne boju spotkaniowego w zasadzie rozpoczęły się dopiero w końcu XIX stulecia w wyniku uzyskania doświadczeń z wojen prowadzonych w drugiej połowie tego wieku. Wojny te spowodowały bowiem zasadnicze zmiany w formach i sposobach prowadzenia działań bojowych.

Niemiecki pisarz i teoretyk wojskowy gen. Schlichting w swej pracy "Podstawy współczesnej taktyki i strategii"[10)] po

---

8) Historia bojów i bitew spotkaniowych sięga także w przeszłość, kiedy to rzymskie legiony i greckie falangi wychodziły naprzeciw siebie przyspieszonym krokiem, a spotkania kawalerii następowały w galopie.

9) Andogski: Wstriecznyj boj. Pietrogród 1918, s. 18-20.

10) Schlichting: Osnowy sowriemiennoj taktiki i strategii. SPB 1910.

raz pierwszy uzasadnia główne zasady teorii boju spotkaniowego, jako boju mającego swe cechy charakterystyczne, odróżniające go od dotychczasowych znanych rodzajów działań bojowych.

Główną i zasadniczą przesłanką powstania boju spotkaniowego był rozwój manewrowych form działań bojowych drugiej połowy XIX wieku, powodowanych nieustannym rozwojem taktyki pod wpływem doskonalszych środków walki. Zasadnicze zmiany w sztuce wojennej drugiej połowy XIX wieku można porównać na przykładzie działań bojowych pod Nachodem i Spiekeren z bitwą pod Austerlitz. Zmiany te mają swe materialne przesłanki, takie jak: masowe armie i doskonałe (jak na owe czasy) uzbrojenie.

Szybko rozwijający się przemysł hutniczy w XVIII i XIX wieku zapewnił warunki do jakościowego i ilościowego rozwoju broni palnej. Dzięki temu bardzo szybko następowały zmiany jakościowe i ilościowe uzbrojenia.

W armii pojawiła się gwintowana odtylcowa broń palna, która w zasadniczy sposób wpływała na rozwój sztuki wojennej. W miarę rozwoju broni palnej nieustannie wzrasta rola ognia w walce. Zwiększona siła ognia radykalnie zmienia formy ugrupowań bojowych - z dotychczasowych zwartych szyków i kolumn w tyralierę i szyki rozwinięte lub rozśrodkowane. Wraz ze wzrostem liczebności armii oraz skuteczności ognia piechoty i artylerii rozszerza się front operacyjnego ugrupowania armii. Bitwa toczy się na coraz większej przestrzeni, walki nawiązują poszczególne kolumny wojsk, niekiedy na odrębnych kierunkach. Donośność i celność ognia zmusza walczące strony do rozwijania kolumn w dużej odległości od przeciwnika, poza zasięgiem skutecznego ognia artylerii (7 km).

W celu zbliżenia wojsk do przeciwnika w określonym miejscu i zapewnienia im przed bitwą dogodnego położenia wykonywano strategiczny marsz - manewr. Polegał on na zbliżaniu się dwóch wrogich wobec siebie zgrupowań wojsk w celu rozegrania bitwy. Strategiczny marsz - manewr kończył się rozwinięciem wojsk na rubieżach, poza zasięgiem ognia artylerii przeciwnika. Wychodząc z tych rubieży, już w strefie ognia artylerii, a następnie i piechoty, wojska wykonują na polu bitwy manewr taktyczny w celu zajęcia dogodnego położenia dla wykonania rozstrzygającego uderzenia siłami żywymi (walka na bagnety). Manewr taktyczny łączył w sobie ogień i ruch wojsk obydwu przeciwnych stron i stwarzał warunki, a także stanowił przyczynę powstania boju spotkaniowego, jako części całego skomplikowanego zjawiska - bitwy. Bitwa rozpadała się na kilka ognisk, z których większość nosiła charakter bojów spotkaniowych.

Rola dowódcy polegała na skupianiu wysiłku wszystkich wojsk na jednym - wspólnym celu bitwy. W tym okresie następuje rozwój i wzrost znaczenia sztabów.

2.2. Ewolucja[11] zasad prowadzenia boju spotkaniowego

Zachodzące ostatnio w coraz większym tempie przemiany w sztuce wojennej wskazują na dalszy wzrost znaczenia bojów

---

11) *Ewolucja - stopniowy rozwój, proces przeobrażeń, zmian zachodzących w granicach danej jakości, przechodzenie do form złożonych, doskonalszych. Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych. Warszawa 1975, s. 297.*

spotkaniowych. Proces zmian zachodzących w zasadach ich prowadzenia celowym będzie zatem, głównie ze względów dydaktycznych prześledzić w poszczególnych okresach historycznych.

2.2.1. Pierwsza wojna światowa

Wojny XIX wieku - szczególnie wojny zjednoczeniowe rozdrobnionych państw niemieckich miały charakter jednej lub kilku decydujących bitew, w wyniku których bardzo często rozgrywano boje spotkaniowe. Mimo iż teoretycy wojskowi końca XIX wieku dążyli do poznania przemian zachodzących w dziedzinie strategii i taktyki oraz określenia właściwych dla tych przemian sposobów walki, to nie udało im się wypracować poglądu na istotę i charakter boju spotkaniowego.

Przebieg pierwszej wojny światowej wykazał, iż aby osiągnąć zwycięstwo nad przeciwnikiem, należy zadać klęskę państwu jako całości - jego siłom zbrojnym, a także jego politycznym, ekonomicznym i moralnym podstawom.

Warunki powstawania i rozgrywania bojów spotkaniowych należy rozpatrywać w aspekcie odmiennych realiów różniących front zachodni od frontu wschodniego.

Charakterystyczne dla pierwszej wojny światowej na froncie zachodnim pozycyjne formy walki nie stwarzały warunków do powstania bitew i bojów spotkaniowych. Niemcy w swych działaniach zaczepnych w pierwszym okresie kampanii 1918 roku nie napotykali ze strony aliantów prób wykonania przeciwuderzenia lub przejścia do przeciwnatarcia. W drugim okresie tej kampanii boje spotkaniowe nie wynikały zaś dlatego, że Niemcy nie stawiali już praktycznie żadnego oporu nacie-

rającym wojskom aliantów. Pewnym wyłomem może być operacja ardeńska, przeprowadzona w okresie od 22 sierpnia do 26 sierpnia. Operacja ta (prowadzona przez dwie armie francuskie przeciwko dwom armiom niemieckim) od początku toczyła się w formie bitwy spotkaniowej. Zakończyła się odwrotem wojsk francuskich nad Mozą.

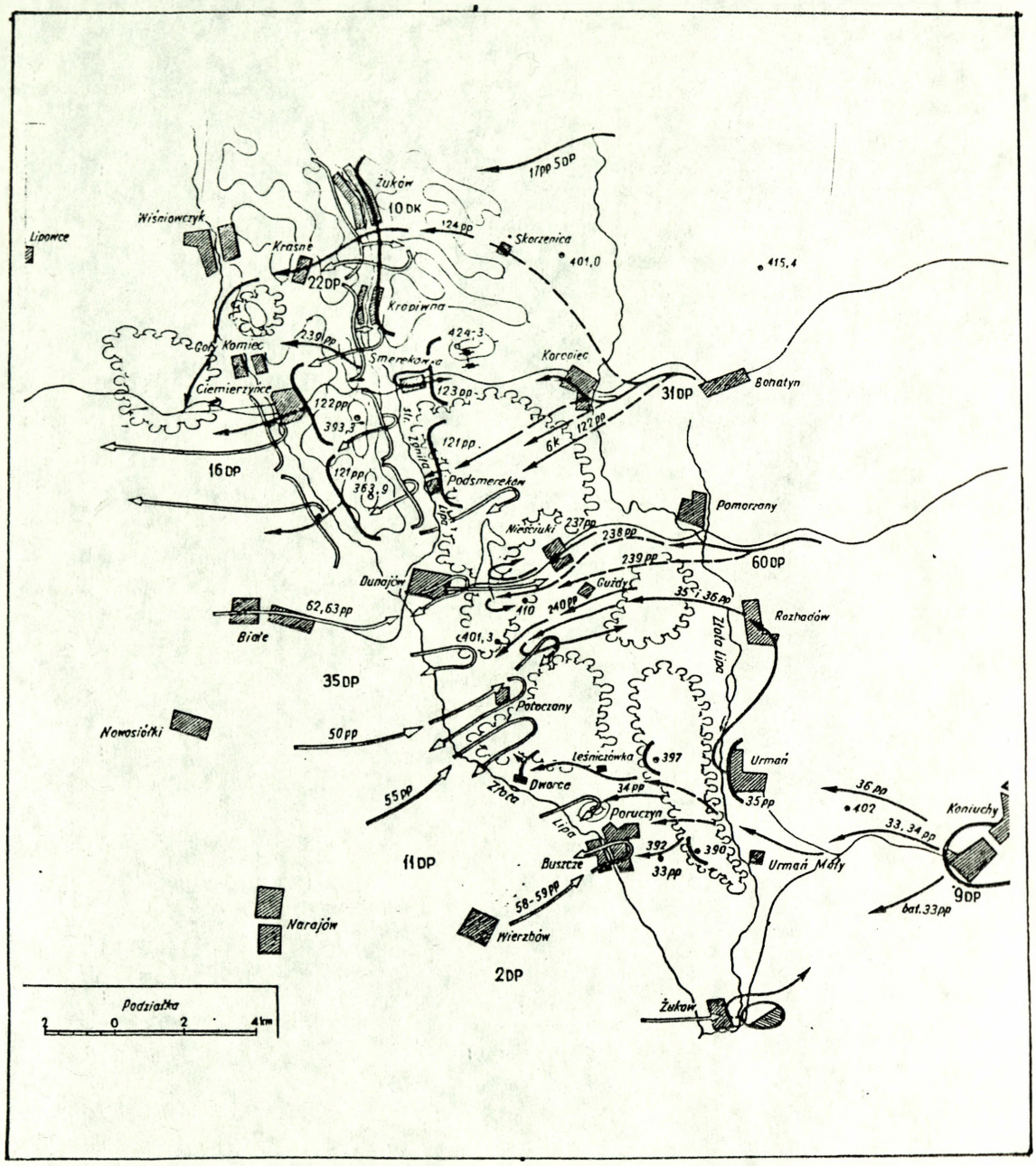
W odróżnieniu od zachodniego teatru wojen na wschodnim froncie od pierwszych dni wojny toczyły się manewrowe i aktywne działania bojowe. Zarówno wojska austriacko-niemieckie, jak i rosyjskie dążyły do osiągnięcia celów strategicznych przez działania zaczepne. Rozwinęło się więc na froncie wschodnim szereg starć spotkaniowych w skali operacyjno-taktycznej. Do najbardziej pouczających przykładów należy zaliczyć bitwę pod Kraśnikiem i bój nad rzeką Złotą Lipą.

Pierwsza bitwa zakończyła się sukcesem 1 armii austriackiej, ponieważ ta potrafiła uchwycić inicjatywę już w położeniu wyjściowym, rozpoznając (przy użyciu lotnictwa) ugrupowanie 4 armii rosyjskiej i skutecznie maskując (w lasach nad Sanem) własne ugrupowanie i zamiar działania. Bój spotkaniowy nad rzeką Lipą[12] przerodził się w bitwę spotkaniową (Rys. 2) po uchwyceniu inicjatywy taktycznej. Zakończył się sukcesem operacyjnym 3 armii rosyjskiej.

W bojach tych mimo sukcesów, jakie odnosiły wojska, ujawniły się ogromne niedociągnięcia w przygotowaniu operacyjnym i taktycznym dowódców wszystkich szczebli, co było głównie wynikiem braku założeń teoretycznych tego rodzaju działań bojowych. W toku działań zamiast konkretnych zadań bojowych wojska w większości wypadków otrzymywały tylko rozkaz do

---

12) *A. Jamanow: Bój spotkaniowy. Warszawa 1962, s. 196-212.*

Rys 2. Bój spotkaniowy nad rz. Złotą Lipą

przesunięć: "Przesunąć się na rubież...".[13]

Słabe dowodzenie, lekceważenie rozpoznania i brak łączności powodowały, że często tam, gdzie przewidywano, iż wal-

---

13) *Tamże, s. 176-195.*

czy sąsiad, był już przeciwnik. Nieumiejętnie wykorzystywano również artylerię i jej ogromne walory ogniowe. Brak zorganizowanej łączności artylerii z piechotą powodował, że ta ostatnia często pozostawała bez wsparcia ogniowego.

2.2.2. Okres międzywojenny

W okresie międzywojennym zasady i sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych na szczeblach operacyjnych początkowo nie były przedmiotem większego zainteresowania specjalistów wojskowych. Uważano, że starcie spotkaniowe, podobnie jak obrona czy natarcie, stanowi nieodłączną część składową każdej bitwy. Wszelkie starcia spotkaniowe w skali operacyjnej według panujących w armii polskiej ówczesnych poglądów mieściły się w znanym szeroko pojęciu - "podstawowa myśl manewru operacyjnego" - ujmowanym w każdej decyzji dowódcy związku operacyjnego.[14)]

W praktyce szkoleniowej tego rodzaju działanie stosowano na szczeblach operacyjnych i taktycznych, szczególnie w toku niektórych gier wojennych, ćwiczeń aplikacyjnych i międzydywizyjnych.

W okresie międzywojennym poszczególni dowódcy kierowali się najczęściej własną inicjatywą, rzadziej zasadami (bardzo ogólnymi) prowadzenia walk spotkaniowych na szczeblach oddziałów i związków taktycznych zawartymi w obowiązujących aktualnie regulaminach i instrukcjach.

---

14) St. Mossor: Sztuka wojenna w warunkach nowoczesnej wojny. Warszawa 1945, s. 611-620.

W rozwiązywaniu trudności dotyczących boju spotkaniowego w latach dwudziestych wzorowano się całkowicie na doświadczeniach francuskich. Uznano, że nawiązanie walki musi być zawsze poprzedzone pewnymi posunięciami wstępnymi, które "Regulamin służby polowej 1921/1927" określał nazwą działań wstępnych lub też okresem zbliżania się do przeciwnika.[15] Natomiast w praktycznym szkoleniu wojsk oraz w Wyższej Szkole Wojennej określano je zazwyczaj nazwą marszu zbliżenia, tj. marszem na odległość jednego przemarszu dziennego od nieprzyjaciela zapożyczoną od francuzów.[16] Istota marszu zbliżenia w przewidywaniu spotkania przeciwnika polegała na systematycznym ruchu wojsk w przód w połączeniu ze stałą asekuracją ogniową.

W końcu lat dwudziestych zaczęto zrywać z teorią francuską.[17] Ukształtowało się przekonanie, iż rozległy charakter wschodniego teatru wojen, brak dostatecznej ilości sił do jego opanowania oraz skromny potencjał zbrojeniowy wymagają manewrowych i ruchowych sposobów prowadzenia wszelkich starć spotkaniowych.

Przekonanie to znalazło wyraz w "Ogólnej instrukcji walki" z 1931 r., która zachowała wprawdzie nadal pojęcie działań wstępnych, ale nadała im nieco inną, głębszą treść. Ponadto wyeliminowała całkowicie dotychczasowe pojęcie marszu zbliżenia, zastępując go pojęciem boju spotkaniowego,

---

15) Regulamin służby polowej 1921/1927. Warszawa 1927, s. 73-82.

16) *Faury: Zasady taktyki ogólnej. Warszawa 1921, s. 30-35.*

17) *E. Kozłowski: Wojsko Polskie 1936-1939. Warszawa 1964, s. 303-305.*

który miał dać możliwość zaskoczenia przeciwnika.[18] Według zasad zawartych w "Ogólnej instrukcji walki" zasadniczymi cechami boju spotkaniowego były: niejasność i zmienność sytuacji (położenia), wyjątkowa szybkość działania i łatwość zaskoczenia.

Przyjmowano, że na szczeblu związku taktycznego (oddziału) bój spotkaniowy może mieć miejsce w następujących sytuacjach:

1) w marszu ubezpieczonym przy zetknięciu się z nacierającymi lub maszerującymi wojskami przeciwnika;

2) w czasie kontrataków lub przeciwuderzeń wykonywanych w toku operacji obronnej przez odwody związku operacyjnego;

3) w czasie natarcia lub pościgu przy zetknięciu się z przeciwuderzającymi lub podchodzącymi z głębi odwodami nieprzyjaciela;

4) w wypadku marszu w kierunku frontu w celu zamknięcia wyłomu dokonanego przez nacierające wojska przeciwnika we własnej obronie i zetknięcie się z nimi w toku marszu.

Ugrupowanie wojsk w boju spotkaniowym tworzono zwykle z sił głównych oraz silnego i ruchliwego odwodu. Odwód używany był zazwyczaj w decydującym momencie bitwy do rozstrzygającego manewru, mającego charakter uderzenia na skrzydła i tyły sił głównych przeciwnika.

Dostrzegano, że ugrupowanie przyjęte do rozegrania boju spotkaniowego powinno odpowiadać zawsze podjętemu zamiarowi walki.

Na podstawie analizy dokumentów należy stwierdzić, że w Polsce problem zasad prowadzenia bojów i bitew spotkaniowych

---

18) *Ogólna instrukcja walki. Warszawa: Ministerstwo Spraw Wojskowych 1931, paragr. 132-157, 172 i 177.*

w okresie międzywojennym nie był należycie traktowany. Niedostatecznie opracowano go pod względem teoretycznym. Natomiast w sąsiednich armiach, szczególnie w Niemczech i w ZSRR, zagadnienia te były opracowane dość wszechstronnie, a co najistotniejsze - z uwzględnieniem szerokiego wykorzystania w nich nowych generacji środków walki, szczególnie wojsk pancernych, zmechanizowanych i lotniczych.

Sztab generalny ***w Niemczech*** badając doświadczenia końcowego okresu wojny 1914 - 1918 r. oraz studiując teorie i kierunki rozwoju myśli wojskowej w różnych państwach, określił zasady prowadzenia przyszłej wojny jako wojny ruchowej i manewrowej przy wykorzystaniu najnowszych zdobyczy techniki. Duże nadzieje wiązano z rozwojem wojsk pancernych i zmechanizowanych. Twierdzono, że "motor" zapewni nowoczesnym środkom niszczenia taką siłę, szybkość i zasięg działania, że przyszła wojna stać będzie pod znakiem ruchu, zaskoczenia, głębokich uderzeń i pościgu. Koncepcje niemieckie miały charakter wojny agresywnej i opierały się na założeniu, że podstawowym warunkiem uzyskania szybkiego rozstrzygnięcia jest niedopuszczenie do ustabilizowania się frontu przeciwnika. Walkę w głębi operacyjnej widziano jako boje spotkaniowe szybkich związków taktycznych z odwodami przeciwnika. Zakładano, że najczęściej do bojów spotkaniowych będzie dochodziło na początku wojny, a więc wtedy, gdy zaskoczony nieprzyjaciel będzie dokonywał rozwinięcia operacyjnego swoich wojsk.

Niemiecki sztab generalny przygotowując przyszłą wojnę, nie zapomniał nauk generała Schlichtinga, który po raz pierwszy wyłożył główne zasady boju spotkaniowego, jako boju mającego swoje cechy charakterystyczne, odróżniające go od innych rodzajów działań bojowych zmiennością i niejasnością

sytuacji oraz ogromną dynamiką.

W Związku Radzieckim pewne doświadczenia w zakresie prowadzenia bojów spotkaniowych uzyskano już w okresie wojny domowej. Działania wojenne charakteryzowały się dużym zdecydowaniem i aktywnością. Od zakończenia wojny domowej sztuka wojenna w ZSRR rozwijała się w oparciu o ciągły wzrost sił wytwórczych. Po raz pierwszy w regulaminie polowym z 1934 r. mówi się o jednoczesnym rażeniu nieprzyjaciela na całą głębokość jego ugrupowania za pomocą lotnictwa, czołgów dalekiego działania, artylerii i piechoty z czołgami bezpośredniego wsparcia. Zasady głębokiej operacji obowiązywały we wszystkich formach działań, również w boju spotkaniowym. Mówiono, że nieprzyjaciela należy dezorganizować już podczas podchodzenia, zanim wkroczy on do boju spotkaniowego.[19)]

Regulaminy polowe tego okresu uwzględniały możliwość powstania boju spotkaniowego wyłącznie w wyniku spotkania się wojsk stron przeciwnych w czasie marszu, gdy obie dążą jednocześnie do wykonania zadań w sposób zaczepny. Traktowano w nich bój spotkaniowy jako samodzielny rodzaj działań bojowych na równi z działaniami zaczepnymi i obronnymi.

W okresie międzywojennym nastąpił szybki rozwój sztuki wojennej. Powstały nowe formy walki i udoskonalono już istniejące. Poglądy na temat boju spotkaniowego przedstawione w okresie międzywojennym przez teoretyków wojskowych poszczególnych państw zostały zweryfikowane w okresie drugiej wojny światowej.

---

19) A. Jamanow: "Bój spotkaniowy...", s. 225.

2.2.3. Druga wojna światowa

Druga wojna światowa wykazała wzrastające możliwości wojsk w zakresie prowadzenia bitew i bojów spotkaniowych. Wzrost ruchliwości wojsk skrócił czas rozpoczęcia pierwszych bojów spotkaniowych od chwili wybuchu wojny. Jeżeli w pierwszej wojnie światowej występowały one w 5 - 7 dniu od rozpoczęcia działań, to w drugiej wojnie światowej w 2 - 3 dniu wojny.

W pierwszej wojnie światowej strona broniąca się działała przeważnie biernie. Odwody wykorzystywała nie do kontrataków i przeciwuderzeń, lecz przede wszystkim do biernej obrony rubieży położonych w głębi. W drugiej wojnie światowej broniący się działał aktywnie. Nie tylko stawiał sobie za cel utrzymać zajmowane rubieże, lecz również rozbić nacierającego przeciwnika w bojach i bitwach spotkaniowych. Dlatego też odwody wykorzystywał do przeciwuderzeń i kontrataków, nie zaś do obrony rubieży położonych w głębi. W wyniku takich działań często dochodziło do powstania bojów spotkaniowych. Do takich przykładów można zaliczyć chociażby działania obronne wojsk radzieckich na Łuku Kurskim i w rejonie jeziora Balaton.

W czasie drugiej wojny światowej bój spotkaniowy powstawał nie tylko w czasie marszu poprzedzającego walkę, lecz przyjął wyraźne cechy zaczepne - powstawał wtedy, gdy jednocześnie obie strony dążyły do wykonania zadań w sposób zaczepny. Do boju spotkaniowego dochodziło najczęściej:

1) w marszu podczas spotkania z przeciwnikiem, który rozwinął swoje siły;

2) podczas przejścia z obrony do natarcia;

3) podczas odpierania przeciwuderzenia w głębi obrony

przeciwnika (przykładem tego jest bój spotkaniowy 6 KZGw w operacji sandomiersko-śląskiej w styczniu 1945 r.).

W drugiej wojnie światowej boje i bitwy spotkaniowe stały się zjawiskiem częstym, lecz dopiero w jej drugim okresie (od 1942 r.). Wojska radzieckie bowiem przechodziły stopniowo do przeciwnatarcia, co w konsekwencji doprowadzało do tego rodzaju działań. Wynikały one w marszu, obronie i natarciu. Początkowo boje spotkaniowe toczyły z zasady tylko korpusy pancerne i zmechanizowane. W późniejszym okresie stały się one zjawiskiem częstym, przy czym brały w nich udział nie tylko pododdziały, oddziały i związki, lecz całe armie.

Doświadczenia drugiej wojny światowej pokazały również, że wzrost możliwości lotnictwa, artylerii, wojsk pancernych i zmechanizowanych doprowadził do zwiększenia zasięgu oddziaływania ogniowego na nieprzyjaciela. To z kolei spowodowało wzrost rozmachu bojów spotkaniowych oraz wzrost rangi i znaczenia dowództw i sztabów w ich organizacji i prowadzeniu. Zaobserwowano występującą z obu stron tendencję do zadania przeciwnikowi dużych strat przed nawiązaniem boju spotkaniowego, aby osłabić przeciwnika przed nawiązaniem walki. Zaznaczyło się w związku z tym wyodrębnienie dwóch etapów wzajemnie ze sobą powiązanych:

- pierwszy to śledzenie podchodzącego przeciwnika, wykonanie uderzeń lotniczo-artyleryjskich na jego ugrupowanie, a także inżynieryjne przygotowanie terenu w planowanym rejonie bitwy (boju spotkaniowego);

- drugi to bezpośrednie nawiązanie walki przez wojska pancerne, zmechanizowane, piechotę i inne rodzaje wojsk oraz prowadzenie walki aż do ostatecznego rozstrzygnięcia boju spotkaniowego.

Różnorodność warunków determinujących "sytuacje boju spotkaniowego" zrodziła konieczność różnych sposobów jego prowadzenia. Szerokie zastosowanie rozpoznania lotniczego umożliwiło śledzenie przesuwania się wojsk przeciwnika na dużą głębokość oraz dało możliwość przewidzenia rubieży spotkania się z nim. Przypadkowość i zaskoczenie (nie przewidziane spotkanie - starcie stron) stawały się zjawiskiem coraz rzadszym.

Duża ilość bitew i bojów spotkaniowych w drugiej wojnie światowej świadczy, że będą one prawidłowością także na współczesnym polu walki.

2.2.4. Okres po drugiej wojnie światowej - wojny lokalne i doświadczenia z dwóch

Boje spotkaniowe po drugiej wojnie światowej nie straciły na znaczeniu. Świadczą o tym liczne przykłady z wojen lokalnych toczących się na różnych kontynentach po drugiej wojnie światowej.

Do analizy tematu wykorzystano głównie przykłady z wojen lokalnych prowadzonych w rejonie Bliskiego Wschodu, ponieważ w większości były to starcia regularnych armii wyposażonych w nowoczesny sprzęt, w odróżnieniu od konfliktów w Indochinach, noszących z reguły charakter wojen partyzanckich.

Starcia mające charakterystyczne cechy bojów spotkaniowych prowadzone były na Synaju w tzw. "trzeciej wojnie izraelsko-arabskiej" (1967 - 1970).Doszło tam do kilku walk spotkaniowych wojsk pancernych, w których siły egipskie w warunkach panowania w powietrzu lotnictwa izraelskiego ska-

zane były na porażkę.[20)]

Szczegółowej analizie poddano konflikt bliskowschodni w 1973 r. Wojna ta była starciem zbrojnym prawie równorzędnych sił, w której o osiągnięciu sukcesu zadecydowały ostatecznie umiejętności dowódców szczebla operacyjnego i taktycznego. W wojnie tej (zwanej "czwartą wojną izraelsko-arabską") spotykamy liczne przykłady prowadzenia bojów i bitew spotkaniowych. Niektórzy teoretycy wojskowi dopatrywali się przyczyn porażki strony arabskiej właśnie w braku umiejętności organizowania i prowadzenia bojów spotkaniowych oraz w nieumiejętności stosowania manewrowych form walki. Świadczy o tym chociażby następujący opis działań: "na froncie zachodnim siły zbrojne Izraela, aby powstrzymać egipskie natarcie wykonywały przeciwuderzenie w dniu 9 października podciągniętymi z głębi dwiema brygadami. Walki miały ***charakter bojów spotkaniowych.*** Nie miały one powodzenia. Jedna z brygad izraelskich weszła w egipską zasadzkę przeciwpancerną i w ciągu kilku minut straciła 85 czołgów (stan etatowy 108 czołgów), a jej dowódca dostał się do niewoli. W następnych dniach armie koncentrowały się na umacnianiu zdobytych pozycji nie przejawiając aktywności. Taka taktyka nie stwarzała warunków do manewrowych form działań w głębi operacyjnej. Wizja ***bojów spotkaniowych*** z dobrze wyszkolonymi wojskami izraelskimi w głębi Synaju na otwartych przestrzeniach nie pociągała Egipcjan. Można sądzić, że z tych względów dowództwo egipskie wolało ustabilizować linię frontu, przejść do działań obronnych, mając silną obronę przeciwpancerną, przeciw-

---

20) *E. Wójcik: Konflikt bliskowschodni. Warszawa 1975, s. 272.*

lotniczą i dobre warunki zaopatrywania wojsk".[21]

Walki toczące się w "czwartej wojnie izraelsko-arabskiej" mimo niedogodności terenowych do tego rodzaju działań do końca jej trwania przyjmowały charakter bojów spotkaniowych. Sposoby prowadzenia tych bojów były coraz bardziej udoskonalane.

Uzyskiwane w bojach spotkaniowych sukcesy walczące strony zawdzięczają zarówno nowym środkom walki, jak i niekonwencjonalnym sposobom działania. Często stosowanym sposobem było prowadzenie walki w nocy. Charakterystycznym tego przykładem jest bój spotkaniowy brygady pancernej izraelskiej i jordańskiej pod Jeninem (Rys. 3).[22]

Z przeprowadzonych badań wynika, że sukces w ewentualnej przyszłej wojnie uzależniony będzie oprócz wielu czynników także od umiejętności prowadzenia bojów spotkaniowych. W dużym stopniu potwierdzają tę hipotezę doświadczenia z wojny iracko-irańskiej.

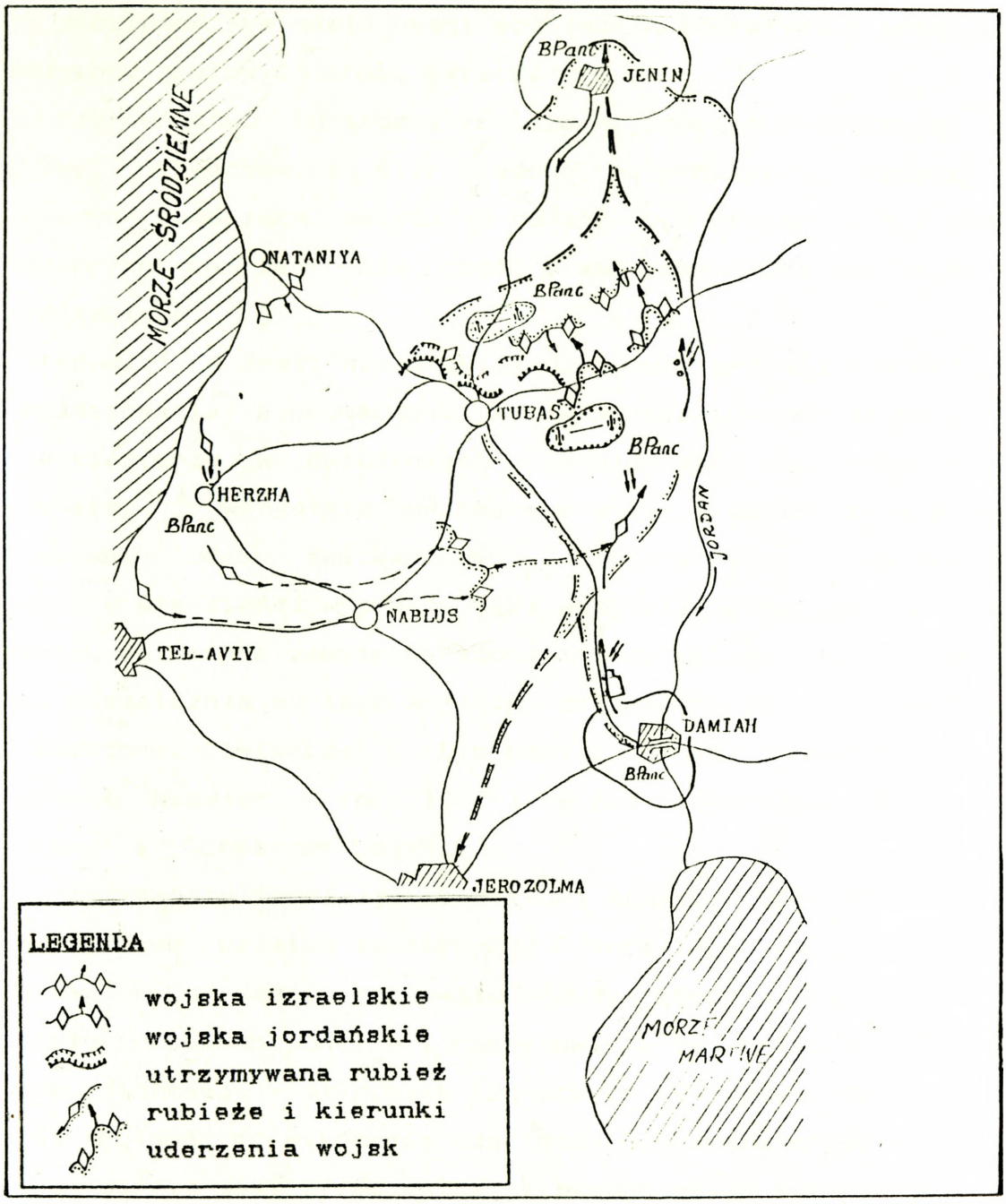
"Irańskie siły lądowe umiejętnie wykorzystując właściwości uzbrojenia i warunki terenowe, prowadziły walkę w punktach oporu oraz wykonywały zdecydowane zwroty zaczepne. W rezultacie bojów spotkaniowych załamały w 8 dniu wojny natarcie wojsk irackich. Skuteczność obrony wojsk irańskich polegała m.in. na umiejętnym organizowaniu punktów oporu, wykorzystywaniu wszelkiego rodzaju uzbrojenia i właściwości obronnych terenu oraz zdecydowanym wykonywaniu zwrotów za-

---

21) *Tamże, s. 136.*

22) *A. Wolny: Węzłowe problemy użycia wojsk pancernych w wojnach lokalnych po drugiej wojnie światowej. Warszawa 1974, s. 61-65.*

czepnych już nawet batalionami". [23]

Rys. 3. Bój spotkaniowy pod Jeninem

---

23) *Komunikat rozpoznawczy Zarządu II Sztabu Generalnego WP za okres od 16-30 czerwca 1981 r., s. 5-21.*

Boje spotkaniowe są aktualne nadal. Wystarczy wspomnieć, że problemom tym wiele uwagi poświęcają teoretycy i praktycy wojskowi czołowych armii świata.

Kierownictwo Pentagonu realizując program przygotowań do wojny, przygotowuje siły lądowe do prowadzenia działań w różnych częściach świata. W ramach tych przygotowań i prowadzonych ćwiczeń dużą część czasu przeznacza się na boje spotkaniowe.

Również w armii niemieckiej dużą rolę przywiązuje się do organizowania i prowadzenia bojów spotkaniowych. Ma to odzwierciedlenie w ćwiczeniach i regulaminach wojskowych Bundeswehry.[24] Wszystkie przemarsze wojsk planuje się w przewidywaniu bojów spotkaniowych. Zakłada się, że wojska do walki w większości wypadków będą wchodziły z marszu. Podczas marszu wojska są zawsze narażone na oddziaływanie przeciwnika, niezależnie od tego w jakiej odległości są od niego rozmieszczone. Świadczą o tym dane z ćwiczeń prowadzonych na terenie Niemiec w roku 1967-1968 pod kryptonimem "Pantersprung" i "Schwarzer Love".

Amerykańscy specjaliści wojskowi traktują bój spotkaniowy jako formę działań zaczepnych. Podkreślają, że na zdolność bojową wojsk będzie rzutowało w dużym stopniu zajęcie przez artylerię konwencjonalną i rakietową (w tym przez środki napadu jądrowego) stanowisk ogniowych w odpowiednim czasie oraz zdolność do wykonania uderzenia wyprzedzającego na rozwijające się siły przeciwnika. W prowadzonych systematycznie ćwiczeniach z wojskami trenowaniu tych elementów poświęca się dużo uwagi. Prowadzi się badania i zbiera doświadczenia,

---

[24] *Marsz i bój spotkaniowy brygady zmechanizowanej Bundeswehry. Wojskowy Przegląd Zagraniczny 1966 nr 6, s. 63.*

o czym świadczy chociażby opis jednego z ćwiczeń NATO: "...siły awangardy były rozwijane i wprowadzane do walki w czasie około 30-40 minut. Rubieże rozwinięcia tych sił były wybierane w miarę możliwości, jak najbliżej przeciwnika, w celu zmniejszenia prawdopodobieństwa użycia przez niego broni jądrowej".[25)]

W przeprowadzonych ćwiczeniach bloku państw wschodnich, w których brały udział Siły Zbrojne RP, dość często spotykało się zagadnienia bitew i bojów spotkaniowych. Stanowiły one jednak tylko epizody ogólnej sytuacji, co można porównać do okresu międzywojennego w Polsce, gdzie nie zajmowano się bojem spotkaniowym szczegółowo, a traktowano go jako jedno z zagadnień w ćwiczeniu.

Na podstawie dotychczasowych rozważań można wyciągnąć następujące wnioski:

1) Walki o charakterze bojów spotkaniowych prowadzone były we wszystkich wojnach.

2) Boje spotkaniowe wynikały we wszystkich rodzajach działań bojowych.

3) Teoria bojów spotkaniowych rozwijała się we wszystkich okresach historycznych wraz z rozwojem nauki i sztuki wojennej.

4) Poglądy na bój spotkaniowy modyfikowano wraz z wprowadzeniem nowych środków walki.

5) Ewolucyjny proces poglądów na zasady prowadzenia bojów spotkaniowych trwa nadal.

---

25) *Tamże, s. 72.*

2.3. Określenie pojęcia "bój spotkaniowy" w warunkach współczesnych

Teoria bojów spotkaniowych narodziła się w XIX wieku wskutek zasadniczych zmian zachodzących w sztuce wojennej, wywołanych rozwojem nauki i techniki. W tym okresie pojawiają się pierwsze definicje pojęcia dotyczące bojów spotkaniowych. Pierwszym twórcą tych pojęć jest generał niemiecki Schlichting. Uważa on, że "bojem spotkaniowym jest każda walka, która rozwija się jednocześnie z rozwijaniem wojsk".[26)]

Poglądy teoretyków wojskowych omawianego okresu, na istotę boju spotkaniowego były bardzo rozbieżne. Wynikały one z różnic w pojmowaniu istoty i charakteru samej wojny. Każdy pisarz wojskowy przedstawiając swój pogląd na bój spotkaniowy, określając jego treści, za podstawę przyjmował ogólny charakter współczesnej wojny.

W celu dokonania analizy poglądów na istotę i charakter boju spotkaniowego wyrażanych w poszczególnych etapach historycznych korzystano z dostępnej literatury fachowej.

Z literatury XIX wiecznej wykorzystano porównania i analizy dokonywane przez Jamanowa.[27)] W ocenie bibliografii stwierdza on, że spośród istniejących (w owym czasie) źródeł nie można wymienić nawet dwóch, które byłyby zgodne co do treści pojęcia "bój spotkaniowy" oraz co do określenia jego istoty i charakteru. Oto niektóre poglądy teoretyków rosyjskich:

---

26) Schlichting: "Osnowy...", s. 98.

27) A. Jamanow: "Bój ...", s. 117.

* "Bój spotkaniowy - zjawisko przypadkowe, powstaje jako wynik nieuctwa, wobec tego nie może mieć swojej teorii". (Leer);

* "Bój spotkaniowy ogranicza się wyłącznie do działań oddziałów czołowych i nie obejmuje działań sił głównych" (Rosyjska encyklopedia wojskowa);

* "Bój spotkaniowy - zjawisko nieprzypadkowe, lecz zamierzone i zawczasu planowane" (Nieznamow).

Kolejne ewolucyjne formy pojęcia "bój spotkaniowy" - spotykane w literaturze, oparte były na doświadczeniach pierwszej wojny światowej. Definicje te były bardziej doskonałe, mimo to jednak nie odzwierciedlały w pełni cech charakterystycznych tego rodzaju działań. Dopiero w "Ogólnej instrukcji walki" z 1931 r. zasady natarcia na nieprzyjaciela znajdującego się w ruchu otrzymały nazwę boju spotkaniowego. W oparciu o wskazania tej instrukcji w latach trzydziestych utrwalił się pogląd, że ten rodzaj walki jest rodzajem natarcia., w którym zadania stron walczących sięgają poza rubież starcia.[28] W "Encyklopedii wojskowej" okresu międzywojennego można spotkać definicję bitwy spotkaniowej: "Bitwa w terenie wolnym może przybrać charakter wojny spotkaniowej, o ile przeciwnik działa również zaczepnie".[29] Definicja ta ma charakter bardzo ogólny. Bardziej szczegółową interpretację tego terminu przedstawiono w skrypcie wydanym w Wyższej Szkole Wojennej: "Bojem spotkaniowym nazywamy zwykle bój

---

28) *St. Mossor: Walka z bronią pancerną. Skrypt. Warszawa: Wyższa Szkoła Wojenna 1937, s. 34-59.*

29) *Encyklopedia wojskowa. Warszawa 1932.*

wytworzony w wyniku zderzenia dwóch przeciwników, z których obydwaj znajdują się w marszu, posiadając o sobie bardzo skąpe lub żadne wiadomości, działania zaś obydwu noszą charakter zaczepny". [30]

W regulaminach niemieckich[31] okresu międzywojennego bój spotkaniowy określa się jako: "walkę rozwijającą się najczęściej wprost z głębi kolumny marszowej. Cechuje go - niepewność i niejasność położenia. W związku z tym walka straży przedniej odgrywa wielką rolę, posiada niezwykle ważny wpływ na dalszy tok bitwy. Niespodziewany ogień nieprzyjacielski, uderzający w kolumnę marszową nie powinien prowadzić do przerwania posuwania się, lecz przeciwnie - pobudzać oddział do parcia naprzód".

Bój spotkaniowy według regulaminu radzieckiego[32] jest wynikiem zderzenia się dwóch przeciwników znajdujących się w marszu. Według przyjętej w tym czasie klasyfikacji uważa się go za samodzielny rodzaj walki, który cechuje szybkość rozwijania wojsk z ugrupowania marszowego w bojowe i natychmiastowe uderzenia na nieprzyjaciela w miejscu spotkania.

W okresie międzywojennym, mimo iż problematyce bojów spotkaniowych poświęcono wiele uwagi, to przytoczone z regulaminów różnych krajów określenia niezbyt precyzyjnie wyjaśniały jego istotę.

Formułowane w okresie międzywojennym pojęcia boju spotkaniowego, poza wieloma zaletami, nie ujmowały tak ważnego elementu jak zadania stron, które w każdym przypadku powinny

---

30) *Taktyka działań wojennych (bój spotkaniowy). Studium stanowiące rozwinięcie wykładów na I kursie Wyższej Szkoły Wojennej. Część 1. Warszawa 1931, s. 11.*

31) *Tamże, s. 175-179.*

32) *Tymczasowy regulamin polowy z 1936 r.*

sięgać poza rubież ich bezpośredniego starcia. Poza tym ówczesne definicje nie w pełni odzwierciedlały jego specyfikę wynikłą z zastosowania nowoczesnych środków walki - chociażby broni pancernej. Przewidywały możliwość powstania bojów tylko przy spotkaniu się stron w marszu lub, gdy jedna ze stron wykonywała marsz. Nie uwzględniano możliwości powstania ich w toku natarcia, obrony czy też pościgu.

Bardziej trafne i doskonalsze definicje określające pojęcie i charakter tego rodzaju walki znajdujemy w literaturze wojskowej, regulaminach, leksykonach i encyklopediach wojskowych opracowanych po drugiej wojnie światowej.

Aby ostatecznie zdefiniować pojęcie boju spotkaniowego dokonano analizy określeń zamieszczonych w regulaminach, "Małej encyklopedii wojskowej", "Leksykonie wiedzy wojskowej" i "Słowniku podstawowych terminów wojskowych". "Mała encyklopedia wojskowa" tak oto przedstawia pojęcie boju spotkaniowego: "Jest to walka (starcie) wynikła przy zetknięciu się oddziałów i związków taktycznych stron przeciwnych, z których każda do uzyskania powodzenia dąży przez natarcie. Bój spotkaniowy jest szczególną formą natarcia, w którym inicjatywę zaczepną przejawiają obie walczące strony. Może on mieć miejsce we wszystkich rodzajach działań bojowych i wynika z reguły wówczas, gdy zadania przeciwników sięgają poza rubież ich bezpośredniego starcia".[33)]

Bardziej szczegółowo określa to pojęcie "Leksykon wiedzy wojskowej,"[34)] egzemplifikując przy tym sytuacje, w jakich dochodzi do boju spotkaniowego. "Bój spotkaniowy, specyficzna forma walki wynikłej na skutek zetknięcia się głównych

---

33) Mała encyklopedia wojskowa. Warszawa 1967, s. 171.
34) Leksykon wiedzy wojskowej. Warszawa 1979, s. 51.

sił pododdziałów, oddziałów i związków taktycznych stron przeciwnych, które jednocześnie przez natarcie dążą do wykonania zadań bojowych sięgających poza rubież ich starcia. Najczęściej do boju spotkaniowego dochodzi w czasie marszu, podczas odpierania przeciwuderzeń lub kontrataków, wchodzenia odwodu lub drugiego rzutu do walki lub wykonania kontrataków i przeciwuderzeń, niekiedy przy zwalczaniu powietrznych i morskich desantów przeciwnika. Bój spotkaniowy charakteryzuje się podobnymi właściwościami co bitwa spotkaniowa".

Określenie w "Słowniku..." jest następujące: "Bój spotkaniowy - działania bojowe wynikłe na skutek zetknięcia się oddziałów i ZT stron przeciwnych, z których każda dąży do uzyskania rozstrzygnięcia przez natarcie. Bój spotkaniowy jest szczególną formą natarcia. Może on mieć miejsce we wszystkich rodzajach działań bojowych; wynika z reguły wówczas, gdy zadania przeciwników sięgają poza rubież ich bezpośredniego starcia".[35)]

Przytoczone określenia na podstawie aktualnych źródeł nie są precyzyjne i nie w pełni oddają charakter współczesnego boju spotkaniowego. Żadna z definicji - poza regulaminem walki, nie uwzględnia nowoczesnych środków walki mających ogromny wpływ na jego charakter.

Z doświadczeń wielu ćwiczeń, a także badań ostatnich konfliktów zbrojnych wynika, że we współczesnych warunkach, zwłaszcza w początkowym okresie wojny, rozpocznie się on od gwałtownego i jednoczesnego uderzenia możliwie największej ilości sił i środków zarówno powietrznych, jak i lądowych,

---

35) *Słownik podstawowych terminów wojskowych. Warszawa 1977, s. 8-12.*

obejmując całą głębokość ugrupowania. Zatem nawiązanie boju spotkaniowego nie będzie następowało stopniowo i na małym obszarze.

Obecnie rysują się dość istotne zmiany w charakterze prowadzenia boju spotkaniowego. Pod wpływem możliwości nowoczesnych środków rozpoznania przestaje on coraz wyraźniej być tym, czym był jeszcze niedawno: "niespodziewanym dla obu stron uderzeniem na polu walki". Nie można jednak wykluczyć, że również współcześnie bój spotkaniowy może zaistnieć niespodziewanie i będzie prowadzony w warunkach niejasnej sytuacji. Pociąga to za sobą konsekwencje w postaci bardziej planowego przebiegu boju, osłabia też znaczenie ważnej cechy,jaką była niejasność sytuacji. Następuje stopniowe przekształcanie się starć spotkaniowych w gwałtowne uderzenia - nie tylko w krótkim czasie "zmanewrowanych" zgrupowań pancerno-zmechanizowanych, ale także zmasowanych uderzeń ogniowych różnorodnych środków rażenia.

Wśród tradycyjnych regulaminowych cech na czoło wysuwa się obecnie szybkie zbliżanie się stron i swoboda manewru oraz rozgrywanie walk na dużej przestrzeni. Oddziały i poddoddziały mogą nawiązywać walkę ze zbliżającym się przeciwnikiem w różnym miejscu i czasie, a sposób ich działań może być zróżnicowany. Nadaje to poszczególnym starciom charakter samodzielnych bojów spotkaniowych, powiązanych jednak wspólnym zamiarem dowódcy.

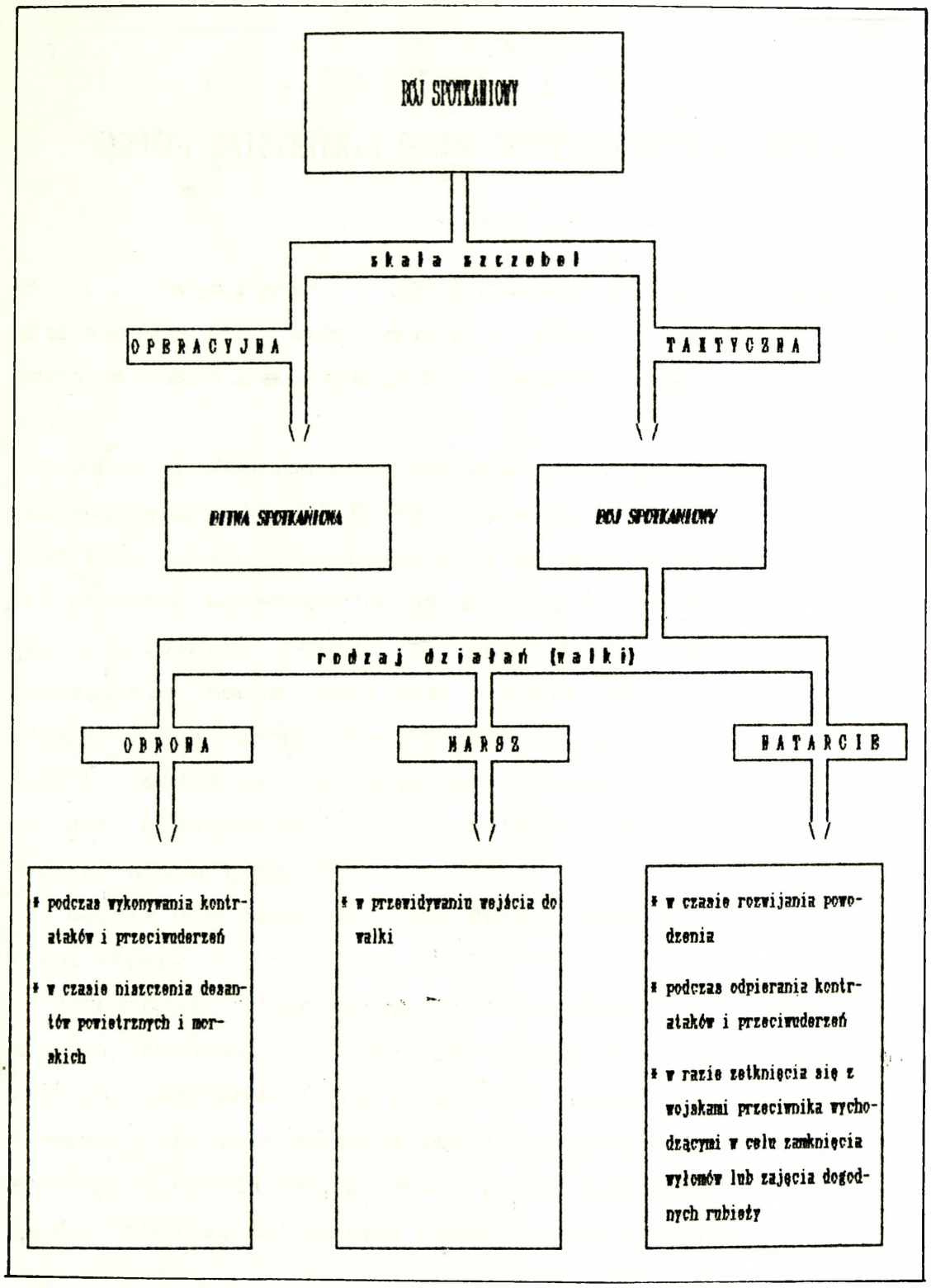
We współczesnych warunkach bój spotkaniowy będzie się charakteryzował jednoczesnym uderzeniem możliwie największej ilości sił i środków powietrznych i lądowych, a także środków walki radioelektronicznej.

Bój spotkaniowy według współczesnych poglądów i zasad jego rozgrywania - zdaniem autora można zdefiniować następują-

co:

> ***Bój spotkaniowy*** - jest to walka lądowo-powietrzna pierwszych rzutów i grup desantowo-szturmowych z jednoczesnym zwalczaniem (izolowaniem) odwodów i najważniejszych środków rażenia, prowadzona na całej głębokości ugrupowania dwóch przeciwstawnych stron, które dążą do wykonania zadań poprzez natarcie, a rubieże tych zadań sięgają poza rubież starcia.

Tak rozumianym pojęciem autor będzie posługiwał się w dalszej części pracy, dokonując analizy warunków powstania, charakteru, właściwości i sposobów prowadzenia boju spotkaniowego w obronie.

Rys 4. Miejsce boju spotkaniowego w sztuce wojennej

Rozdział 3

WARUNKI ZAISTNIENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OBRONIE

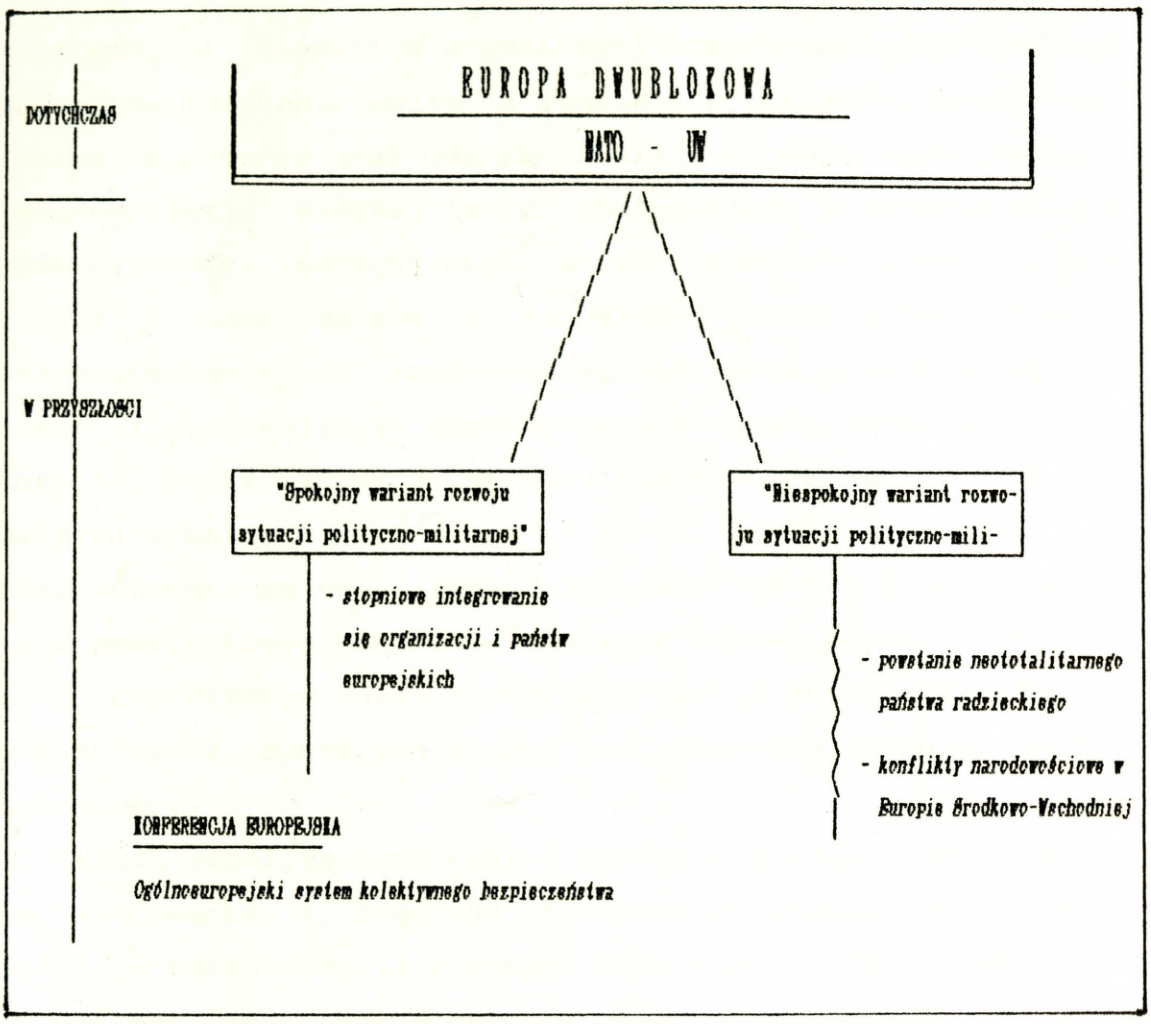
3.1. Wpływ charakteru współczesnej obrony na możliwość powstania bojów spotkaniowych

Jednym z kluczowych problemów myśli wojskowej jest wizja ewentualnego pola walki. Tylko bowiem w miarę precyzyjne nakreślenie obrazu przyszłych działań może stanowić gwarancję, że czynione wcześniej przygotowania doprowadzą do osiągnięcia zakładanych celów. Te obiektywnie istniejące prawdy szczególnie mocno dają znać o sobie obecnie. Nowa sytuacja geopolityczna Europy (Rys. 5) sprawia m.in., że w zasadniczy sposób zmieniają się pewne uwarunkowania i poglądy na całokształt planowania, organizowania i prowadzenia działań bojowych, w tym i obrony.

Obecnie nie rozpatruje się obrony jako drugoplanowego rodzaju walki.

Rozpatrując niezwykle złożone problemy współczesnych działań zbrojnych, należy je widzieć w powiązaniu z możliwościami zastosowania na polu walki nowych, mało znanych lub w ogóle nie znanych na dzień dzisiejszy środków walki oraz wywołania konfliktu zbrojnego przez zaskoczenie. Dostrzegać trzeba również istniejące nadal bogate arsenały broni masowego rażenia.

Wojny lokalne, zwłaszcza na Bliskim Wschodzie, były zapowiedzią kierunków zmian charakteru przyszłego pola walki.

Rys. 5. Ewolucja sytuacji polityczno-militarnej w Europie[36)]

Walczące strony były wyposażone w nowoczesne systemy uzbrojenia o wysokiej precyzji rozpoznania, naprowadzania oraz dużej sile rażenia. Dominowały niespotykane dotychczas oszczędne proporcje czasowe w realizacji manewru i uderzenia. Można zakładać, że niezależnie od charakteru wojny przyszłe pole walki odznaczać się będzie dużą ruchliwością wojsk ope-

---

36) *St. Koziej: Operacyjno-strategiczne problemy użycia i działania WP w latach dziewięćdziesiątych. Skrypt. Warszawa: AON 1991, s. 26.*

rujących na ziemi i w przestrzeni powietrznej. Ogromny zaś wpływ na działanie wojsk na lądzie i w powietrzu wywrze sytuacja w eterze oraz uderzenia sił i środków walki radioelektronicznej. Wynika to z postępującej w szybkim tempie wszechstronnej modernizacji wojsk lądowych uzbrojonych w czołgi i wozy bojowe o najwyższym poziomie technicznym, przystosowanych do szybkiego działania na dużych odległościach i dysponujących precyzyjnymi środkami rażenia. W dyspozycji wojsk lądowych znajdują się również duże ilości samolotów i śmigłowców.[37)]

Stąd wniosek, że walki toczyć się będą już nie sporadycznie, lecz prawie nieprzerwanie w wymiarze lądowo-powietrznym.

O charakterze walk i operacji sądzić można, że będą one wielokrotnie dynamiczniejsze niż operacje drugiej wojny światowej.

Istotą współczesnych walk i operacji będzie dążenie stron do wykrywania i ciągłego niszczenia nowoczesnych środków walki w celu zdobycia przewagi ogniowej i ogólnej nad przeciwnikiem. Cel ten w obronie osiągnie się poprzez bezpośrednie wspieranie broniących się wojsk uderzeniami ogniowymi, zdecydowanym i nieprzerwanym działaniem wojsk pancernych i zmechanizowanych z szerokim stosowaniem przeciwuderzeń i kontrataków prowadzących do rozcięcia i rozczłonkowania ugrupowania przeciwnika. Takie działanie wojsk własnych doprowadzi do rozbicia przeciwnika kolejno w bojach i bitwach

---

37) *Największy wpływ na zwiększenie ruchliwości piechoty miało wprowadzenie do walki śmigłowców. Współczesna piechota działająca na śmigłowcach jest 20-krotnie ruchliwsza niż w szyku pieszym i 8-krotnie szybsza od wojsk zmechanizowanych. Regulamin polowy sił lądowych USA FM 100-5. Przedruk. Warszawa 1979, s. 23.*

spotkaniowych lub okrążenia i zniszczenia rozczłonkowanych jego zgrupowań.

Wraz ze wzrostem ruchliwości wojsk będą się zmieniały sposoby prowadzenia obrony, która z reguły będzie przyjmować charakter manewrowy. Wojny lokalne na Bliskim Wschodzie potwierdziły skuteczność obrony manewrowej, organizowanej na kierunkach głównego uderzenia przeciwnika. Istotą ugrupowania bojowego w takiej obronie było skupienie głównych sił w drugim rzucie (odwodzie) i ich zaczepne użycie. Kontrataki[38] i przeciwuderzenia wykonywano zarówno w dzień, jak i w nocy aż do załamania natarcia, co w konsekwencji w wielu wypadkach doprowadzało do powstawania i rozgrywania bojów spotkaniowych.

Za potwierdzenie wyżej wymienionej tezy może posłużyć organizacja obrony manewrowej na Wzgórzach Golan (październik 1973 r.). W pierwszym rzucie ugrupowano trzy brygady (7, 188 BPanc., 1 BP). Odwody liczyły 70% sił frontu północnego, którym dowodził generał Hoff. Obronę manewrową na Wzgórzach Golan cechowała duża dynamika, mimo pozornie powolnego natarcia wojsk arabskich. Kontrataki wykonywano już od szczebla kompanii. Liczne kontrataki związków taktycznych regularnej 36 dywizji generała Eitana, które doprowadziły w wielu przypadkach do zaistnienia bojów spotkaniowych, "wykrwawiły" wojska syryjskie.[39]

Również w wojnie iracko-irańskiej (1980-1988 r.) znajdujemy sposoby prowadzenia tego rodzaju działań. Przykładem

---

38) *W ciągu pierwszych dziewięciu dni wojska izraelskie wykonały na Synaju 64 kontrataki i przeciwuderzenia siłami od kompanii do brygady. Obrona manewrowa na szczeblach taktycznych. Skrypt. Warszawa: AON 1991, s. 50.*

39) *Tamże, s. 50.*

może być obrona 110 km odcinka autostrady nr 6. Realizowała ją iracka 10 dywizja pancerna z 3 KA. W wyniku zaskoczenia dowództwo irackie "pozwoliło" przeciwnikowi uchwycić autostradę. Począwszy od drugiego dnia bitwy, po przegrupowaniu artylerii oraz części sił i obezwładnieniu odwodów irańskich wykonano szereg kontrataków wzdłuż autostrady. W wyniku rozegrania licznych bojów spotkaniowych zmuszono wojska irackie do ewakuacji na własny brzeg.[40)]

Słuszność takiego sposobu prowadzenia obrony potwierdzają autorzy nowego regulaminu walki, w którym wyróżniają w zależności od celu i sposobu prowadzenia walki obronę stałą (pozycyjną) i manewrową.[41)]

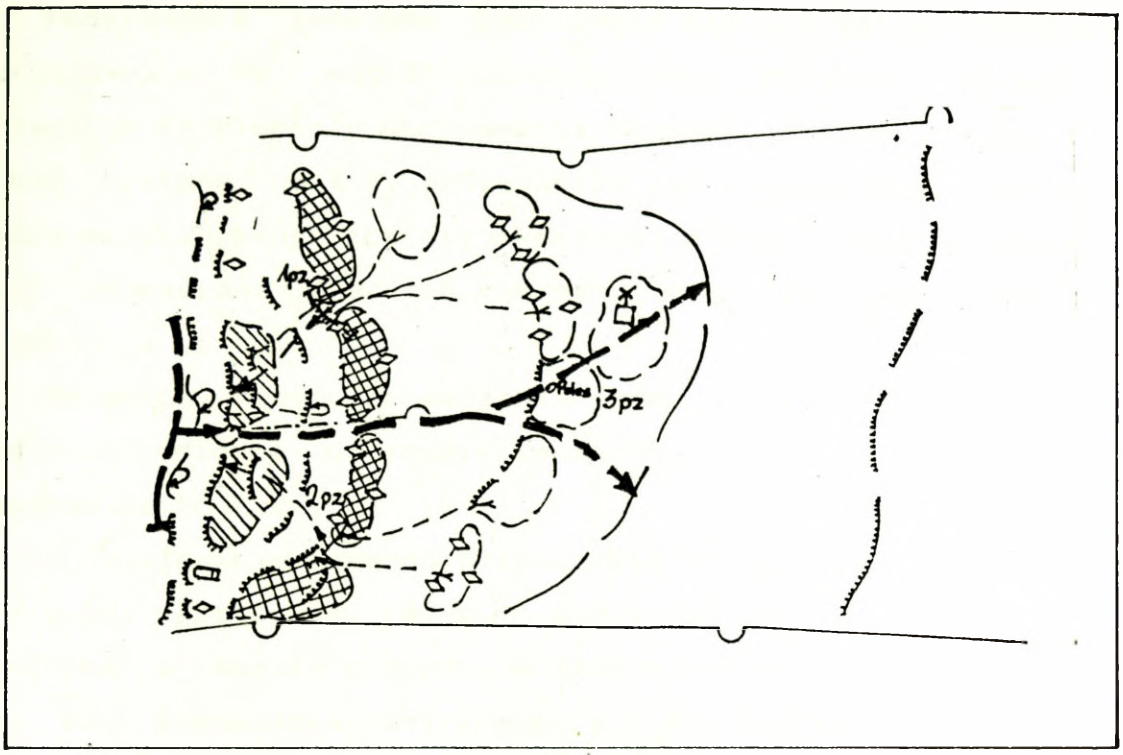
We współczesnych warunkach istotą obrony manewrowej jest niwelowanie początkowej przewagi materialnej nacierającego, a następnie zerwanie jego operacji zaczepnej w głębi pasa obrony i rozbicie go w wyniku zwrotów zaczepnych (przeciwuderzenia, przeciwnatarcia), co w konsekwencji może doprowadzić do powstania bojów spotkaniowych (Rys. 6 i 7).

Powodzenie obrony manewrowej w znacznej mierze zależeć będzie od tego, na ile obrońcy uda się narzucić swą wolę przeciwnikowi i wciągnąć go w przygotowane pułapki operacyjne i taktyczne. Wymaga to aktywnego oddziaływania na całe zgrupowanie uderzeniowe przeciwnika, przede wszystkim na jego siły i środki znajdujące się w głębi, zwłaszcza takie, jak SD, broń precyzyjna, odwody, elementy systemu logistycznego itp.

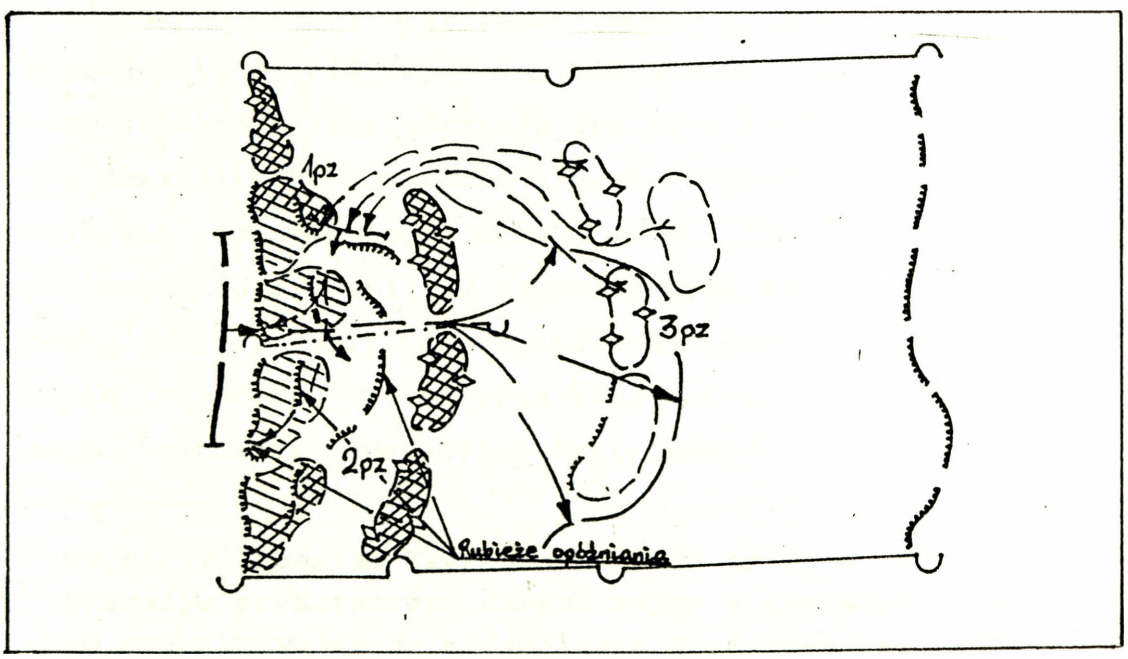
---

40) Tamże, s. 52.

41) Regulamin taktyki wojsk lądowych Sił Zbrojnych RP. Część 1. Projekt. Warszawa: MON 1990, s. 40.

Rys. 6. Obrona manewrowa (wariant A)

Rys. 7. Obrona manewrowa (wariant B)

Podstawowym sposobem zwalczania sił i środków (odwodów) przeciwnika na jego tyłach będą rajdy. Mogą je wykonywać w zasadzie te elementy ugrupowania bojowego, które zostały celowo wysłane na tyły przeciwnika lub w wyjątkowych sytuacjach wojska, które zostały okrążone. Walka z odwodami może być prowadzona w sposób zaczepny (włącznie z bojem spotkaniowym) albo obronny.

Manewrowy sposób prowadzenia obrony znalazł również swoje odzwierciedlenie w zmodyfikowanych ostatnio regulaminach państw zachodnich.

W regulaminie zachodnioniemieckim HDv 100/100 jest zawarte m.in. następujący zapis nr 2602: "Obrona powinna być prowadzona w sposób aktywny, w stałym ruchu (...) pewne jest, że bez stosowania kontrataków i przeciwuderzeń osiągnięcie celów obrony jest nierealne".[42)]

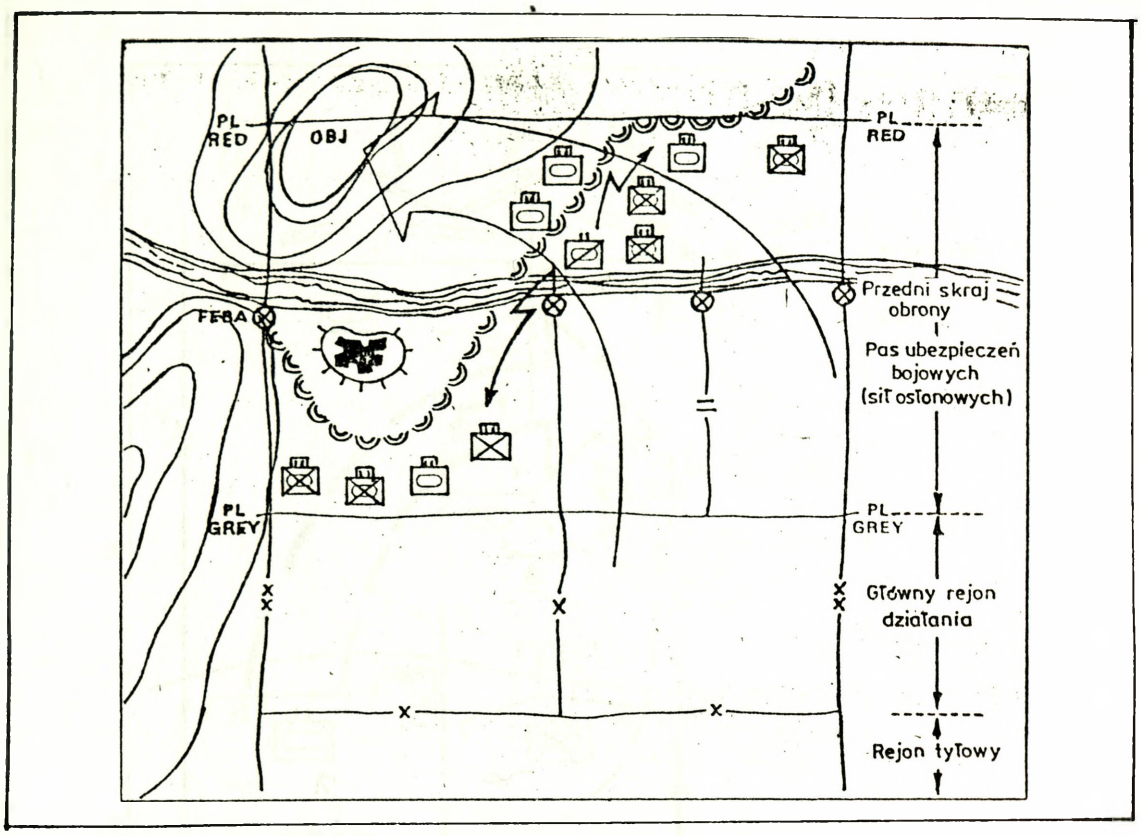
Nowe zasady aktywnie prowadzonej obrony w państwach zachodnich sprowadzają się do wykonania kontrataków przed przedni skraj obrony oraz zamierzonego wciągania przeciwnika w dogodny dla siebie rejon w głębi obrony w celu zniszczenia go uderzeniami w jego skrzydło lub tyły (Rys. 8 i 9).

W działaniach konwencjonalnych, które przewiduje się w operacjach początkowego okresu wojny,[43)] cele operacji zależne będą od sytuacji, w jakiej znajdą się wojska w chwili wybuchu wojny. Jeśli wojska znajdować się już będą w wyznaczonych rejonach, celem działania będzie - w zależności od rozwoju sytuacji operacyjno-taktycznej - rozbicie w bit-

---

42) *Wojskowy Przegląd Zagraniczny 1990 nr 2, s. 45.*

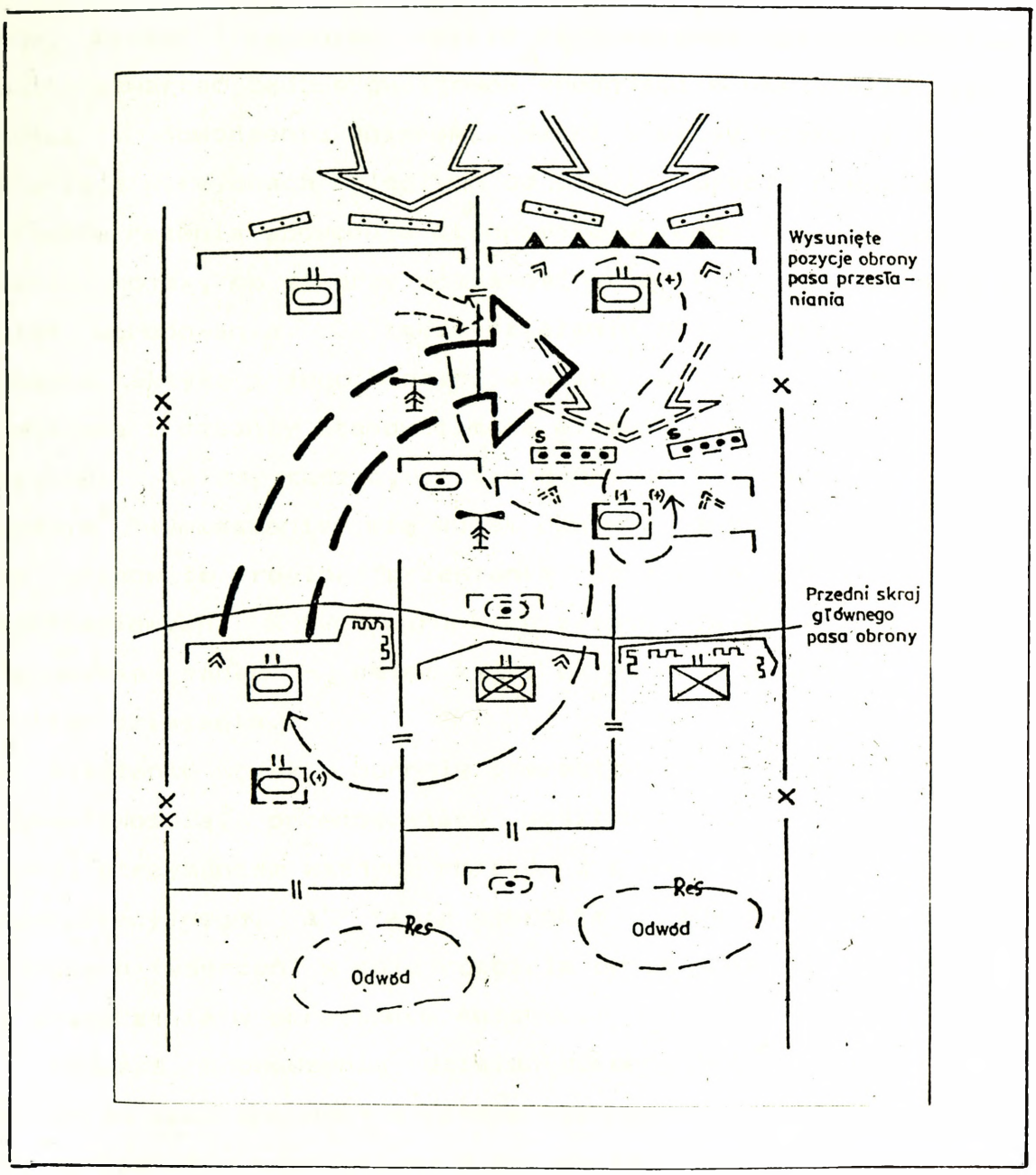
43) *Operacje początkowego okresu wojny - operacje prowadzone po wybuchu wojny do osiągnięcia bliższego celu strategicznego. Słownik podstawowych terminów wojskowych. Warszawa 1977, s. 0-26.*

Rys. 8. Kontratak wykonany przed przedni skraj obrony

wie i bojach spotkaniowych głównych zgrupowań uderzeniowych przeciwnika, maksymalne obezwładnienie wykrytych środków ogniowych, broni precyzyjnej i walki radioelektronicznej oraz utrzymanie nakazanego obszaru, a następnie stworzenie warunków dla wojsk do prowadzenia kolejnych operacji. Należy sądzić, że boje spotkaniowe będą głównymi elementami bitew spotkaniowych prowadzonych w ramach początkowego okresu wojny.

Zmasowane użycie lotnictwa i wszystkich dostępnych środków ogniowych pozwala przeciwnikowi na gwałtowne wykonanie wyłomu w systemie obrony. Badania wykazują, że po pierwszych zmasowanych uderzeniach wojska będące w obronie mogą zachować określoną zdolność do dalszych działań, ponieważ są one

Rys. 9. Kontratak wykonany w głębi struktury pasa obrony

bardziej odporne i przygotowane do przetrwania. Należy jednak przewidywać i przyjmować z dużą dozą prawdopodobieństwa, że współczesne, a zwłaszcza przyszłe, działania powodować będą duże obustronne straty. Walczące wojska znajdą się w terenie zniszczonym i zdeformowanym, objętym strefami poża-

rów, skażeń i zatopień. Użycie najnowocześniejszych środków walki stwarzać będzie gwałtowne trudności w utrzymaniu łączności i dowodzeniu wojskami. Walki i bitwy częściej toczyć się będą w rejonach odległych od siebie. Użycie nowoczesnych środków rażenia spowoduje utworzenie wyłomów i luk w ugrupowaniu wojsk, co stworzy możliwość przenikania przeciwnika w głąb ugrupowania. O takim działaniu przeciwnika zdecyduje obecna taktyka i jego koncepcja walki, w której oddziały wydzielone i desanty stanowić mają element każdej operacji zaczepnej. Należy sądzić, że zastosowanie takiej taktyki spowoduje "wymieszanie" się wojsk obu walczących stron. Będzie to stanowiło realną przesłankę do zawiązywania się bojów spotkaniowych. W tych warunkach zaistnieje konieczność zastępowania zadań - celem walki określanym jako końcowy rezultat działania.

Działanie wojsk w obronie charakteryzować się będzie dużą manewrowością, przenoszeniem wysiłku z jednego kierunku na inny, utrzymaniem ważnych rejonów z punktu widzenia taktyczno-operacyjnego, a także szerokim stosowaniem zwrotów zaczepnych (uderzeń) w celu rozbicia przeciwnika lub okrążenia i zniszczenia w określonym rejonie.

Podczas prowadzenia działań obronnych będzie dochodziło do bojów spotkaniowych w czasie wykonywania przeciwuderzenia na zgrupowania uderzeniowe przeciwnika. Jest to zjawisko typowe dla gwałtownie zmieniającej się sytuacji operacyjno-taktycznej. Występowały one w czasie drugiej wojny światowej wtedy, gdy obie strony dążyły na danym kierunku do osiągnięcia celów bitwy lub walki przez natarcie. W tym miejscu należy przypomnieć, iż począwszy od 1942 r. boje spotkaniowe na froncie wschodnim były częścią składową niemal każdej operacji. Stosowano je zarówno w czasie działań obronnych,

jak i zaczepnych, lecz przede wszystkim w warunkach manewrowych form walki. Jedną z charakterystycznych cech manewrowych form działań bojowych prowadzonych w okresie drugiej wojny światowej oraz podczas powojennych konfliktów zbrojnych było prowadzenie działań nocnych. Noc, podobnie jak inne warunki ograniczonej widoczności, sprzyjała skrytości przegrupowań i manewrów, pozwalała zaskoczyć co do czasu i miejsca działania. Badania wykazują, że najczęściej do boju spotkaniowego dochodziło w końcu dnia lub o świcie, a więc wówczas, gdy wojska były wyczerpane, a system dowodzenia osłabiony. Bywała to sytuacja, którą przeciwnik wykorzystywał do przeciwdziałania tym wojskom, które włamały się w jego ugrupowanie.

Bój spotkaniowy w tych warunkach będzie miał określoną specyfikę. Nie rzadko - właśnie w warunkach nocnych będzie wynikała konieczność przenoszenia wysiłku z jednego na drugi kierunek, wzmocnienia sił uderzeniowych tego lub innego zgrupowania. Wszystko to wymagać będzie szerokiego i szybkiego manewru siłami i środkami. Będzie się toczyć przede wszystkim ostra walka o czas, walka o przewagę zarówno w powietrzu, jak i na lądzie oraz w eterze.

Wyniki badań wielu ćwiczeń wskazują, że w operacjach, w których przeciwnik zostanie silnie obezwładniony, poszczególne związki taktyczne będą działać na samodzielnych kierunkach. Pomiędzy nimi mogą powstać luki dochodzące do kilkudziesięciu kilometrów. Świadczy o tym m.in. następujący przykład: W czasie bitwy warszawskiej 16 sierpnia 3 i 4 Armia Polska rozpoczęły gwałtowne natarcie na rozrzuconą wzdłuż 100 kilometrowego frontu Grupę Mozyrską. Wojska polskie posiadały co najmniej 5-krotną przewagę nad zaskoczonym przeciwnikiem. Pojedyncze bataliony i pułki Grupy Mozyrskiej

zostały rozdzielone kolumnami maszerujących na północ dywizji polskich.[44)]

Działanie na kierunkach umożliwia szybkie wdarcie się wojsk w głąb obrony przeciwnika, a następnie uderzenie na skrzydła i tyły. Powstanie wówczas sytuacja, że na jednym kierunku, na skutek silnego obezwładnienia przeciwnika, wojska w szybkim tempie włamią się w głąb obrony, na innym natomiast będą ją pokonywać z trudem, a jeszcze na innym przejdą do obrony. Odsłonięte skrzydła i powstałe luki w ugrupowaniu bojowym umożliwiają wojskom obu stron wykonywanie niespodziewanych uderzeń z różnych stron. W sposób więc naturalny powstawać będą sytuacje operacyjno-taktyczne do zawiązywania się bojów spotkaniowych i to w sposób wyjątkowo gwałtowny, a niekiedy i nieoczekiwany.

We współczesnych operacjach należy przewidywać powstawanie ognisk walk i bitew, gwałtowne przechodzenie od jednej do drugiej formy działań bojowych. To również sprzyjać będzie powstawaniu bojów spotkaniowych.

Duża częstotliwość występowania bojów spotkaniowych na przyszłym polu walki (szczególnie w obronie manewrowej) spowoduje, iż mogą stać się rozstrzygającym rodzajem działań, w tym także obronnych - będą on niejako typowym zjawiskiem każdej operacji.

---

44) J. Odziemkowski: Bitwa warszawska 1920 roku. Warszawa 1990, s. 77.

3.2. Warunki powstania bojów spotkaniowych w obronie

Warunki powstania bojów spotkaniowych w obronie można badać zarówno jako czynniki wyznaczające (warunki konieczne), których istnienie jest niezbędne do zawiązania się bojów spotkaniowych, jak również w aspekcie sytuacji operacyjno-taktycznych, w których powstają boje spotkaniowe, a więc warunków sytuacyjnych. W pierwszej kolejności badano warunki konieczne.

Wielu teoretyków i praktyków wojskowych uważało, iż z momentem wprowadzenia do wojsk nowoczesnych środków rażenia oraz wyposażenia ich w doskonałe środki rozpoznania rozważania na temat bojów spotkaniowych powinny zostać zamknięte. Sądzili oni, że siły przeciwnika zostaną rozpoznane wcześniej i obezwładnione w takim stopniu, że nie będą w stanie podjąć walki, nie dojdzie do starcia wojsk dwóch stron działających zaczepnie, a więc nie powstanie bój spotkaniowy.[45] Pogląd ten był kontrowersyjny i w zasadzie nie do przyjęcia. Nie uwzględniał on bowiem realno-obiektywnych trudności użycia nowoczesnych środków rażenia oraz warunków, jakie zaistnieją po ich użyciu, a przecież ***wysoko manewrowe działania i powstanie dużych luk w ugrupowaniu, a niekiedy "wymieszanie" się wojsk stron przeciwnych*** będzie stanowiło jeden z warunków powstawania bojów spotkaniowych. Przeceniano także możliwości rozpoznania na współczesnym polu walki. To prawda, że udoskonalone techniczne środki rozpoznania pozwalają w wielu wypadkach zdobyć dokładne dane o przeciwniku, lecz

---

45) *B. Chocha: O bitwie i boju spotkaniowym. Myśl Wojskowa 1957 nr 8, s. 3.*

jednak równolegle prowadzone są prace nad środkami i sposobami przeciwdziałania rozpoznaniu. Warunki pracy dowództw i sztabów, a także organów rozpoznania mogą być w szerokim zakresie utrudnione (WRE), co uniemożliwia opracowanie i wykorzystanie zdobytych danych. Może to nastąpić w wyniku braku łączności, obezwładnienia określonego ogniwa dowodzenia itp. Posiadanie dokładnych wiadomości o przeciwniku, który działa na dużych głębokościach nie zawsze pozwoli określić sposoby jego działania. Wojska wykryte na dużych odległościach mogą być użyte na wielu kierunkach w granicach szerokiego pasa działania.

Następnym warunkiem zawiązania się boju spotkaniowego - jak wykazują doświadczenia z minionych wojen - zawsze było ***dążenie stron do działań zaczepnych.*** Zrealizowanie zaczepnych zamiarów umożliwiało posiadanie odpowiedniego potencjału bojowego i możliwości jego wykorzystania, gdy położenie stron charakteryzowało się względną równowagą. Jeśli tego rodzaju równowagi nie było, to z reguły strony przeciwne albo prowadziły natarcie na broniącego się przeciwnika, albo broniły się same, albo dochodziło do przerwy operacyjnej w celu stworzenia nowych warunków. Natomiast równowaga sił - chociażby pozorna - zachęcała do podejmowania działań zaczepnych, doprowadzając zwykle do zawiązania się bojów spotkaniowych. Jeśli nawet strona w istocie słabsza pod względem ilościowym (wiedząc o przewadze przeciwnika) decydowała się świadomie na działania zaczepne, a w konsekwencji na ten specyficzny rodzaj walki, to liczyła na inne sprzyjające czynniki, które rekompensowały jej ilościowe braki.

Czynnikami, które mogą zadecydować o sukcesie przy mniejszym pod względem ilościowym potencjale bojowym są między innymi:

- uprzedzenie przeciwnika w manewrze sił głównych;

- zastosowanie nowych, nieoczekiwanych (zaskakujących) sposobów działania;

- szybkość rozwinięcia i wejścia do walki;

- uzyskanie przewagi w położeniu i czasie;

- wykorzystanie terenu;

- dezorganizacja systemu dowodzenia;

- umiejętne wykorzystanie pory dnia (nocy) i złej widoczności w celu wykonania niespodziewanych uderzeń;

- wprowadzenie w błąd przeciwnika co do zamiaru działań.

Na potwierdzenie wpływu wymienionych czynników przytoczyć można przykład boju spotkaniowego 112 brygady pancernej 6 korpusu pancernego w toku operacji biełogradzko-charkowskiej. Mimo przeważającej liczebnie siły przeciwnika, jaką stanowiły główne siły 2 dywizji SS "Das Reich", powstały warunki zawiązania boju spotkaniowego, ponieważ dowódca brygady wykorzystał czynnik zaskoczenia, wychodząc na skrzydło i tyły przeciwnika, oraz niesprzyjające warunki meteorologiczne - uderzenie było wykonywane w deszczową noc.[46]

Kolejny przykład to epizod bitwy nad Bzurą. W czasie tego wydarzenia w dniu 9 września 1939 r. Armia Poznań rozpoczęła przeciwuderzenie na niemiecką 30 i 24 DP, które były rozciągnięte w marszu między Łęczycą a Łowiczem. Wykorzystując czynnik zaskoczenia, zadała przeciwnikowi duże straty i odrzuciła jego siły na odległość około 20 km.[47]

Dotychczasowe normy przewidują, że stosunek sił obu stron zmierzających do boju spotkaniowego oscyluje w granicach

---

46) *Taktyka w przykładach bojowych - pułk. Warszawa 1977, s. 215-217.*

47) *Encyklopedia II wojny światowej. Warszawa 1975, s. 96.*

1:1. Jednak doświadczenia uzyskane z minionych wojen oraz z ćwiczeń dowódczo-sztabowych wykazały, że aby liczyć na pewny sukces stosunek ten powinien wynosić średnio około 1:1,5 (Tabela 1).

Tabela 1. Przykładowe stosunki sił

Ćwiczenia	*Wojska biorące udział w boju spotkaniowym (główne zgrupowania uderzeniowe)*		*Stosunek sił i środków (ilościowy)*
	wojska własne	*przeciwnik*	
LATO - 78	6 i 8 DZ, 18 DPanc.	2 i 3 DPanc., 5 DZ	1:1,2*)
LATO - 82	7 i 9 DZ, 10 i 16 DPanc.	26 i 28 DP, 1 i 62 DZ	1,3:1*)
WIOSNA - 85	21 DPanc.	4 DZ	1,2:1*)
LATO - 90	15 DZ	DPanc.	1:1,1
ORION - 91	5 DZ	10 DPanc.	1,2:1
MERKURY - 92	4 DZ	16 DPanc.	1:1,2
Ćwiczenie dowódczo-sztabowe nt. "Bój spotkaniowy o uchwycenie przyczółka za przeszkodą wodną"	9 DZ	TAJFUN - 1	1,4:1

*) nie uwzględniono środków napadu jądrowego.

Obustronne dążenie do natarcia stanowi warunek konieczny, ale nie wystarczający i nie jedyny do zawiązania się bojów spotkaniowych. Zachodzi więc potrzeba określenia kolejnych warunków. Jednym z nich będzie ***przybliżona równowaga stron pod względem sytuacji operacyjno-taktycznej.***[48)]

---

48) *Sytuacja operacyjno-taktyczna - rzeczywiste położenie, działanie taktyczno-ogniowe i bojowe pododdziałów, oddziałów i ZT w stosunku do przeciwnika w okresie przygotowania lub prowadzenia działań bojowych. Leksykon wiedzy wojskowej. Warszawa 1979, s. 428.*

W wojnie konwencjonalnej główną siłą rażenia będą nowoczesne środki walki. Jeśli jedna ze stron w aktualnej sytuacji nie będzie mogła ich użyć z przyczyn techniczno-taktycznych, to nie będzie spełniony warunek równowagi stron pod względem sytuacji operacyjno-taktycznej, ponieważ strona porażona (obezwładniona) może zaniechać natarcia i wówczas nie dojdzie do boju spotkaniowego.

W wypadku rozpoczęcia boju spotkaniowego od obustronnego porażenia ogniowego może nie być warunków sprzyjających dokonaniu zmiany rodzaju działań przez którąkolwiek z zaangażowanych stron - z powodu gwałtowności działań i dużych strat poniesionych równolegle przez obie strony. W warunkach użycia nowoczesnych środków rażenia zmniejsza się zakres możliwości zmiany boju spotkaniowego na inny rodzaj działań. Wzrasta tym samym waga przewidywań i ocen zawiązywania bojów i sposobów ich prowadzenia. Nieocenione mogą być kalkulacje przeprowadzone przy wykorzystaniu symulacji komputerowej. Dają one możność konkretnych przewidywań (w ciągu 1-2 godzin można rozegrać kilka wariantów, prześledzić zmienność sytuacji, a co za tym idzie podjąć odpowiednią decyzję).

Kolejnym warunkiem, którego spełnienie jest konieczne do powstania boju spotkaniowego, jest ***dogodne położenie umożliwiające rozwój dynamicznych form działań bojowych wojskom lądowym.*** Jeżeli na przykład wojska znajdą się w rejonie pożarów, zatopień i innych zmian terenu, to użycie wozów bojowych (czołgów) będzie utrudnione lub wręcz niemożliwe. W takich wypadkach warunkiem umożliwiającym wykorzystanie rezultatów uderzeń ogniowych i kontynuowanie bojów spotkaniowych będzie posiadanie silnego rzutu powietrznego i wojsk powietrzno-desantowych.

W dotychczasowych rozważaniach dokonano oceny warunków towarzyszących powstaniu bojów spotkaniowych. Każda walka stwarza określone sytuacje operacyjno-taktyczne, umożliwiające nawiązanie konkretnych (takich a nie innych) rodzajów i form działań bojowych.

3.3. Wpływ sytuacji operacyjno-taktycznej na zaistnienie bojów spotkaniowych w obronie

Współczesna walka niechętnie poddaje się podziałowi na obronę i natarcie. Jeśli przyszła walka określonej jednostki organizacyjnej zawierać będzie przesunięcie wojsk, działania zaczepne, odpieranie uderzeń, walkę w okrążeniu i wyjście z niego, pościg i bój spotkaniowy, to jak należałoby ją nazwać - obroną czy natarciem?

Walka obronna nie będzie polegać wyłącznie na rażeniu przeciwnika z uprzednio przygotowanych stanowisk ogniowych, ale przede wszystkim na umiejętnym zaplanowaniu i wykorzystaniu ruchu, kontrataków i manewru wojsk na zagrożone odcinki, zamianie walczących pododdziałów, wykonaniu skrzydłowych uderzeń itp.

Skuteczna obrona to nie tylko trwanie na przygotowanych pozycjach, ale również szeroko stosowany manewr. Zatem powinna być ona elastyczna i dostosowana do istniejących warunków walki. Walka obronna będzie z coraz większą mocą przybierać formę działań przestrzennych, do której przygotowany musi być każdy element ugrupowania, a zwłaszcza ten, który będzie miał decydujący wpływ na jej rezultat (np.

środki rażenia ogniowego).

W toku operacji obronnej powstaną warunki operacyjno-taktyczne, które będą sprzyjały zawiązywaniu bojów spotkaniowych. Obok przeważającej ilości działań o charakterze obronnym, część wojsk może prowadzić działania zaczepne. Najczęściej będzie to miało miejsce w czasie wykonywania przeciwuderzenia. Wykonanie przeciwuderzenia w obronie, w konkretnej sytuacji operacyjno-taktycznej i przy stosunkowej równowadze sił obydwu stron na danym kierunku, może doprowadzić do boju spotkaniowego. Ponadto bój spotkaniowy w obronie może powstać w następujących sytuacjach operacyjno-taktycznych:

- w początkowym okresie wojny, gdy przeciwnik po rozbiciu części sił osłonowych rozwija natarcie, a wojska własne wchodzą do walki wprost z marszu;

- w czasie wykonywania kontrataków i przeciwuderzeń siłami drugich rzutów lub odwodów na wojska, które włamały się w głąb obrony;

- w głębi obrony własnych wojsk, gdy wykona się uderzenie w celu odblokowania sił znajdujących się w okrążeniu lub przypartych do wybrzeża morskiego;

- w czasie wykonywania pościgu przy napotkaniu odwodów zdążających do obsadzenia dogodnych rubieży lub wykonania innych zadań;

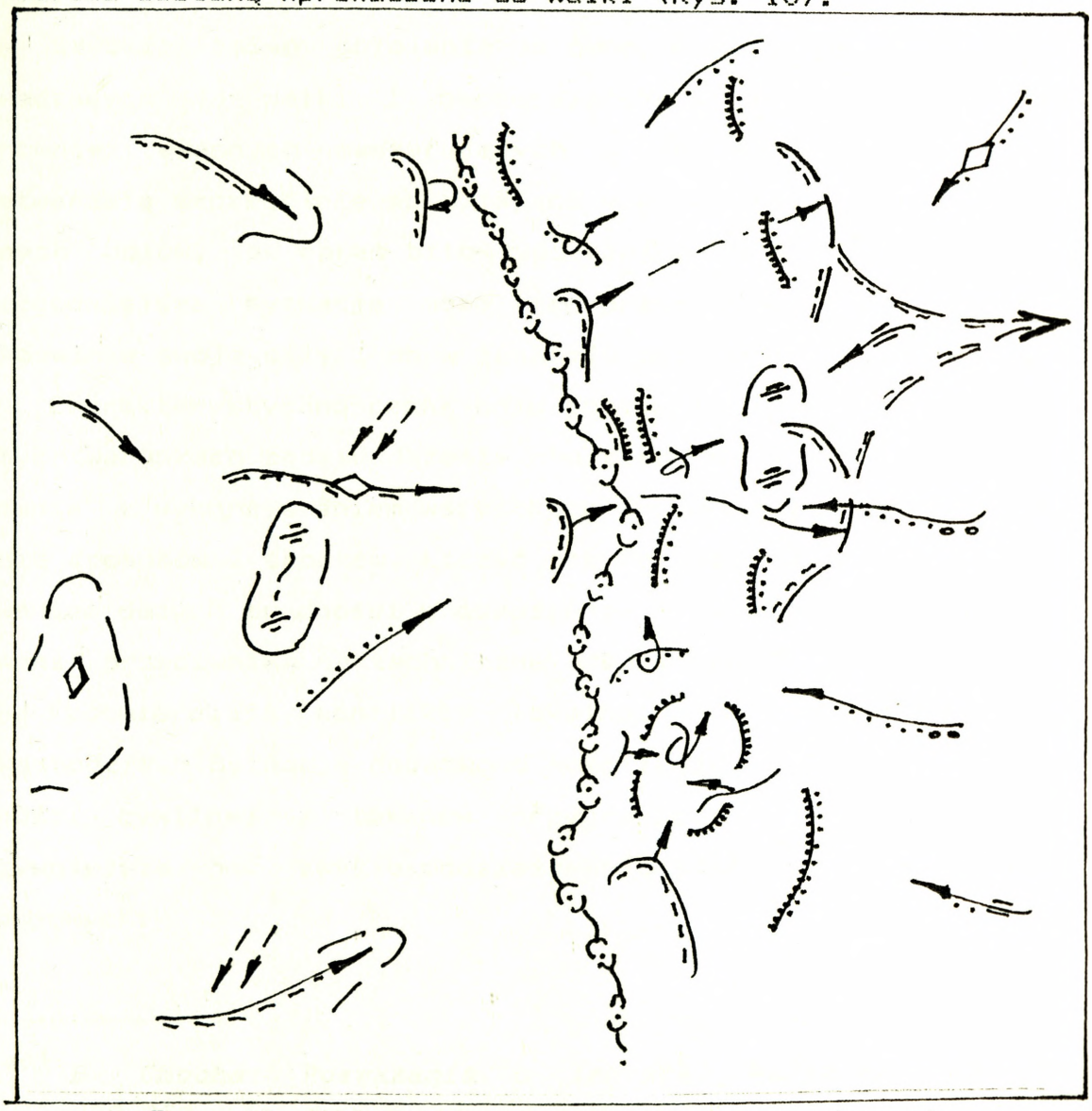
- w czasie walk prowadzonych z desantem powietrznym lub morskim;

- w czasie kontrataku wykonywanego przez oddział związku taktycznego będącego w obronie, realizującego zadanie osłony głównego zgrupowania uderzeniowego armii.

W każdej z wymienionych sytuacji operacyjno-taktycznych będą istniały odmienne warunki powstania bojów spotkaniowych, charakteryzujące się niepowtarzalnością i oryginalnoś-

cią tych sytuacji.

Wnioski z konfliktów lokalnych i przeprowadzonych ćwiczeń wskazują, że wojska wykorzystując skutki uderzeń lotnictwa i ognia artylerii oraz aktywnie prowadzonej walki radioelektronicznej, mogą otrzymać zadanie rozstrzygnięcia bitwy granicznej w formie boju spotkaniowego. Może również zaistnieć taka sytuacja, że wojska osłonowe nie powstrzymają uderzeń przeciwnika. Wówczas wojska podchodzące z głębi wprost z marszu zostaną wprowadzone do walki (Rys. 10).

Rys. 10. Bój spotkaniowy w bitwie granicznej

Powyższe założenia niemal we wszystkich opracowaniach teoretycznych i zamiarach do ćwiczeń zyskały sobie prawo obywatelstwa. Są one przyjmowane i uznawane przez wielu współczesnych teoretyków wojskowych. Między innymi B. Chocha w "Rozważaniach o taktyce" niejako w konkluzji swoich rozważań przedstawia hipotetyczny obraz taktycznego pola walki w postaci wariantu ewentualnych działań bojowych związku taktycznego, który działania wojenne rozpoczyna bojem spotkaniowym.[49)]

Szybkie zmiany położenia zarówno wojsk przeciwnika wprowadzanych do walki i nacierających w wysokim tempie, jak również własnych maszerujących w rejon działań bojowych stwarzają szczególnie sprzyjające warunki do powstania licznych bojów, a nawet bitew spotkaniowych. W tych warunkach dogodniejszą sytuację może mieć przeciwnik, gdyż wcześniej rozwinie swoje siły i on w zasadzie będzie miał inicjatywę.

Charakterystyczną cechą boju spotkaniowego prowadzonego w tych warunkach będzie dążenie obu stron do głębszego rozpoznania z wykorzystaniem wszystkich dostępnych w tej dziedzinie sposobów i środków. Liczyć się również należy z występowaniem dużych trudności w dowodzeniu ze względu na oddziaływanie przeciwnika na techniczne środki łączności. Tezę takową potwierdzają konflikty lokalne, zwłaszcza na Bliskim Wschodzie. Sytuację dodatkowo komplikuje wzmożony ruch ludności cywilnej z terenów przygranicznych, a także intensywniejsze niż zwykle oddziaływanie lotnictwa i śmigłowców bojowych.

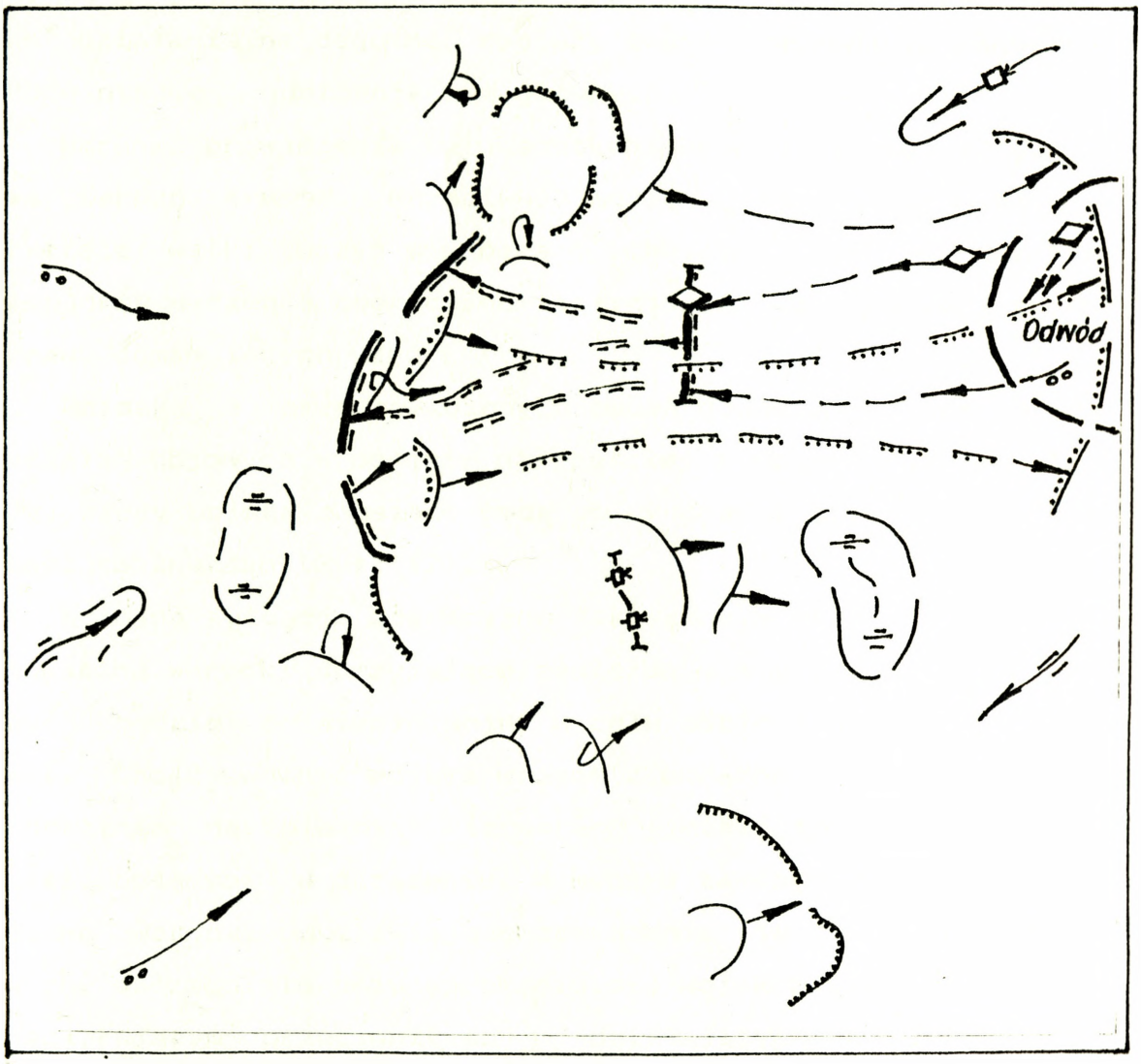
---

49) B. Chocha: Rozważania o taktyce. Warszawa 1982, s. 229-233.

Z dotychczasowych rozważań można wysunąć wniosek, że korzystniejsze warunki nawiązania i rozegrania boju spotkaniowego w przyjętej w tym wariancie sytuacji operacyjno-taktycznej będzie miała ta strona, która zdoła szybciej i sprawniej rozwinąć swoje wojska i przejąć inicjatywę bojową. Sytuacja, kiedy przeciwnik po rozbiciu części sił wojsk osłonowych rozwija natarcie, a wojska wchodzą do walki wprost z marszu, należy niewątpliwie do najtrudniejszych wariantów prowadzenia boju spotkaniowego.

Bój spotkaniowy w obronie może również rozpocząć się po spotkaniu wychodzących odwodów (drugich rzutów) ze zgrupowaniami przeciwnika, które przerwały obronę i włamały się w głąb. Taka sytuacja jest bardzo prawdopodobna, gdy przeciwnik stosując broń precyzyjną i realizując koncepcję "powietrzno-lądowej operacji (boju)," na niektórych kierunkach przełamie obronę pierwszego rzutu operacyjnego (taktyczną strefę obrony) i wykorzysta powodzenie dla wprowadzenia swoich zgrupowań na głębokość operacyjną. W tej sytuacji przeciwnik może być obezwładniony aktywnymi działaniami odwodów, które mogą przybrać charakter bitwy spotkaniowej (boju spotkaniowego). Całkowite rozbicie przeciwnika nastąpi w wyniku przejścia do przeciwuderzenia (kontrataku). Będzie się toczyć wówczas wiele bojów spotkaniowych, ponieważ wojska przeciwnika - ugrupowane do prowadzenia działań zaczepnych - będą kontynuować natarcie. W zaistniałej sytuacji po nawiązaniu walki przez pierwszorzutowe pododdziały przeciwnika z ubezpieczeniami wojsk wychodzących do przeciwuderzenia (kontrataku) każda ze stron dążyć będzie do uchwycenia inicjatywy i wywalczenia przewagi. W tym celu przy intensywnym obezwładnieniu ogniowym i radioelektronicznym wprowadzane będą do walki kolejne siły. Uchwycenie inicjatywy, a w

konsekwencji powodzenie w walce uzyska ta strona, która skutecznie powstrzyma natarcie przeciwnika od czoła, a zdecydowanym manewrem sił głównych wyjdzie na jego skrzydła i tyły (Rys. 11).

Rys. 11. Bój spotkaniowy w walce odwodów z przeciwnikiem, który włamał się w głąb obrony

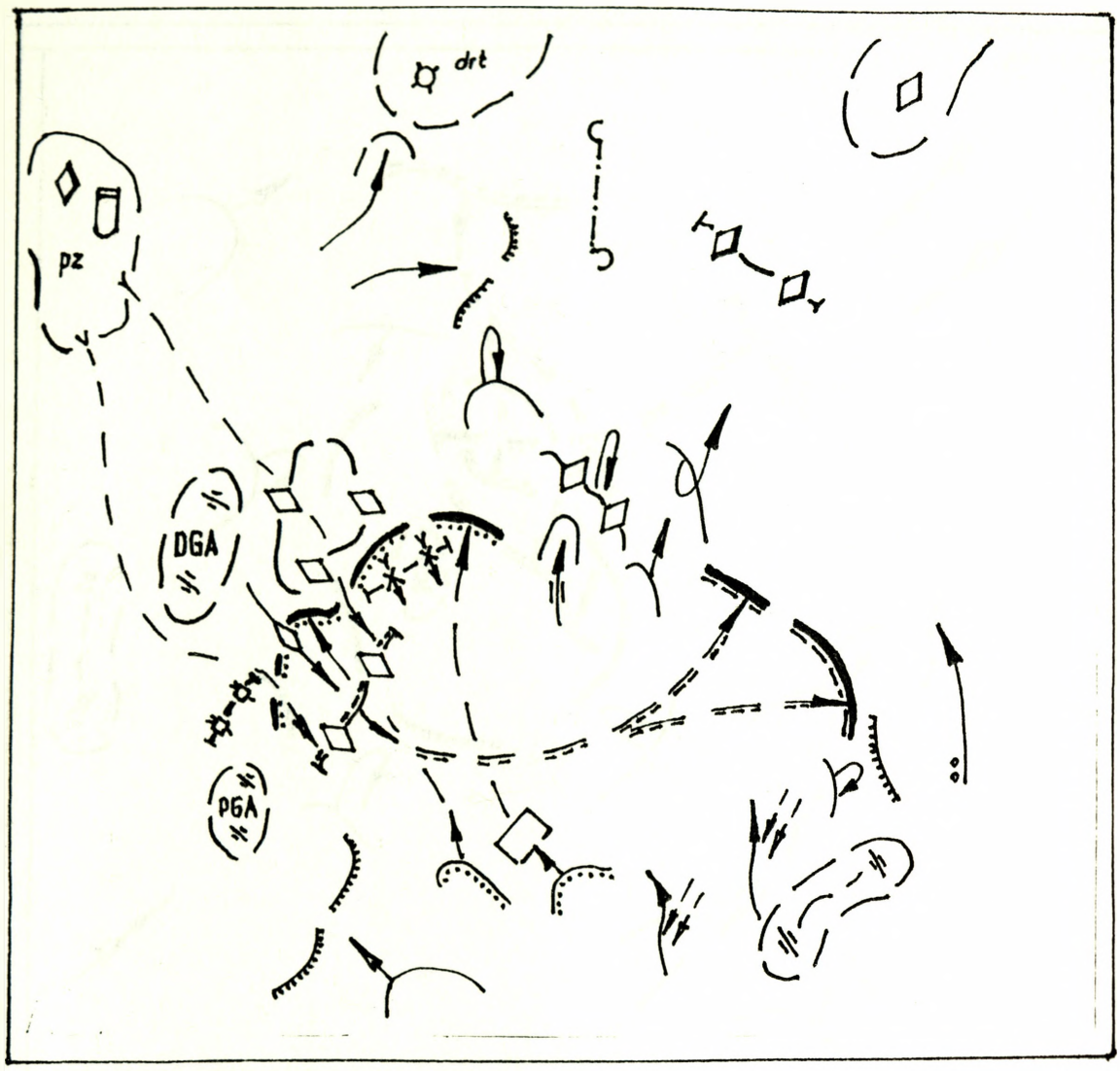
W tak prowadzonym boju spotkaniowym - można wnioskować - będą następowały nagłe zmiany sytuacji. Nie wszystkie oddziały będą działać zaczepnie. Część sił może prowadzić działania obronne. Mimo to działanie głównych sił będzie

miało charakter boju spotkaniowego. Takie starcie w początkowym okresie z reguły zawiera w sobie elementy działań obronno-wiążących. Chodzi o to, że np. awangarda, oddział wydzielony lub inny element ugrupowania poprzez swoje aktywne działanie na dogodnej rubieży zapewni wykonanie manewru, rozwinięcie i uderzenie sił głównych.

Warunki prowadzenia boju spotkaniowego w takowej sytuacji są bardzo trudne. Przeciwnik może działać z determinacją. Zacięte walki toczyć się będą o uchwycenie obiektów ważnych z punktu widzenia operacyjno-taktycznego: węzłów dróg, przepraw, dominujących wzgórz itp.

Wnioski z przeprowadzonych badań dowodzą, iż ten rodzaj działań bojowych w obronie najczęściej będzie powstawał wtedy, kiedy wojska zmuszane będą do wykonania przeciwuderzenia bądź kontrataku (Rys. 12).

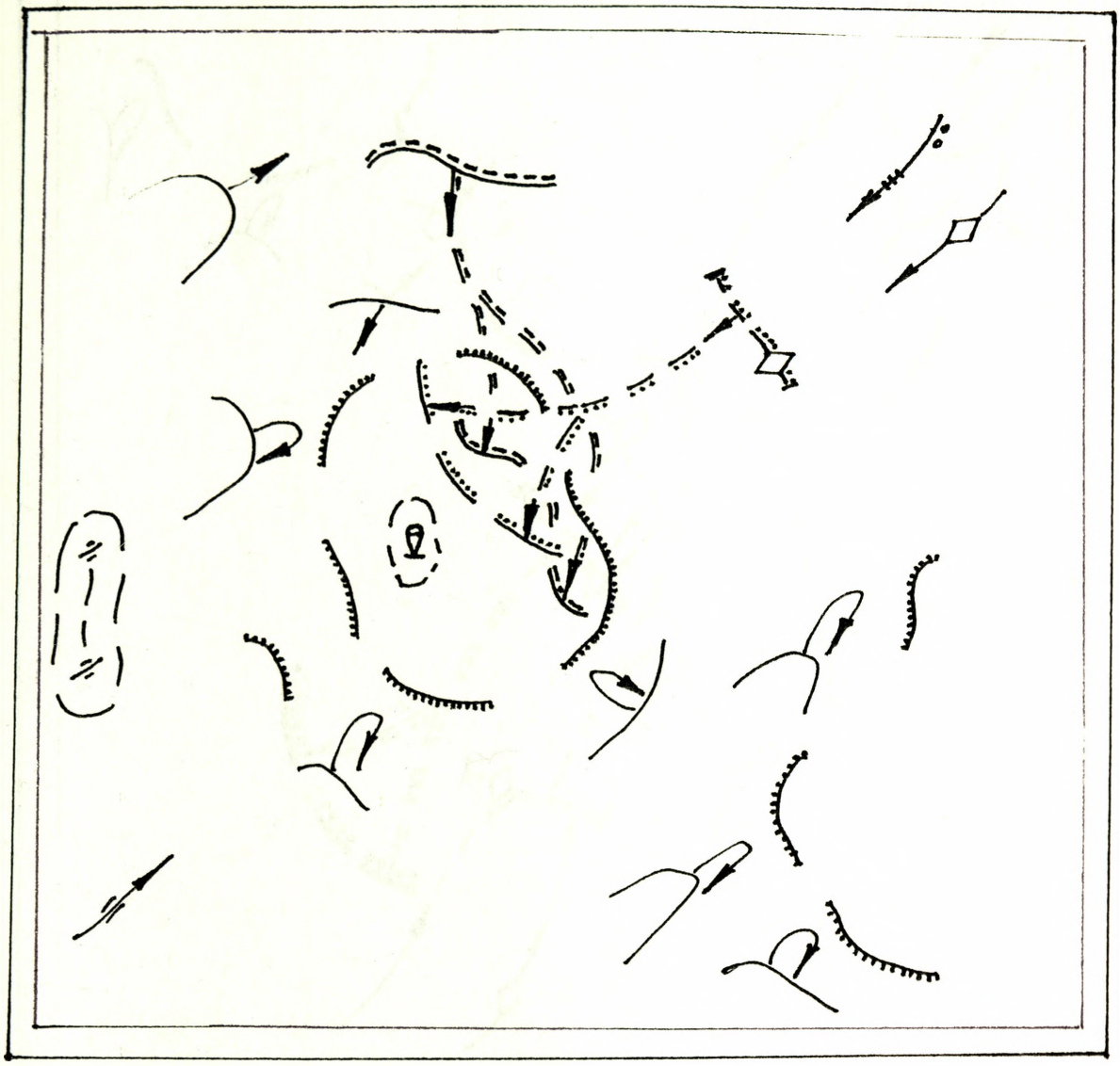
Kolejną sytuacją operacyjno-taktyczną w obronie, w której powstaną warunki sprzyjające zawiązaniu się bojów spotkaniowych będzie działanie wojsk w celu odblokowania okrążonych sił. Chcąc uwolnić wojska własne z okrążenia należy wykonać uderzenie na zbieżnych kierunkach (jeżeli to możliwe) z siłami będącymi w okrążeniu. W wyniku takiego działania powstaną warunki umożliwiające zawiązanie się bojów spotkaniowych, szczególnie przy spotkaniu się wojsk odblokowujących z nacierającym przeciwnikiem - działających na zewnętrznym pierścieniu okrążenia (Rys. 13). Przewidując powstanie boju spotkaniowego, należy się liczyć z możliwością posiadania drugiego rzutu lub odwodu przeciwnika rozmieszczonego na kierunku prawdopodobnego uderzenia wojsk, którym może on w miarę potrzeb bez dodatkowych skomplikowanych manewrów przeciwdziałać. Dlatego warunkiem uderzenia (w celu deblokacji jest skuteczne obezwładnienie odwodów przeciwnika. Takie

Rys. 12. Bój spotkaniowy w czasie wykonywania przeciwuderzenia (kontrataku)

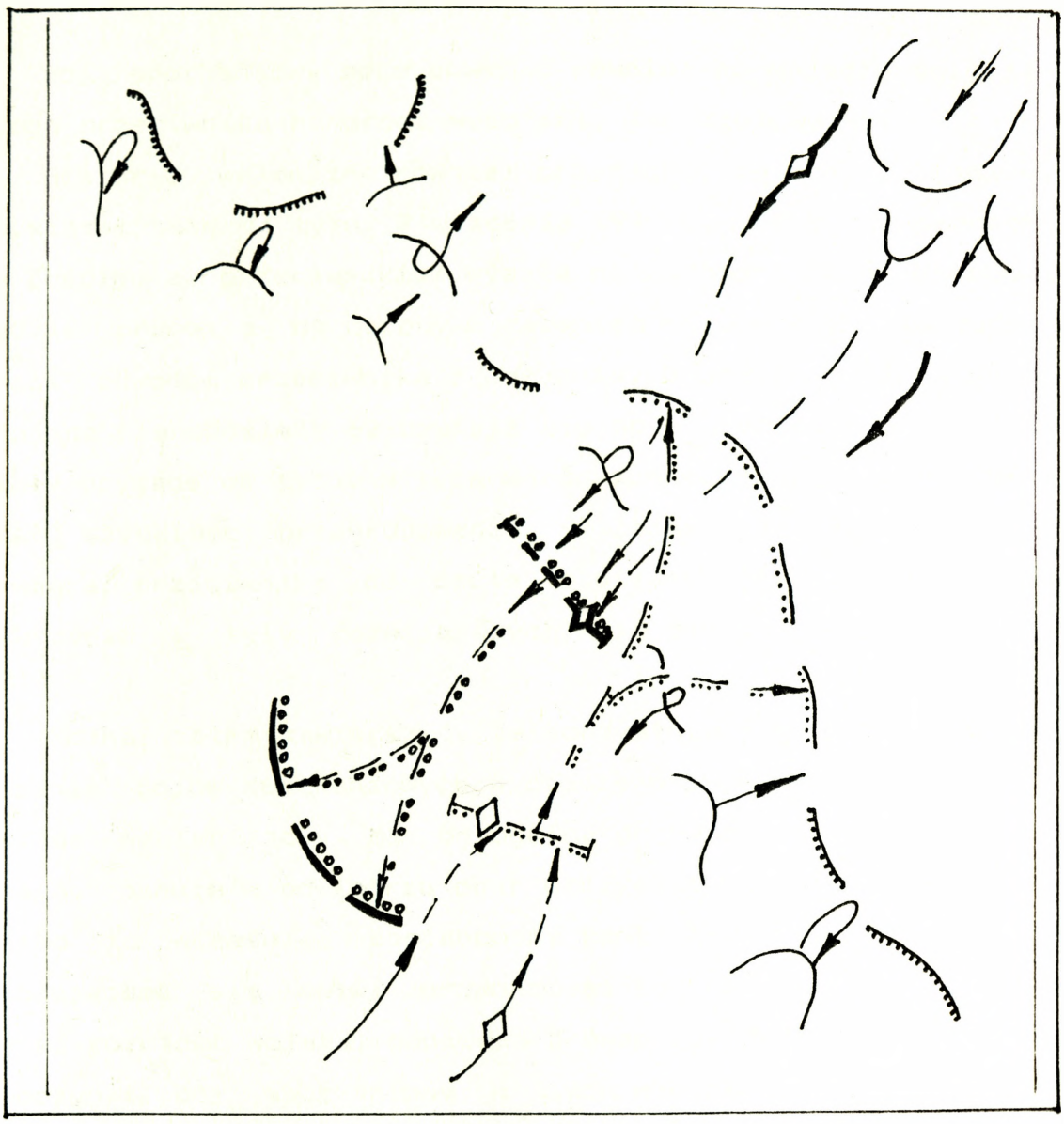
działanie umożliwi wojskom przerwanie zewnętrznego pierścienia okrążenia i wyjście na tyły przeciwnika. Natarcie sił lądowych wojsk wspierane będzie ogniem wykonywanym przez naziemne środki i lotnictwo, a na nad morskich kierunkach przez siły morskie.

Związki taktyczne przeciwnika prowadząc natarcie w ramach operacji zaczepnych - zazwyczaj po przełamaniu taktycznej strefy obrony lub z chwilą odejścia wojsk na kolejne rubieże

Rys. 13. Bój spotkaniowy w czasie deblokacji wojsk znajdujących się w okrążeniu

obrony będą przechodziły do pościgu. W trakcie pościgu powstaną sprzyjające warunki do zawiązania się bojów spotkaniowych (Rys. 14). Będzie to miało miejsce zarówno w początkowej fazie pościgu, gdy wojska aktywnymi działaniami odwodów utrudniać będą wyjście przeciwnika na kierunki pościgu, jak również w głębi obrony przy spotkaniu się przeciwnika wykonującego pościg z siłami zmierzającymi do obsadzenia dogod-

Rys. 14. Bój spotkaniowy w pościgu

nych rubieży obrony. Potwierdzeniem możliwości zaistnienia podobnych sytuacji może być przykład bitwy nad Bzurą 10 września 1939 r. Podczas pościgu polska 17 dywizja piechoty stoczyła ciężki "bój spotkaniowy" z niemiecką 17 dywizją piechoty w Małachowicach i w rezultacie opanowała wyżej wymienioną miejscowość.[50]

---

[50] *Encyklopedia..., op. cit., s. 96.*

Bój spotkaniowy może powstać również po wyjściu ścigającego przeciwnika na drogi wycofania (marszu) wojsk.

Historia wojen zna również przypadki, że bój spotkaniowy wywiązał się od tyłu. 7 września 1944 r. 3 brygada pancerna w pościgu za przeciwnikiem wyszła na zachodni skraj Grodowa, gdzie przeszła do obrony z zadaniem uniemożliwienia podejścia odwodom przeciwnika z południa. O godzinie 12.00 wycofujące się oddziały 62 dywizji piechoty niemieckiej zaatakowały brygadę od tyłu. W tych warunkach dowódca brygady dokonał szybkiego przegrupowania - jednym batalionem czołgów związał przeciwnika od czoła, a siłami głównymi uderzył na skrzydło i tyły rozwijających się oddziałów przeciwnika. 51)

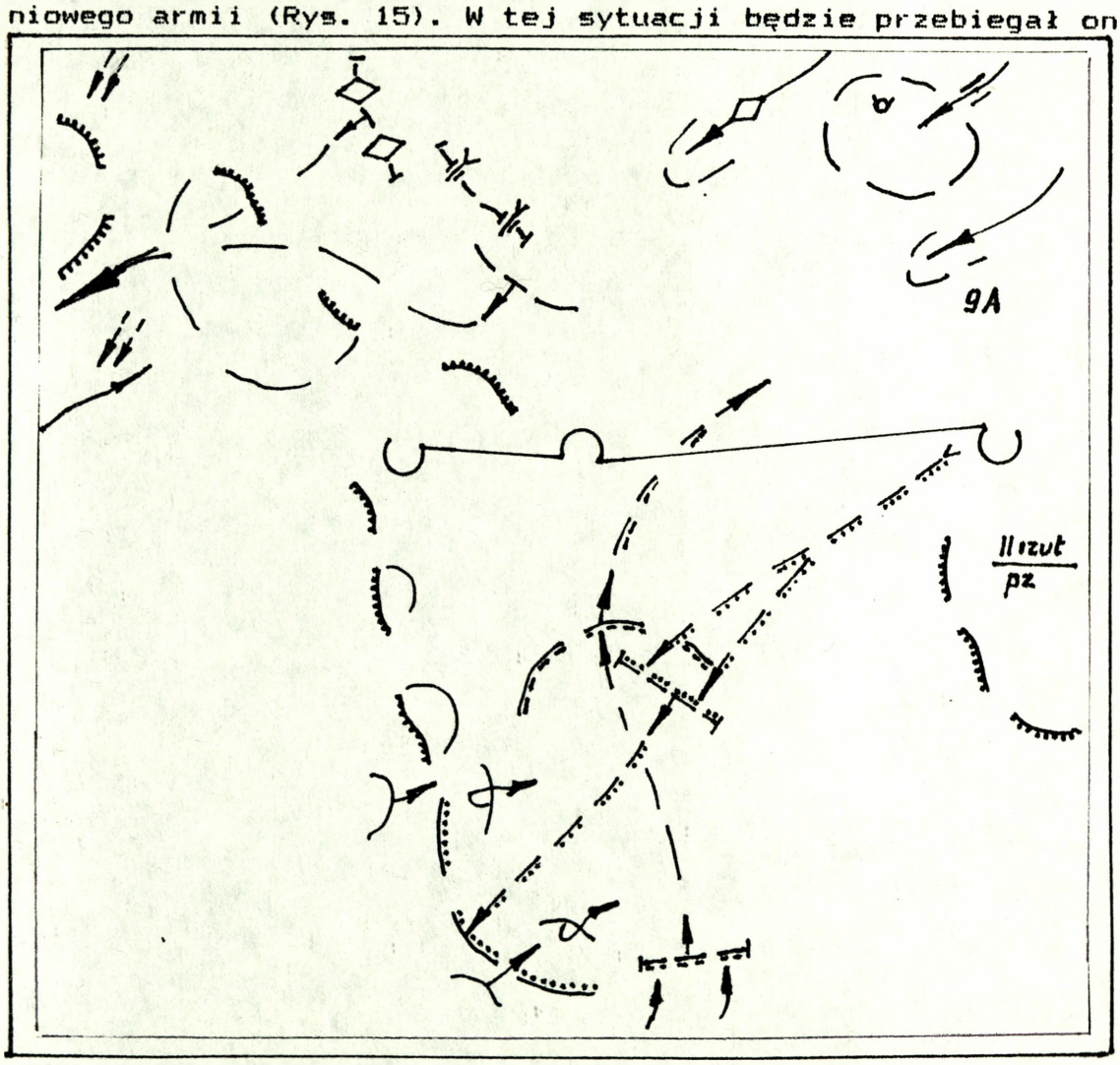
Można zatem stwierdzić, że korzystniejsze warunki prowadzenia bojów spotkaniowych w czasie prowadzenia pościgu posiada nacierający. Ma on ogólną przewagę w siłach i środkach, panuje w powietrzu oraz utrzymuje inicjatywę w walce. Mimo to wcześniej zaplanowany kontratak pozwala także wycofującemu się lepiej zorganizować ten rodzaj walki i szybciej rozwinąć wojska, ponieważ prowadzący pościg będzie rozpoczynał bój spotkaniowy w tych warunkach z marszu lub w ugrupowaniu przedbojowym. Czynnikiem korzystnym dla wojsk będzie możliwość współdziałania ściganych z odwodami, które mają im umożliwić wycofanie. Prowadzący pościg zmuszony jest bowiem do prowadzenia walki z dwoma zgrupowaniami. Energiczne, szybkie i zdecydowane działanie w boju spotkaniowym podczas wycofania zwiększa bezpieczeństwo wojsk i zmniejsza wydatnie straty.

---

51) *Taktyka w przykładach..., op. cit., s. 282.*

Z powyższych rozważań wynika, że bój spotkaniowy i pościg są ściśle ze sobą powiązane, współzależne, ponieważ bój spotkaniowy może powstać w czasie pościgu, ale również i bój spotkaniowy właściwie rozegrany stworzy warunki przejścia do pościgu.

Następną z wymienionych na wstępie podrozdziału sytuacją operacyjno-taktyczną sprzyjającą powstaniu boju spotkaniowego jest kontratak wykonywany przez oddział związku taktycznego realizujący zadanie osłony głównego zgrupowania uderzeniowego armii (Rys. 15). W tej sytuacji będzie przebiegał on

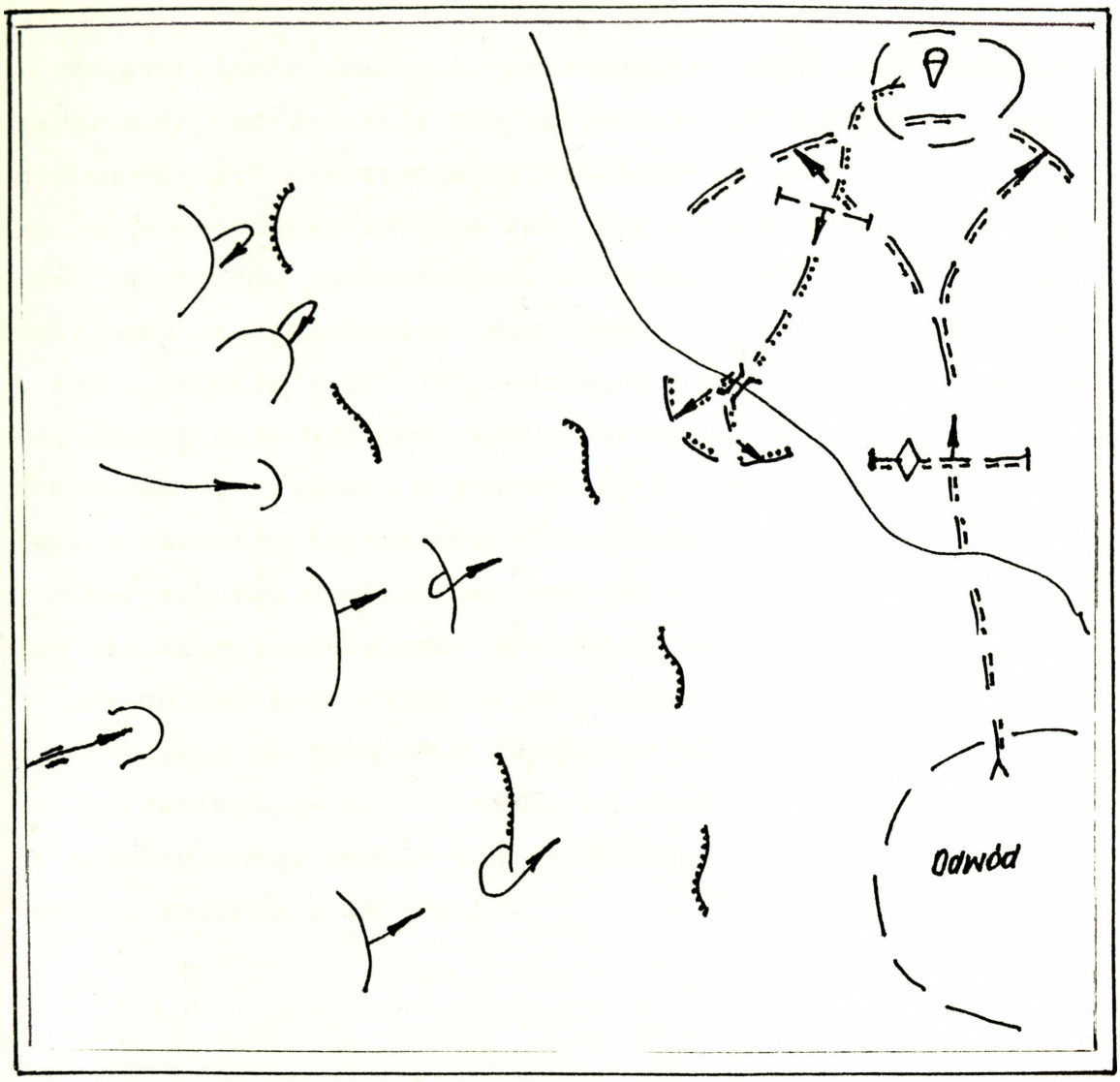

Rys. 15. Bój spotkaniowy w czasie osłony głównego zgrupowania uderzeniowego

w korzystnych warunkach ze względu na możliwość współdziałania z wojskami będącymi w styczności z przeciwnikiem. Takie warunki będą jednak istnieć tylko do czasu prowadzenia zorganizowanej walki obronnej i utrzymania rejonów zabezpieczających skrzydła oraz manewr kontratakującego. Natomiast zdezorganizowane odejście wojsk będących w styczności będzie czynnikiem utrudniającym jego prowadzenie, a nawet często decydującym o jego niepowodzeniu. Inicjatywa działań w takim boju należeć będzie do przeciwnika, a oddziały będące w bezpośredniej z nim styczności do czasu wykonania kontrataku, poniosą już znaczne straty. Będą również i czynniki wywierające korzystny wpływ na jego organizację. Planowanie kontrataku pozwoli dokładniej zorganizować bój spotkaniowy. Wcześniej można zaplanować i przygotować drogi marszu, rubieże rozwinięcia oraz lepiej i dokładniej zorganizować współdziałanie.

Specyficzne warunki do zawiązywania bojów spotkaniowych w obronie będą istnieć w rejonach działania desantów przeciwnika, a także desantów wojsk własnych na tyłach przeciwnika (Rys. 16).

Zadaniem desantów w operacji zaczepnej przeciwnika będzie opóźnianie podejścia jego sił w rejon bitwy, a później opanowanie ważnych rejonów i obiektów na kierunku wykonywanego przeciwuderzenia. Przedmiotem działań desantów przeciwnika w jego operacji zaczepnej będą wybrane siły i środki oddziałów na drogach marszu, a także ważne obiekty terenowe. W początkowym okresie walki - bezpośrednio po wylądowaniu - desant będzie działał zaczepnie w celu opanowania wyznaczonych obiektów lub rejonów. Ten okres walki desantu będzie charakteryzował się gwałtownym przebiegiem i dużym natężeniem ognia i ruchu. Podstawowym rodzajem działań w tych wa-

Rys.16. Bój spotkaniowy w trakcie walki z desantem

runkach będą liczne boje spotkaniowe desantu przeciwnika z odwodami. Mogą one powstawać w początkowej fazie natarcia przeciwnika, na niższych szczeblach dowodzenia. W późniejszym okresie walki desant może także działać zaczepnie, lecz walki będą miały charakter zasadzek, wypadów itp. Nie będzie więc realnych warunków do zawiązywania się bojów spotkaniowych. Obrona stanowić będzie końcowy etap walki desantu i ograniczać się będzie do utrzymania opanowanego rejonu (obiektu) do czasu podejścia sił głównych.

Przedstawione warunki powstawania bojów spotkaniowych w zależności od sytuacji operacyjno-taktycznej nie wyczerpują możliwości ich nawiązania na współczesnym polu walki. Do boju może dochodzić także w zupełnie innych sytuacjach, które obecnie trudno przewidzieć. Właściwie każdy manewr stwarza możliwość zaskakującego spotkania przeciwnika. Należy się liczyć, iż przeciwnik nie zawsze będzie się pojawiał od czoła, często może atakować tyły i skrzydła, co stwarzać będzie dodatkowe utrudnienia dla broniących się czy też kontratakujących związków taktycznych (oddziałów).

Chociaż bój spotkaniowy posiada swoje właściwości - zawsze aktualne i niezależne od sposobu zawiązania, to warunki, w jakich do niego dojdzie, ze względu na swoją różnorodność mogą wpłynąć na powstanie istotnych różnic w jego organizacji i przebiegu. Wraz ze zmianą warunków zawiązywania się boju spotkaniowego będzie się zmieniał jego charakter, właściwości i sposoby organizacji.

Rozdział 4

CHARAKTER I WŁASCIWOSCI BOJOW SPOTKANIOWYCH W OBRONIE

4.1. Ogólne cechy i właściwości bojów spotkaniowych

Druga wojna światowa potwierdziła słuszność założeń przedwojennej teorii, że bój spotkaniowy jest najbardziej zdecydowanym sposobem rozbicia nacierających oddziałów przeciwnika i zdobycia inicjatywy. W wyniku uzyskanych doświadczeń nastąpił dalszy rozwój teorii dotyczący jego prowadzenia.

Boje spotkaniowe występowały najczęściej w toku prowadzenia działań bojowych (obronnych lub zaczepnych) wówczas, gdy obie strony dążyły do osiągnięcia w danym miejscu i czasie rozstrzygającego wyniku poprzez natarcie. Stwierdzenie to nie wyklucza sytuacji, w których ten rodzaj działań zawiązuje się podczas marszu.

Z przeprowadzonych badań wynika, że niemal we wszystkich sytuacjach do boju spotkaniowego dochodziło wówczas, gdy zadania walczących stron sięgały poza rubież spotkania i ich osiągnięcie wymagało obustronnego działania zaczepnego. Zatem strony walczące "nie wybierały" go jako formy walki, lecz "podejmowały" działania zaczepne jako najdogodniejszy dla nich w danej sytuacji rodzaj walki. Był on wynikiem zaczepnej koncepcji działania obu stron.

Warunki, w jakich dochodziło do zawiązania bojów spotkaniowych, świadczą o tym, że ten rodzaj działań jest wybitnie

manewrowym przedsięwzięciem stron, w którym o zwycięstwie decydowała śmiałość decyzji, szybkość i zdecydowanie działań. Stosowanie różnorodnych form manewru oraz zaskoczenie odgrywały niekiedy nawet większą rolę niż przewaga w siłach i środkach. Bardzo istotną właściwością bojów była niejasność sytuacji spowodowana tym, że informacje o przeciwniku były często fragmentaryczne. Nie oznacza to, że rozpoznanie nie było w stanie dostarczyć wiarygodnych danych. Idzie o to, że gdy wojska są w ruchu, a w ich położeniu następują zmiany, to nawet przy dobrze zorganizowanym rozpoznaniu sytuacja w momencie spotkania stron jest bardzo niejasna. Cechą charakterystyczną boju spotkaniowego jest przy tym dążenie obu stron do nawiązania walki siłami czołowymi (awangardami), w celu opanowania dogodnej rubieży, aby zapewnić w ten sposób swobodę rozwinięcia siłom głównym. Powodzenie osiągał ten, kto szybciej dokonał rozwinięcia wojsk, otwarcia ognia i wykonał atak siłami głównymi.

Doświadczenia drugiej wojny światowej dowodzą, że bój spotkaniowy charakteryzował się nagłymi i szybkimi zmianami sytuacji, szybkim przebiegiem działań i dążeniem obu stron do zdobycia inicjatywy. Działania pododdziałów charakteryzowała duża ruchliwość i dynamika działań, szybkie ich przemieszczanie się oraz brak wyczerpujących danych z rozpoznania o przeciwniku, a także szybka dezaktualizacja informacji. Od początku do końca trwała zacięta walka o czas oraz o zdobycie i utrzymanie inicjatywy.

W toku badań szukano odpowiedzi na pytania: Czy charakter i właściwości współczesnych i przyszłych bojów spotkaniowych będą inne niż w drugiej wojnie światowej? Czy charakterystyczne cechy i właściwości ich utraciły aktualność?

Badania wykazują, że nie utraciły. Są one aktualne nadal, z tym że zmieni się nieco ich specyfika, co spowodowane będzie nowymi możliwościami współczesnej techniki bojowej i środków walki. Potwierdza to analiza przebiegu konfliktów lokalnych oraz teoria i praktyka szkoleniowa wojsk (sztabów) po 1945 roku.

Boje spotkaniowe rozgrywane na Synaju w tzw. "trzeciej wojnie izraelsko-arabskiej (1967-1970)" miały charakterystyczne cechy i właściwości z okresu drugiej wojny światowej, o czym wspomina E. Wójcik w książce pt. "Konflikt bliskowschodni."

W ewentualnej przyszłej wojnie prowadzonej w warunkach użycia doskonałych środków ogniowych bój spotkaniowy będzie miał jeszcze bardziej złożony charakter. Przewartościowanie i wzbogacenie rozwiązań organizacyjnych i taktyczno-operacyjnych tego rodzaju działań nastąpi w wyniku:

- braku ciągłego frontu;
- większych niż dotychczas luk między poszczególnymi oddziałami i związkami taktycznymi;
- ogromnej ruchliwości wojsk;
- przeniesienia działań w wymiar powietrzny;
- wzrostu głębokości i szerokości ugrupowań wojsk;
- uzbrojenia wojsk w nowoczesne środki walki.

Właściwości powyższe spowodowane będą przez:

1) zastosowanie na współczesnym polu walki broni o dużej sile i precyzji rażenia oraz innych nowoczesnych środków walki;

2) wyposażenie wojsk w środki o wysokim stopniu manewrowości (samoloty, śmigłowce, poduszkowce, nowej generacji wozy bojowe, itp.) umożliwiające szybki przerzut (przemieszczenie) wojsk z jednego kierunku na drugi lub z głębi w re-

jon bitwy;

3) rozwój i szerokie stosowanie środków i systemów walki radioelektronicznej;

4) stosowanie w coraz większej skali desantów powietrznych, sił powietrzno-szturmowych i specjalnych;

5) wzrost tempa elektronizacji i automatyzacji procesów informacyjnych, zwłaszcza rozpoznania, dowodzenia i kierowania środkami rażenia;

6) rozwój środków i sposobów maskowania działań na szczeblach taktyczno-operacyjnych.

Na potwierdzenie zasadności niektórych właściwości warto posłużyć się krótką analizą rozgrywanych walk w konflikcie bliskowschodnim.

Walki toczące się w "czwartej wojnie izraelsko-arabskiej" (6-25.10.1973 r.), mimo niedogodności terenowych, do końca jej trwania przyjmowały charakter bojów spotkaniowych. Sposoby ich prowadzenia były coraz bardziej udoskonalane, głównie wprowadzaniem nowych środków walki. Należy stwierdzić, że przejęcie inicjatywy operacyjno-taktycznej przez Izrael w dużej mierze było wynikiem wprowadzenia do działań śmigłowców szturmowych (bojowych). Śmigłowce spełniały szczególną rolę właśnie w bojach spotkaniowych, wspierając działanie brygad pancernych i zmechanizowanych. Duża manewrowość śmigłowców wyposażonych w wyrzutnie przeciwpancernych pocisków kierowanych dawała duże możliwości niszczenia czołgów i bojowych wozów piechoty. Śmigłowce często uprzedzały wojska lądowe, niszcząc czołgi i bojowe wozy piechoty jeszcze przed nawiązaniem walki przez ubezpieczenia bojowe, stwarzając tym samym warunki własnym wojskom do szybszych zwycięstw w walkach (bojach spotkaniowych). Na potwierdzenie tego przytoczyć można chociażby następujący opis działań bojowych:

"Skierowana na południe od Ismailii przez dowódcę 2 armii brygada pancerna stoczyła zaciętą walkę o charakterze boju spotkaniowego. Brygada poniosła poważne straty, głównie w czołgach od uzbrojonych w przeciwpancerne pociski kierowane śmigłowców. Powstrzymała jednak izraelskie natarcie z przyczółka w kierunku na północ."[52]

Przyjmując za podstawę rozważań nad charakterem i właściwościami współczesnych bojów spotkaniowych ustalenia zawarte w obowiązującym regulaminie walki, który określa, że "... bój spotkaniowy charakteryzuje: obustronne dążenie do działań manewrowych; ograniczony czas na organizację walki i manewru; szybkie zbliżanie się stron i wejście do działań z marszu; zacięta walka o ujęcie i utrzymanie inicjatywy; gwałtowne i częste zmiany sytuacji; szybki jej przebieg; istnienie znacznych luk między oddziałami i odsłonięte skrzydła, zapewniających swobodę manewru wykonywanego w celu wyjścia na skrzydła i tyły przeciwnika..."[53] - dostrzega się, że szereg wymienionych właściwości charakteryzowało bój w drugiej wojnie światowej. Takie właściwości, jak: rozwijanie się działań bojowych na szerokim froncie, swoboda manewru, istnienie (występowanie) znacznych luk i odsłoniętych skrzydeł są również charakterystyczne dla tego rodzaju działań współcześnie. Im właśnie poświęcono więcej uwagi, wskazując prz tym na inne cechy bardzo charakterystyczne dla tego rodzaju działań, o których regulamin nie wspomina.

W przeszłości w bojach spotkaniowych ogień artylerii, wojsk rakietowych i lotnictwa przede wszystkim

---

52) *Tamże, s. 390.*

53) *Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych RP (dywizja, pułk). Warszawa 1985, s. 217.*

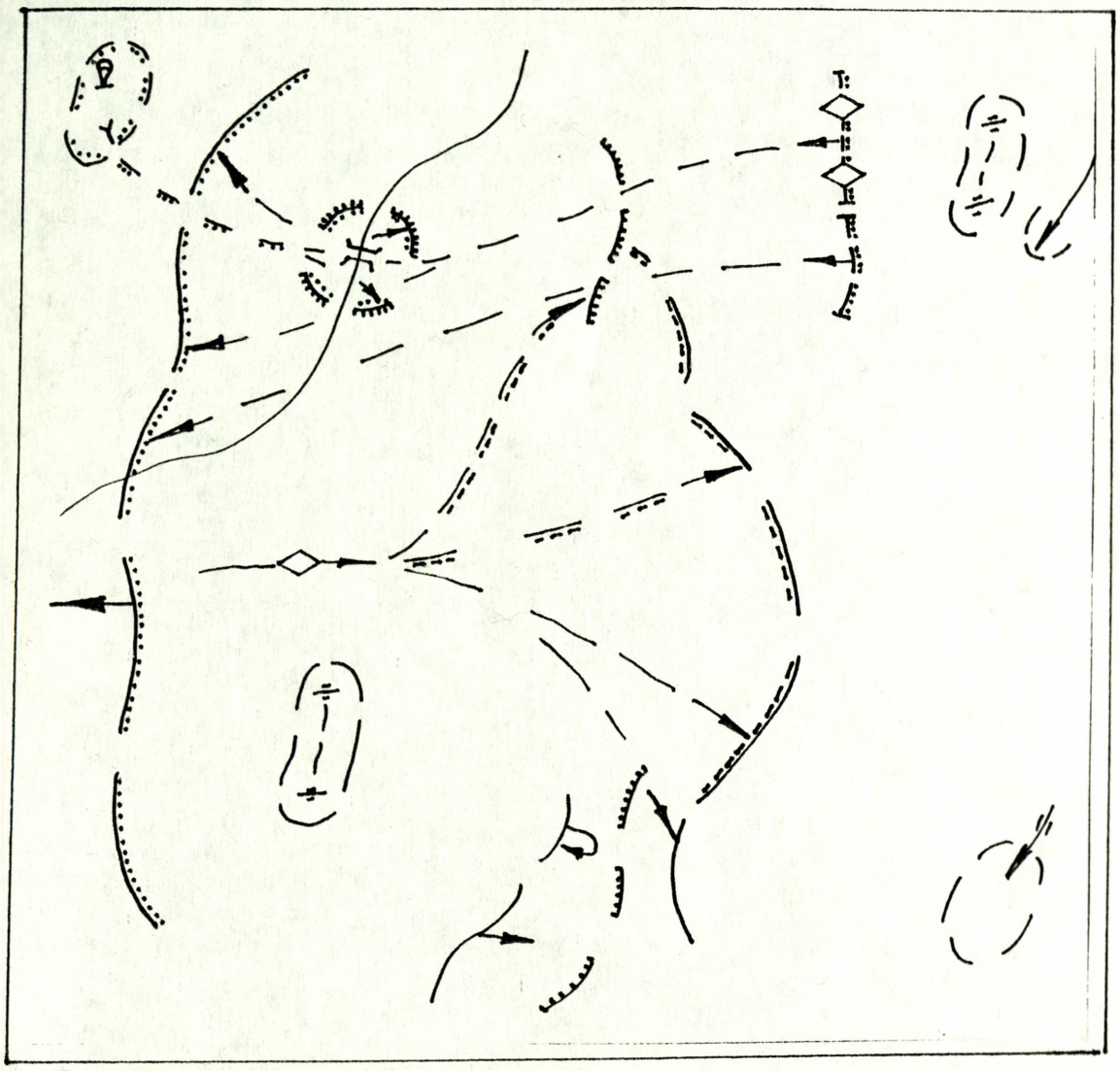
zabezpieczał działania wojsk, dziś i jutro uderzenia broni precyzyjnej i innych środków ogniowych mogą stanowić o wykonaniu zadania. Stało się to zupełnie nową zasadą sztuki operacyjnej. Rola związków taktycznych i oddziałów ogólnowojskowych polega głównie na umiejętnym i maksymalnym wykorzystaniu skutków uderzeń ogniowych, w tym również broni precyzyjnej i ostateczne rozgromienie przeciwnika w boju spotkaniowym.

Ważną rolę w obezwładnieniu przeciwnika odgrywają siły i środki walki radioelektronicznej. Ich głównym zadaniem będzie rozpoznanie, paraliżowanie i obezwładnianie systemów dowodzenia i naprowadzania. Jednoczesne uderzenie możliwie największą ilością sił i środków zarówno powietrznych, jak i lądowych oraz w eterze sprawi, że bój spotkaniowy nie będzie następował - rozwijał się stopniowo na małym obszarze, lecz obejmie całą głębokość ugrupowania związków taktycznych (oddziałów) i rozwinie się na szerokim froncie. Rozwój działań bojowych na szerokim froncie i dużej głębokości łączy się także z użyciem wojsk powietrzno-desantowych i wojsk powietrzno-szturmowych oraz oddziałów wydzielonych. Zadaniem desantów powietrznych w takich warunkach moze być: uchwycenie i utrzymanie ważnych rubieży terenowych tj. uprzedzenie przeciwnika w uchwyceniu węzłów komunikacyjnych itp.; osłona otwartego skrzydła; zasilanie działań wojsk, które już prowadzą walkę z przeciwnikiem. Mogą też otrzymać zadanie zniszczenia broni precyzyjnej, jeżeli możliwe będzie ich rozwinięcie i przygotowanie do użycia w krótkim czasie.

W wojnach lokalnych po drugiej wojnie światowej na przygotowanie działań taktycznego desantu śmigłowcowego potrzeba było 10-48 godz., analogicznego desantu spadochronowego od 24-48 godz. Na przygotowanie desantu operacyjnego przezna-

czano nie więcej niż 7 dni.[54)]

Ocenia się, że obecnie przygotowanie taktycznego desantu powietrznego zajmuje od 4-6 godzin (Rys. 17).

Rys. 17. Wykorzystanie desantu śmigłowcowego w boju spotkaniowym (wariant)

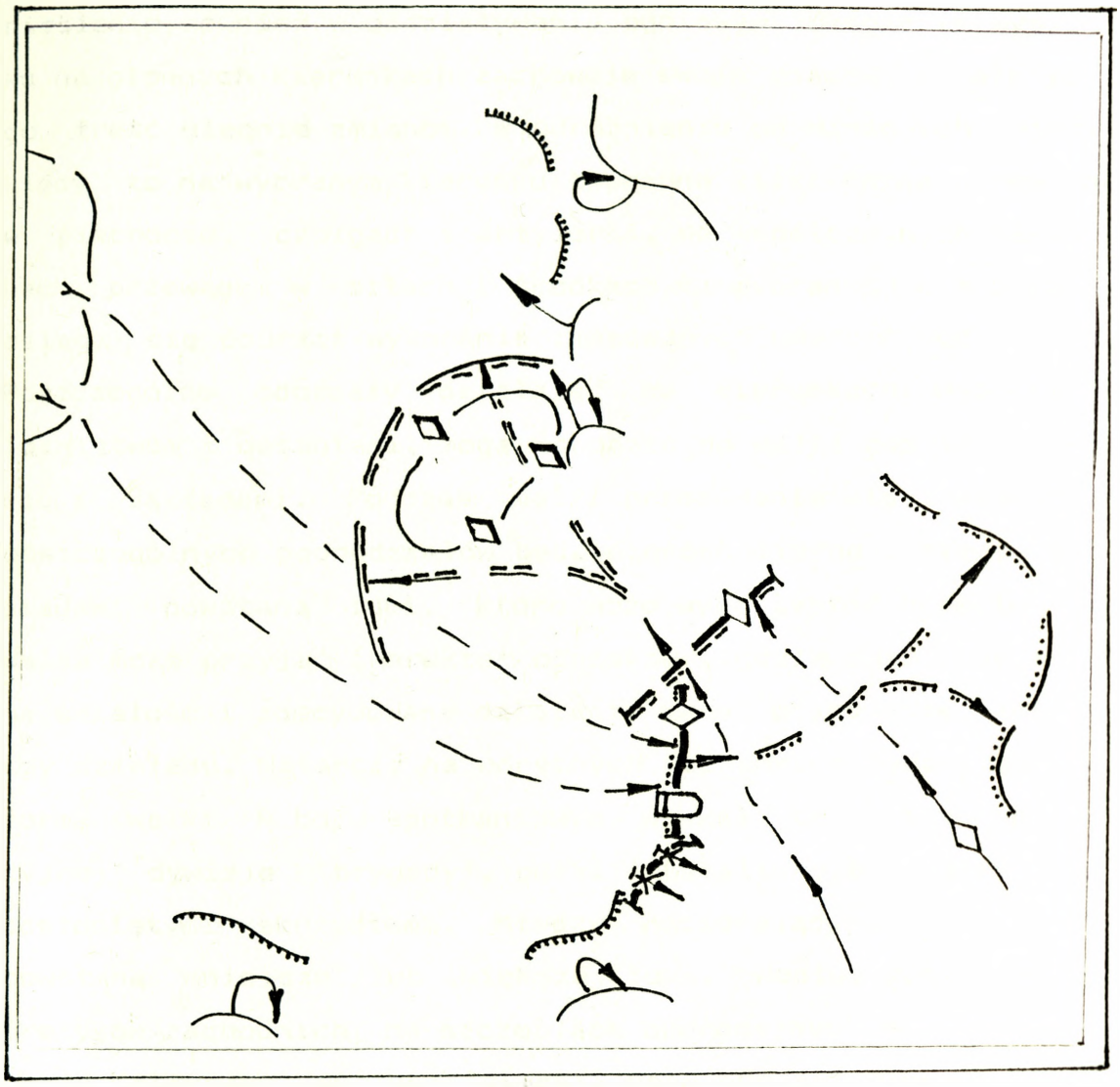
---

54) *A. Wolny: Desanty powietrzne w wojnach lokalnych w Korei, Wietnamie i na Bliskim Wschodzie w latach 1945-1973. Rozprawa doktorska. Warszawa: ASG WP 1979, s. 666.*

Coraz większego znaczenia nabierają działania wojsk powietrzno-szturmowych. Dostrzegając wzrost znaczenia "manewru pionowego" na polu walki i wynikające z tego zagrożenia dla broniących się, teoretycy wojskowi podkreślają potrzebę przystosowania ugrupowania bojowego do skutecznego zwalczania desantów i grup specjalnych przeciwnika. Do walki z desantami powinny być w gotowości wszystkie związki taktyczne i oddziały w swoich rejonach działania. Wydaje się, że reakcja sił przeciwdesantowych może być spóźniona, nie są one bowiem w stanie usunąć przewagi, jaką ma desant w szybkości działania. Z porównania prędkości przelotowej śmigłowców desantu (około 270 km/h) i prędkości naziemnych odwodów przeciwdesantowych (około 20 km/h) wynika, że czas reakcji tych ostatnich będzie około 14-krotnie dłuższy niż atakującego desantu.

Najgroźniejszą dla obrońcy (prowadzącego bój spotkaniowy) jest sytuacja, w której desant przeciwnika wyląduje bezpośrednio na obiekcie; wówczas ma on możliwość wykorzystania efektu zaskoczenia, przez co zmniejsza do minimum czas przeciwdziałania. Istnieje więc potrzeba utworzenia w ramach systemu przeciwdesantowej obrony stałego elementu ugrupowania, który mógłby dorównać szybkością działania desantom przeciwnika. Takim elementem ugrupowania mógłby być pododdział powietrzno-szturmowy, pododdział wyposażony w organiczne środki walki i transportu powietrznego (np. śmigłowce Mi-24D, które spełniałyby rolę powietrznych wozów bojowych), przeznaczony i odpowiednio przygotowany (przeszkolony i wyposażony) m.in. do walki z desantami powietrznymi, niszczenia broni precyzyjnej i innych środków ogniowych, rozbijania i niszczenia pododdziałów, blokowania desantu do czasu podejścia sił głównych, niszczenia urządzeń logistycznych

itp. (Rys. 18).

Rys. 18. Wykorzystanie pododdziału powietrzno-szturmowego w boju spotkaniowym (wariant)

Bój spotkaniowy prowadzony w ramach operacji obronnej poprzedzi zmasowane działanie lotnictwa na wojska. Jednocześnie z uderzeniami z powietrza oddziały danego związku taktycznego mogą przenikać w głąb ugrupowania przeciwnika, na jego tyły i skrzydła. Część z nich będzie przy tym prowadziła walkę ze zgrupowaniami organizującymi manewr.

Swoboda działań we współczesnych warunkach ma swoje odniesienie również w oddziaływaniu ogniowym. Skupienie wysiłku na głównych kierunkach zachowuje swoje znaczenie, ale jego treść ulegnie zmianom. W odróżnieniu od minionych wojen, kiedy to na wybranym kierunku tworzono kilkakrotną przewagę w piechocie, czołgach i artylerii, we współczesnych warunkach przewagę w siłach i środkach na wybranych kierunkach osiąga się poprzez wykonanie zmasowanych uderzeń ogniowych. Poszczególne oddziały działając na kierunkach, wspierane lotnictwem i desantami, mogą wchodzić do walki bez styczności z sąsiadami. Podczas walki przesuwanie się i włamania poszczególnych pododdziałów będą nierównomierne i między sąsiadami powstaną luki, które może wykorzystać przeciwnik. Walka może przyjąć charakter ogniskowy, gdzie duże znaczenie ma śmiałość i zdecydowane działanie nawet pojedynczej załogi czy działonu. Natarcie na odrębnych kierunkach będzie główną formą walki w boju spotkaniowym. W skali taktyczno- operacyjnej dywizje (brygady), pułki i bataliony będą działać z odsłoniętymi skrzydłami. Między nacierającymi oddziałami powstaną mniejsze lub większe luki. Według poglądów teoretyków zachodnich, na szczeblach operacyjnych mogą one wynosić niekiedy 60 km i więcej. Mogą być patrolowane przez pododdziały rozpoznawcze, lub w ogóle może nie być wojsk w tych lukach.[55] Luki będą wykorzystywane przez walczących w celu uderzenia na skrzydła i tyły wojsk.

Na odrębnych kierunkach walczące oddziały i związki taktyczne będą działać samodzielnie, ale według jednego wspólnego zamiaru. Działanie sąsiadów w takiej sytuacji nie bę-

---

55) *Por. Grupa armii NATO w podstawowych działaniach bojowych. Warszawa 1976, s. 44.*

dzie miało większego wpływu na powodzenie wojsk prowadzących bój spotkaniowy. Wsparcie ogniem przez wyższy szczebel dowodzenia możliwy będzie przy użyciu lotnictwa, śmigłowców bojowych lub ognia artylerii tylko na niektórych - wybranych kierunkach. Tak więc wojska prowadzące bój spotkaniowy oddzielnymi zgrupowaniami muszą zapewnić im większą samodzielność (własnymi siłami i środkami). Takie działanie stwarzać będzie dużo trudności nacierającym wojskom, które w pewnym stopniu można rekompensować poprzez wykonanie manewru (wyjście na skrzydła i tyły przeciwnika). Istniejące luki w ugrupowaniu umożliwią szybkie odcięcie dróg odwrotu przeciwnika, a w konsekwencji rozbicie go w boju spotkaniowym.

Zarówno na początku, jak i podczas walki obie strony dążyć będą do użycia broni precyzyjnej. Fakt jej użycia zależy zaś od ilości i dokładności informacji o przeciwniku, które w tego rodzaju walce jest znacznie trudniej przygotować niż w innych.

W sytuacji, gdy obie strony dążą do wykonania uderzeń bronią precyzyjną oraz lotnictwem jeszcze przed starciem, będą one dążyły także do ukrycia swego ugrupowania przed rozpoznaniem. Ponieważ żadna ze stron zwykle nie zatrzymuje swoich sił głównych na rubieżach, lecz znajduje się w ruchu (jedynie tylko część sił może zatrzymać się do opanowania określonych rubieży), pozostaje wiele niejasności. Stąd też niezbędna jest umiejętność organizowania walki przy ograniczonych często sprzecznych ze sobą informacjach o przeciwniku.

W związku z taką właściwością bojów spotkaniowych jednym z podstawowych warunków zabezpieczenia pomyślnych działań jest organizacja i ciągłość aktywnego prowadzenia wszystkich rodzajów rozpoznania na szerokim froncie i na dużą głębo-

kość. Uwzględniając znaczenie skrytego wyjścia części sił na skrzydła i na tyły, z zasady obie strony będą dążyły do wykonania niespodziewanych uderzeń w momencie, gdy jedna ze stron jest jeszcze nie przygotowana do walki i zajmuje niedogodną pozycję. Doświadczenia historyczne i przeprowadzone badania wykazują, że wykonanie zaskakujących ogniowych uderzeń uprzedzających w połączeniu z wyprzedzeniem przeciwnika w rozwijaniu wojsk w ugrupowanie bojowe i przejście do ataku stwarza najdogodniejsze warunki do prowadzenia bojów spotkaniowych nawet wówczas, gdy przed rozpoczęciem walki ugrupowanie przeciwnika nie zostało dostatecznie rozpoznane. To właśnie jednoznacznie wskazuje na wagę takich przedsięwzięć, jak: zabezpieczenie skrzydeł i tyłów, ciągłe prowadzenie rozpoznania na wszystkich kierunkach oraz, co najważniejsze, utrzymanie wysokiej gotowości do wykonania uderzeń w dowolnym kierunku lub odparcia ich w każdej chwili na kierunku zagrożenia.

Niedostateczna jasność sytuacji (jako kolejna właściwość bojów spotkaniowych) będzie miała inny wymiar we współczesnych i przyszłych działaniach niż w drugiej wojnie światowej. Obecnie walka będzie się toczyć na poszczególnych kierunkach, na różnej głębokości, przy gwałtownie zmieniających się sytuacjach na lądzie, w powietrzu i w eterze. Ze względu na to, iż trudno przewidzieć kiedy i w jakich warunkach może dojść do boju spotkaniowego w trakcie prowadzenia obrony, szczególnego znaczenia nabiera ciągła gotowość wszystkich sił i środków do walki.

Do charakterystycznych cech współczesnego boju spotkaniowego należy również zaliczyć ogromne napięcie i złożoność sytuacji zarówno dla małych pododdziałów, jak i związków taktycznych. Kierowanie bojem spotkaniowym może być utrud-

nione, ponieważ nie będzie, w większości wypadków, zorganizowanego systemu ognia. Teren w wielu wypadkach będzie niedostatecznie rozpoznany - poszczególne rubieże terenowe mogą być pokryte zaporami inżynieryjnymi. Współdziałanie wojsk będzie z reguły organizowane doraźnie, a doskonalone i uściślane dopiero w trakcie trwania boju. Dlatego też bój spotkaniowy, jak żaden innych rodzaj działań, wymaga od dowódców (sztabów) dużych umiejętności przewidywania rozwoju sytuacji na polu walki. Każde opóźnienie, błąd w dowodzeniu może doprowadzić do porażki, jeśli nawet przeciwnik będzie liczebnie słabszy.

W związku z charakterystycznymi właściwościami boju spotkaniowego należy traktować go jako najtrudniejszy sprawdzian umiejętności dowódczo-sztabowych.

4.2. Czas trwania, symptomy[56] rozpoczęcia i zakończenia boju spotkaniowego

Wyrażane w literaturze poglądy w kwestii czasu trwania bojów spotkaniowych bywają bardzo ogólne. Twierdzi się mianowicie, że boje będą trwały krótko, a ich przebieg będzie bardzo dynamiczny i gwałtowny. Stwierdzenia takie nie stanowią wystarczającej podstawy do jakichkolwiek rozważań czy też ustaleń w problematyce szeroko rozumianego kierownia przebiegiem działań.

---

56) *Symptom - objaw, oznaka czego. Słownik wyrazów obcych. Warszawa 1980, s. 719.*

Wyjaśnienie (sprecyzowanie) powyższej kwestii w pierwszej kolejności wymaga odpowiedzi na pytanie: jakie działanie (forma walki) będzie stanowiło początek boju spotkaniowego, a jakie może świadczyć o jego całkowitym zakończeniu?

Sposoby zawiązania bojów spotkaniowych w obronie mogą być różne i każdorazowo zależeć będą od warunków sytuacji operacyjno-taktycznej, w której będą powstawać.

W literaturze przedmiotu spotyka się różne poglądy na temat symptomów powstania bojów. Jedni twierdzą, że za jego początek należy uważać moment zetknięcia się pododdziałów rozpoznawczych.[57] Badania wykazują, że pogląd ten aktualnie nie jest w pełni słuszny. Truizmem jest twierdzenie, że system rozpoznania będzie działał permanentnie bez względu na rodzaj działań bojowych. Z reguły bowiem miejsce pododdziałów rozpoznawczych będzie w ugrupowaniu przeciwnika. Pododdziały te ciągle narażone są na walki z przeciwnikiem. W niekorzystniej sytuacji pola walki mogą one być nawet całkowicie zlikwidowane. Zatem fakt zetknięcia się pododdziałów rozpoznawczych z przeciwnikiem nie może być traktowany jako symptom rozpoczęcia boju spotkaniowego. Trudno jednak również wyobrazić sobie jego nawiązanie bez udziału pododdziałów rozpoznawczych, bez danych o przeciwniku uzyskanych z rozpoznania naziemnego, mimo że wiadomości o przeciwniku uzyskiwane będą także z innych źródeł, m.in. z rozpoznania powietrznego, elektronicznego i kosmicznego.

Inna grupa teoretyków wojskowych reprezentowana przez oficerów byłej Armii Radzieckiej (np. gen. mjr G. Reut, gen. mjr G. Smirnow) wyraża pogląd, że bój spotkaniowy należy

---

57) *Por. J. Ćwierdziński: Taktyka na współczesnym polu walki. Warszawa 1970, s. 118.*

uważać za nawiązany z chwilą wymiany uderzeń broni masowego rażenia. Twierdzą oni, że początek boju będzie się zbiegał z wystrzeleniem pierwszych rakiet na zgrupowania nacierającego przeciwnika.[58] Taki pogląd można przyjąć, ale jednak tylko w odniesieniu do działań z użyciem tej broni, co - mniejmy nadzieję - nie będzie miało miejsca na naszym obszarze.

Według poglądów zachodnich specjalistów wojskowych bój spotkaniowy rozpoczyna się jeszcze na długo przed starciem sił głównych działaniami bojowymi lotnictwa, uderzeniami kierowanych i niekierowanych pocisków rakietowych na kolumny w celu zatrzymania ich i zadania im maksymalnych strat w sile żywej i sprzęcie.[59]

Badając literaturę i inne dokumenty źródłowe spotykamy poglądy, że bój spotkaniowy rozpocznie się od nawiązania walki przez ubezpieczenia bojowe, awangardy lub oddziały wydzielone obydwu stron.[60] Taki wariant będzie możliwy tylko w niektórych warunkach. Awangardy i oddziały wydzielone nawiążą bój spotkaniowy wówczas, gdy siły główne związku taktycznego rozpoczną go z marszu lub podczas wykonania przeciwuderzenia (kontrataku), mając w przodzie oddziały wydzielone (awangardy), które nawiążą walkę z podobnymi elementami ubezpieczeń przeciwnika przemieszczającego się w stronę frontu. W ten sposób bój spotkaniowy rozpoczynał się najczęściej w minionych wojnach. Nie wyklucza się, że we współczesnych (przyszłych) warunkach taki sposób zawiązania go będzie możliwy.

---

58) *Vojennaja Mysl 1966 nr 9, s. 27.*

59) *M. Griszyn: Marsz i bój spotkaniowy. Warszawa 1969, s. 229.*

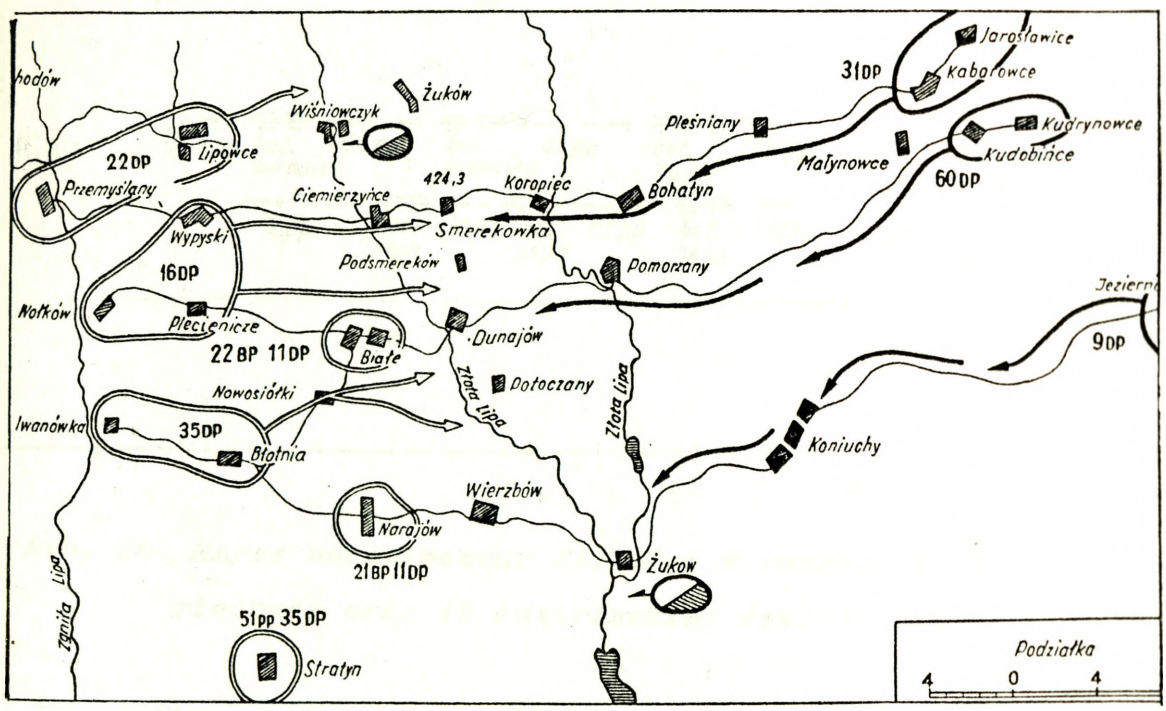
60) *Działania bojowe dywizji. Podręcznik. Warszawa: ASG WP 1984, s. 118.*

Dla potrzeb rozprawy dokonano szerszej analizy dotyczącej etapów boju spotkaniowego, który wyniknie z chwilą nawiązania walki przez ubezpieczenia bojowe, awangardy lub oddziały wydzielone. Pierwszy etap obejmie walkę oddziałów ubezpieczających kolumny, rozwijanie i wejście do walki sił głównych. Cechuje go niejasność sytuacji i dążenie stron do uchwycenia inicjatywy. Wysiłki stron w pierwszym okresie tego etapu zmierzają do opanowania i utrzymania dogodnych rubieży do rozwinięcia sił głównych oraz zmuszenia przeciwnika do rozwijania jego sił w niedogodnych warunkach terenowych. Następnie do walki wchodzą rozwijające się siły główne. Na tym kończy się pierwszy etap. Dalej zaczyna się etap drugi - walka wszystkich sił kolumny. Etap ten charakteryzuje uporczywa, skomplikowana, niekiedy zaś i długotrwała walka o inicjatywę - o jej zachowanie lub o wydarcie jej przeciwnikowi.

Za przykład posłużyć tu może bój 280 pułku piechoty gwardii 7 lipca 1943 r. w rejonie Biełgorodu. Jako pierwsza nawiązała bój z pododdziałami 6 dywizji pancernej przeciwnika szpica czołowa - 1 kompania piechoty. Przydzielona do awangardy artyleria szybko zajęła stanowiska ogniowe i otworzyła ogień do przeciwnika, utrudniając mu rozwijanie się. Dowódca 280 pułku po nawiązaniu boju spotkaniowego przez szpicę czołową i awangardę szybko znalazł się u dowódcy 1 batalionu. Awangarda została wzmocniona 2 kompanią czołgów. Trwał zacięty bój wzmocnionej awangardy z przeważającymi siłami przeciwnika. Przewaga liczebna była zdecydowanie po stronie nieprzyjaciela. Miał on 3-krotną przewagę w czołgach i piechocie, które ponadto zajmowały dogodniejsze położenie w stosunku do awangardy. Sytuacja stawała się coraz bardziej skomplikowana i wymagała bezzwłocznego rozwinięcia i wprowa-

dzenia do walki sił głównych pułku. Tak właśnie uczynił dowódca pułku.[61]

Jak wykazują doświadczenia minionych wojen,[62] pierwszy etap boju spotkaniowego - walka awangard - jest względnie krótkotrwały, natomiast drugi etap - walka wszystkich sił kolumny - może być długotrwały, a walka zacięta. Czas trwania pierwszego etapu jest uzależniony od czasu niezbędnego do rozwinięcia i wprowadzenia do walki sił głównych, natomiast drugiego etapu - od czasu koniecznego do nadwyrężenia siły jednej ze stron (Rys. 19 i 20).

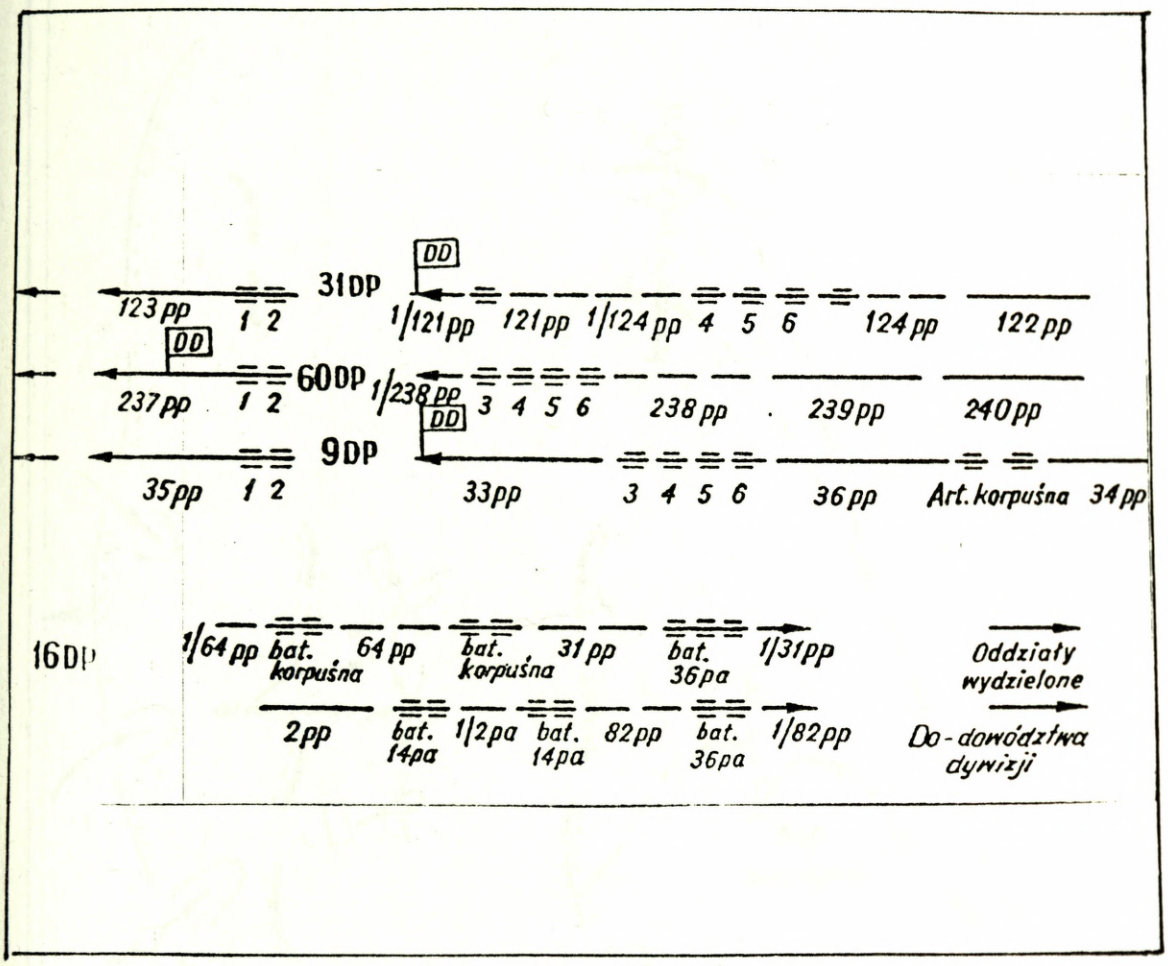

Rys. 19. Marsz obu stron przed bitwą nad rz. Złota Lipa

---

61) *Taktyka w przykładach bojowych - pułk. Warszawa 1977, s. 266-270.*

62) *Przykłady walk 60, 9, 31 dywizji piechoty nad rzeką Złota Lipą; 13 dywizji piechoty w operacji biełgorodzko-charkowskiej.*

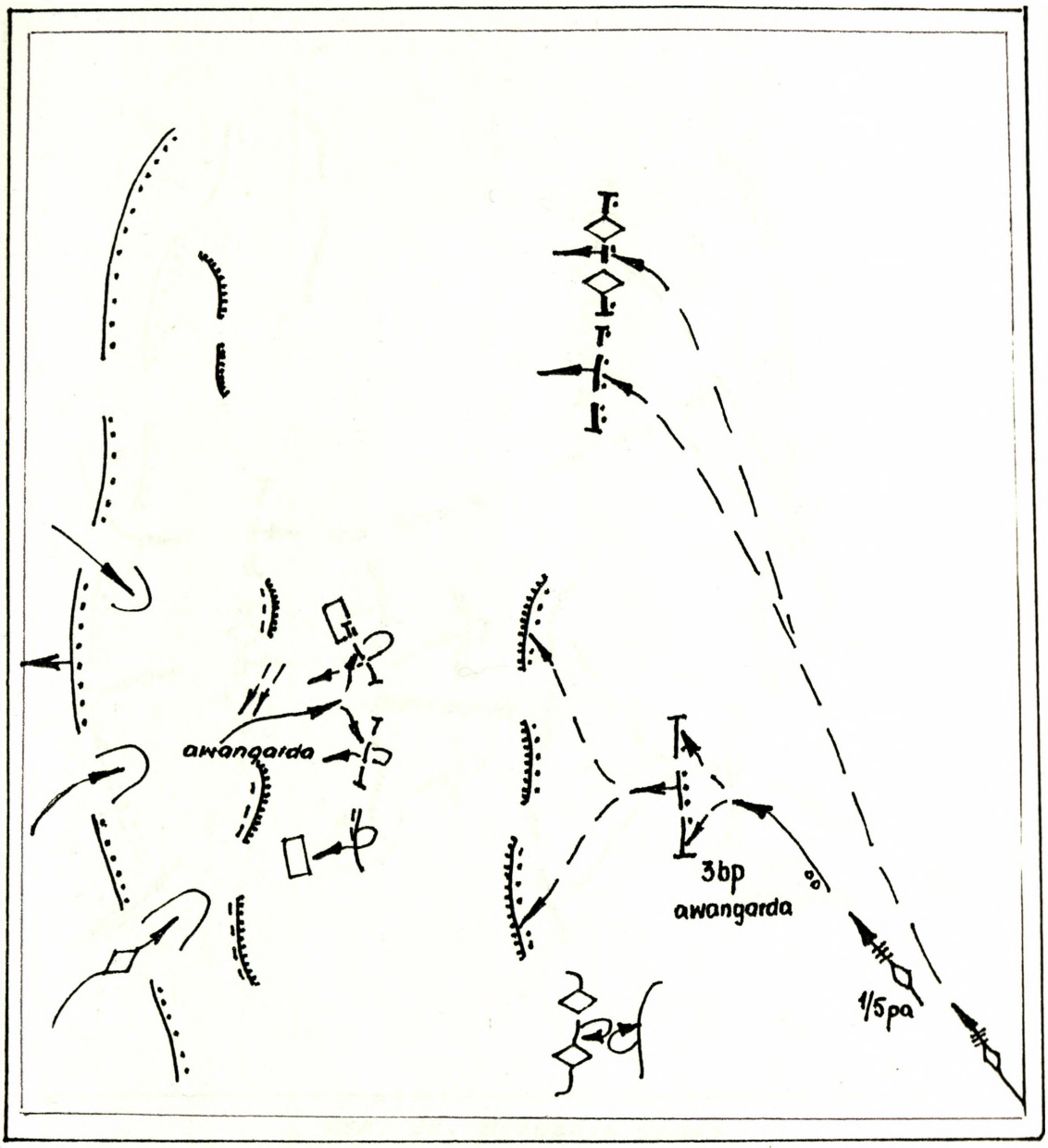

Rys. 20. Marsz ubezpieczony 31, 60 i 9 rosyjskiej dywizji piechoty oraz 16 austriackiej dywizji piechoty

W wyniku walk awangard[63] wytworzyć się mogą różnorodne warunki do prowadzenia boju spotkaniowego przez siły główne. Najbardziej typowe z nich przedstawiono poniżej za pomocą opisu kolejnych sześciu "sytuacji."

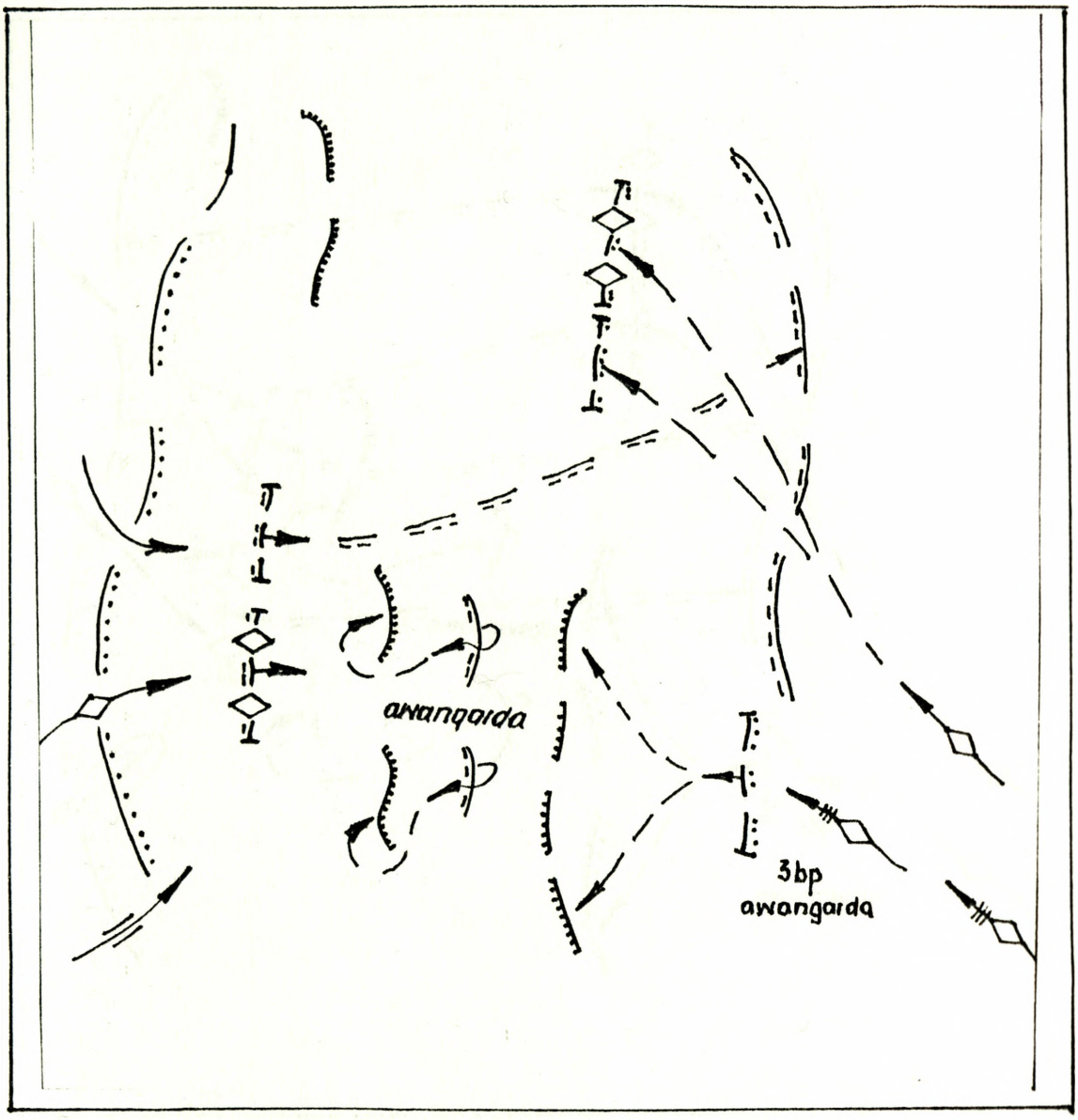
---

63) *Bierze się pod uwagę nie tylko samą awangardę, ale również wszystkie oddziały ubezpieczenia marszowego i oddział wydzielony, jeśli jest wysłany.*

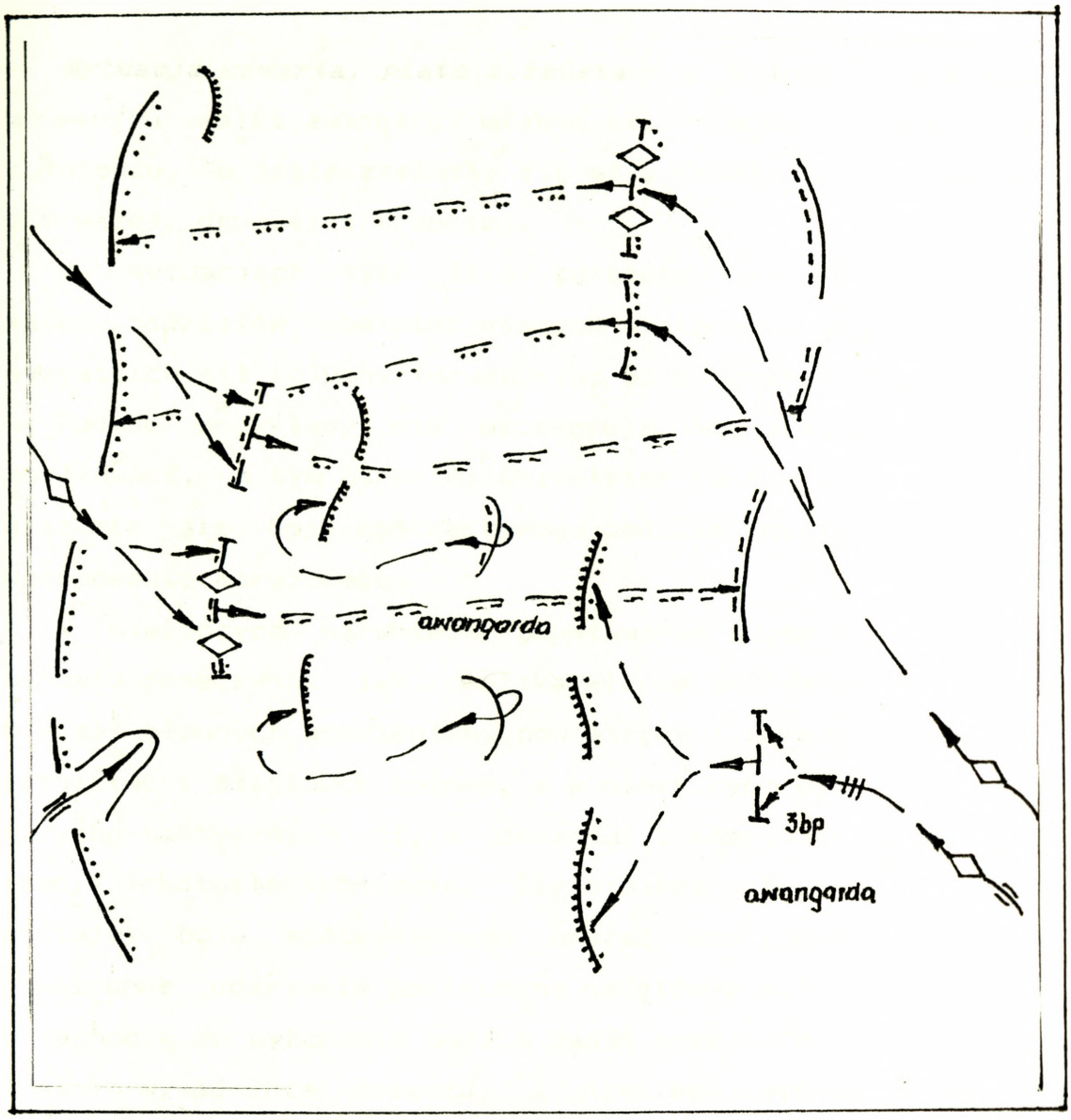
Rys. 21. Sytuacja pierwsza

Awangarda wykorzystując przewagę sił i dogodne warunki terenowe, zadała porażkę awangardzie przeciwnika i odrzuciła ją w teren niedogodny do kontynuowania walki przez siły główne przeciwnika. W tych warunkach własne siły główne wykorzystując sukces awangardy i niedogodne położenie, w jakim znalazły się wojska przeciwne, mogą zmusić je do obrony i dalsze działania własne prowadzić już w warunkach natarcia.

Rys. 22. Sytuacja druga

Awangarda zadała porażkę awangardzie przeciwnika i odrzuciała ją z rubieży dogodnych do prowadzenia walki przez siły główne nieprzyjaciela oraz zapewniła wojskom własnym sprzyjające warunki do kontynuowania walki. Przeciwnik jednak po rozwinięciu swoich sił głównych przeszedł do natarcia na rozwinięte oddziały. W tym wypadku awangarda zapewnia dalej siłom głównym sprzyjające warunki do prowadzenia działań- porczywie walcząc o uchwycenie inicjatywy.

Rys. 23. Sytuacja trzecia

Awangarda zmusiła do wycofania się awangardę przeciwnika i opanowała rubieże dogodne do rozwijania i prowadzenia walki przez własne siły główne. Awangarda przeciwnika po niepomyślnej dla niej walce wycofała się jednak na rubież dogodną do rozwijania sił głównych i kontynuowania walki przez nieprzyjaciela. W tym wypadku walka awangard nie przyniosła żadnych (oprócz moralnych) korzyści zapewniających przewagę siłom głównym.

Sytuacja czwarta, piąta i szósta - to sytuacje, w których w wyniku walki awangardy własne siły główne znalazły się w położeniu, w jakim znalazły się siły przeciwnika w sytuacji pierwszej, drugiej i trzeciej.

Na sytuacjach tych (1-6) pokazano jaki wpływ może mieć walka oddziałów ubezpieczających (pierwszy etap) na walkę wszystkich sił kolumny (drugi etap boju spotkaniowego).

Podane przykłady nie wyczerpują oczywiście wszystkich możliwości, a tym bardziej wszystkich cech szczególnych wywiązania się boju spotkaniowego podczas rozwijania wojsk z ugrupowania marszowego.

W niektórych warunkach powstawania bojów spotkaniowych zarówno przeciwnik, jak i wojska własne poprzedzą wprowadzenie sił głównych uderzeniami powietrznymi wykonywanymi przez lotnictwo i śmigłowce bojowe, a w niektórych sytuacjach operacyjno-taktycznych użyją desantu. Zintensyfikują też uderzenia radioelektroniczne. Dlatego też w tych warunkach za początek boju spotkaniowego uważać się powinno jedno lub obustronne uderzenie powietrzne na główne siły wojsk, które przechodzą do wykonania swoich zadań poprzez natarcie, ewentualne wysadzenie desantu, a niekiedy wykonanie uderzeń środkami rakietowymi.

Podsumowując dotychczasowe rozważania, należy stwierdzić, że symptomem świadczącym o nawiązaniu boju spotkaniowego będzie wymiana uderzeń ogniowych i walka elementów ubezpieczeń (awangard) lub sił głównych nacierających wojsk przeciwnika z nacierającymi (kontratakującymi) wojskami własnymi. Jego początek zależał będzie od warunków sytuacji operacyjno-taktycznej, w której będzie powstawał. W działaniach konwencjonalnych nawiązanie boju spotkaniowego może się rozpocząć:

- uderzeniami lotnictwa, śmigłowców bojowych i walką desantów;

- starciem oddziałów wydzielonych, ubezpieczeń (awangard), jeśli takie elementy będą tworzone;

- bezpośrednim starciem sił głównych związku taktycznego lub oddziału.

Zbliżanie się stron do boju spotkaniowego będzie przebiegało w wysokim tempie, a starcie może nastąpić w stosunkowo krótkim czasie po wzajemnym wykryciu.

Sam początek starcia poszczególnych elementów ugrupowania stron zarówno w bojach spotkaniowych, do których strony przechodzą z ugrupowania marszowego, jak i w rozpoczynanych z rozwiniętego ugrupowania bojowego można obliczyć posługując się wzorem:

$$t_s = \frac{s_o}{V_{ww} + V_{wp}}$$

gdzie: t_s - czas spotkania się stron;

S_o - odległość między stronami (każda ze stron moze być w marszu; w czasie rozwijania się do natarcia lub kontrataku; w natarciu);

V_{ww} - prędkość marszu, tempo natarcia lub rozwijania się wojsk własnych;

V_{wp} - prędkość marszu, tempo natarcia lub rozwijania się wojsk przeciwnika.

Przykład

Wojska przeciwnika nacierają w tempie 3 km/h, drugi rzut wojsk własnych rozwija się do kontrataku w tempie 20 km/h. Są one oddalone o 10 km od siebie. Starcie - początek boju spotkaniowego nastąpi po:

$$t_s = \frac{10 \text{ km}}{20 \text{ km/h} + 3 \text{ km/h}} = 26 \text{ minut}$$

Podobnie można ustalić miejsce (rubież), w którym nastąpi starcie. Wystarczy obliczyć głębokość (drogę), jaką pokona jedna ze stron, posługując się wzorem:

$$S_n = V_{wp} \cdot t_s$$

gdzie: S_n - droga, odcinek przesunięcia się nacierającego;

$$S_n = 3 \text{ km/h} \cdot 26 \text{ min.} = 1{,}3 \text{ km}$$

W powyższym przykładzie nacierający przesunie się o 1,3 km.

Oczywiście obliczenia się sprawdzą, jeśli wojska utrzymają względnie stałe prędkości marszu, tempo natarcia lub rozwijania.

Stąd wniosek, że decydujące znaczenie ma nie tylko szybkość zajęcia dogodnej rubieży w stosunku do przeciwnika, lecz także wyprzedzenie go w uchwyceniu i opanowaniu tej rubieży oraz w postawieniu zadań i rozwinięciu wojsk, wykonaniu uderzenia ogniowego i przejściu do ataku. Z doświadczeń wojennych wynika, że uprzedzenie przeciwnika w otwarciu ognia o 10 minut umożliwia obezwładnienie 70-80% jego artylerii oraz 30-40% siły żywej i środków ogniowych oddziałów pierwszorzutowych.[64)]

---

64) *Myśl Wojskowa 1976 nr 3, s. 31.*

Zakończenie boju spotkaniowego, podobnie jak jego początek i cały przebieg, będzie zależało od wielu czynników, ale przede wszystkim od sytuacji operacyjno-taktycznej, w której zaistniał i warunków, w jakich przebiegał.

W warunkach przyszłego pola walki symptomami świadczącymi o zakończeniu boju spotkaniowego mogą być:

- przejście do pościgu jednej ze stron;
- przejście głównymi siłami do obrony;
- rozpoczęcie odwrotu przez jedną ze stron.

Czasowe przejście sił związku taktycznego (oddziału) do obrony, zwłaszcza na wybranym kierunku, nie oznacza zakończenia boju spotkaniowego. O jego zakończeniu można mówić wówczas, gdy jedna ze stron poniesie tak duże straty (znajdzie się w niekorzystnej sytuacji na innych kierunkach), że zaprzestanie realizacji celu poprzez natarcie.

Przeprowadzona analiza bojów spotkaniowych w drugiej wojnie światowej wykazała, że w ten sposób bardzo często kończyło się tego rodzaju starcie.

Badania konfliktów zbrojnych oraz doświadczenia z ćwiczeń dowódczo-sztabowych pozwalają sformułować wniosek, że we współczesnych i przyszłych warunkach pomyślnie rozegrany bój spotkaniowy może zakończyć się okrążeniem i zniszczeniem częściowo już rozbitych wojsk przeciwnika lub przejściem sił głównych do pościgu, a w mniej sprzyjających warunkach — przejściem sił głównych przeciwnika do obrony.

Analizując doświadczenia historyczne, spotykamy i takie przykłady zakończenia boju, w których przejście do obrony było przemyślanym jego wynikiem. Czasami uchwycenie i umocnienie się na dogodnej rubieży było treścią zadania pułku (brygady) w boju spotkaniowym. Tak było na przykład w boju spotkaniowym 100 brygady pancernej 31 korpusu pancernego 20

lipca 1944 r. w operacji lwowsko-sandomierskiej. 100 brygada nawiązała walkę z przeciwnikiem, który przerwał się przez obronę wychodząc z okrążenia. Jej 1 i 3 batalion czołgów po rozwinięciu się atakował przeważające siły przeciwnika. Nieprzyjaciel próbował obchodzić siły główne brygady od południowego wschodu. Wówczas dowódca brygady wprowadził do boju swój odwód - 2 batalion czołgów, który wspólnie z 51 batalionem motocyklistów rozbił zgrupowanie obchodzące przeciwnika i zmusił je do odwrotu. Po rozbiciu w boju spotkaniowym czołowych oddziałów przeciwnika 100 brygada przeszła do obrony i nie dopuściła do wyjścia wojsk z okrążenia.[65)]

Przełomowym okresem w trakcie boju spotkaniowego jest zaprzestanie przez jedną ze stron dalszych działań zaczepnych i przejście siłami głównymi do obrony lub wycofanie się na nową rubież oporu. Nie oznacza to, że na przykład wszystkie oddziały danego związku taktycznego będą wykonywały ten sam rodzaj i formę działań. Charakterystycznym będzie to, że przeważnie będą nacierać. Jednak nie wyklucza to również takiego prawdopodobieństwa, że w końcowym okresie boju spotkaniowego związku taktycznego jedne oddziały będą mogły kończyć rozbicie ocalałych zgrupowań przeciwnika, drugie zaś będą nacierać na broniącego się nieprzyjaciela, a trzecie zmuszone będą przejść do obrony w celu osłony skrzydła głównego zgrupowania.

Czas trwania boju spotkaniowego, podobnie jak analizowane poprzednio jego początek i zakończenie, będzie zależał od wielu czynników, ale przede wszystkim od:

- sytuacji operacyjno-taktycznej i warunków jego przebiegu;

---

65) *Taktyka..., op. cit., s. 284-285.*

- ilości i rodzaju sił zaangażowanych i ich potencjałów bojowych.

Na przestrzeni historii wojen czas trwania bojów spotkaniowych układał się różnie. W latach pierwszej wojny światowej trwały one długo, ponieważ wojska obu walczących stron nie były przygotowane do prowadzenia wysoko manewrowych działań. Środki walki, którymi dysponowały wojska w tym czasie, cechowały się niskim stopniem rażenia. Na to wszystko nakładały się jeszcze duże braki w wyszkoleniu operacyjno-taktycznym dowódców wszystkich szczebli i brak umiejętności wykorzystania artylerii, którą z zasady rozmieszczano zbyt daleko od przedniego skraju. Wszystko to sprawiało, że boje spotkaniowe trwały przeciętnie trzy - cztery dni. Na przykład bój spotkaniowy nad rzeką Złotą Lipą 10 rosyjskiego korpusu armijnego trwał trzy dni i zakończył się przejściem korpusu do pościgu.[66] Natomiast bitwa pod Gąbinem 1 armii rosyjskiej z 17 i 1 korpusem armijnym niemieckim trwała już pięć dni i zakończyła się nieudanym pościgiem, ponieważ dowódca 1 armii zorganizował pościg za późno - wtedy, gdy przeciwnik zdążył się wycofać.[67]

W drugiej wojnie światowej skutkiem posiadania środków walki, którymi można było razić skutecznie na dużych głębokościach, działania cechowały się dużą ruchliwością i manewrowością. Broniący się stawiał sobie za cel nie tylko utrzymać zajmowaną rubież, lecz również rozbić nacierającego przeciwnika. Skutkiem tego często dochodziło do bojów spotkaniowych, które były bardziej dynamiczne i przebiegały w znacznie krótszym czasie niż w pierwszej wojnie światowej.

---

66) A. Jamanow: Bój..., op. cit., s. 195-212.
67) Tamże, s. 176-195.

Na przykład bój spotkaniowy 13 dywizji piechoty 32 korpusu piechoty powstał w czasie likwidowania okrążonego zgrupowania przeciwnika w rejonie Borysówki w biełgorodzko-charkowskiej operacji i trwał jedną dobę.[68]

Na podstawie przytoczonych przykładów oraz innych źródeł[69] wiadomo, że w drugiej wojnie światowej bataliony i brygady prowadziły i kończyły bój spotkaniowy przeciętnie w ciągu trzech godzin, natomiast korpusy w granicach 10-30 godzin.

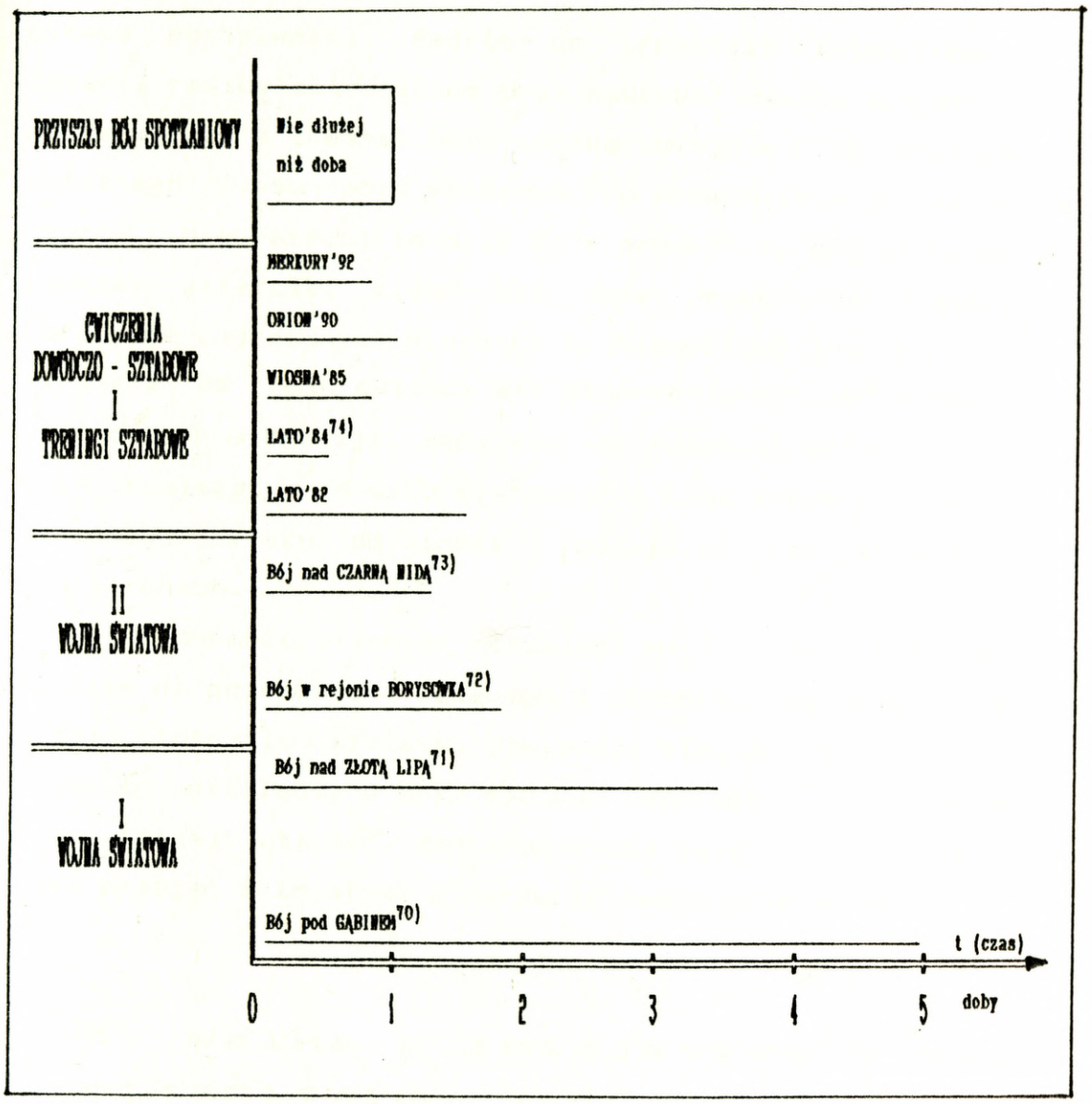
Z dotychczasowych rozważań można wyciągnąć wniosek, że wraz z rozwojem środków walki, a ściślej - ze wzrostem ich mocy rażących, boje spotkaniowe mają bardziej gwałtowny i dynamiczny przebieg i rozgrywane są w coraz krótszym czasie. Podobne wnioski nasuwają się po przeanalizowaniu ważniejszych ćwiczeń przeprowadzonych w Siłach Zbrojnych RP (Rys. 24).

W świetle uzyskanych wyników wydawać by się mogło, że we współczesnych warunkach, zwłaszcza przy zastosowaniu broni precyzyjnej i innych środków walki posiadających ogromnie niszczycielski charakter, bój spotkaniowy będzie wyjątkowo ważnym, ale krótkotrwałym epizodem, gdyż jedna ze stron może przecież uprzedzić przeciwnika w uderzeniach ogniowych, w uchwyceniu dogodnej rubieży, w rozwinięciu sił i wykonaniu uderzenia. W rzeczywistości mogłoby tak być, gdyby bój spotkaniowy rozstrzygał się tylko na jednej rubieży, ale uwzględniając współczesny nierównomiernie zarysowany ("postrzępiony") front działania wojsk - takie działanie jest mało realne. Trudno bowiem będzie rozpoznać i wykryć siły

---

68) *Tamże, s. 260-265.*

69) *Np. Czołgi i wojska pancerne. Warszawa 1972, s. 352.*

Rys. 24. Czas trwania boju spotkaniowego w zależności od okresu historycznego

---

70) A. Jamanow, op. cit., s. 195-212.
71) Tamże, s.176-195.
72) Tamże, s. 256-260.
73) Tamże, s. 260-265.
74) Teczka ćwiczenia nr 0314 SOW, s. 273.

główne przeciwnika. Będzie on prowadził intensywne zakłócenia radioelektroniczne oraz maskował własne zamiary. Ponadto w czasie trwania boju spotkaniowego w ciągu stosunkowo krótkiego czasu może skierować do wzmocnienia swoich wojsk odwody. Nie wszystkie siły będą prowadziły bój spotkaniowy poprzez natarcie, część sił może przechodzić czasowo do obrony na zagrożonych kierunkach. Niemożliwe jest także rozwinięcie od razu całości sił głównych chociażby pułku, nie mówiąc już o dywizji. Będą się one rozwijać kolejno na różnych rubieżach. A więc głębokość i czas trwania boju spotkaniowego zależy od ilości i rodzaju sił zaangażowanych po obu stronach.

W porównaniu z innymi rodzajami walki, na przykład z natarciem na przeciwnika będącego w obronie, jego czas trwania będzie znacznie krótszy. Stwierdza się, że czynnik czasu i szybkość działania w boju spotkaniowym leży w samej istocie tego rodzaju działań, ponieważ każda ze stron będzie usiłowała przejąć inicjatywę i narzucić swoją wolę przeciwnikowi.

4.3. Walka o inicjatywę w boju spotkaniowym

W "Słowniku wyrazów obcych"[75] inicjatywa - to impuls do działania, pomysłowość, przedsiębiorczość, projekt, pomysł do realizacji.

"Słownik podstawowych terminów wojskowych" określa, że inicjatywa - to zdolność narzucenia przeciwnikowi swojej wo-

---

75) *Wł. Kopaliński: Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych. Warszawa 1975, s. 431.*

li w czasie operacji (walki).[76]

Synteza tych dwóch definicji stwarza nam szeroki, ale jeszcze niepełny obraz i znaczenie inicjatywy na polu walki, a przede wszystkim w boju spotkaniowym. Aby obrazowo pokazać czym jest inicjatywa na polu walki posłużyć się można następującym przykładem: "W początkowej fazie walk o Kołobrzeg 7 pułk piechoty 3 dywizji piechoty 1 AWP sforsował rzekę Parsętę i wieczorem 9 marca 1945 r. doszedł do kanału szerokości 10-15 m, głębokości 2 m, z zabagnionymi brzegami. Jako pierwszy miał pokonać kanał 2 batalion piechoty z zastosowaniem kładek szturmowych. Na czele batalionu miał forsować przeszkodę jeden pluton na specjalne zbudowanych tratwach w odległości 100 m od właściwej przeprawy. Pluton przeprawił się przed świtem. 10 marca rozpoczęły forsowanie kanału pozostałe pododdziały batalionu. Tymczasem przeciwnik skoncentrował na nich ogień. Wtedy dowódca plutonu decyduje się na atak, wyprowadza pluton skrycie pod osłoną skarpy i wdziera się do pierwszej transzei przeciwnika. Ogień koncentruje się na plutonie. Dowódca plutonu właściwie dzieli ogień własnej broni i zdobycznej dla obezwładnienia środków ogniowych przeciwnika w następnej transzei i budynkach. Wykorzystując tę sytuację, przeprawia się cały batalion".[77]

Na podstawie powyższego przykładu nasuwa się wniosek, że samodzielność i twórcze poszukiwanie sposobów skutecznego działania, a także przejęcie inicjatywy przez dowódcę plutonu oraz skalkulowane ryzyko w działaniu plutonu zmusiło

---

76) *Słownik podstawowych terminów wojskowych. Warszawa 1977, s. I-2.*

77) *A. Karpiński: Na polach bitew drugiej wojny światowej. Warszawa 1975, s. 243-247.*

padku inicjatywa ma znaczenie oryginalnego działania - bez specjalnych (dodatkowych) rozkazów, ale w myśl zamiaru przełożonego - w celu osiągnięcia zwycięstwa.

Istnieje także szersze znaczenie "inicjatywy", polegające na zmuszeniu dużych zgrupowań przeciwnika do działania w niekorzystnych dla niego warunkach sytuacji operacyjno-taktycznej. Utrzymanie inicjatywy pozwala na narzucenie przeciwnikowi walki na tych kierunkach i w tych rejonach, które są dogodne dla nacierającego. Takiemu właśnie znaczeniu inicjatywy poświęcono w rozprawie główną uwagę.

W boju spotkaniowym obie strony stawiają sobie za cel swych działań zaczepnych uzyskanie rozstrzygnięcia - ogólnie rzecz biorąc - na tych samych kierunkach, tymi samymi sposobami. Do momentu rozpoczęcia boju mogą one posiadać równe możliwości uzyskania powodzenia, jednak zwycięży ten, kto wykaże większą aktywność, uchwyci inicjatywę i nie utraci jej w toku starcia. Inicjatywa w boju spotkaniowym będzie się przejawiać głównie w wyborze nowego, oryginalnego, ale równocześnie bardzo prostego sposobu działania, w wyprzedzeniu przeciwnika w rozstrzygających starciach, a przede wszystkim w obezwładnieniu ogniowym i wykorzystaniu jego skutków. Inicjatywa w boju spotkaniowym to szybsze wykonanie celowego manewru, zwłaszcza na skrzydła i tyły, a także błyskawiczne reagowanie na ciągłe zmiany sytuacji na lądzie, w powietrzu i eterze. Od pierwszego kontaktu bojowego czołowych oddziałów lub od wykonania uderzeń ogniowych na zgrupowania przeciwnika będące w marszu aż do czasu zakończenia boju obie strony będą dążyć do uchwycenia inicjatywy. Specyfika boju spotkaniowego polega na tym, że możliwość osiągnięcia sukcesu zachowują obie strony prawie do końca. Uchwyconą raz inicjatywę można szybko utracić, jeżeli będzie się

prowadziło walkę pasywnie bez taktyczno-operacyjnego polotu. Nie jest wykluczone również, że podczas boju spotkaniowego inicjatywa często będzie przechodziła od jednej do drugiej strony.

Przykład takiego działania stanowi bój spotkaniowy 4 DZ (WP) i 15 DZ (NZ) w ćwiczeniu "Merkury 92". Oddziały 15 DZ w wyniku przewagi i "energii" uderzenia uzyskały powodzenie i w ciągu czterech godzin walki odrzuciły wojska prawego skrzydła 4 dywizji na 6-8 km w głąb ich ugrupowania. Na tej głębokości przeciwnik został zatrzymany. 4 dywizja prowadząc działania obronno-opóźniające swoim prawym skrzydłem, siłami głównymi wykonała uderzenie w skrzydło i tyły 15 dywizji. Rozbiła nieprzyjaciela i zerwała zamiar wyjścia na tyły wojsk własnych. Przeciwnik mimo posiadania inicjatywy w pierwszych czterech godzinach boju spotkaniowego, nie potrafił jej utrzymać do końca i bój przegrał.

Trafne wydaje się stwierdzenie, że wysokiej klasy mistrzostwo dowódców i sztabów wszystkich szczebli w prowadzeniu aktywnej i ciągłej walki o inicjatywę nigdzie nie może się tak wyraźnie przejawiać, jak w tym specyficznym rodzaju działań. Znaczenie inicjatywy w dowodzeniu wojskami w boju spotkaniowym należy oceniać głównie w aspekcie możliwości dezorganizacji systemu dowodzenia przez jednoczesne lub kolejne niszczenie stanowisk dowodzenia i węzłów łączności różnych szczebli.

Wynik boju spotkaniowego dla całokształtu prowadzonej walki okazać się może znaczący dopiero pod koniec działań bojowych. Zatem dążenie do uchwycenia inicjatywy już na początku działań i utrzymanie jej przez cały czas trwania boju spotkaniowego jest sprawą zasadniczej wagi.

4.4. Manewr w boju spotkaniowym

Manewr towarzyszył zawsze zmaganiom bojowym, chociaż miewał okresy świetności i upadku. W czasach mniej odległych tę zróżnicowaną rangę manewru ilustrują kolejne wojny światowe, z których pierwsza, zwłaszcza w okresie swego pozycyjnego bezruchu, nie sprzyjała stosowaniu tej zasady sztuki wojennej, podczas gdy druga wręcz się na niej opierała.

Termin "manewr" wywodzi się z języka łacińskiego i jest połączeniem wyrazów "manus" - ręka i "opus" - praca, trud, zabieg, czynność. Według "Słownika języka polskiego" pod redakcją Witolda Doroszewskiego (wydanie Warszawa 1973, s. 323) słowo manewr oznacza zręczne przesunięcie, ruch, zwrot; natomiast "manewrować" znaczy to smo co wykonywać manewry, ruchy, zwroty. Ten sam słownik podaje drugie znaczenie słowa "manewr" jako wyrażenie idei ruchu prowadzonego na wojnie w określonym celu.[79)]

We wszystkich formach starcia zbrojnego celem zastosowania manewru jest osiągnięcie jakiegoś rodzaju przewagi nad przeciwnikiem, umożliwiającej zadanie mu możliwie jak największych strat kosztem jak najmniejszych strat własnych.

Gen. bryg. F. Skibiński w swoim studium o manewrze pisze między innymi: "... Przewaga, do której prowadzi manewr, polega przede wszystkim na zajęciu przez nas, w stosunku do przeciwnika, takiego położenia w terenie, które by (rozpatrywane w sensie geometrycznym) stawiało go - zarówno w znaczeniu fizycznym, jak i psychicznym - w możliwie naj-

---

79) *Rzeczownik "manewr" i czasownik "manewrować" mają wiele innych zastosowań w języku potocznym.*

trudniejszych warunkach".[80]

Autorzy koncepcji "bitwy powietrzno-lądowej" znajdującej odzwierciedlenie w regulaminie FM-100-5 oceniają, że istota przyszłej walki oraz przytłaczający potencjał bojowy przeciwnika przemawiają za unikaniem długotrwałych i wyczerpujących działań. Warunkiem odniesienia zwycięstwa nie okupionego wysokimi stratami - stwierdzają - jest manewr, korzystne usytuowanie sił (przewaga w położeniu), wykorzystanie forteelu oraz działań w sferze psychologicznej, jak też zapewnienie wojskom własnym maksymalnej osłony przed działaniem broni przeciwnika.

W wyniku celowo wykonanego manewru można rozbić znacznie większe liczebnie siły przeciwnika. Znane jest powszechnie twierdzenie Napoleona "... Gdy z mniejszymi liczebnie siłami znajduję się w obliczu wielkiej armii, szybko przegrupowuję je i jak błyskawica uderzam na jedno ze skrzydeł nieprzyjaciela, które niszczę. Następnie korzystam z zamieszania, jakie taki manewr zawsze powoduje w szeregach nieprzyjaciela i uderzam na niego w innym miejscu, zawsze wszystkimi siłami. Ja zawsze w określonym miejscu i czasie posiadam przewagę w stosunku do nieprzyjaciela".[81]

W takim wypadku manewr zapewnia uzyskanie zaskoczenia, skupienie sił i środków do wykonania zadań głównych, decydujących o powodzeniu.

---

80) *F. Skibiński: Rozważania o sztuce wojennej. Warszawa 1972, s. 270.*

81) *F. Kauzler: Prawiła, mysli i mnienija Napoleona o vojennom iskustvie, vojennoj istorii i vojennom diele. Peterburg 1914. Część I, s. 95.*

Badania minionych wojen i lokalnych konfliktów zbrojnych pozwalają stwierdzić, że cele i formy manewru w bojach spotkaniowych były podobne do tych, które stosuje się podczas natarcia. Podstawową bowiem formą manewru było oskrzydlenie i obejście w celu wykonania uderzenia na skrzydła i tyły zgrupowania przeciwnika, przy wiązaniu go częścią sił od czoła. Często stosowaną formą było również uderzenie czołowe, rozcinające zgrupowanie przeciwnika i stwarzające przesłanki do rozbicia go częściami. Powodzenie w boju spotkaniowym zależało w dużym stopniu od wyprzedzenia przeciwnika w rozwinięciu wojsk i otwarciu ognia.

Czy ta teza potwierdzi się we współczesnych warunkach? Czy prognozy z przeprowadzonych analiz są podobne?

Trudno mówić w ogóle o jedności czy różnicach występujących w formach manewru w natarciu i boju spotkaniowego, skoro uznajemy, że bój spotkaniowy stanowi specyficzny rodzaj natarcia. Jego treść w decydującej części dotyczyć będzie właśnie manewru. Manewr w boju powinien zapewnić uprzedzenie przeciwnika w wykonaniu uderzeń ogniowych, w rozwinięciu sił głównych i wykonaniu nimi uderzenia na zasadniczym kierunku oraz przeniesienie działania sił na kierunek największego powodzenia w celu ostatecznego rozbicia przeciwnika.

Wysokie tempo współczesnych działań bojowych, szybkość przebiegu boju spotkaniowego nie pozwoli na skomplikowane przegrupowanie poszczególnych elementów ugrupowania bojowego. Dlatego ważnym wymaganiem jest stosowanie manewru prostego, z unikaniem zbędnych i skomplikowanych przesunięć wojsk. Manewr musi być przeprowadzony szybko i skrycie, powinien zaskakiwać przeciwnika. Przy ogromnych możliwościach rozpoznawczych obu stron zaskoczenie można osiągnąć tylko dzięki śmiałemu, gwałtownemu przeprowadzeniu manewru, a tak-

że poprzez nieoczekiwane wykonanie kompleksowego uderzenia ogniowego.

Zaskoczenie w manewrze osiąga się wykonując wszystkie przedsięwzięcia w sposób skryty. Stopień skrytości poszczególnych przedsięwzięć manewru będzie każdorazowo zależał głównie od składu sił i środków biorących udział w boju spotkaniowym. Inaczej będzie maskowany manewr na niższych szczeblach organizacyjnych, gdzie wystarczy tylko umiejętnie wykorzystać maskujące właściwości terenu, a inaczej na szczeblu związków taktycznych i oddziałów, gdzie konieczne będą odpowiednie przedsięwzięcia maskujące przegrupowania.

W przeszłości w boju spotkaniowym na pierwszym miejscu stawiano manewr wojskami pancernymi i zmechanizowanymi, doceniając również manewr ogniem. W okresie drugiej wojny światowej istota manewru w boju wyrażana była przede wszystkim ruchem wojsk wspieranych przez ogień.

We współczesnych działaniach manewr prowadzi się: uderzeniami jądrowymi (czego absolutnie wykluczyć się nie da), ogniem broni konwencjonalnej, siłami i środkami, a także wojskami, które mogą stosować oskrzydlenie, obejście lub wycofanie. Ważne jest przy tym to, że w wyniku manewru zmniejszamy straty własne. Dlatego do manewru zaliczyć także można zamierzone uchylanie się wojsk (zgrupowań) od niszczących uderzeń ogniowych przeciwnika, zwłaszcza broni precyzyjnej. Wydaje się, że w warunkach współczesnych manewr w boju spotkaniowym, który płk w st. spocz. prof. K. Nożko nazywa "przeciwogniowym", jest bezwzględnie konieczny.

Manewr ogniem stanowi jeden z podstawowych warunków uzyskania sukcesu. Bazując na szerokich możliwościach manewrowych artylerii, można wyprzedzać przeciwnika w otwarciu ognia i stworzyć przewagę ogniową nad nim. Rola wojsk rakieto-

wych i artylerii jest duża, szczególnie w zakresie dalekiego porażenia ogniowego.[82] Precyzyjny manewr ogniem może zdezorganizować ruch przeciwnika i osłabić jego siłę uderzeniową. Ma to istotne znaczenie nie tylko w walce o uzyskanie przewagi ogniowej nad przeciwnikiem, ale także w dążeniu do utrzymania jej w toku walki. Manewr ogniem powinien być dokładnie skalkulowany, aby "umożliwił" stworzenie najbardziej korzystnego zgrupowania własnych wojsk na kierunku głównego uderzenia. Odnosi się to nie tylko do manewru ogniem artylerii, ale także czołgów oraz pozostałych środków rażenia. Zasięgi ognia artylerii i czołgów mają ograniczoną donośność. Dlatego też do podtrzymania ciągłości ognia, a także wykorzystania innych środków rażenia stosuje się manewr siłami i środkami.

Manewr siłami i środkami nie ma charakteru aktu jednorazowego, a jest on prowadzony zarówno przed rozpoczęciem, jak i w toku walki. Do tej formy manewru zalicza się także manewr odwodami ogólnowojskowymi i specjalnymi, a także środkami materiałowo-technicznymi itp. Najbardziej obrazowym przykładem manewru siłami i środkami w boju spotkaniowym jest manewr odwodem przeciwpancernym, który ma na celu zajęcie dogodnej rubieży terenowej i odparcie ataku czołgów przeciwnika. Po wykonaniu tego zadania i odtworzeniu gotowości bojowej odwód przeciwpancerny, bardzo często współdziałający z oddziałem zaporowym, kieruje się w nowy rejon w

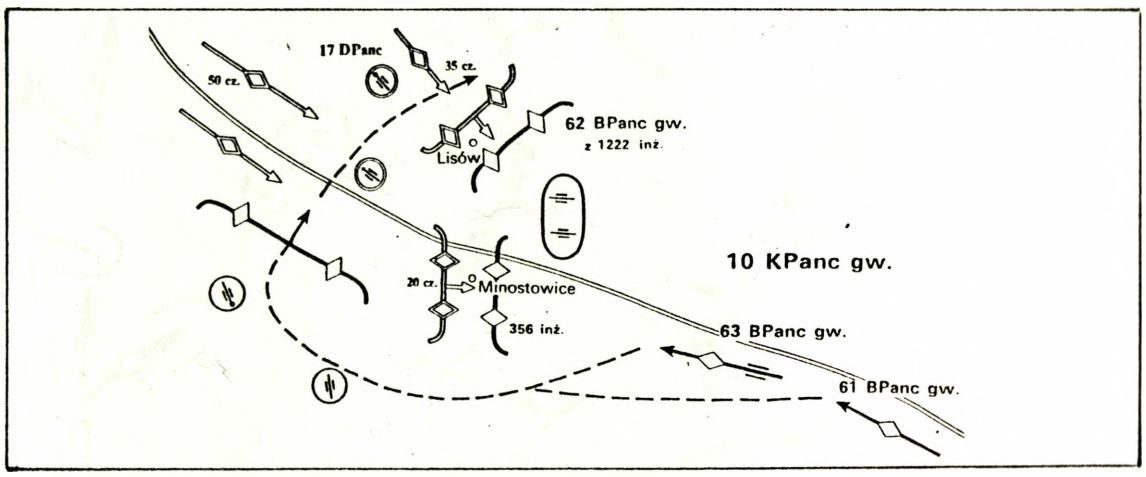
---

82) Donośność strzelania:

- *152 mm ha "Dana* - *18,5 km;*
- *122 mm a* - *20,1 km;*
- *130 mm a* - *27,1 km;*
- *152 mm a "Hiacynt"* - *28,5 - 33 km;*
- *203,2 mm a "Piwonia"* - *37,5 - 49 km.*

celu zlikwidowania zagrożenia przerwania się czołgów.

Istotnym celem manewru w boju spotkaniowym jest również zaskoczenie. Zakłada ono nieoczekiwane wykonanie uderzenia na najbardziej czułe miejsca ugrupowania bojowego przeciwnika - jako uderzeń wyprzedzających. Charakterystyczny pod tym względem jest bój spotkaniowy 10 korpusu pancernego Armii Radzieckiej z 17 dywizją pancerną w toku operacji sandomiersko-śląskiej w styczniu 1945 r. (Rys. 25). Dywizja niemiecka

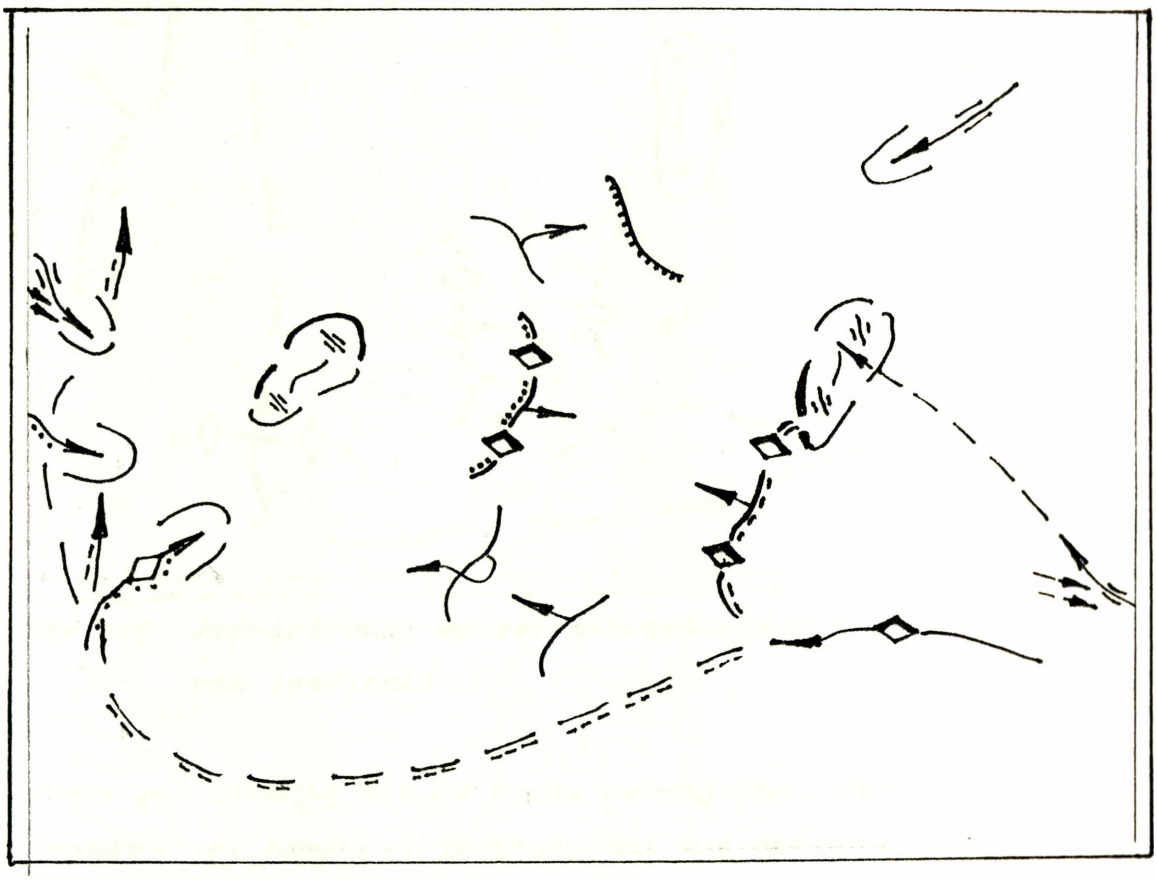

Rys. 25. Manewr oddziałów 10 KPanc. w boju spotkaniowym z 17 DPanc. w rejonie Chmielnika (13.01.1945 r.)

wyprzedziła oddziały radzieckie w rozwinięciu. Wówczas wykonano śmiałe obejście i niespodziewanie szybkie wyjście na jej tyły dwóch brygad pancernych. To pozwoliło przejąć inicjatywę i uderzyć na tyły, co przesądziło o powodzeniu.

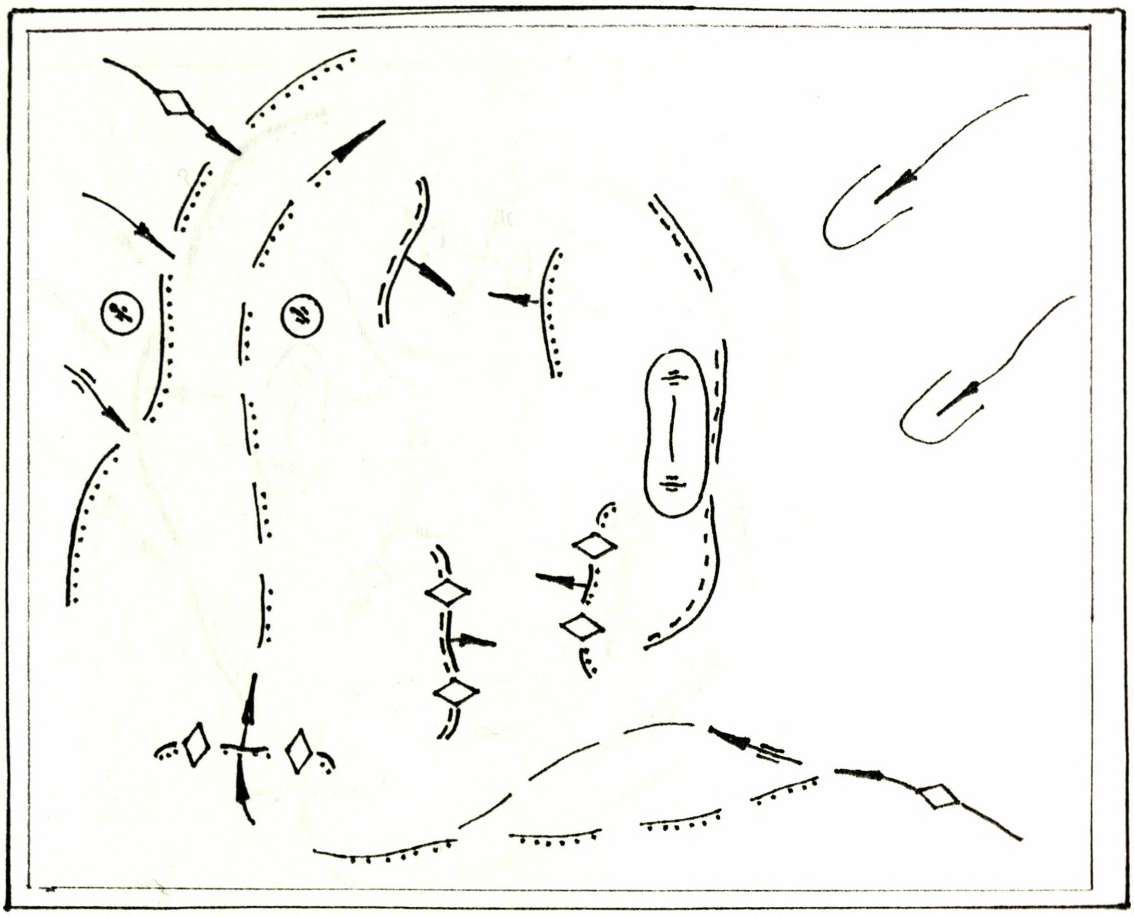
We współczesnych warunkach duże zalety manewrowe czołgów i bojowych wozów piechoty znacznie ułatwiają zadanie przeprowadzenia obejścia. Obejście polega na wykonaniu uderzenia na głębokie tyły i skrzydła (jedno lub dwa) zgrupowania wojsk przeciwnika. Powodzenie podczas obejścia uzyskuje się wykonując uderzenie w najsłabsze miejsce w ugrupowaniu prze-

ciwnika (Rys. 26). Przeprowadzając obejście, należy unikać krańcowości. Stosunkowo niegłębokie obejście może okazać się mało skuteczne. Zbyt głęboki manewr wymaga zaś dużo czasu na jego przeprowadzenie i zdarzyć się może, że uderzenie wieńczące manewr spóźni się, trafi w pustą przestrzeń.

Rys. 26. Manewr obejścia w boju spotkaniowym (wariant)

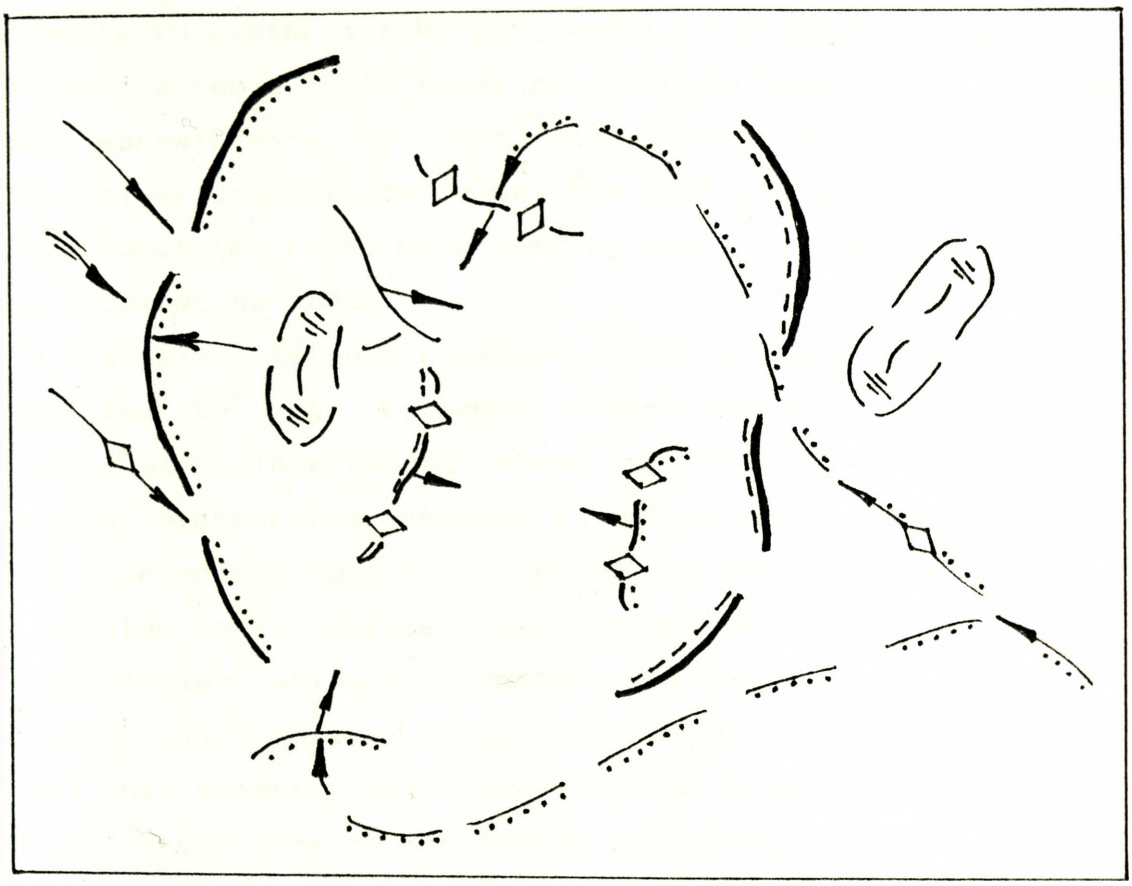
Inną szeroko i powszechnie stosowaną formą manewru w boju spotkaniowym jest oskrzydlenie (Rys. 27 i 28). Stosując tę formę manewru w boju spotkaniowym, rozbicie przeciwnika można osiągnąć poprzez wykonanie uderzeń rakietowo-ogniowych na ważniejsze obiekty i zgrupowania przeciwnika. Następnie uderzeniem dwóch zgrupowań (w wypadku oskrzydlenia dwustronnego) na skrzydła i tyły przeciwnika z jednoczesnym wiąza-

Rys. 27. Jednostronny manewr oskrzydlający w boju spotkaniowym (wariant)

niem go częścią sił od czoła na dogodnej rubieży - rozciąć zgrupowanie, niszczyć go częściami lub okrążyć. W tej formie może być również stosowany manewr z powietrza. Wezmą w nim udział przede wszystkim desanty powietrzne (pododdziały powietrzno-szturmowe).

Mimo rozbieżności zdań co do tego, czy wycofanie można zaliczyć do manewru, nie można wykluczyć go w boju spotkaniowym. Polegać on będzie na wyprowadzeniu wojsk własnych spod uderzeń przeważających sił i środków przeciwnika, zyskania na czasie i zajęciu dogodnej rubieży. Przejście do tej formy manewru może świadczyć o zakończeniu boju spotkaniowego. Przewagę uzyskuje się przez umiejętne uchylanie się sił

Rys. 28. Dwustronny manewr oskrzydlający w boju spotkaniowym (wariant)

głównych od decydującej walki z przeważającymi siłami przeciwnika. Klasycznym przykładem manewru wycofania był odwrót Wojska Polskiego w 1920 r., dzięki któremu zgromadzono niezbędne siły i środki w głębi, stworzono korzystny zarys frontu i zapewniono dogodne warunki przejścia do przeciwnatarcia.[83]

Bardzo duże znaczenie dla przeprowadzenia sprawnego manewru wojsk lądowych będzie miała ocena terenu. Powszechna mechanizacja wojsk lądowych spowodowała z jednej strony

---

83) Wł. Sikorski: Nad Wisłą i Wkrą. Lwów 1928, s. 45.

znaczne zwiększenie ich ruchliwości, z drugiej natomiast duże uzależnienie ruchu wojsk od warunków terenowych. Co prawda, wprowadzenie do uzbrojenia wojsk lądowych śmigłowców oraz pływających wozów bojowych w pewnym stopniu zmniejszyło zależności ich ruchu od przeszkód wodnych, ale nie rozwiązała problemu do końca.

Oceniając teren z punktu widzenia manewru, należy przeanalizować te jego elementy, które wywierają wpływ na ruch wojsk. Są to: nierówność terenu, wytrzymałość gruntów, zalesienie, hydrografia, drożnia i sieć osadnicza. Wszystkie wyżej wymienione elementy terenu, a zwłaszcza wytrzymałość gruntów oraz hydrografia, rozpatrywane być muszą z uwzględnieniem aktualnych warunków atmosferycznych istniejących na danym obszarze. Łączny wpływ terenu (rzeźby i pokrycia) na manewr jest funkcją wpływu jego elementów składowych. W praktyce trudno jednak oddzielać grunty lub roślinność od rzeźby terenu. Elementy te rozpatrywane są łącznie. Na podstawie badań manewru w wielu wojnach ustalono określone współczynniki,[84] które charakteryzują mobilność wojsk w różnym terenie. Określono także odpowiednie współczynniki charakteryzujące wpływ czynników atmosferycznych na tę mobilność.[85]

Korzystając z powyższych współczynników, można na podstawie mapy topograficznej określić tempo manewru na dowolnie wybranym obszarze. Najważniejszym problemem w ocenie tempa manewru jest klasyfikacja terenu dokonywana na podstawie mapy topograficznej. Można wykonać to metodą klasyczną lub

---

84) *Trevor Nevitt Dupuy: Liczby, prognoza i wojna. Część I. Warszawa: ASG WP, IBBO 1984.*

85) *Tamże.*

Tabela 2. Wpływ terenu na mobilność wojsk

Charakterystyka terenu	*Współczynnik*	*Charakterystyka terenu*	*Współczynnik*
Górzysty, mocno zalesiony	0,4	Równinny, silnie zalesiony	0,7
Górzysty, średnio zalesiony	0,5	Równinny, średnio zalesiony	0,9
Górzysty,odkryty	0,6	Równinny, otwarty	1,0
Falisty, silnie zalesiony	0,6	Równinny, piaszczysty	0,95
Falisty, średnio zalesiony	0,8	Bagnisty, zalesiony	0,3
Falisty, odkryty	1,0	Bagnisty, otwarty	0,4
Zurbanizowany	0,7		

Tabela 3. Wpływ warunków atmosferycznych na mobilność wojsk

Charakterystyka warunków atmosferycznych	*Współczynnik*	*Charakterystyka warunków atmosferycznych*	*Współczynnik*
Suchy, słoneczny, upalny	0,9	Lekko wilgotny, gorący	0,9
Suchy, słoneczny, umiarkowany	1,0	Lekko wilgotny, umiarkowany	0,8
Suchy, słoneczny, zimny	0,9	Lekko wilgotny, zimny	0,8
Suchy, zachmurzony, upalny	1,0	Mocno wilgotny, gorący	0,5
Suchy, zachmurzony, umiarkowany	1,0	Mocno wilgotny, umiarkowany	0,6
Suchy, zachmurzony, zimny	0,9	Mocno wilgotny, zimny	0,5

przy użyciu EMC. Tempo manewru na danym obszarze można obliczyć według wzoru:

$$V_m = \frac{V_t}{P_c} (P_1K_1 + P_2K_2 + P_3K_3 + \ldots + P_nK_n), \text{ czyli}$$

$$V_m = \frac{V_t^n}{Pc_i} \cdot P_iK_i$$

gdzie: V_m – tempo manewru na danym obszarze;

V_t – tempo manewru wynikające z możliwości technicznych pojazdów;

P_i – powierzchnia obszaru o danym współczynniku przejezdności;

K_i – współczynnik przejezdności danego terenu;

P_c – całkowita powierzchnia ocenianego terenu.

Obliczoną według powyższego wzoru prędkość manewru V_m należy pomnożyć przez współczynnik wpływu warunków atmosferycznych, (podany w tabeli 3).

Umiejętnie wykorzystane warunki terenowe przyczyniają się niewątpliwie do paraliżowania wszelkiego kontrmanewru przeciwnika, nawet mniejszymi siłami – niż gdyby jego właściwości zostały wykorzystane błędnie.

Stara żołnierska prawda mówi: ***"pozwólcie ziemi walczyć za żołnierza"***.

* *
*

Skomplikowany charakter współczesnego boju spotkaniowego i jego duży zasięg przestrzenny warunkują możliwość jednoczesnego zastosowania różnych rodzajów manewru (rozmaite ich kombinacje). Należy pamiętać, że w boju spotkaniowym przeciwnik również będzie dążył do jego stosowania, dlatego przewagę osiągnie ta strona, która potrafi jako pierwsza skrycie i nagle przeprowadzić manewr i wykonać uderzenie.

Rozdział 5

CEL DZIAŁANIA, ZADANIA WOJSK, SPOSOBY PRZYGOTOWANIA ORAZ PRZEPROWADZENIA BOJU SPOTKANIOWEGO

5.1. Cel działania i zadania wojsk w boju spotkaniowym

Człowiek jako istota rozumna (zdolna do abstrakcyjnego myślenia) w swej działalności musi mieć motywy. Jest nim cel działania, a właściwie dążność do jego osiągnięcia. Przez cel należy rozumieć założony rezultat dążeń - stan, jaki się chce osiągnąć w wyniku ostatecznie zamierzonego działania.

W działaniach bojowych prowadzonych w każdych warunkach, zwłaszcza zaś w boju spotkaniowym, który charakteryzuje duży stopień złożoności, wytyczenie celu wymaga wnikliwych, głębokich i wszechstronnych rozważań. Dużej rozwagi wymaga też określenie warunków i środków determinujących osiągnięcie założonego celu.

W literaturze przedmiotu i wojskowych opracowaniach o charakterze encyklopedycznym brak jest konkretnej definicji boju spotkaniowego. Istnieje więc potrzeba dokonania głębszej analizy tego zagadnienia. Rozpatrując problem boju spotkaniowego w ramach obrony, należy nawiązać do jej celu. Cel boju spotkaniowego w obronie będzie bowiem stanowił niejako jeden z celów pośrednich na drodze do niego.

"Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych RP. Część I" definiuje cel obrony jako udaremnienie lub odparcie naparcia (uderzenia) przeważających sił nieprzyjaciela, zada-

nie mu znacznych strat, utrzymanie ważnych rejonów (rubieży, obiektów) i w ten sposób stworzenie sprzyjających warunków przejścia do natarcia. Cel ten jest określany przez przełożonego.

Cel boju spotkaniowego prowadzonego w obronie będzie wynikał właśnie z jej celu. Będzie on celem pośrednim. Należy przy tym uwzględniać, że powinien on w pełni uwzględniać realia konkretnej sytuacji operacyjno-taktycznej oraz określone warunki przestrzenno-czasowe i teren działań. Płk prof. dr K. Nożko twierdzi, że "... nieprzestrzeganie zgodności celów z możliwościami prowadzi do awanturnictwa."[86]

Jeżeli mówimy, że cel boju spotkaniowego prowadzonego w obronie jest pośrednim celem, to jego osiągnięcie powinno tworzyć naturalne warunki do szybszego osiągnięcia celu walki obronnej. Dlatego formułując cel, nie należy ograniczać go tylko do samego boju spotkaniowego, powinien wskazywać dalsze działanie wojsk po jego zakończeniu. W większości przebadanych ćwiczeń cel boju spotkaniowego wykraczał poza jego zasięg. Przykłady:

W ćwiczeniu dowódczo-sztabowym treścią zadania 15 DZ było rozbicie w boju spotkaniowym odwodów i KA (14 DZ), z marszu sforsowanie rz. Odra oraz opanowanie rubieży znajdującej się w odległości 20-24 km.[87]

W bitwie kurskiej w rejonie Prochorowki 12 lipca 1943 r. treścią zadania 18 KPanc. było rozbicie sił głównych korpusu pancernego SS i jego 17 dywizji pancernej oraz uchwycenie

---

86) K. Nożko: Założenia i zasady współczesnej sztuki operacyjnej. Warszawa 1977, s. 84.

87) Ćwiczenie dowódczo-sztabowe pt."Bój spotkaniowy o uchwycenie przyczółka za dużą przeszkodą wodną". Teczka ćwiczenia. WSOWZ 1992 nr bibl. S-2013.

dogodnych rubieży znajdujących się w odległości 15-18 km. Następnie korpus miał rozwijać natarcie w wyznaczonym kierunku.[88)]

Na podstawie badań, zdaniem autora, można wykazać, że cel boju spotkaniowego powinien stanowić końcowy rezultat nacierających wojsk własnych na działającego również w sposób zaczepny przeciwnika. Polegać on będzie na szybkim rozbiciu (rozcięciu) nacierającego zgrupowania wojsk przeciwnika oraz przejęciu inicjatywy na danym kierunku działań i zapewnienie warunków do realizowania celów obrony. Po określeniu celu wszystkie decyzje wykonawcze i działania wojsk muszą być podejmowane z punktu widzenia jego osiągnięcia w jak najkrótszym czasie i kosztem najmniejszych strat własnych. W sformułowanym celu powinna być zawarta główna idea działania wojsk.

Cel stanowi podstawę do analizy i oceny sytuacji, podjęcia decyzji i sformułowania zadań bojowych. Wykonanie tych zadań pozwala dopiero osiągnąć zakładany cel. Przy wyborze sposobu osiągnięcia celu w boju spotkaniowym, a więc określeniu zadań dla wojsk, w większości sytuacji taktyczno-operacyjnych wynikają alternatywne sposoby działania. Dlatego sztuką jest znalezienie takiego sposobu osiągnięcia celu boju spotkaniowego, który zapewniałby powodzenie.

Charakter zadań bojowych wojsk będzie wytyczał zawsze cel, który stawiamy przed wojskami. Jednak treść i głębokość zadań w boju spotkaniowym uzależniona będzie także od wielu innych czynników, a głównie od roli i miejsca danego związku taktycznego i oddziału w ugrupowaniu przełożonego, ważności

---

88) *Taktyka w przykładach bojowych - dywizja. Warszawa 1978, s. 270.*

kierunku (rejonu), na którym prowadzone są działania, potencjały bojowego przeciwnika i sposobu jego działań (zastosowanego manewru), stopnia zdolności bojowej i warunków terenowych. Z uwagi na fakt, że wszystkie wymienione czynniki - mające wpływ na charakter zadań - są zmienne, zadania wojsk do boju spotkaniowego mogą ulegać odpowiedniej konkretyzacji. Zmiany dotyczyć będą nie tylko treści zadań, lecz także wskaźników czasowo-przestrzennych.

Związkom taktycznym (oddziałom), podobnie jak w okresie drugiej wojny światowej, określa się: zadanie bliższe i kierunek dalszego natarcia.[89]

Cechą charakterystyczną zadań są ich parametry taktyczne, do których zaliczamy: głębokość zadań, tempo działania i szerokość frontu. Głębokość zadania bliższego każdorazowo będzie zależeć od sytuacji operacyjno-taktycznej, w której powstaje bój spotkaniowy, a także od ugrupowania bojowego przeciwnika. Jeżeli oddziały przeciwnika znajdują się jeszcze w kolumnach marszowych, tzn. że jego siły główne są urzutowane na większej głębokości, zadanie bliższe dywizji może wynosić do 20 km. W sytuacji, gdy wojska przeciwnika będą już w ugrupowaniu przedbojowym lub bojowym, głębokość zadania bliższego dywizji może wynosić 10-15 km, a pułku 5-6 km.[90] Kierunek dalszego natarcia powinien być określony na całą głębokość ugrupowania bojowego przeciwnika, którego zamierza się rozbić w boju spotkaniowym.

---

89) Takie rodzaje zadań w boju spotkaniowym uwzględnione są również w projekcie nowego "Regulaminu taktyki walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych RP". Część I, s. 106.

90) Dane liczbowe podano według Biuletynu Informacyjnego nr 3 z 1987 r. Sztabu Generalnego, s. 8-9, które opracowano na podstawie analizy wielu ćwiczeń.

Drugim charakterystycznym parametrem taktycznym jest tempo działań. W czasie wykonywania zadań kształtuje się ono różnie i zależy głównie od okresu walki i sposobu prowadzenia boju spotkaniowego. Najwyższe tempo cechowało będzie marsz w okresie zbliżania się do rubieży bezpośredniego starcia. Ocenia się, że tempo marszu oddziału wydzielonego może wynosić 30-50 km/h, a w oddziałach pierwszego rzutu w wypadku zawiązania się boju spotkaniowego z marszu 25-35 km/h. W czasie zawiązania się boju spotkaniowego tempo natarcia oddziałów wykonujących uderzenie czołowe - jak wykazały przeprowadzone badania - będzie gwałtownie spadać do jednego, a czasem nawet do 0,5 km/h, a następnie zwiększać się wprost proporcjonalnie do sukcesów uzyskiwanych w tego rodzaju działaniu, ażeby w głębi ugrupowania przeciwnika osiągnąć przeciętnie około 6 km/h.

Zupełnie inne tempo uzyskają siły wojsk własnych wykonujące uderzenie w skrzydło i na tyły przeciwnika. Tempo natarcia tych wojsk będzie od początku dużo wyższe niż w warunkach prowadzenia boju spotkaniowego sposobem czołowych uderzeń rozcinających.

Szerokość frontu działania wojsk w boju spotkaniowym zależeć będzie od roli i miejsca w ugrupowaniu, a także od zadań, jakie będą wykonywały w obronie w okresie poprzedzającym bój spotkaniowy. Szerokość frontu wynika z konieczności utrzymania zwartości ugrupowań wojsk, zapewnienia im warunków współdziałania - dla dywizji może wynosić 15-20 km. Na szerokość frontu działania wpływa również skład, położenie wojsk, warunki terenowe, a także stosowane formy manewru, ale przede wszystkim charakter działań i położenie zgrupowania przeciwnika. Określając treść zadań, należy mieć na uwadze konieczność natychmiastowego uderzenia głównym zgrupowa-

niem na te elementy ugrupowania przeciwnika, których zniszczenie zmusiłoby go do rezygnacji z działań zaczepnych. Skuteczność uderzeń wojsk lądowych powinna być spotęgowana wysadzeniem desantów taktycznych oraz wysłaniem oddziałów wydzielonych.

Z powyższych rozważań i przeprowadzonych badań wynika, że treścią zadania bliższego we współczesnym boju spotkaniowym, zdaniem autora, powinno być rozbicie sił głównych przeciwnika i opanowanie dogodnej rubieży do rozwinięcia natarcia.

Przykładowe głębokości zadań i szerokość frontu natarcia w boju spotkaniowym przedstawiono w tabeli 4.

Tabela 4. Głębokość zadań i szerokość frontu natarcia w boju spotkaniowym na podstawie doświadczeń wojennych i ćwiczeń

Czas i miejsce boju spotkaniowego (kryptonim ćwiczenia)	*Siły własne*	*Siły przeciwnika*	*Głębokość zadań (km)*	*Front natarcia (km)*
14.12.1942 r. Rejon Wierchnie - Kumski	4 KZ	6 i 17 DPanc.	15	11
9.08.1943 r. Operacja biełgorodzko-charkowska	31 KPanc.	dwie DP	18	10
16.12.1944 r. Rejon Elsenborn (operacja ardeńska)	2 i 99 DP	12 DPz SS	12	8
6.06.1967 r. Rejon Jenin (konflikt bliskowschodni)	BPanc. (jordańska)	BPanc. (izraelska)	13	8
23-29.05.1985 r. WIOSNA-85	21 DPanc.	4 DZ	8	5
26-30.06.1990 r. LATO-90	15 DZ	DPanc.	10	8
2-4.06.1992 r. MERKURY-92	4 DZ	16 DPanc.	10	7
7-8.02.1992 r. Ćwiczenie dowódczo-sztabowe "Bój spotkaniowy o uchwycenie przyczółka za przeszkodą wodną"	9 DZ	TAJFUN-1	12	9

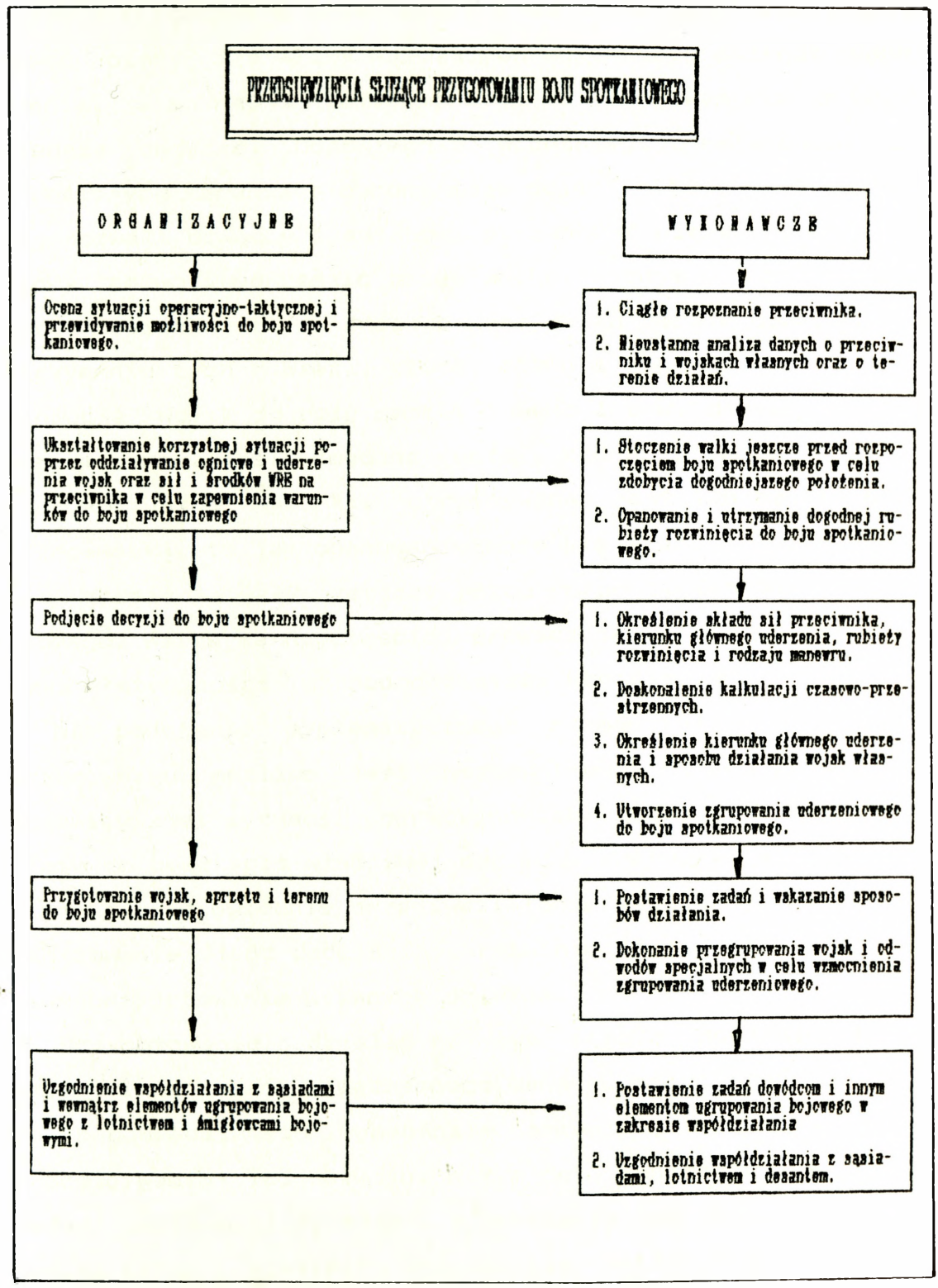
Określając sposób dalszego działania należy podać jak wojska mają działać po zakończeniu boju spotkaniowego. Mimo że związek taktyczny (oddział) otrzyma zadanie bliższe i kierunek dalszego natarcia, to w toku boju spotkaniowego mogą być stawiane (konkretyzowane) kolejne zadania. Ich treścią może być na przykład rozbicie z marszu drugiego rzutu i okrążenie jego sił głównych. Zadania wojsk wynikają z celu boju spotkaniowego i wykraczają poza jego problemy, pokazując jak wojska mają działać po jego zakończeniu. Natomiast parametry taktyczne i wskaźniki czasowo-przestrzenne zadań bojowych, oprócz wielu uwarunkowań, zależą głównie od ugrupowania bojowego i położenia stron prowadzących ten rodzaj działań bojowych.

5.2. Przygotowanie boju spotkaniowego

Przygotowanie boju spotkaniowego rozpoczynał będzie etap oceny sytuacji i przewidywań najbardziej prawdopodobnych sytuacji, w których może zaistnieć potrzeba jego prowadzenia. Na podstawie wynikających z tego wniosków realizowane będą przedsięwzięcia zapewniające dogodne warunki do prowadzenia boju.

Przygotowanie boju spotkaniowego obejmuje przedsięwzięcia organizacyjne i wykonawcze, które przedstawiono na rysunku 29.

Właściwa ocena sytuacji operacyjno-taktycznej umożliwi wcześniejsze przygotowanie boju spotkaniowego. Ma ona na celu przede wszystkim wcześniejsze przygotowanie odpowiedniego manewru ogniem i wojskami. Dlatego też należy prowadzić nie-

Rys. 29. Przedsięwzięcia służące przygotowaniu boju spotkaniowego

ustanne rozpoznanie przeciwnika i warunków terenowych, dokonywać oceny i analizy walczących wojsk, aby uniknąć zaskoczenia, a co najważniejsze podjąć we właściwym czasie odpowiednią decyzję. Odpowiednio wcześniejsze ustalenie, iż w określonych warunkach obrony może dojść do boju spotkaniowego, pozwala dowódcy i sztabowi dysponować niezbędnym czasem, który pozwoli uprzedzić przeciwnika. Ważnym elementem czynności związanych z przewidywaną walką będzie opanowanie i utrzymanie tych rubieży, które zapewnią dogodne warunki rozwinięcia wojsk do boju spotkaniowego lub wykonania określonego manewru. Jeśli dogodna rubież, która zapewnia odpowiednio korzystne warunki, utrzymywana jest lub będzie przez przeciwnika, to jej opanowanie może się wiązać z koniecznością stoczenia walki jeszcze przed rozpoczęciem boju spotkaniowego. Walka ta najczęściej prowadzona będzie siłami będącymi w styczności lub pododdziałami ubezpieczeń.

Na podstawie systematycznego gromadzenia informacji o przeciwniku możliwa jest wszechstronna ocena aktualnej i przewidywanej sytuacji operacyjno-taktycznej stanowiąca podstawę do powzięcia właściwej decyzji. Wykrycie na czas przeciwnika i odpowiednie przeciwdziałanie nacelowane na zdezorganizowanie jego podejścia i rozwinięcia się umożliwi właściwe przygotowanie własnych działań.

Przygotowanie działań na tym etapie obejmuje przede wszystkim dokonanie niezbędnego manewru sił i środków zarówno odpowiadających wymaganiom aktualnej sytuacji, jak i w przewidywaniu jej rozwoju. W tym celu konieczne jest określenie możliwości wyjścia i rozwinięcia sił przeciwnika, otwarcia ognia i przejścia do natarcia. Należy również wnikliwie oceniać warunki i właściwości taktyczno-topograficzne terenu. Dopiero rozwiązanie tych problemów pozwoli na określ-

lenie celu i zadań dla zgrupowania uderzeniowego oraz przedsięwzięcia w zakresie zabezpieczenia przewidywanych działań. Uwzględniać tu należy możliwości przeciwnika w wykonaniu uderzeń z powietrza oraz siłami walki radioelektronicznej. Dowódca wykorzystując wszystkie dostępne źródła informacji, powinien dokonać niezbędnych ocen i kalkulacji czasowo-przestrzennych oraz dokonać korekt (zmian) w dotychczasowych zadaniach i sposobach działania przede wszystkim na kierunku głównego uderzenia. Określić powinien najkorzystniejsze ugrupowanie bojowe, skład zgrupowania uderzeniowego oraz sposób manewru.

Duży wpływ na czas tworzenia zgrupowania uderzeniowego będzie miało aktualne ugrupowanie bojowe wojsk. Krótko mówiąc, konkretne warunki sytuacji operacyjno-taktycznej, w jakich dojdzie do boju spotkaniowego i w jakich znajdą się związki taktyczne i oddziały, będą determinować niezbędny czas, który bezwzględnie należy przeznaczyć na tworzenie zgrupowania uderzeniowego.

W przewidywaniu boju spotkaniowego ważne znaczenie ma terminowe postawienie zadań bojowych. Oddziały (pododdziały) muszą dysponować niezbędnym czasem na przemieszczenie w celu zorganizowania zgrupowania uderzeniowego oraz zajęcie dogodnego położenia.

Liczyć należy się z tym, że przygotowując bój spotkaniowy, nie sposób przewidzieć wszystkich sytuacji, w których powstaną warunki do jego rozegrania. W związku z tym nie można go przygotować tak dokładnie, jak natarcia czy obrony. Na zilustrowanie tej tezy można przytoczyć następującą sytuację: "W toku pomyślnie rozwijającego się boju spotkaniowego nastąpi nagłe pogorszenie położenia na odcinku sąsiada. W tym wypadku dowódca powinien ocenić sytuację i ustalić, w

jaki sposób pomóc sąsiadowi i czy ogólna sytuacja tego wymaga. W tej sytuacji dowódca stanie przed dylematem: czy kontynuować pomyślnie rozwijający się bój spotkaniowy, czy też przejść czasowo do obrony?

Niezależnie jednak od powyższej tezy bój spotkaniowy wymaga wszechstronnych przygotowań, które będą wykonywane w skrajnie ograniczonym czasie. Stąd szczególnego znaczenia nabierają:

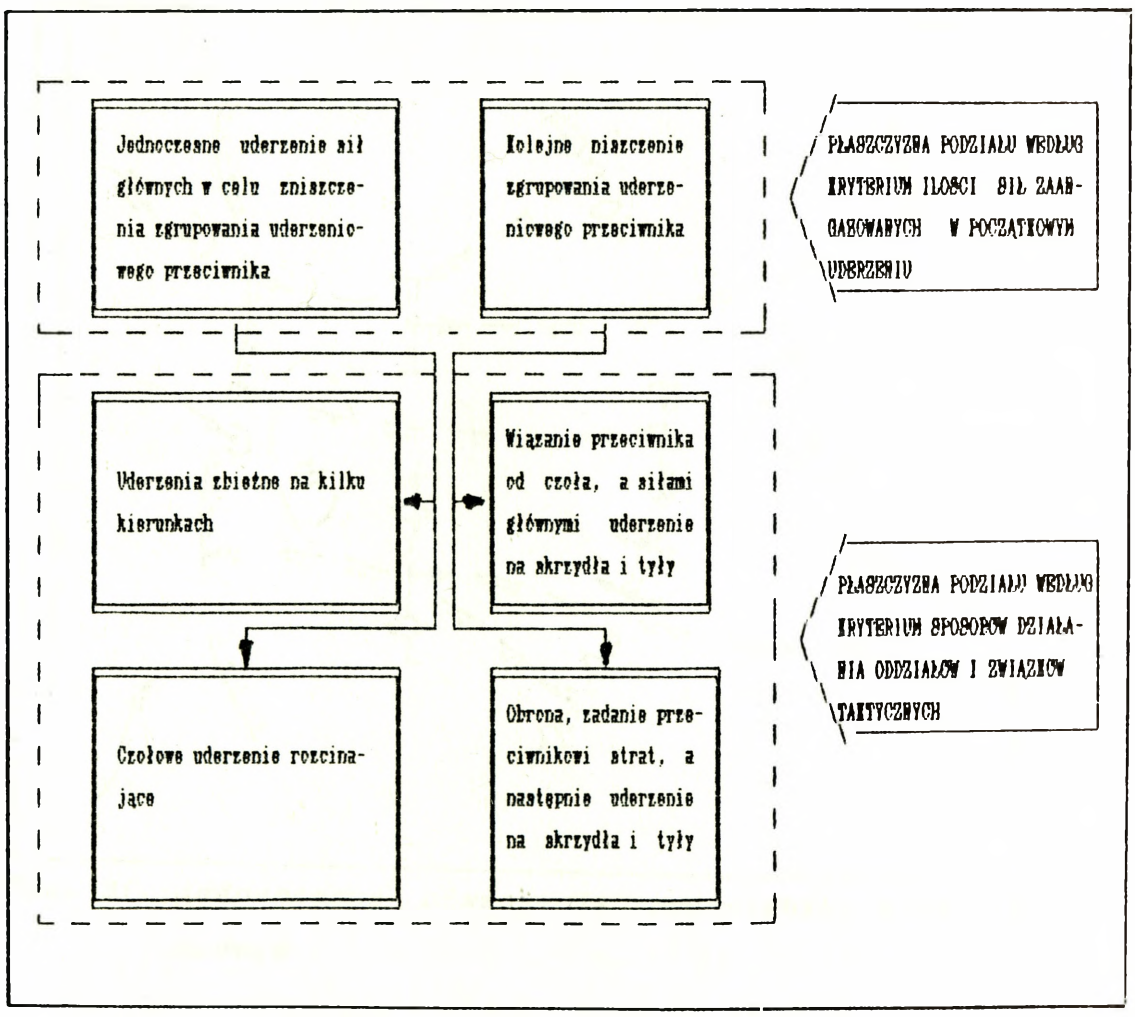
- przewidywania operacyjne;
- równoległa praca we wszystkich ogniwach dowodzenia.

Od właściwego zorganizowania działań przygotowawczych zależeć będzie realizacja celu boju spotkaniowego, a przede wszystkim uniknięcie zaskoczenia ze strony przeciwnika. Dokładne bowiem jego przygotowanie oparte na logicznych przewidywaniach wynikających ze studiowania położenia, możliwości przeciwnika, a także zadania i terenu, pozwala na celowe i szybkie wykorzystanie wszystkich środków walki oraz spokojne, lecz dynamiczne prowadzenie boju, przy stałym panowaniu nad sytuacją operacyjno-taktyczną.

5.3. Sposoby przeprowadzenia boju spotkaniowego

Istniejąca literatura przedmiotu w nielicznych przypadkach - fragmentarycznie - traktuje o sposobach przeprowadzenia boju spotkaniowego, jednak w większości wypadków rozważania te dotyczą sposobów działania różnych elementów ugrupowania bojowego. Brak jest natomiast pewnej klasyfikacji sposobów jego prowadzenia (ujmującego problem całościowo a nie poszczególnymi elementami ugrupowania bojowego), która

wynikałaby zarówno ze sposobu rozpoczęcia (nawiązania) boju, jak i całego jego przebiegu. Na podstawie analizy doświadczeń z ćwiczeń oraz różnych poglądów, które mimo odmienności warunków współczesnego pola walki stanowią inspirujące i motywacyjne wartości tworzenia sposobów prowadzenia bojów spotkaniowych, można wyodrębnić kilka wariantów rozbicia przeciwnika. Mogą się one rozwijać przynajmniej w dwóch płaszczyznach, w zależności od warunków sytuacji operacyjno-taktycznej, przyjętych jako kryteria podziału (Rys. 30).

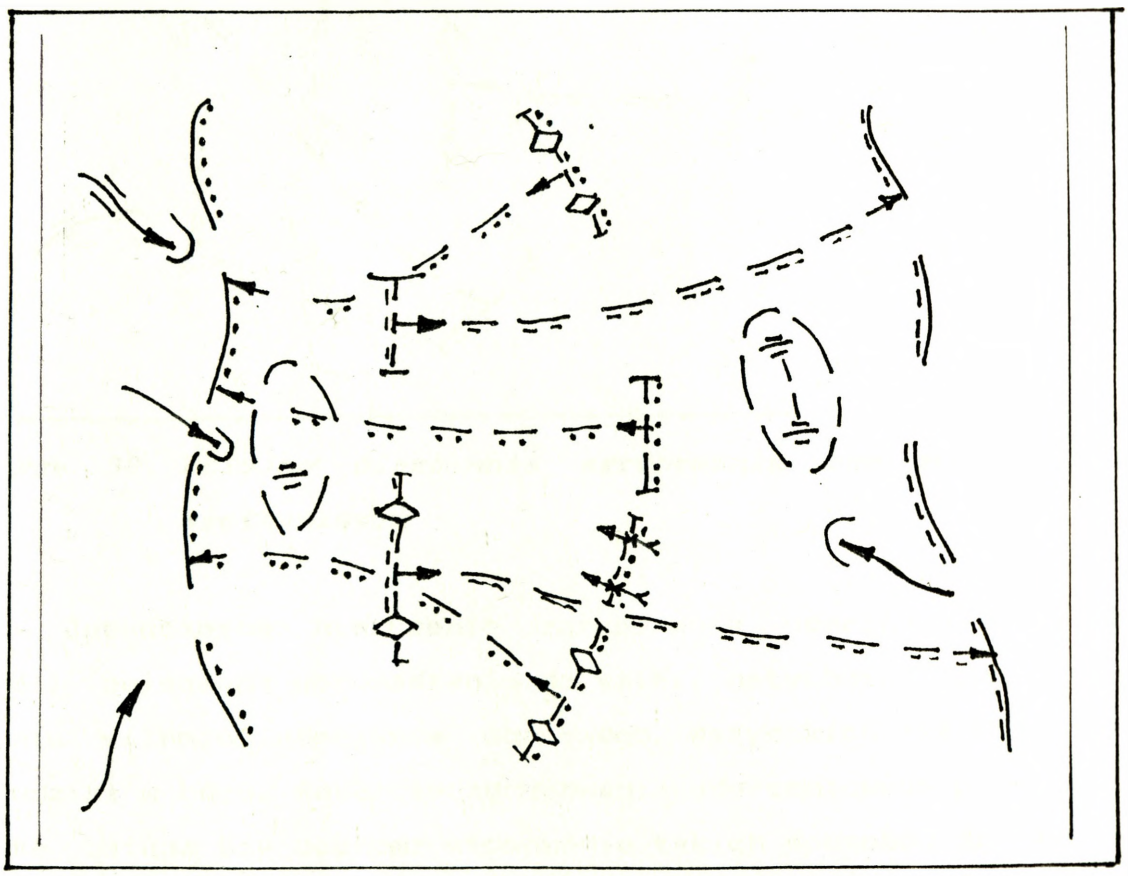

Rys. 30. Sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych

Pierwszą płaszczyzną klasyfikacji prowadzenia bojów spotkaniowych będzie ilość sił własnych zaangażowanych w początkowym uderzeniu na przeciwnika (w pierwszym ataku). Druga płaszczyzna uzależniona będzie od sposobu działania związków taktycznych i oddziałów w boju spotkaniowym.

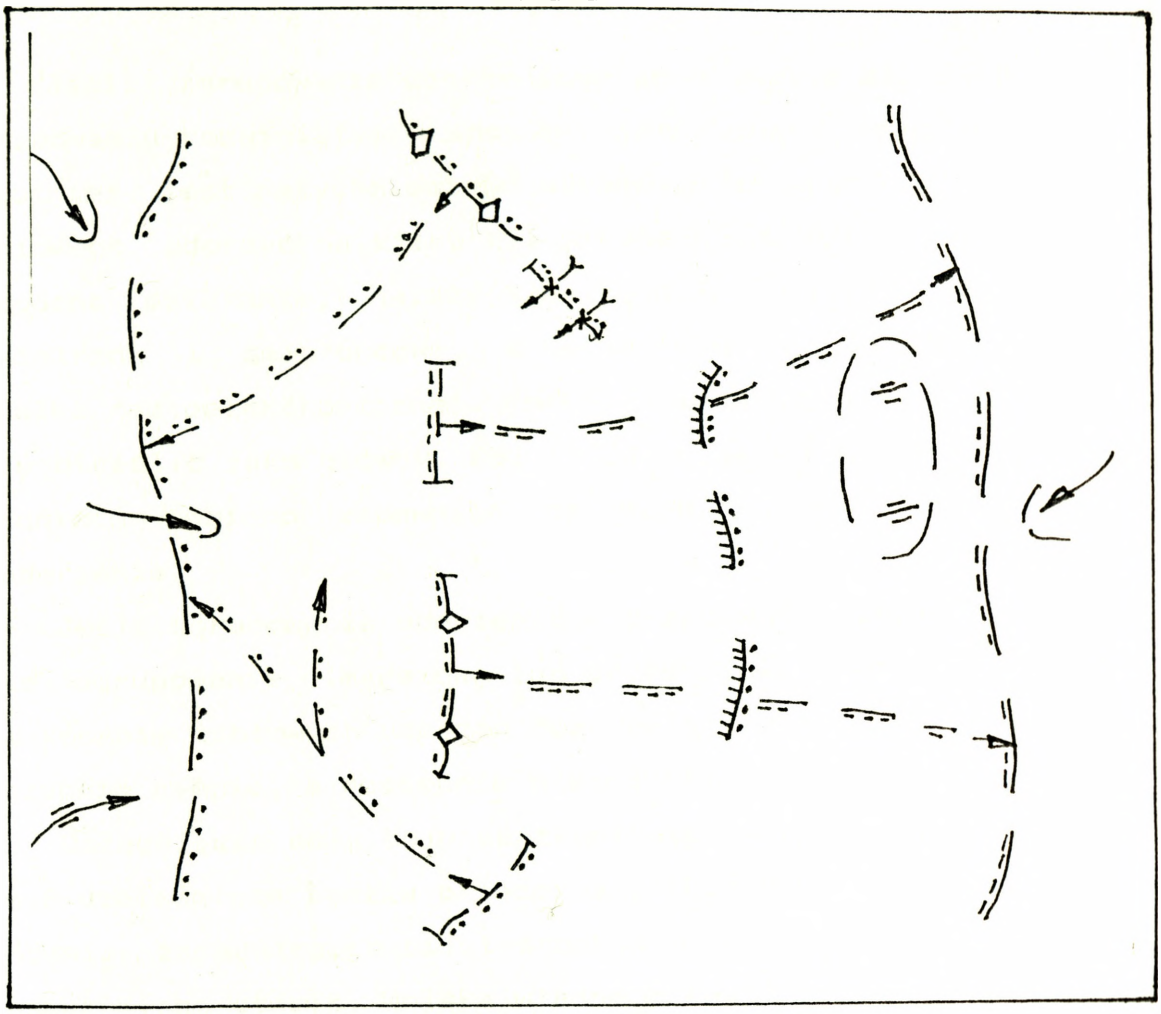
Przyjmując za kryterium ilość sił własnych zaangażowanych w początkowym uderzeniu, wyróżnić można dwa sposoby prowadzenia boju spotkaniowego:

1) jednoczesne uderzenie sił głównych w celu zniszczenia zgrupowania uderzeniowego przeciwnika (Rys. 31);

Rys. 31. Jednoczesne niszczenie przeciwnika w boju spotkaniowym

2) kolejne niszczenie zgrupowania uderzeniowego (Rys. 32).

Rys. 32. Kolejne niszczenie zgrupowania przeciwnika w boju spotkaniowym

Jednoczesne niszczenie zgrupowania uderzeniowego (Rys. 31) polega na wprowadzaniu do walki, natychmiast po wykonaniu silnego uderzenia ogniowego, wszystkich sił biorących udział w boju. Rozbicie zgrupowania uderzeniowego przeciwnika osiąga się poprzez stosowanie takich sposobów działania, jak:

- zmasowane porażenie ogniowe i radioelektroniczne;
- uderzenie zbieżne wojsk na kilku kierunkach;
- uderzenie rozcinające na jednym lub kilku kierunkach;
- odcięcie dróg odwrotu i okrążenia.

Jeśli zgrupowanie uderzeniowe przeciwnika działało w ugrupowaniu rozwiniętym w sposób rozśrodkowany, wówczas najdogodniej jest natychmiast po wykonaniu silnego uderzenia ogniowego uderzyć na kilku kierunkach zbieżnych. Stosując ten sposób działania, należy szeroko wykorzystywać desanty powietrzne i śmigłowcowe, a także śmigłowce bojowe i środki walki radioelektronicznej. Jeden z kierunków uderzenia należy określić jako główny. Działanie wojsk na pozostałych kierunkach powinno zapewniać powodzenie na kierunku głównego uderzenia.

Jeśli zgrupowanie uderzeniowe przeciwnika stanowiło zwarte ugrupowanie (marszowe lub przedbojowe), to celowym jest wykonanie czołowych uderzeń rozcinających przeprowadzonych w szybkim tempie, a następnie niszczenie go częściami.

Osiągnięcie celu boju spotkaniowego wymienionymi sposobami uzależnione będzie przede wszystkim od stopnia obezwładnienia zasadniczych sił i środków przeciwnika już w początkowym jego etapie. Wojska własne prowadząc operacje obronną - przed rozpoczęciem boju spotkaniowego - swoim działaniem powinny zmuszać przeciwnika "do utworzenia" dogodnych obiektów dla własnych uderzeń ogniowych. W tym celu należy kanalizować ruch i utrudniać manewr przeciwnika poprzez utrzymywanie dogodnych do własnego manewru rubieży terenowych.

Przeprowadzone badania wykazują, że sposób kolejnego niszczenia zgrupowania uderzeniowego w boju spotkaniowym będzie bardziej typowy dla współczesnego pola walki.

Kolejne niszczenie zgrupowania (Rys. 32) uderzeniowego polegać może na stosowaniu przez oddziały i związki taktyczne takich sposobów działania, jak:

- wiązanie przeciwnika od czoła częścią sił, które są w stanie bezzwłocznie wejść w zwarcie z nim, a podchodzącymi

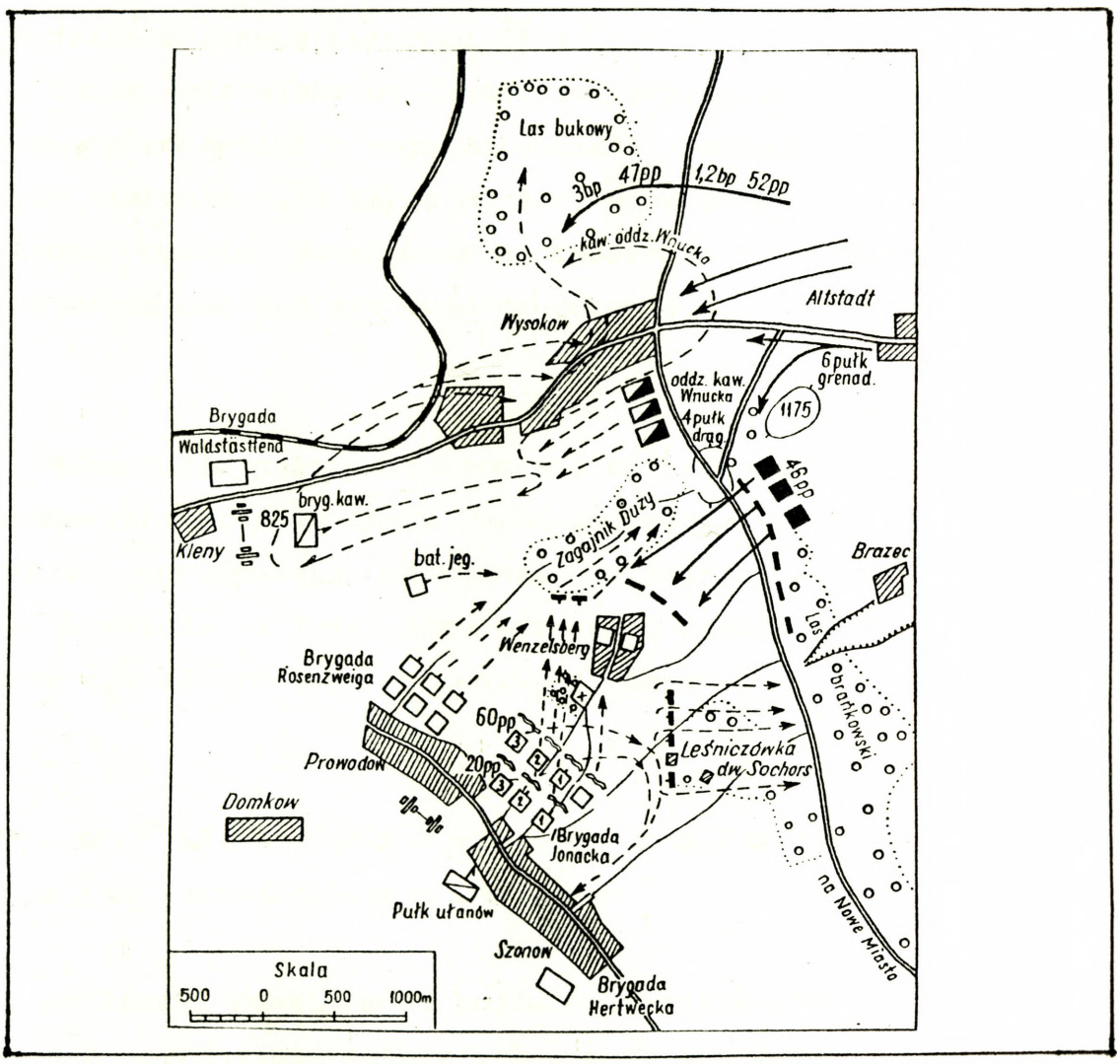
kolejno siłami głównymi uderzać na tyły i skrzydła;

- utrzymanie dogodnych rubieży, zadanie przeciwnikowi maksymalnych strat i dopiero wtedy wprowadzenie, pod osłoną rozwiniętych oddziałów, głównego zgrupowania i wykonanie uderzenia w skrzydło i na tyły przeciwnika.

W obydwu wypadkach o powodzeniu decydować będą - oprócz wielu czynników - siły działające od czoła (w pierwszym nacierające, a w drugim działające obronnie), a także siły stanowiące zgrupowanie uderzeniowe wojsk własnych wykonujące uderzenie w skrzydła i na tyły oraz skuteczne, selektywne wykonanie uderzeń siłami i środkami walki radioelektronicznej.

W prezentowanych sposobach działania szczególnie ważna jest trafna ocena potencjału bojowego przeciwnika, który zostanie użyty w momencie zawiązania się boju spotkaniowego. Chodzi o to, aby dysponując w początkowym okresie tylko częścią sił gotowych do walki, wydzielić do wiązania przeciwnika od czoła taką ilość sił i środków, która będzie w stanie wykonać postawione zadanie. Wydzielenie do oddziaływania na przeciwnika od czoła zbyt dużych - nie uzasadnionych ekonomią - sił i środków sprawi, że nie będą one właściwie wykorzystane. Natomiast siły przeznaczone do zgrupowania uderzeniowego, którego zadaniem będzie uderzenie na tyły i skrzydła, mogą być wtedy zbyt słabe do wykonania tego (głównego) uderzenia. W konsekwencji takie działanie może doprowadzić do klęski w boju spotkaniowym. Użycie niewystarczającej ilości sił do działania na przeciwnika od czoła może spowodować, że nie zdołają zatrzymać jego natarcia. Przy niewłaściwej ocenie potencjału bojowego przeciwnika i niewłaściwym dobraniu (podzieleniu) własnych sił i środków do początkowego starcia z nim od czoła, można doprowadzić do

rozbicia wojsk własnych częściami. Potwierdzeniem powyższej tezy są liczne przykłady historyczne. Klasycznym już dzisiaj przykładem takiego działania jest bój spotkaniowy pod Nachodem w 1866 r., w którym 6 korpus austriacki, mimo znacznej przewagi, wprowadzając kolejno swoje brygady, został rozbity (Rys. 33).[91]

Rys. 33. Bój spotkaniowy pod Nachodem

---

91) *Taktyka działań wstępnych (bój spotkaniowy). Warszawa 1931, s. 33.*

W latach drugiej wojny światowej radzieckie brygady i korpusy w bojach spotkaniowych często rozbijały liczebnie większe siły. Przykładem może być bój spotkaniowy 10 korpusu pancernego z 17 niemiecką dywizją pancerną. Korpus początkowo rozbił 17 dywizję pancerną, a następnie we współdziałaniu z sąsiadem 168 dywizję piechoty przeciwnika podchodzącą z innego kierunku.[92)]

Dużym ułatwieniem, znacznie przyspieszającym pracę nad oceną przeciwnika i jego potencjału bojowego na poszczególnych kierunkach, a także porównywanie potencjałów walczących stron, będzie powszechne wprowadzenie na wyposażenie wojsk zautomatyzowanych systemów dowodzenia.

* *
*

Reasumując należy stwierdzić, że najbardziej typowym sposobem prowadzenia boju spotkaniowego będzie kolejne niszczenie zgrupowania uderzeniowego poprzez wykonanie uderzeń na skrzydła i tyły, przy przejściu częścią sił na kierunku głównego uderzenia przeciwnika do obrony.

5.4. Ugrupowanie bojowe wojsk w boju spotkaniowym

Możliwość powstawania bojów spotkaniowych w różnych sytuacjach operacyjno-taktycznych wymaga tworzenia takiego ugrupowania, które bez dodatkowych zmian odpowiadałoby wynikłym potrzebom.

---

92) Czołgi i wojska pancerne. Warszawa 1972, s. 363.

Nadal pozostaje słuszne stwierdzenie Moltkiego, że "...błąd w pierwszym uszykowaniu wojsk jest nie do naprawienia".

Uczestniczące w boju spotkaniowym strony znajdują się w ugrupowanie zaczepnym. Istotny wpływ na wynik walki ma ugrupowanie wojsk do czasu nawiązania boju. Ugrupowanie bojowe należy tworzyć przed wejściem wojsk na rubież starcia. Wczesne zorganizowanie odpowiedniego ugrupowania sił i środków umożliwia wejście do walki z jak najmniejszą stratą czasu, co pozwoli na uprzedzenie przeciwnika. Jednak z uwagi na charakter współczesnego boju spotkaniowego okazać się może, że utworzone wcześniej zgrupowanie sił i środków nie w pełni będzie odpowiadało konkretnie zaistniałej sytuacji wynikłej podczas zetknięcia się z przeciwnikiem. Jak więc postępować? Kiedy tworzyć odpowiednie ugrupowanie bojowe?

Optymalnym rozwiązaniem byłoby utworzenie takiego ugrupowania, przy którym niezwłocznie po nawiązaniu styczności z przeciwnikiem można by rozpocząć działanie. Jest to możliwe, ale tylko w niektórych sytuacjach. Wynika stąd wniosek, że najlepszym byłoby takie ugrupowanie, które w razie potrzeby można by przekształcić w nowe, odpowiadające potrzebom konkretnej sytuacji. Problem ten częściowo rozwiązał A. Jamanow. Udowodnił on, że w wysoce manewrowej wojnie w okresie rozpoczęcia boju spotkaniowego strony walczące mogą wchodzić do boju rozwijając wojska bezpośrednio z marszu, z ugrupowania przedbojowego lub mieć wojska w ugrupowaniu bojowym. Na przykładzie działania 13 dywizji gwardii w sierpniu 1943 r. udowodnił, że przesunięcie dywizji w celu okrążenia przeciwnika nie było zwykłym marszem a manewrem , w którym każdy pułk nie był zwykłą kolumną marszową, lecz samodzielnym elementem ugrupowania bojowego z konkretnym zadaniem bojowym i

środkami wzmocnienia. Następnie konkluduje, że bój spotkaniowy wywiązał się w wyniku zderzenia z przeciwnikiem wojsk wykonujących manewr w ugrupowaniu przedbojowym. 93)

Badania wykazały, że wypadki nawiązania bojów spotkaniowych przez wojska będące w ugrupowaniu przedbojowym w okresie drugiej wojny światowej były najczęstsze. Miały miejsce zarówno w natarciu, jak i w obornie. Z uwagi na dynamizm pola walki i wysoką manewrowość wojsk oraz brak ciągłych frontów nawiązanie boju spotkaniowego przez wojska rozwijające się z ugrupowania przedbojowego bądź marszowego należy uznać jako występujące najczęściej - jako zasadnicze.

Jak już wspomniano, prowadzenie boju spotkaniowego w dużym stopniu zależy od wyprzedzenia przeciwnika w utworzeniu niezbędnego ugrupowania bojowego i wykonaniu uderzenia, dlatego też najczęściej stosowanym ugrupowaniem może być ugrupowanie przedbojowe, ponieważ w nim każdy oddział, a nawet pododdział będzie samodzielny; ze środkami wzmocnienia i wsparcia będzie zdolny do natychmiastowego wejścia do boju. Z uwagi natomiast na fakt, że elementy ugrupowania przedbojowego będą w kolumnach, można będzie znacznie szybciej je przesunąć (niż wojska będące w ugrupowaniu bojowym) tam, gdzie istnieje taka potrzeba.

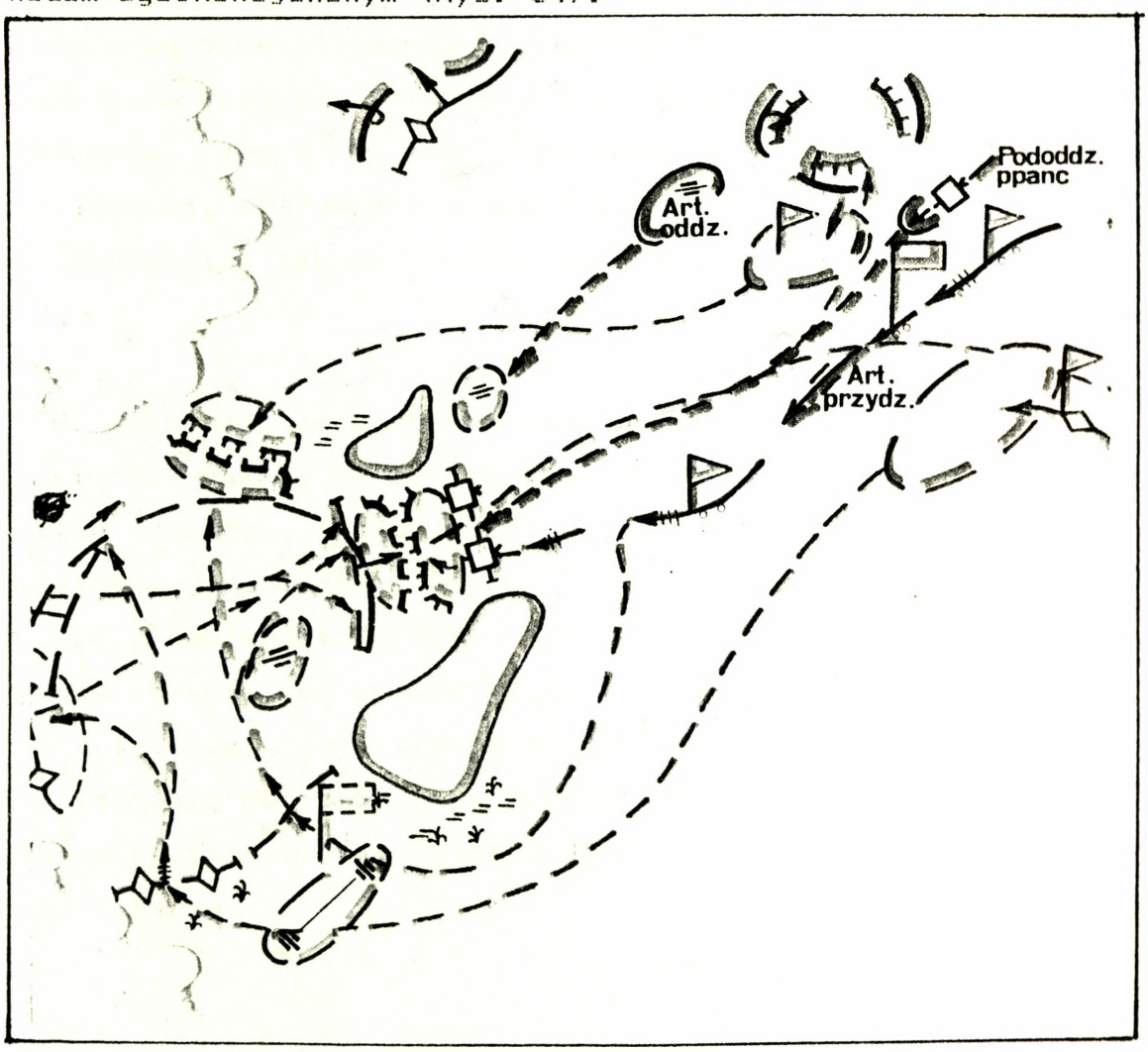
Ugrupowanie bojowe wojsk przeznaczone do prowadzenia boju spotkaniowego powinno być z reguły głębokie i stwarzać dogodne warunki manewru oraz zapewniać zachowanie odporności, szczególnie przed bronią precyzyjną. Ugrupowanie płytkie, chociaż pozwala na szybkie rozwinięcie sił, to nie mniej może poważnie ograniczać użycie przeważających sił na najbardziej zagrożonym kierunku oraz zmniejsza możliwości manewro-

---

93) A. Jamanow, op. cit., s. 289,291.

we. Głębokie ugrupowanie stwarza natomiast dogodne warunki do prowadzenia boju nawet wówczas, gdy pierwszy rzut zostanie obezwładniony bronią precyzyjną. W głębokości ugrupowania istnieje potrzeba zachowania pewnej proporcji, gdyż znowu zbyt głębokie ugrupowanie doprowadzić moze z kolei do czasowej izolacji dalszych rzutów, a przez to umożliwić przeciwnikowi pobicie sił częściami.

Biorąc pod uwagę powyższe wymagania, najbardziej celowym będzie ugrupowanie w dwa rzuty lub w jeden rzut z silnym odwodem ogólnowojskowym (Rys. 34).

Rys. 34. Ugrupowanie bojowe w boju spotkaniowego (wariant)

Badania wykazały, że ugrupowanie bojowe powinno być mocno powiązane z zadaniami wojsk w boju. Tezę tę należy rozumieć w ten sposób, że jeżeli do jego rozegrania stawia się zadanie bliższe i kierunek dalszego działania, to dany związek taktyczny (oddział) musi mieć zagwarantowaną ugrupowaniem bojowym odpowiednią ilość sił i środków, którymi można będzie wzmacniać lub zastępować siły wykonujące kolejne zadania. Rzecz jasna, że skład wojsk - sił i środków przewidzianych do poszczególnych rzutów oraz ich zadania będą mocno zróżnicowane (niejednakowe).

Poszczególne elementy ugrupowania bojowego będą uczestniczyły w rozbiciu przeciwnika w różnym czasie z różną siłą natężenia. Jedne z nich bezpośrednio niszczą środki broni precyzyjnej, stanowiska dowodzenia, zgrupowania wojsk, a inne pośrednio, zabezpieczając działanie wojskom własnym.

* *
*

O sukcesie boju spotkaniowego decyduje wiele czynników, do których należy także zaliczyć dobór odpowiedniego ugrupowania bojowego, sposób działania poszczególnych elementów i umiejętne dowodzenie nimi. Zastosowanie nieoczekiwanych przez przeciwnika "chwytów taktycznych" i oryginalnych sposobów walki do narzucenia swej woli pozwoli rozbić go nie tylko równymi, ale czasem także mniejszymi siłami. Dlatego też istnieje potrzeba, aby poszczególne elementy ugrupowania bojowego maksymalnie usamodzielnić pod względem ogniowym i materiałowym.

Rozdział 6

WYBRANE PROBLEMY DOWODZENIA WOJSKAMI W CZASIE ORGANIZACJI I PROWADZENIA BOJÓW SPOTKANIOWYCH W OBRONIE

6.1. Wypracowanie decyzji do boju spotkaniowego

Coraz krótszy czas oddziaływania (reakcji) współczesnych systemów i środków rażenia, duża ruchliwość wojsk, manewrowy charakter działań bojowych czyni dowodzenie bardziej złożonym. W tych warunkach coraz większego znaczenia nabiera czynnik czasu. Opóźnienia w podjęciu decyzji albo w jej realizacji grożą w warunkach współczesnego boju spotkaniowego klęską.

Decyzja dowódcy jest podstawą wszystkich przedsięwzięć związanych z dowodzeniem wojskami. Wypracowanie decyzji jest procesem złożonym, twórczym, w którym stosuje się wszystkie sposoby abstrakcyjnego myślenia, analizę i syntezę, indukcję i dedukcję, a także hipotezy, analogie i porównania. Zastosowanie wszystkich tych sposobów (w ścisłym powiązaniu ze sobą) umożliwia dokonanie głębokiej i wszechstronnej oceny sytuacji i powzięcia uzasadnionej decyzji do boju spotkaniowego. Decyzja do boju spotkaniowego może być podjęta równocześnie z wypracowaniem jej do obrony lub w sytuacji, gdy bój nie był przewidywany w planach obrony, a konieczność (nieuchronność) jego zaistniała w toku prowadzenia walki obronnej.

Metoda pracy dowódcy i sztabu w okresie poprzedzającym ten rodzaj działań zależy przede wszystkim od czasu, jakim dysponuje on na wykonanie wszystkich czynności organizacyjno-przygotowawczych. Natomiast w trakcie prowadzenia obrony, kiedy bój zaistnieje nieoczekiwanie, metoda pracy dowódcy nad podjęciem decyzji powinna być tylko prowadzona w sposób dyrektywny. Czynności, jakie będzie realizował dowódca i sztab, mogą być następujące:

- wydanie wytycznych dla organów rozpoznania;
- ocena sytuacji (wybrane meldunki oficerów sztabu);
- analiza danych z komputera;
- postawienie zadań w formie krótkich zarządzeń (sygnałów).

Jednocześnie dowódca może kierować walką na przykład z powietrznego punktu dowodzenia (PPD).

Mając na uwadze określenie niezbędnego czasu w trakcie organizacji obrony na przygotowanie wojsk do boju, dokonano analizy biorąc za podstawę zasadniczą, najczęściej występującą sytuację, w której powstanie bój spotkaniowy. Przyjęto, że ten rodzaj działań powstanie w czasie, gdy przeciwnik rozwija natarcie, a wojska własne wykonają kontratak (przeciwuderzenie). Kiedy i w jakim momencie dowódca powinien ostatecznie sprecyzować decyzję i jakim będzie dysponował czasem? Przyjęto tempo natarcia przeciwnika około 4 km/h, przez dwie godziny wojska te zbliżą się do wychodzących do kontrataku o około 8 km. Wojska własne w momencie podchodzenia do kontrataku uzyskają średnie tempo 10-15 km/h - uwzględniając czas na wyprowadzenie wojsk z rejonów, rozwijanie się z marszu i wykonywanie marszu na przełaj w końcowej fazie zbliżania się - w ciągu dwóch godzin pokonają 20-30 km. Doliczając około 10 km, o które nacierające wojska przeciwnika zbliżą

się do kontratakujących, należy wyciągnąć wniosek, że ostateczne sprecyzowanie decyzji przez dowódcę winno nastąpić w momencie wychodzenia wojsk z rejonów wyjściowych, a więc około 40 km od aktualnej styczności wojsk.

Przeprowadzona analiza pozwoliła określić tylko niezbędny czas na ostateczne sprecyzowanie decyzji przez dowódcę związku taktycznego (pułku) do boju spotkaniowego oraz sytuację, w której prawdopodobnie znajdą się siły przeciwnika i własne, co będzie stanowić ostateczny sygnał do postawienia zadań bojowych. Przeprowadzona analiza dotyczy tylko sił głównych, natomiast w boju spotkaniowym wiele czynności dowódczo-sztabowych będzie jednak podporządkowanych ważności i pilności zadań wykonywanych przez poszczególne oddziały i rodzaje wojsk. Z tej analizy można wnioskować, że dowódcy taktycznych ogniw dowodzenia będą mieli ograniczony czas na sprecyzowanie decyzji i postawienie zadań. Dlatego dużą część swojej pracy nad przygotowaniem i przeprowadzeniem boju spotkaniowego muszą wykonać dużo wcześniej. Praca ta powinna być oparta w dużej mierze na przewidywaniu.

Mimo ogromnie napiętej sytuacji w trakcie wypracowania decyzji i z reguły braku czasu na dokonanie szczegółowej oceny sytuacji dowódca musi uważać, aby decyzja została podjęta w odpowiednim czasie, tzn. ani nie za wcześnie, ani nie za późno. Decyzja może również być podjęta wcześniej, a realizacja jej musi być we właściwym czasie.

Minimalne nawet opóźnienie w postawieniu zadań bojowych pozwoli przeciwnikowi na wyprzedzenie w działaniu, a zwłaszcza na wykonanie uderzeń ogniowych - uprzedzających wojska w najbardziej newralgicznym okresie ich rozwijania się do bojów spotkaniowych. Podjęcie w odpowiednim czasie decyzji do boju uzależnione będzie między innymi od zakresu i sprawnoś-

ci zbierania, opracowania informacji o sytuacji, a także dokonywania kalkulacji operacyjno-taktycznych.

Najbardziej charakterystycznymi warunkami, w których dowódca będzie wypracowywał decyzję, są szybkie i częste zmiany położenia wojsk obu stron, a także zmiany usytuowania dowódcy i sztabu (stanowisk dowodzenia). Dlatego decyzja najczęściej podejmowana będzie z mapy, zwykle podczas ruchu wojsk oraz postoju punktów dowodzenia. Przeprowadzenie analizy i oceny sytuacji dowódca będzie musiał prowadzić w wyjątkowo trudnych warunkach i w ograniczonym czasie.

Wypracowana decyzja powinna być wrysowana na mapę roboczą dowódcy ze względu na skrajnie ograniczony czas na organizację boju spotkaniowego.

Część przedsięwzięć organizacyjno-planistycznych niezbędnych do szybkiego podjęcia decyzji musi być wykonana przed rozpoczęciem działań bojowych. Dowódca już w czasie analizy zadania i oceny sytuacji powinien przewidzieć sytuację mogącą doprowadzić do powstania boju spotkaniowego. Na tej podstawie oficerowie sztabu przygotowują niezbędne dokumenty i informacje umożliwiające podjęcie decyzji i postawienie zadań przez dowódcę w krótkim czasie. Uzyskane informacje i wnioski stanowią podstawę między innymi do:

- organizacji rozpoznania, szczególnie tych sił, z którymi związek taktyczny (oddział) może prowadzić bój spotkaniowy;

- zapotrzebowania dokumentów topograficznych w dużej skali, danych geodezyjnych dla wyrzutni rakietowych rejonów, w których przewiduje się rozegranie tego rodzaju działań;[94)]

[94)] *Tego typu dokumenty pomocnicze zawsze miały duże znaczenie. Na przykład w boju spotkaniowym pod Lidą we wrześ-*

- planowania przegrupowania wojsk własnych, szczególnie artylerii i śmigłowców bojowych do rejonów umożliwiających terminowe i skuteczne wykonanie uderzeń ogniowych na przeciwnika.

Na podstawie przeprowadzonych badań należy wyciągnąć wniosek, że część przedsięwzięć organizacyjnych mających na celu przygotowanie niezbędnych informacji i dokumentów do podjęcia decyzji w krótki czasie należy wykonać już w momencie planowania obrony, w trakcie której przewiduje się powstanie bojów spotkaniowych.

6.2. Właściwości dowodzenia wojskami oraz specyfika pracy organów dowodzenia podczas organizacji i prowadzenia boju spotkaniowego w obronie

Warunki, w jakich związki taktyczne (oddziały) przejdą do boju spotkaniowego w obronie, wywrą zasadniczy sposób przekazywania decyzji wykonawcom. Najefektywniejszym sposobem przekazywania decyzji - postawienia zadania bojowego podwładnym jest osobisty kontakt. We współczesnych warunkach, gdy dowódca będzie dysponował tylko ograniczonym czasem nie będzie on w stanie postawić zadań wszystkim wykonawcom. Do-

---

niu 1920 r. dowódcy wyposażeni zostali w zdjęcia panoramiczne kierunków, na których mieli prowadzić bój spotkaniowy z opisanymi miejscowościami, rubieżami, a na niższych szczeblach z dozorami. Por. Studia taktyczne z historii wojen polskich 1918-1921. Tom X. Bój pod Lidą. Warszawa 1930.

wódca osobiście powinien postawić zadania oddziałom działającym na kierunku głównego uderzenia, a innym elementom ugrupowania zadania należy postawić przez oficerów kierunkowych, a w ostateczności poprzez techniczne środki łączności.

Badania wykazują, że podczas organizacji boju, przed jego rozpoczęciem, zadania wykonawcom stawiali osobiście dowódcy lub oficerowie sztabów w formie ustnych i niekiedy pisemnych rozkazów bojowych, zarządzeń i wytycznych do zabezpieczenia działań. Przed ustnym przekazaniem zadania celowe jest wręczenie podległemu dowódcy mapy z wrysowanym zadaniem bojowym. Bardzo często decyzję o boju spotkaniowym wprowadzać się będzie w życie na podstawie zamiaru dowódcy i sformułowanych przez niego najpilniejszych do wykonania zadań.

W trakcie prowadzenia tego rodzaju działań zadania bojowe wypływające z nowej lub skonkretyzowanej decyzji przekazuje się zwykle za pomocą technicznych środków łączności. W ten sposób szybko dotrze ona do podwładnych, co w warunkach zmieniającego się pola walki ma duże znaczenie. Podczas przekazywania zadań bojowych za pomocą technicznych środków łączności, w celu zaoszczędzenia czasu zadania powinny być przekazywane w jak najkrótszej formie. Wykorzystywane będą do tego typowe dokumenty i zawczasu opracowane sygnały dowodzenia. Najważniejszym jest, aby postawione zadania przekazane zostały wykonawcom we właściwym czasie i aby wiązały się z zadaniami realizowanymi przez poszczególne oddziały przed rozpoczęciem boju spotkaniowego.

Dowodzenie w początkowym okresie realizuje się z zasady wykorzystując ten punkt dowodzenia, na którym dowódca podjął decyzję, a podczas gwałtownych zmian sytuacji obu walczących stron dowódca może obserwować walkę i kierować ją z powietrznego punktu dowodzenia, stawiając walczącym wojskom

zadania bezpośrednio z pokładu śmigłowca. Następnie realizuje dowodzenie z punktu, który zapewnia mu najlepsze warunki dowodzenia walczącymi wojskami. Zazwyczaj będzie to stanowisko dowodzenia, a dla realizacji doraźnych zadań będzie to wysunięty punkt dowodzenia (WPD).

Swoje decyzje w tym okresie dowódca opiera o dane dostarczone mu przez sztab. Powinny one dotyczyć: charakteru działań czołowych oddziałów przeciwnika, jego głównego uderzenia, wykonywanego manewru; przebiegu działań wojsk pierwszego rzutu, skutków uderzeń jądrowych, położenia drugich rzutów i odwodów oraz kalkulacji czasu ich podejścia na zagrożone kierunki, aktualnego stanu materiałowo-technicznego zabezpieczenia wojsk, położenia i sytuacji sąsiadów. Wszystkie uogólnione - końcowe informacje dotyczące zaistniałej sytuacji dowódca powinien osobiście wrysować na mapę roboczą. Taki sposób pracy zapewni mu szybkie opanowanie i gruntowne przeanalizowanie sytuacji.

W trakcie trwania boju spotkaniowego sztab winien nieustannie zbierać informacje niezbędne do oceny sytuacji, przekazywać zadania i zarządzenia bojowe oddziałom i pododdziałom oraz egzekwować ich wykonanie bez kompromisów. Na podstawie przewidywań i oceny sytuacji sztab dostarcza dowódcy danych dotyczących możliwości, terminu i kierunku wprowadzenia do walki drugiego rzutu (odwodu). Dokonuje niezbędnych kalkulacji czasowo-przestrzennych dotyczących wykorzystania drugich rzutów i odwodów przeciwnika, stawiając szczegółowe zadania organom rozpoznania. Zadania dla elementów rozpoznawczych, w tym etapie boju spotkaniowego dotyczą głównie śledzenia odwodów przeciwnika zarówno w rejonach ześrodkowania, jak i na kierunkach ich podejścia w rejon boju. Sztab powinien w ciągu całego trwania boju spotkaniowego, na pod-

stawie decyzji dowódcy, udokładniać (konkretyzować) współdziałanie. Natomiast dowódca powinien czuwać nad właściwą jego organizacją, szczególnie między siłami głównymi a drugim rzutem i lotnictwem oraz śmigłowcami bojowymi. Sztab powinien prowadzić niezbędne kalkulacje w celu ustalenia optymalnego sposobu zatrzymania kolejnych sił przeciwnika podchodzących z głębi. W czasie trwania boju na podstawie meldunków o sytuacji sztab powinien oceniać możliwości poszczególnych zgrupowań, składając meldunki dowódcy o sytuacji na kierunkach zagrożonych, a także informować dowódcę o sytuacji zgrupowań wojsk uzyskujących największe powodzenie - mających możliwość przejścia do pościgu. Natomiast gdyby przeciwnik uzyskał powodzenie (przejął inicjatywę), a wojska własne poniosły duże straty i kontynuowanie boju spotkaniowego byłoby niecelowe - dowódca powinien podjąć decyzję o przejściu do obrony, meldując o zaistniałej sytuacji przełożonego.

Integralną częścią dowodzenia - może nie tak istotną jak w drugiej wojnie światowej - z racji większej samodzielności oddziałów i związków taktycznych, a także częstszym działaniu w oderwaniu od sił głównych na oddzielnych kierunkach, stanowi kontrola i pomoc udzielana podwładnym w wykonywaniu postawionych zadań. Kontrolę przeprowadza się różnymi metodami. Jednak najefektywniejszą wydaje się być kontrola przeprowadzana przez dowódcę lub oficera sztabu w celu sprawdzenia wykonania zadań bezpośrednio u podwładnego.

Problemy kontroli i pomocy udzielanej podwładnym przez dowódcę i sztab Jan Śliwiński tak wspomina: "... Dowodzenie i kierowanie nie ograniczało się tylko do wypracowania, podejmowania decyzji i wydawania na jej podstawie rozkazu i wytycznych. Ta strona działalności dowódcy, jego zastępców i

sztabu pułku - bardzo ważna i istotna - stanowiła tylko nieznaczną część dowodzenia. Na te czynności zużyto mniej niż 1% naszego czasu. Drugą o wiele trudniejszą, czasowo - i pracochłonną czynnością było zapewnienie należytego zrozumienia przez podwładnych rozkazu dowódcy, ścisłe wprowadzenie go w życie - proces jego wykonania oraz materiałowe, polityczne i bojowe zabezpieczenie. Jeśli pierwszą część można porównać z iskrą zapłonu, to druga była pracą całego silnika i sterowaniem pojazdu."[95]

Z dotychczasowych rozważań i analiz nasuwa się wniosek, że dowodzenie wojskami w boju spotkaniowym ma pewne charakterystyczne tylko dla tego rodzaju działań cechy i właściwości. Do zasadniczych należy ogromne napięcie wynikające z konieczności wykonywania przez organa dowodzenia dużej ilości przedsięwzięć w skrajnie ograniczonym czasie. Ciągła niejasność sytuacji wynikająca z faktu, że wiele przedsięwzięć planistycznych dotyczących prowadzenia boju spotkaniowego wykonuje się na podstawie przewidywań, a jednocześnie kieruje wojskami realizującymi poprzednie zadanie, w trakcie którego przewiduje się dopiero wywiązanie boju, co w odróżnieniu do obrony czy natarcia, gdzie sytuacja w tym względzie jest jasna, sprawia o wiele więcej trudności w pracy organów dowodzenia.

W celu złagodzenia trudności w pracy organów dowodzenia wprowadzono i ciągle udoskonala się zautomatyzowane systemy dowodzenia. Systemy te na szczeblach taktycznych zapewniają niezbędną informację zarówno na postoju, jak i w ruchu poszczególnych punktów dowodzenia. Zastosowanie środków automa-

---

95) *J. Śliwiński: Moja pierwsza akademia. Warszawa 1974, s. 235.*

tyzacji pozwala skracać czas realizacji poszczególnych przedsięwzięć procesu decyzyjnego (ma to bardzo duże znaczenie w trakcie zaistnienia niespodziewanego boju spotkaniowego). Czas ten przy dobrze wyszkolonej kadrze pozwala skrócić w dywizji dwu - trzykrotnie[96] proces decyzyjny, trwający od momentu otrzymania zadania bojowego do czasu przekazania ich wojskom. Natomiast w ogniwie dywizja - pułk czas ten może być jeszcze bardziej skrócony.

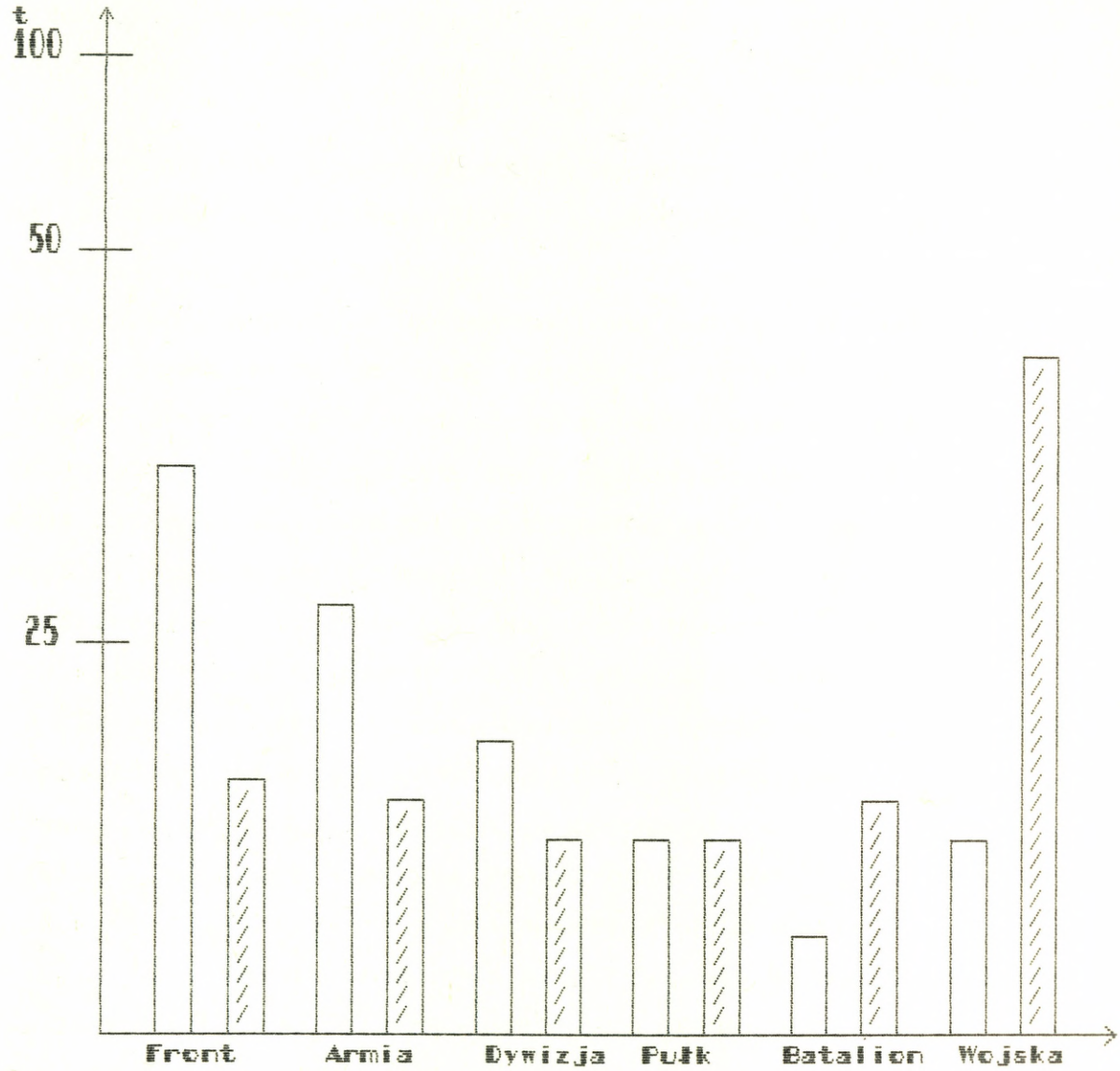
Tendencje w zakresie automatyzacji dowodzenia zmierzają w kierunku wprowadzania "inteligentnych systemów dowodzenia". Możliwości tych systemów są ogromne. Wprowadzenie ich pozwoli między innymi na "odchudzenie sztabów". Sztab dywizji obecnie składa się z ponad stu wykwalifikowanych specjalistów, posługujących się rozwiniętą techniką rozpoznania, łączności i komputerową oraz złożonymi systemami logistycznymi. W miarę rozwoju inteligentnych systemów dowodzenia może maleć liczebność sztabów oraz organów dowodzenia. Z obecnej obsady może pozostać 2-3%.[97] Systemy inteligentne spowodują też odwrócenie proporcji podziału czasu na przygotowanie do działań bojowych (Rys. 35).

W konwencjonalnym systemie dowodzenia po otrzymaniu zadania często organizowano działania mające na celu zdobycie informacji niezbędnych przy podejmowaniu decyzji. Systemy inteligentne umożliwią bezpośrednie czerpanie informacji przez sprzężone stanowiska dowodzenia. Informacje będą czerpane z kanałów rozpoznania kosmicznego, powietrznego i na-

---

96) Dotyczy polowego zautomatyzowanego systemu dowodzenia wojsk związkami taktycznymi (PZSDWZT) "Pasów" - który mimo wielu prób nie jest wprowadzany do wojsk.

97) W. Świątnicki: Myśl Wojskowa 1991 nr 5, s. 66.

Objaśnienie:

□ – konwencjonalny system dowodzenia;

/ – inteligentny system dowodzenia.

Rys. 35. Odwrócenie proporcji podziału czasu na przygotowanie wojsk do działań bojowych przy zastosowaniu systemów inteligentnych dowodzenia

ziemnego. Poprzez miniaturyzację aparatury będzie możliwość korzystania z tych informacji przez niskie szczeble dowodzenia.

Wprowadzanie nowych systemów na miarę XXI wieku napotyka na barierę, którą jest niechęć dowódców wojsk lądowych. Dowódcy ci nie chcą bowiem uzależniać życia podległych im żołnierzy od "maszyny." Dlatego najważniejszymi cechami komputerów opracowywanych dla szczebla taktycznego powinna być łatwość użycia i prostota przystosowania się do nich. Dobrym przykładem takiego sprzętu są urządzenia dalekopisowe, które mogą zastąpić dalekopisy elektromechaniczne. Nowoczesne terminale, oprócz pełnej edycji tekstu, oferują utajnione kanały przesyłania informacji. Jest to wizja przyszłego dowodzenia, która prędzej czy później stanie się faktem.

Pewną specyfikę w pracy dowódcy i oficerów sztabu trzeba uwzględniać wówczas, gdy do boju spotkaniowego dojdzie w czasie prowadzenia działań w oderwaniu od sił głównych. W takich warunkach wyniknie konieczność samodzielnego działania, bez sąsiadów i z odsłoniętymi skrzydłami. Nie zawsze też dowódca będzie mógł oddziaływać swoimi siłami i środkami na "wchodzące" do boju spotkaniowego wojska przeciwnika. Wymaga to od dowódcy i sztabu wyjątkowo samodzielnego działania bez oczekiwania na rozkazy i zarządzenia oraz wytyczne przełożonych. W tych warunkach wystąpi niezwykle ostra walka o czas, o wyprzedzenie przeciwnika w każdym przedsięwzięciu organizacyjnym, w śmiałym i zdecydowanym działaniu.

Dowodzenie w boju spotkaniowym, podobnie jak w innych rodzajach działań, będzie realizowane z określonych punktów dowodzenia, tj. ze stanowiska dowodzenia (SD), wysuniętego punktu dowodzenia (WPD) bądź powietrznego punktu dowodzenia (PPD). Ogólnie można stwierdzić, że w strukturze organizacji

punktów dowodzenia w boju spotkaniowym nie ma reguły.

Szerokie zastosowanie w boju spotkaniowym powinien mieć powietrzny punkt dowodzenia. Wskazują na to zarówno doświadczenia praktyczne z szeregu ćwiczeń, jak i rozważania teoretyczne. Są to środki dowodzenia umożliwiające sprawne dowodzenie wojskami we wszystkich rodzajach działań bojowych, a w szczególności w boju spotkaniowym. Z takiego "stanowiska" dowodzenie może być realizowane sprawnie przy ciągłym kierowaniu działaniem. Ponadto rozwiązuje on problem bezpośredniej koordynacji walki prowadzonej jednocześnie na kilku kierunkach i w oddzielnych ogniskach. Umożliwia wgląd w pole walki, szybki kontakt osobisty dowódcy z podległymi dowódcami, ponadto wydłuża zasięg łączności radiowej.

Zdaniem autora w dobie wysoce manewrowych działań w boju spotkaniowym w sferze dowodzenia należy dążyć do zminimalizowania czasu reakcji na szybkie zmiany sytuacji, należy podejmować decyzje na podstawie fragmentarycznych danych i bezzwłocznie przekazywać ją do wojsk. Można stwierdzić, że proces decyzyjny w boju spotkaniowym będzie bardzo złożony, który jednak może być złagodzony przez automatyzację dowodzenia, udoskonalenie urządzeń łączności, przewidywanie awaryjnych (wielowarstwowych) sposobów utrzymania kontaktu z wojskami i oddziaływania na przebieg walki. Przede wszystkim należy dążyć do wyszkolenia oraz zgrania dowództw i sztabów, a także nieschematycznego ich funkcjonowania w warunkach braku ćwiczebnego "komfortu" dowodzenia.

* *
*

W konkluzji tego rozdziału należy odpowiedzieć na pytanie: czym odznaczają się współczesne metody dowodzenia w boju spotkaniowym? Na to pytanie można odpowiedzieć dzięki na-

gromadzeniu bogatych doświadczeń z ćwiczebnego pola walki i przeprowadzonym badaniom w toku niniejszej pracy.

Współczesne metody dowodzenia wojskami w tego rodzaju działaniu przewidują minimalną ilość czasu na zbieranie i przetwarzanie informacji, powzięcie decyzji i postawienie zadań podległym wojskom; odznaczają się centralizacją dowodzenia i szeroką inicjatywą podwładnych podczas wykonywania zamiaru dowódcy; możliwością i potrzebą dowodzenia wojskami w ruchu; istotnym zmniejszeniem opracowywanej dokumentacji bojowej w stosunku do innego rodzaju działań bojowych; dążeniem dowódców wszystkich szczebli do stałego, osobistego kierowania, powoli - lecz systematycznie następującą zmianę technologii pracy dowódców i osób funkcyjnych poprzez zastosowanie modeli symulacyjnych i automatyzacji procesów dowodzenia wojskami.

ZAKOŃCZENIE

Wyniki badań przeprowadzonych w toku opracowania rozprawy w zamiarze autora miały stanowić odpowiedzi na następujące pytania:

1) Jaki jest wpływ istoty i charakteru współczesnej obrony na warunki powstania boju spotkaniowego?

2) Jakie są zasady organizacji i sposoby prowadzenia współczesnych bojów spotkaniowych?

3) W jakim stopniu współczesny bój spotkaniowy może być dla uczestników niespodzianką?

Aby znaleźć właściwą odpowiedź na tak sformułowane pytania, w badaniach skoncentrowano się na pewnych, najistotniejszych (zdaniem autora) zagadnieniach dotyczących charakteru współczesnej obrony, ze szczególnym uwzględnieniem możliwości powstania bojów spotkaniowych w czasie jej prowadzenia. Przeprowadzone badania potwierdziły tezę, że na współczesnym polu walki na skutek rozśrodkowanego rozmieszczenia wojsk, nieregularnego zarysu linii frontu, zmienności sytuacji oraz wzrostu aktywności obu walczących stron będzie wiele sytuacji, w których dojdzie do tego charakterystycznego rodzaju walki.

Badania wykazały, że mimo odmiennych warunków powstania bojów spotkaniowych - oryginalności i niepowtarzalności sytuacji taktyczno-operacyjnych towarzyszących ich powstaniu będą one miały wspólne właściwości i zasady taktycznego działania. Ze względu na specyfikę i złożoność ich charakteru, zasad organizacji i sposobów prowadzenia sięgnięto do

wielu metod badawczych, które zapewniały najbardziej wiarygodne rozwiązania. Przy formułowaniu hipotez i weryfikacji uzyskanych wyników badań wykorzystano szeroko doświadczenia uzyskane w czasie ćwiczeń oraz wnioski z analizy przebiegu minionych wojen, w tym szczególnie współczesnych konfliktów lokalnych, w których stanowiły one powszechny rodzaj walki.

Pojawienie się w latach osiemdziesiątych broni precyzyjnej i dalsze doskonalenie konwencjonalnych środków rażenia wywierają ogromny wpływ na możliwość zaistnienia i rozgrywania bojów spotkaniowych w obronie. Współczesna technika i nowe środki walki wywołują również zmiany we właściwościach prowadzenia ich w obronie. Zmiany te dotyczą szczególnie symptomów rozpoczęcia, czasu trwania i zakończenia oraz sposobów nawiązania i prowadzenia bojów. Współczesna technika pozwala na zwiększenie donośności i celności środków ogniowego rażenia. Skuteczniejsze - o większym zasięgu są środki rozpoznania oraz wyższe tempo działań. Powstawać też będą większe straty zanim dojdzie do boju spotkaniowego. Ostrzejszy charakter będzie miała walka o przewagę, o inicjatywę i o zajęcie dogodniejszych rubieży wyjściowych.

Uzyskanie ciągłości ogniowego rażenia przeciwnika już od momentu rozpoczęcia boju spotkaniowego i narastanie jego wysiłku możliwe jest przy kompleksowym planowaniu i kierowaniu ogniem przez dowódców i sztaby. Jedynie pod warunkiem kompleksowego porażenia ogniowego przeciwnika można najbardziej skutecznie zespolić manewr ogniem wszystkich środków rażenia, w tym i lotniczego oraz razić i niszczyć te cele i obiekty, które w danej sytuacji są najważniejsze i decydują o powodzeniu.

Teoretycy wojskowi państw europejskich również podkreślają, że na zdolność bojową wojsk w boju spotkaniowym będą

rzutowały w dużym stopniu takie czynniki, jak: zajęcie przez artylerię stanowisk ogniowych w odpowiednim czasie oraz zdolność do wykonania uderzenia uprzedzającego na rozwijające się wojska. Należy liczyć się z tym, że każdy manewr na współczesnym polu walki stwarza możliwości zaskakującego spotkania przeciwnika. Nie zawsze będzie się on pojawiał od czoła, często ataki będą wykonywane na tyły i skrzydła wojsk. Dlatego wszystkie przemarsze i przesunięcia wojsk należy planować w przewidywaniu bojów spotkaniowych, odpowiednio grupować siły i środki oraz przewidywać odpowiedni manewr. Należy mieć na uwadze, że dowodzenie w boju będzie poważnie utrudnione, nie zawsze sytuacja będzie w pełni wyjaśniona oraz nie będzie też zorganizowanego systemu ognia. Poszczególne zaś rubieże terenowe, zwłaszcza dogodne do rozwinięcia wojsk,mogą być pokryte zaporami inżynieryjnymi i minami narzutowymi.

Duży wpływ na pracę dowódczą i sztabową wywierać będzie wysokie tempo działań wojsk i walka o inicjatywę od początku do chwili jego zakończenia. Każde opóźnienie i błąd w dowodzeniu może doprowadzić do klęski, jeśli nawet przeciwnik będzie liczebnie słabszy. Dlatego bój spotkaniowy powinien być traktowany jako trudny sprawdzian umiejętności dowódczo-sztabowych. Z uwagi na właściwości i tendencje rozwojowe współczesnego dowodzenia wojskami - pracę organów dowodzenia nad organizacją i prowadzeniem bojów spotkaniowych należy dostrzegać na tle zautomatyzowanych systemów dowodzenia i przy możliwościach powszechnego wykorzystania symulacji komputerowych.

Kończąc rozważania będące przedmiotem niniejszej rozprawy autor wyraża nieskromną nadzieję, że temat jest społecznie użyteczny, a oceny i wnioski zawarte w poszczególnych roz-

działach przyczynią się do pobudzenia dalszej analizy i studiów nad szeroko pojętą problematyką bojów spotkaniowych. Wzbogacą też nieco istniejącą literaturę przedmiotu, która jest uboga i niewspółmierna do rangi problemu. Uzyskane wyniki badań przyczynić się chyba mogą do udoskonalenia sposobów taktyczno-operacyjnego działania dowódców, sztabów i wojsk w tego rodzaju działaniach.

Zastosowane w pracy doktorskiej kalkulacje matematyczne oraz logiczne wnioski uzyskane z hipotez i porównań nie stanowią jeszcze pełnego dowodu, stwarzają natomiast wartościową (zdaniem autora) podstawę teoretyczną, mogącą służyć praktyce i dalszym badaniom teoretycznym nad wyżej wymienioną problematyką w ujęciu bardziej zawężonym - specjalistycznym, a gównie poświęconym procesom decyzyjnym i problemom zabezpieczenia działań bojowych w boju spotkaniowym.

Istnieje także konieczność szczegółowego, specjalistycznego przebadania sposobów i metod prowadzenia przeciwdziałania radioelektronicznego na kierunku prowadzonego boju spotkaniowego w obronie - w aspekcie wyposażenia wojsk w zautomatyzowane systemy dowodzenia. Problemy te wykraczały poza możliwości indywidualnych badań prowadzonych przez autora. Wymagają wielokierunkowych i równoległych badań prowadzonych przez specjalistów.

BIBLIOGRAFIA

1) Aponowicz A.: Jeszcze o bitwie spotkaniowej. Myśl Wojskowa 1958 nr 7.

2) Bielecki R.: Pustynna burza. Warszawa 1991.

3) T. Bogusz: O teorii bojów spotkaniowych. Myśl Wojskowa 1986 nr 2.

4) Bidziński B.: Dowodzenie i organizacja współdziałania w boju spotkaniowym dywizji. Myśl Wojskowa 1979 nr 4.

5) Chocha B.: Rozważania o taktyce. Warszawa 1982.

6) Chocha B.: O bitwie i boju spotkaniowym. Myśl Wojskowa 1957 nr 8.

7) Dywizja zmotoryzowana RFN w marszu i boju spotkaniowym. Wojskowy Przegląd Zagraniczny 1977 nr 5.

8) Doświadczenia i wnioski z gry wojennej LATO-90. Myśl Wojskowa 1990 nr 9.

9) Faury: Zasady taktyki ogólnej. Warszawa 1921.

10) Feret S.: Polska sztuka wojenna 1918-1939. Warszawa 1979.

11) Galewski Z.: Wybrane problemy prowadzenia pościgu i boju spotkaniowego przez związek taktyczny. Myśl Wojskowa 1986 nr 8.

12) Galewski Z.: Organizacja kontrataku. Myśl Wojskowa 1989 nr 6.

13) Galewski Z.: Czynniki powodzenia we współczesnej walce. Warszawa 1986.

14) Galewski Z.: Współdziałanie na polu walki. Warszawa 1982.

15) Gołąb Z.: Początkowy okres wojny. Warszawa 1972.

16) Grouard B.: Rola satelitów amerykańskich w regionie Zatoki Perskiej. Wojskowy Przegląd Zagraniczny 1991 nr 1.

17) Herman H.: Problemy działań pościgowych i bojów spotkaniowych na przestrzeni dziejów. Warszawa 1978.

18) Herrich P.: Bój spotkaniowy dywizji pancernej. Myśl Wojskowa 1980 nr 4.

19) Iwankiewicz Z.: Niektóre właściwości organizacji i prowadzenia bitew spotkaniowych w konwencjonalnym okresie wojny. Myśl Wojskowa 1979 nr 8.

20) Jadziak E.: Wyzwolenie Pomorza. Warszawa 1962.

21) Jamanow A.: Bój spotkaniowy. WArszawa 1962.

22) Karcher A.: Bój spotkaniowy piechoty z kawalerią. Przegląd Piechoty 1934 nr 8.

23) Kolcow A.: Wpływ uzbrojenia i bojowego sprzętu technicznego na sztukę wojsk lądowych NATO. Myśl Wojskowa 1979 nr 12.

24) Kołodziejczak B.: Co będzie jutro? Rozważania o przyszłym polu walki. Warszawa 1976.

25) Koziecki St.: Bój pod Lidą. Studium taktyczne. Warszawa 1930.

26) Koziej St.: Operacje zaczepne. Myśl Wojskowa 1990 nr 5-6.

27) Koziej St.: Działania bojowe na tyłach przeciwnika w obronie manewrowej. Myśl Wojskowa 1990 nr 5-6.

28) Koziej St.: Operacyjno-strategiczne problemy użycia i działania WP w latach osiemdziesiątych. Warszawa 1990.

29) Krauze M.: Właściwości boju spotkaniowego i ich wpływ na zabezpieczenie chemiczne. Myśl Wojskowa 1980 nr 4.

30) Krauze M.: Wybrane problemy współdziałania w boju spotkaniowym. Myśl Wojskowa 1980 nr 3.

31) Lenczewski K.: Zasadnicze problemy walki spotkaniowej w regulaminie naszym, a w regulaminach sąsiadów. Bellona 1928 nr 11.

32) Laszczyk M., Urbańczyk T.: Manewr i okrążenie. Rozprawa habilitacyjna. Warszawa 1987.

33) Lipka Cz.: Bój spotkaniowy. Przegląd Wojsk Lądowych 1969 nr 12.

34) Maj G.: Warunki i sposoby prowadzenia bojów spotkaniowych w operacji zaczepnej armii. Rozprawa doktorska. Warszawa 1983.

35) Markowski J.: Przebieg i wnioski z wojny arabsko-izraelskiej w październiku 1973 r. Myśl Wojskowa 1974 nr 2.

36) Marsz i bój spotkaniowy brygady zmechanizowanej Bundeswehry. Wojskowy Przegląd Zagraniczny 1969 nr 6.

37) Marsz i bój spotkaniowy dywizji zmechanizowanej sił lądowych Stanów Zjednoczonych. Wojskowy Przegląd Zagraniczny 1974 nr 3.

38) Nowikow Z., Swierdłow F.: Manewr w walce ogólnowojskowej. Warszawa 1969.

39) Nożko K.: Walka o przewagę. Warszawa 1985.

40) Nożko K.: Zagadnienia współczesnej sztuki wojennej. Warszawa 1985.

41) Orzechowski J.: Dowodzenie i sztaby. Warszawa 1980.

42) Obrona manewrowa na szczeblach taktycznych. Warszawa 1991.

43) Odziemkowski J.: Bitwa warszawska 1920. Warszawa 1990.

44) Perkowicz E.: Boje spotkaniowe dawnej i dziś. Myśl Wojskowa 1964 nr 4.

45) Piotrowski S.: Decyzja dowódcy. Zeszyty Naukowe AON. Warszawa 1991 nr 4.

46) Pieter J.: Ogólna metodologia pracy naukowej. Kraków 1967.

47) Rajewski St.: Uwagi o niektórych zagadnieniach prowadzenia boju spotkaniowego. Myśl Wojskowa 1968 nr 7.

48) Regulamin walki Sił Zbrojnych RP (dywizja - pułk). Warszawa 1987.

49) Riedl K., Monthyon: Bój spotkaniowy niemieckiego 4 korpusu rezerwowego z francuską grupą gen. de Lameze 5 września 1914 r. Wojskowe Biuro Historyczne. Warszawa 1939.

50) Schulzendorf H.: Batalion w boju spotkaniowym. Myśl Wojskowa 1976 nr 2.

65) Wincent E.: Osiemnasta decydująca bitwa w dziejach świata pod Warszawą - 1920 r. Warszawa 1920.

66) Wiśniewski E.: Boje i bitwy spotkaniowe. Myśl Wojskowa 1957 nr 9.

67) Wolny A.: Węzłowe problemy użycia wojsk pancernych w wojnach lokalnych po drugiej wojnie światowej. Warszawa 1974.

68) Wójcik E.: Konflikt bliskowschodni - aspekty militarne. Warszawa 1975.

69) Współczesna wiedza wojskowa. Warszawa 1972.

70) Zytyński K.: Operacyjne i techniczne wnioski z agresji izraelskiej na państwa arabskie. Myśl Wojskowa 1968 nr 6.

Załącznik 1

PLAN-KONSPEKT

do przeprowadzenia zajęć w ramach dnia metodycznego z kadrą Katedry Taktyki

TEMAT: "Zasady i technika prowadzenia boju spotkaniowego".

CELE: 1. Dokonać wymiany poglądów na temat zasad prowadzenia bojów spotkaniowych.

2. Zweryfikować poglądy dotyczące techniki prowadzenia boju spotkaniowego.

3. Zapoznać oficerów z wynikami boju spotkaniowego rozegranego za pomocą symulacji komputerowej.

CZAS: 2 godziny lekcyjne (90 minut).

POMOCE NAUKOWE:

1) A. Jamanow "Bój spotkaniowy";

2) "Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych RP. Część I";

3) "Regulamin taktyki wojsk lądowych Sił Zbrojnych RP (projekt). Część I";

4) wydruki z komputera.

PRZEBIEG SEMINARIUM:

Lp	*Zagadnienia i treść*	*Czas*	*Uwagi*
1.	**Wprowadzenie do tematu:** - wpływ współczesnej obrony na możliwość zaistnienia bojów spotkaniowych; - warunki powstania bojów spotkaniowych w obronie; - wpływ sytuacji operacyjno-taktycznej na zaistnienie bojów spotkaniowych w obronie.	15 minut	Czynię to w formie wyjaśnienia, w oparciu o manewrowy sposób prowadzenia obrony.
2.	**Zasady prowadzenia bojów spotkaniowych.** Na wstępnie tego zagadnienia wyjaśniam obowiązujące dotychczas zasady prowadzenia boju spotkaniowego. Następnie inspirując dyskusję stwarzam problem dotyczący jak mogą zmieniać się zasady prowadzenia boju spotkaniowego w nowych warunkach pola walki (użycie broni precyzyjnej, obrona manewrowa).	30 minut	Kieruję dyskusją; jednocześnie wyjaśniam jak rozwiązałem w/w problem w rozprawie doktorskiej.
3.	**Technika prowadzenia bojów spotkaniowych.** Po stworzeniu problemu inspiruję dyskusję dotyczącą technik prowadzenia bojów spotkaniowych.	25 minut	Kieruję dyskusją.
4.	**Rozegranie boju spotkaniowego za pomocą symulacji komputerowej.** Na wstępie wyjaśniam, że symulacja komputerowa stanowi jedną z technik modelowania pola walki. Polega na analizowaniu skutków różnorodnych działań oddziałów i pododdziałów występujących w postaci symboli na polu walki. W prezentowanym modelu - decyzję wypracowaną sposobem klasycznym w celu sprawdzenia poprawności formułowanych w czasie oceny sytuacji hipotez, dotyczących przebiegu boju spotkaniowego, rozegrano na komputerze, uzyskując określone wyniki. W tym wypadku otrzymane wyniki potwierdziły hipotezy formułowane w czasie oceny sytuacji. Rozwijam dyskusję starając się uzyskać opinie uczestników seminarium na zagadnienia ujęte w arkuszu badania opinii	20 minut	Wyjaśniam tylko te problemy, które dotyczą sztabu - "operatora". Pomijam pracę obsługi komputera. Można również uzyskać negatywne wyniki - nie potwierdzające wcześniejszych hipotez.
5.	**Podsumowanie**	5 minut	

Załącznik 2

PODZIAŁ BRONI PRECYZYJNEJ

Obiekty do rażenia bronią precyzyjną	*Nazwa systemu (broni)*
Broń do zwalczania drugich rzutów i odwodów	ASSAULT BREAKER
	SADARM
	VEBEL SYNDROM
	COPPERHEAD
	Środki minowania narzutowego
Broń do niszczenia obiektów stacjonarnych	AXE
	TALLBOY
	TOBAS
Broń do obezwładniania systemów OP, dowodzenia, łączności i rozpoznania	PLSS
	Bezpilotowy samolot-pocisk PAUE-TIGER
Współczesne środki rozpoznania	AWACS
	ARGUS
	SOTAS
	Bezpilotowe środki rozpoznawcze (AGUILA, DROHNE)
Broń eurostrategiczna	PERSHING-2
	CRUISE

Załącznik 3

EKSPERYMENT SYMULACYJNY

Symulacja komputerowa stwarza dowódcom i sztabom swoiste laboratorium, jakim dysponują liczne dziedziny nauki. Zastosowanie jej podczas badań działań bojowych, wykorzystując elektroniczne maszyny cyfrowe, pozwala wyeliminować przewagę oceny subiektywnej, a zwiększyć znaczenie czynników obiektywnych w trakcie podejmowania decyzji. Stwarza warunki do naukowej prognozy przebiegu boju spotkaniowego.

"Symulacja jest to pewnien tok postępowania z określonym systemem przedmiotowym umożliwiającym badanie wzajemnych związków i zależności między poszczególnymi elementami tego systemu. Posługuje się ona dynamicznym modelem, odzwierciedlającym zmiany zachodzące w czasie w danym systemie.

W dziedzinie teorii sztuki wojennej symulacja może być metodą weryfikacji zasad taktycznych praz sprawdzania poprawności decyzji podejmowanych w różnych dziedzinach i sytuacjach bojowych.

Symulacja komputerowa zastosowana w konkretnych działaniach bojowych posiada walory metodologiczne i poznawcze. Pozwala przewidzieć skutki podejmowanych decyzji bez ryzyka eksperymentu na systemie rzeczywistym. Pewne elementy decyzji pozwala zweryfikować w warunkach pokojowych. Wykorzystując symulację komputerową, można już wcześniej (przewidując bój spotkaniowy) rozegrać kilka lub kilkadziesiąt wariantów decyzji, wybierając jedną - dwie optymalne. Przypieszy to

znacznie sprecyzowanie zadań dla wojsk będących w obliczu mającego nastąpić boju spotkaniowego, lepiej zorganizować i wszechstronnie zabezpieczyć działania bojowe wojsk. Eksperymenty symulacyjne stosowane w czasie wypracowania decyzji wskażą dowódcy, które elementy systemu są najkorzystniejsze dla sprawnego funkcjonowania całości, które natomiast najsłabsze lub najbardziej obciążone. Innymi słowy, który oddział spełniać będzie w boju spotkaniowym główne zadanie, od wykonania którego zależeć będzie sukces w boju spotkaniowym. Wskażą także pododdział najsłabszy i najbardziej obciążony walką. Możliwość wykorzystania symulacji komputerowej, a także zastosowania automatyzacji w procesie dowodzenia wytworzy nową jakość dowodzenia wojskami. Ostatecznie zostanie przezwyciężony fałszywy pogląd, że dowódcy wystarczy - oprócz określonych właściwości charakteru - znajomość pola walki połączona z pewnym doświadczeniem, by móc właściwie dowodzić wojskami.

We współczesnych warunkach symulacja komputerowa stała się powszechnym zjawiskiem w szkoleniu sztabów.

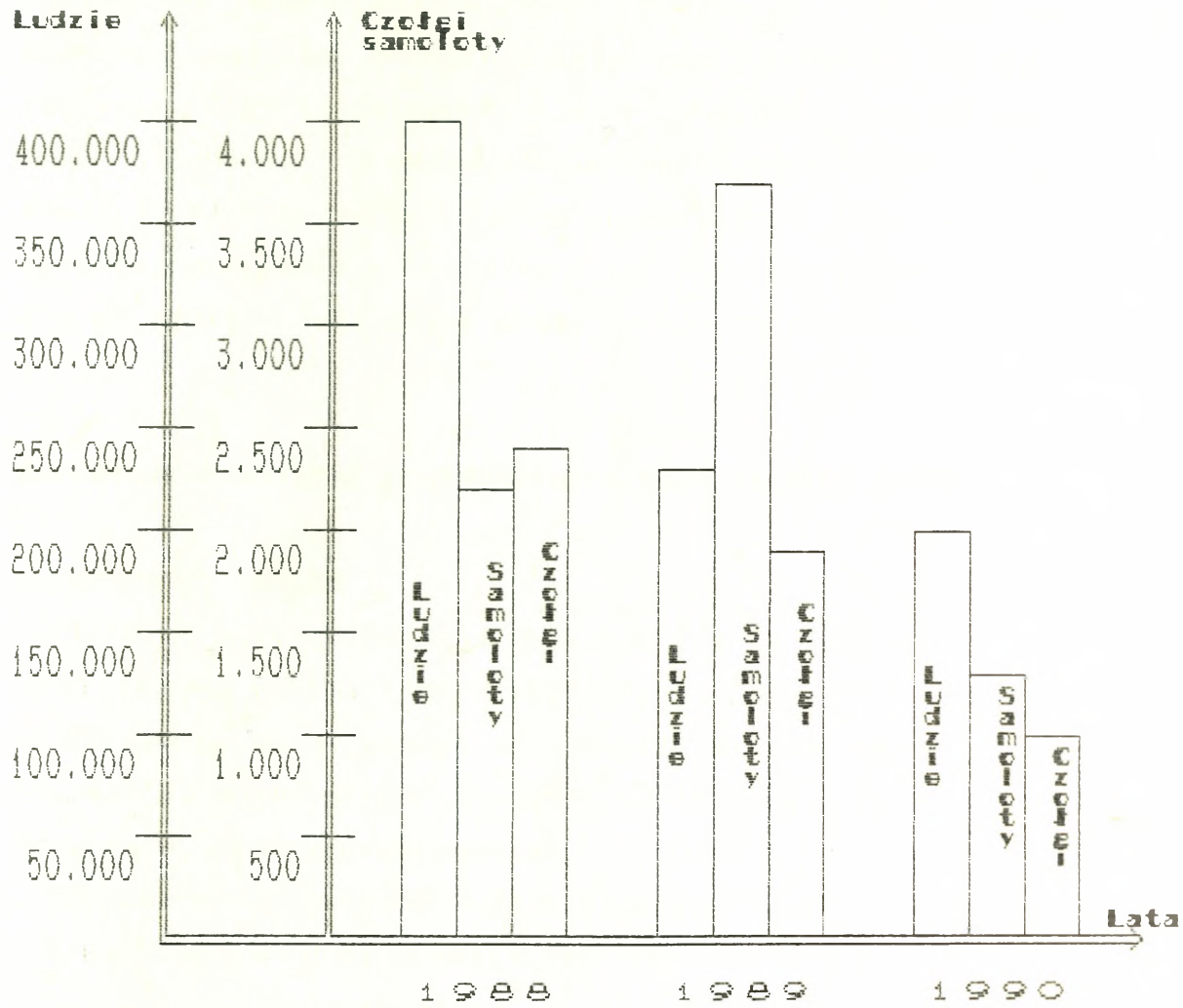
Przykłady:

Kierownictwo wojskowe NATO doskonaliło sztaby wszystkich szczebli dowodzenia w rozgrywaniu działań wojennych na poszczególnych teatrach działań wojennych przy zastosowaniu systemów komputerowej symulacji działań bojowych.

Stosowanie systemów komputerowej symulacji przebiegu działań bojowych wykazuje, że zakładane cele szkoleniowe są możliwe do osiągnięcia przy zaangażowaniu mniejszej liczby sił i środków[98] (Rys. 36)

---

[98] *Analiza szkolenia operacyjno-taktycznego Połączonych Sił Zbrojnych NATO za rok 1990. Sztab. Gen. 1991, s. 124.*

Rys. 36 Wpływ stosowania symulacji komputerowej na zmniejszanie liczby sił i środków w ćwiczeniach

Interesujące są także eksperymenty w zakresie komputerowego zobrazowania sytuacji operacyjnej. Coraz częściej bowiem zamiast tradycyjnych ćwiczeń i gier sztabowych, powinniśmy prowadzić gry wojenne z wykorzystaniem komputerów. Są one znacznie tańsze i mają wiele walorów poznawczych.[99)]

[99)] *Omówienie ćwiczenia LATO-90. Warszawa 1990, s. 61.*

Podstawę dowodzenia wojskami stanowiła i zawsze będzie stanowić logiczna, twórcza działalność dowództwa. Jednak połączenie logiki człowieka z pracą maszyny – pod kierownictwem człowieka – okazuje się najbardziej celową logiką. Inaczej mówiąc, dobry sztab wyposażony w zautomatyzowane systemy dowodzenia – to najbardziej nowoczesny organ kierowania wojskami – jaki można sobie dzisiaj wyobrazić.

ZAŁOŻENIE TAKTYCZNE DO ROZEGRANIA BOJU SPOTKANIOWEGO

I. SYTUACJA OGÓLNA

1. Niebiescy: Huragan – 1 siłami T-1 od 24 godzin organizuje obronę wzdłuż zachodniego brzegu Odry. T-2 (2 DZ) jest w gotowości do działania. T-3 zbliża się do obszaru działania sił proniebieskich. Huragan – 2 od godzin rannych w dniu ćwiczenia gotowy do działania.

2. Czerwoni przygotowują przeciwuderzenie z celem wyparcia Niebieskich poza granice Rzeczypospolitej.

3. Dowódca 9 A zamierza:

ZT broniącymi wschodniego brzegu Odry nie dopuścić do jej sforsowania. Siłami dwóch ZT na głównym i pomocniczym kierunku opanować obszar na zachodnim brzegu Odry, a tym samym stworzyć dogodne warunki wejścia do bitwy sił odwodowych frontu.

W przypadku wprowadzenia do obszaru działań bojowych na zachodnim brzegu Odry kolejnych sił Niebieskich wyprzeć je poza rubież wejścia do bitwy sił odwodowych frontu.

II. SYTUACJA SZCZEGÓŁOWA

1. Niebiescy: przygotowują uderzenie siłami T-2 w kierun-

ku Żagań - Rawicz z zadaniem zdobycia przyczółka na wschodnim brzegu Odry.

Huragan - 2 jest w gotowości do rozwinięcia powodzenia T-2 i odcięcia obszaru Dolnego Śląska od Rzeczypospolitej.

2. Czerwoni: 9 A "ŚLĄSK" od pięciu dni powstrzymuje natarcie przeciwnika. W dniu ćwiczenia siłami głównymi broni wschodniego brzegu Odry.

9 DZ - odwód 9 A jest w gotowości do działania.

Cel 9 A: dogodne warunki do przeprowadzenia przeciwuderzenia odwodowych sił frontu.

Cel 9 DZ - dogodne warunki wejścia sił odwodowych frontu do bitwy.

9 DZ na dwa dni walki przydziela się:

a) 1 wylot zgrupowania śmigłowców (12 x M-8; 6 x M-24);

b) 9 A na kierunku działania dywizji postawi most pontonowy do wykorzystania przez 9 DZ w czasie G+2 do G+7.

3. Stan sprzętu bojowego i pojazdów technicznych gotowych do działania 95%.

4. Stan skażeń, zakażeń, zdrowia fizycznego i psychicznego żołnierza 9 DZ:

a) w miejscowości Brzeg Dolny zostały uszkodzone zbiorniki z 30 t chloru.

5. Sytuacja WRE:

- ciągłe zakłócanie relacji KF i UKF na głównych i zapasowych częstotliwościach;

- niski stopień zakłóceń w relacji pluton - kompania;

- brak łączności w 90% w relacji batalion - pułk - dywizja.

6. Położenie i działania (zadania) zasadniczych elementów ugrupowania 9 A:

a) 7 DZ: prowadzi działania bojowe na lewym skrzydle ar-

mii. W dniu ćwiczenia broni zachodniego brzegu Odry realizując zadanie: "... nie dopuścić do sforsowania Odry w pasie obrony...";

b) 15 DZ: prowadzi działania bojowe broniąc zachodniego brzegu Odry realizując zadanie: "... nie dopuścić do sforsowania Odry w pasie obrony...";

c) 1 BORc: prowadzi działania bojowe broniąc zachodniego brzegu Odry. Realizuje zadanie: "...nie dopuścić do sforsowania Odry w pasie obrony. Zabezpieczyć forsowanie rzeki przez 9 DZ na odcinku wskazanym przez dowódcę 9 DZ".

d) 9 DZ odtworzyła zdolność bojową w rejonie wyjściowym.

O 8.30 w dniu ćwiczenia otrzymała zadanie: 9 DZ z 9 ABAA, kompanią PTS, kompanią 6 SP zdobyć przyczółek: Przemków, Chocianów, Chojnów i zabezpieczyć wejście do walki sił odwodowych frontu od D+2.

STOSUNKI SIL NA POCZATEK EKSPERYMENTU

KIERUNEK :

GLOBALNY STOSUNEK SIL ILOSCIOWY I JAKOSCIOWY NA KIERUNKU NR 1

niebiescy : 2rbpanc-80%;
czerwoni : 4kcz-80%;2/4bpzmot-90%;4das-90%;

niebiescy			czerwoni		((STOSUNEK))	
ILOSC	POTENC.	NAZWA	ILOSC	POTENC.	ilosciowy	jakosciowy
341	0.3	Stan osobowy	520	0.5	1.0: 1.5	1.0: 1.5
0	0.0	Rakiety	0	0.0		
0	0.0	Artyleria	22	15.8		
27	38.1	Czolgi	8	17.6	3.3: 1.0	2.2: 1.0
18	4.8	Transportery	28	23.7	1.0: 1.5	1.0: 5.0
41	2.3	Srodki ppanc	24	1.9	1.7: 1.0	1.2: 1.0
0	0.0	Srodki plot	0	0.0		
0	0.0	Samoloty	0	0.0		
0	0.0	Smiglowce	0	0.0		
	45.5	POTENCJAL - RAZEM		59.5		1.0: 1.3
		W tym :				
0	0.0	Srodki przen b.j.	0	0.0		
46	42.9	Cz+BWP/Cz+BWP	36	41.3	1.3: 1.0	1.0: 1.0

STOSUNEK ILOSCIOWY I JAKOSCIOWY SIL W STYCZNOSCI NA KIERUNKU NR 1

niebiescy : 2rbpanc-80%;
czerwoni : 2/4bpzmot-90%;4das-90%;

niebiescy			czerwoni		((STOSUNEK))	
ILOSC	POTENC.	NAZWA	ILOSC	POTENC.	ilosciowy	jakosciowy
341	0.3	Stan osobowy	482	0.5	1.0: 1.4	1.0: 1.4
0	0.0	Rakiety	0	0.0		
0	0.0	Artyleria	22	15.8		
27	38.1	Czolgi	0	0.0		
18	4.8	Transportery	28	23.7	1.0: 1.5	1.0: 5.0
41	2.3	Srodki ppanc	24	1.9	1.7: 1.0	1.2: 1.0
0	0.0	Srodki plot	0	0.0		
0	0.0	Samoloty	0	0.0		
0	0.0	Smiglowce	0	0.0		
	45.5	POTENCJAL - RAZEM		41.9		1.1: 1.0
		W tym :				
0	0.0	Srodki przen b.j.	0	0.0		
46	42.9	Cz+BWP/Cz+BWP	28	23.7	1.6: 1.0	1.8: 1.0

WYNIKI OBLICZEN PO 1 GODZINIE

PRZYJETE OZNACZENIA: Straty - straty od poczatku eksperymentu
Sc - straty calkowite w danym cyklu
Sl - w tym straty poniesione od lotnictwa w danym cyklu

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz
Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>		<< czerwoni >>
boj spotk.		boj spotk.
2rbpanc NBC 76.2% Straty=4.7%, Sc=4.71%		2/4bpzmot POL 88.1% Straty=2.1%, Sc=2.15%
		art.na st.ogn.
		4das POL 88.1% Straty=2.1%, Sc=2.11%

-0.4500	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.4500
-0.4500	Przesuniecie calkowite (w km.)	0.4500
43.3000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	66.5000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.5358
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.5133

WYNIKI OBLICZEN PO 2 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz
Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
+42bz NBC 72.6% Straty=9.2%, Sc=9.21%	2/4bpzmot POL 86.4% Straty=4.0%, Sc=1.87%
+43bz NBC 72.6% Straty=9.2%, Sc=9.21%	+1/14bpzmot POL 88.5% Straty=1.7%, Sc=1.69%
2rbpanc NBC 69.2% Straty=13.5%, Sc=8.76%	+2/14bpzmot POL 88.5% Straty=1.7%, Sc=1.69%
art.na st.ogn.	+14daplot POL 88.9% Straty=1.2%, Sc=1.23%
+#45dah155 NBC 72.6% Straty=9.3%, Sc=9.26%	+3/14bcz POL 88.4% Straty=1.7%, Sc=1.73%
	+4kcz POL 78.6% Straty=1.7%, Sc=1.74%
	art.na st.ogn.
	+14bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.90%
	+2dar POL 88.4% Straty=1.7%, Sc=1.74%
	4das POL 86.6% Straty=3.8%, Sc=1.65%
	+14das POL 88.5% Straty=1.7%, Sc=1.69%

-1.1600	Srednie tempo w cyklu (w km.)	1.1600
-1.6100	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.6100
123.0000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	297.2000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	2.4163
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	2.4264

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz
Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
52bz NBC 76.1% Straty=4.9%, Sc=4.93%	1/30bpzmot POL 87.4% Straty=2.8%, Sc=2.83%
53bz NBC 76.1% Straty=4.9%, Sc=4.93%	2/30bpzmot POL 87.4% Straty=2.8%, Sc=2.83%
51mbz NBC 76.1% Straty=4.9%, Sc=4.93%	3/30bcz POL 87.4% Straty=2.9%, Sc=2.93%
art.na st.ogn.	art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 76.1% Straty=4.8%, Sc=4.82%	30bappanc POL 86.5% Straty=3.9%, Sc=3.90%
22dar NBC 76.1% Straty=4.9%, Sc=4.90%	1das POL 87.4% Straty=2.9%, Sc=2.87%
50kppanc NBC 76.3% Straty=4.6%, Sc=4.56%	30das POL 87.4% Straty=2.9%, Sc=2.93%

WYNIKI OBLICZEN PO 1 GODZINIE

PRZYJETE OZNACZENIA: Straty - straty od poczatku eksperymentu
Sc - straty calkowite w danym cyklu
Sl - w tym straty poniesione od lotnictwa w danym cyklu

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz
Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
2rbpanc NBC 76.2% Straty=4.7%, Sc=4.71%	2/4bpzmot POL 88.1% Straty=2.1%, Sc=2.15%
	art.na st.ogn.
	4das POL 88.1% Straty=2.1%, Sc=2.11%

-0.4500	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.4500
-0.4500	Przesuniecie calkowite (w km.)	0.4500
43.3000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	66.5000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.5358
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.5133

WYNIKI OBLICZEN PO 2 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz
Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
+42bz NBC 72.6% Straty=9.2%, Sc=9.21%	2/4bpzmot POL 86.4% Straty=4.0%, Sc=1.87%
+43bz NBC 72.6% Straty=9.2%, Sc=9.21%	+1/14bpzmot POL 88.5% Straty=1.7%, Sc=1.69%
2rbpanc NBC 69.2% Straty=13.5%, Sc=8.76%	+2/14bpzmot POL 88.5% Straty=1.7%, Sc=1.69%
art.na st.ogn.	+14daplot POL 88.9% Straty=1.2%, Sc=1.23%
+#45dah155 NBC 72.6% Straty=9.3%, Sc=9.26%	+3/14bcz POL 88.4% Straty=1.7%, Sc=1.73%
	+4kcz POL 78.6% Straty=1.7%, Sc=1.74%
	art.na st.ogn.
	+14bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.90%
	+2dar POL 88.4% Straty=1.7%, Sc=1.74%
	4das POL 86.6% Straty=3.8%, Sc=1.65%
	+14das POL 88.5% Straty=1.7%, Sc=1.69%

-1.1600	Srednie tempo w cyklu (w km.)	1.1600
-1.6100	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.6100
123.0000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	297.2000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	2.4163
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	2.4264

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz
Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
52bz NBC 76.1% Straty=4.9%, Sc=4.93%	1/30bpzmot POL 87.4% Straty=2.8%, Sc=2.83%
53bz NBC 76.1% Straty=4.9%, Sc=4.93%	2/30bpzmot POL 87.4% Straty=2.8%, Sc=2.83%
51mbz NBC 76.1% Straty=4.9%, Sc=4.93%	3/30bcz POL 87.4% Straty=2.9%, Sc=2.93%
art.na st.ogn.	art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 76.1% Straty=4.8%, Sc=4.82%	30bappanc POL 86.5% Straty=3.9%, Sc=3.90%
22dar NBC 76.1% Straty=4.9%, Sc=4.90%	1das POL 87.4% Straty=2.9%, Sc=2.87%
50kppanc NBC 76.3% Straty=4.6%, Sc=4.56%	30das POL 87.4% Straty=2.9%, Sc=2.93%

-0.2600	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.2600
-0.2600	Przesuniecie calkowite (w km.)	0.2600
156.2000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	203.0000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.2996
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.2892

WYNIKI OBLICZEN PO 3 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
42bz NBC 66.3% Straty=17.1%, Sc=7.86%	1/14bpzmot POL 87.4% Straty=2.8%, Sc=1.17%
43bz NBC 66.3% Straty=17.1%, Sc=7.86%	2/14bpzmot POL 87.4% Straty=2.8%, Sc=1.17%
art.na st.ogn.	14daplot POL 87.3% Straty=3.0%, Sc=1.78%
#45dah155 NBC 66.5% Straty=16.9%, Sc=7.63%	3/14bcz POL 87.2% Straty=3.1%, Sc=1.30%
	art.na st.ogn.
	14bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.01%
	2dar POL 87.2% Straty=3.1%, Sc=1.35%
	14das POL 87.4% Straty=2.9%, Sc=1.27%

-1.4800	Srednie tempo w cyklu (w km.)	1.4800
-3.0900	Przesuniecie calkowite (w km.)	3.0900
76.6000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	210.1000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	2.7428
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	2.7395

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
52bz NBC 72.6% Straty=9.2%, Sc=4.34%	1/30bpzmot POL 85.0% Straty=5.6%, Sc=2.69%
53bz NBC 72.6% Straty=9.2%, Sc=4.34%	2/30bpzmot POL 85.0% Straty=5.6%, Sc=2.69%
51mbz NBC 72.6% Straty=9.3%, Sc=4.41%	3/30bcz POL 84.9% Straty=5.6%, Sc=2.73%
art.na st.ogn.	art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 72.6% Straty=9.3%, Sc=4.39%	30bappanc POL 83.8% Straty=6.9%, Sc=3.02%
22dar NBC 72.5% Straty=9.3%, Sc=4.44%	1das POL 85.1% Straty=5.4%, Sc=2.56%
50kppanc NBC 72.6% Straty=9.2%, Sc=4.61%	30das POL 85.1% Straty=5.4%, Sc=2.52%

-0.2800	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.2800
-0.5400	Przesuniecie calkowite (w km.)	0.5400
148.8000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	197.5000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.3273
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.3161

-0.2600	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.2600
-0.2600	Przesuniecie calkowite (w km.)	0.2600
156.2000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	203.0000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.2996
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.2892

WYNIKI OBLICZEN PO 3 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
42bz NBC 66.3% Straty=17.1%, Sc=7.86%	1/14bpzmot POL 87.4% Straty=2.8%, Sc=1.17%
43bz NBC 66.3% Straty=17.1%, Sc=7.86%	2/14bpzmot POL 87.4% Straty=2.8%, Sc=1.17%
art.na st.ogn.	14daplot POL 87.3% Straty=3.0%, Sc=1.78%
#45dah155 NBC 66.5% Straty=16.9%, Sc=7.63%	3/14bcz POL 87.2% Straty=3.1%, Sc=1.30%
	art.na st.ogn.
	14bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.01%
	2dar POL 87.2% Straty=3.1%, Sc=1.35%
	14das POL 87.4% Straty=2.9%, Sc=1.27%

-1.4800	Srednie tempo w cyklu (w km.)	1.4800
-3.0900	Przesuniecie calkowite (w km.)	3.0900
76.6000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	210.1000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	2.7428
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	2.7395

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
52bz NBC 72.6% Straty=9.2%, Sc=4.34%	1/30bpzmot POL 85.0% Straty=5.6%, Sc=2.69%
53bz NBC 72.6% Straty=9.2%, Sc=4.34%	2/30bpzmot POL 85.0% Straty=5.6%, Sc=2.69%
51mbz NBC 72.6% Straty=9.3%, Sc=4.41%	3/30bcz POL 84.9% Straty=5.6%, Sc=2.73%
art.na st.ogn.	art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 72.6% Straty=9.3%, Sc=4.39%	30bappanc POL 83.8% Straty=6.9%, Sc=3.02%
22dar NBC 72.5% Straty=9.3%, Sc=4.44%	1das POL 85.1% Straty=5.4%, Sc=2.56%
50kppanc NBC 72.6% Straty=9.2%, Sc=4.61%	30das POL 85.1% Straty=5.4%, Sc=2.52%

-0.2800	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.2800
-0.5400	Przesuniecie calkowite (w km.)	0.5400
148.8000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	197.5000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.3273
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.3161

WYNIKI OBLICZEN PO 4 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
42bz NBC 59.5% Straty=25.7%, Sc=8.53%	1/14bpzmot POL 86.2% Straty=4.2%, Sc=1.32%
43bz NBC 59.5% Straty=25.7%, Sc=8.53%	2/14bpzmot POL 86.2% Straty=4.2%, Sc=1.32%
art.na st.ogn.	14daplot POL 85.7% Straty=4.8%, Sc=1.76%
#45dah155 NBC 59.6% Straty=25.4%, Sc=8.57%	3/14bcz POL 86.0% Straty=4.4%, Sc=1.31%
	art.na st.ogn.
	14bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.01%
	2dar POL 85.9% Straty=4.5%, Sc=1.40%
	14das POL 86.2% Straty=4.2%, Sc=1.28%

-1.6900	Srednie tempo w cyklu (w km.)	1.6900
-4.7800	Przesuniecie calkowite (w km.)	4.7800
68.8000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	207.3000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	3.0131
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	3.0131

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
52bz NBC 69.2% Straty=13.5%, Sc=4.24%	1/30bpzmot POL 82.7% Straty=8.1%, Sc=2.54%
53bz NBC 69.2% Straty=13.5%, Sc=4.24%	2/30bpzmot POL 82.7% Straty=8.1%, Sc=2.54%
51mbz NBC 69.1% Straty=13.7%, Sc=4.40%	3/30bcz POL 82.5% Straty=8.3%, Sc=2.64%
art.na st.ogn.	art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 69.0% Straty=13.7%, Sc=4.46%	30bappanc POL 81.1% Straty=9.9%, Sc=3.02%
22dar NBC 69.0% Straty=13.7%, Sc=4.35%	1das POL 82.8% Straty=8.0%, Sc=2.58%
50kppanc NBC 68.9% Straty=13.9%, Sc=4.65%	30das POL 82.9% Straty=7.9%, Sc=2.44%

-0.3000	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.3000
-0.8400	Przesuniecie calkowite (w km.)	0.8400
141.7000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	192.1000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.3557
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.3445

WYNIKI OBLICZEN PO 5 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
42bz NBC 55.0% Straty=31.3%, Sc=5.63%	1/14bpzmot POL 85.4% Straty=5.1%, Sc=0.90%
43bz NBC 55.0% Straty=31.3%, Sc=5.63%	2/14bpzmot POL 85.4% Straty=5.1%, Sc=0.90%
+41mbz NBC 74.1% Straty=7.4%, Sc=7.42%	14daplot POL 84.1% Straty=6.5%, Sc=1.75%
art.na st.ogn.	3/14bcz POL 85.2% Straty=5.3%, Sc=0.87%
#45dah155 NBC 55.1% Straty=31.2%, Sc=5.65%	+4/14bcz POL 89.1% Straty=1.0%, Sc=0.99%
	art.na st.ogn.
	14bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.01%
	2dar POL 85.0% Straty=5.6%, Sc=1.00%
	14das POL 85.5% Straty=5.0%, Sc=0.78%

-1.6600	Srednie tempo w cyklu (w km.)	1.6600
-6.4400	Przesuniecie calkowite (w km.)	6.4400
93.3000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	271.4000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	2.9089
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	2.9239

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz
Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
52bz NBC 66.6% Straty=16.8%, Sc=3.28%	1/30bpzmot POL 81.1% Straty=9.9%, Sc=1.81%
53bz NBC 66.6% Straty=16.8%, Sc=3.28%	2/30bpzmot POL 81.1% Straty=9.9%, Sc=1.81%
51mbz NBC 66.6% Straty=16.8%, Sc=3.15%	3/30bcz POL 80.8% Straty=10.2%, Sc=1.91%
art.na st.ogn.	art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 66.2% Straty=17.2%, Sc=3.45%	30bappanc POL 78.4% Straty=12.9%, Sc=3.02%
22dar NBC 66.3% Straty=17.2%, Sc=3.41%	1das POL 81.1% Straty=9.9%, Sc=1.86%
50kppanc NBC 66.4% Straty=17.0%, Sc=3.14%	30das POL 81.0% Straty=10.0%, Sc=2.07%

-0.3300	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.3300
-1.1700	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.1700
136.3000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	188.1000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.3800
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.3688

WYNIKI OBLICZEN PO 6 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz
Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
42bz NBC 53.4% Straty=33.2%, Sc=1.97%	1/14bpzmot POL 79.6% Straty=11.5%, Sc=6.41%
43bz NBC 53.4% Straty=33.2%, Sc=1.97%	2/14bpzmot POL 79.6% Straty=11.5%, Sc=6.41%
+62bz NBC 77.6% Straty=3.0%, Sc=2.96%	14dapiot POL 77.8% Straty=13.6%, Sc=7.02%
+63bz NBC 77.6% Straty=3.0%, Sc=2.96%	3/14bcz POL 4.0% Straty=95.5%, Sc=90.19%, Sl=89.9%
41mbz NBC 72.1% Straty=9.9%, Sc=2.54%	4/14bcz POL 4.2% Straty=95.4%, Sc=94.37%, Sl=94.1%
+44bcz NBC 77.7% Straty=2.9%, Sc=2.87%	art.na st.ogn.
art.na st.ogn.	14bappanc POL 83.8% Straty=6.9%, Sc=6.02%
#45dah155 NBC 53.6% Straty=33.1%, Sc=1.93%	2dar POL 79.1% Straty=12.2%, Sc=6.60%
+#65dah155 NBC 77.7% Straty=2.9%, Sc=2.92%	14das POL 79.6% Straty=11.6%, Sc=6.61%
+#21dam NBC 77.7% Straty=2.9%, Sc=2.89%	+91pappanc POL 83.9% Straty=6.8%, Sc=6.79%
+40kppanc NBC 77.6% Straty=3.0%, Sc=3.01%	
+60kppanc NBC 77.6% Straty=3.0%, Sc=3.01%	

32	Wsparcie smiglowcow (liczba smiglowcow)	0
2.4300	Srednie tempo w cyklu (w km.)	-2.4300
-4.0100	Przesuniecie calkowite (w km.)	4.0100
318.6000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	201.1000
1.5843	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.0000
1.5922	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.0000

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
52bz NBC 63.4% Straty=20.7%, Sc=3.97%	1/30bpzmot POL 79.0% Straty=12.2%, Sc=2.32%
53bz NBC 63.4% Straty=20.7%, Sc=3.97%	2/30bpzmot POL 79.0% Straty=12.2%, Sc=2.32%
51mbz NBC 63.3% Straty=20.8%, Sc=4.07%	3/30bcz POL 78.8% Straty=12.5%, Sc=2.26%
art.na st.ogn.	art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 62.9% Straty=21.3%, Sc=4.07%	30bappanc POL 75.7% Straty=15.9%, Sc=3.03%
22dar NBC 63.1% Straty=21.1%, Sc=3.95%	1das POL 79.1% Straty=12.1%, Sc=2.18%
50kppanc NBC 63.1% Straty=21.2%, Sc=4.16%	30das POL 78.8% Straty=12.4%, Sc=2.43%

-0.3500	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.3500
-1.5200	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.5200
129.8000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	183.5000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.4137
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.4010

WYNIKI OBLICZEN PO 7 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
42bz NBC 52.4% Straty=34.5%, Sc=1.29%	1/14bpzmot POL 75.7% Straty=15.9%, Sc=4.31%
43bz NBC 52.4% Straty=34.5%, Sc=1.29%	2/14bpzmot POL 75.7% Straty=15.9%, Sc=4.31%
62bz NBC 76.1% Straty=4.9%, Sc=1.93%	14dapiot POL 74.6% Straty=17.1%, Sc=3.55%
63bz NBC 76.1% Straty=4.9%, Sc=1.93%	3/14bcz POL 3.8% Straty=95.8%, Sc=0.26%
41mbz NBC 70.8% Straty=11.5%, Sc=1.60%	4/14bcz POL 4.0% Straty=95.5%, Sc=0.19%
44bcz NBC 76.2% Straty=4.8%, Sc=1.93%	art.na st.ogn.
art.na st.ogn.	14bappanc POL 81.1% Straty=9.9%, Sc=3.02%
#45dah155 NBC 52.5% Straty=34.3%, Sc=1.33%	2dar POL 75.3% Straty=16.3%, Sc=4.21%
#65dah155 NBC 76.1% Straty=4.8%, Sc=1.95%	14das POL 75.8% Straty=15.7%, Sc=4.18%
#21dam NBC 76.3% Straty=4.6%, Sc=1.76%	91pappanc POL 79.9% Straty=11.2%, Sc=4.45%
40kppanc NBC 75.9% Straty=5.1%, Sc=2.08%	
60kppanc NBC 75.9% Straty=5.1%, Sc=2.08%	

2.6200	Srednie tempo w cyklu (w km.)	-2.6200
-1.3900	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.3900
312.6000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	191.5000
1.6324	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.0000
1.6325	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.0000

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>	<< czerwoni >>
boj spotk.	boj spotk.
52bz NBC 60.8% Straty=24.0%, Sc=3.26%	1/30bpzmot POL 77.4% Straty=14.0%, Sc=1.82%
53bz NBC 60.8% Straty=24.0%, Sc=3.26%	2/30bpzmot POL 77.4% Straty=14.0%, Sc=1.82%
51mbz NBC 60.6% Straty=24.3%, Sc=3.38%	3/30bcz POL 77.2% Straty=14.3%, Sc=1.83%
art.na st.ogn.	art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 60.2% Straty=24.8%, Sc=3.43%	30bappanc POL 73.0% Straty=18.9%, Sc=3.03%
22dar NBC 60.4% Straty=24.5%, Sc=3.38%	1das POL 77.5% Straty=13.9%, Sc=1.80%
50kppanc NBC 60.6% Straty=24.3%, Sc=3.15%	30das POL 77.3% Straty=14.1%, Sc=1.64%

-0.3800	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.3800
-1.9000	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.9000
124.2000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	179.5000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.4452
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.4328

WYNIKI OBLICZEN PO 8 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>

boj spotk.
42bz NBC 51.1% Straty=36.2%, Sc=1.68%
43bz NBC 51.1% Straty=36.2%, Sc=1.68%
62bz NBC 74.2% Straty=7.2%, Sc=2.36%
63bz NBC 74.2% Straty=7.2%, Sc=2.36%
41mbz NBC 40.1% Straty=49.8%, Sc=38.31%, Sl=37.1%
44bcz NBC 25.9% Straty=67.6%, Sc=62.87%, Sl=62.0%
art.na st.ogn.
#45dah155 NBC 51.0% Straty=36.2%, Sc=1.86%
#65dah155 NBC 74.1% Straty=7.4%, Sc=2.49%
#21dam NBC 74.3% Straty=7.1%, Sc=2.45%
40kppanc NBC 73.9% Straty=7.7%, Sc=2.55%
60kppanc NBC 73.9% Straty=7.7%, Sc=2.55%

<< czerwoni >>

boj spotk.
1/14bpzmot POL 73.5% Straty=18.4%, Sc=2.49%
2/14bpzmot POL 73.5% Straty=18.4%, Sc=2.49%
14daplot POL 73.0% Straty=18.9%, Sc=1.76%
+49psb POL 87.5% Straty=2.8%, Sc=2.81%
art.na st.ogn.
14bappanc POL 78.4% Straty=12.9%, Sc=3.02%
2dar POL 73.1% Straty=18.8%, Sc=2.42%
14das POL 73.6% Straty=18.2%, Sc=2.44%
91pappanc POL 77.6% Straty=13.7%, Sc=2.52%

0	Wsparcie smiglowcow (liczba smiglowcow)	24
0.2600	Srednie tempo w cyklu (w km.)	-0.2600
-1.1300	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.1300
264.5000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	253.0000
1.0455	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.0000
1.0396	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.0000

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>

boj spotk.
52bz NBC 54.2% Straty=32.2%, Sc=8.24%
53bz NBC 54.2% Straty=32.2%, Sc=8.24%
51mbz NBC 53.9% Straty=32.7%, Sc=8.42%
art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 53.6% Straty=33.1%, Sc=8.31%
22dar NBC 53.7% Straty=32.8%, Sc=8.34%
50kppanc NBC 53.9% Straty=32.6%, Sc=8.32%

<< czerwoni >>

boj spotk.
+1/4bpzmot POL 89.3% Straty=0.8%, Sc=0.78%
+2/4bpzmot POL 85.8% Straty=4.7%, Sc=0.66%
1/30bpzmot POL 76.7% Straty=14.7%, Sc=0.72%
2/30bpzmot POL 76.7% Straty=14.7%, Sc=0.72%
+4daplot POL 88.9% Straty=1.2%, Sc=1.23%
+38daplot POL 88.9% Straty=1.2%, Sc=1.23%
+4/4bcz POL 89.4% Straty=0.7%, Sc=0.69%
3/30bcz POL 76.6% Straty=14.9%, Sc=0.65%
art.na st.ogn.
+4bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.90%
30bappanc POL 73.0% Straty=18.9%, Sc=0.03%
+108dappanc POL 99.5% Straty=0.5%, Sc=0.49%
1das POL 76.8% Straty=14.6%, Sc=0.75%
+4das POL 85.9% Straty=4.6%, Sc=0.81%
30das POL 76.6% Straty=14.9%, Sc=0.80%
+23paa POL 89.4% Straty=0.7%, Sc=0.72%

-2.8500	Srednie tempo w cyklu (w km.)	2.8500
-4.7500	Przesuniecie calkowite (w km.)	4.7500
110.6000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	471.1000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	4.2595
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	4.4289

WYNIKI OBLICZEN PO 9 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>

boj spotk.

42bz NBC 48.9% Straty=38.8%, Sc=2.69%
43bz NBC 48.9% Straty=38.8%, Sc=2.69%
62bz NBC 71.1% Straty=11.2%, Sc=3.93%
63bz NBC 71.1% Straty=11.2%, Sc=3.93%
41mbz NBC 38.4% Straty=52.0%, Sc=2.12%

art.na st.ogn.

#45dah155 NBC 48.7% Straty=39.1%, Sc=2.84%
#65dah155 NBC 70.8% Straty=11.5%, Sc=4.11%
#21dam NBC 71.0% Straty=11.3%, Sc=4.14%
40kppanc NBC 70.5% Straty=11.8%, Sc=4.20%
60kppanc NBC 70.5% Straty=11.8%, Sc=4.20%

<< czerwoni >>

boj spotk.

1/14bpzmot POL 70.4% Straty=21.8%, Sc=3.48%
2/14bpzmot POL 70.4% Straty=21.8%, Sc=3.48%
14daplot POL 69.8% Straty=22.4%, Sc=3.51%
49psb POL 83.7% Straty=7.0%, Sc=4.18%

art.na st.ogn.

14bappanc POL 75.7% Straty=15.9%, Sc=3.03%
2dar POL 70.0% Straty=22.2%, Sc=3.44%
14das POL 70.6% Straty=21.5%, Sc=3.30%
9lpappanc POL 74.3% Straty=17.4%, Sc=3.67%

-0.0100	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.0100
-1.1400	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.1400
238.6000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	242.3000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.0155
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.0157

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>

boj spotk.

52bz NBC 42.9% Straty=46.4%, Sc=14.13%
53bz NBC 42.9% Straty=46.4%, Sc=14.13%
51mbz NBC 42.6% Straty=46.7%, Sc=14.07%

art.na st.ogn.

#55dah155 NBC 42.4% Straty=47.0%, Sc=14.02%
22dar NBC 42.7% Straty=46.6%, Sc=13.69%
50kppanc NBC 42.7% Straty=46.6%, Sc=13.95%

<< czerwoni >>

boj spotk.

1/4bpzmot POL 88.5% Straty=1.7%, Sc=0.91%
2/4bpzmot POL 85.0% Straty=5.6%, Sc=0.91%
1/30bpzmot POL 75.9% Straty=15.6%, Sc=0.86%
2/30bpzmot POL 75.9% Straty=15.6%, Sc=0.86%
4daplot POL 87.3% Straty=3.0%, Sc=1.78%
38daplot POL 87.3% Straty=3.0%, Sc=1.78%
4/4bcz POL 88.4% Straty=1.7%, Sc=1.07%
3/30bcz POL 75.8% Straty=15.8%, Sc=0.88%

art.na st.ogn.

4bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.01%
30bappanc POL 73.0% Straty=18.9%, Sc=0.03%
108dappanc POL 98.5% Straty=1.5%, Sc=0.96%
1das POL 76.2% Straty=15.4%, Sc=0.71%
4das POL 85.1% Straty=5.4%, Sc=0.86%
30das POL 75.8% Straty=15.7%, Sc=0.85%
23paa POL 88.5% Straty=1.7%, Sc=1.01%

-3.3600	Srednie tempo w cyklu (w km.)	3.3600
-8.1100	Przesuniecie calkowite (w km.)	8.1100
87.7000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	466.1000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	5.3147
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	5.4499

WYNIKI OBLICZEN PO 10 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>

boj spotk.
42bz NBC 47.1% Straty=41.1%, Sc=2.24%
43bz NBC 47.1% Straty=41.1%, Sc=2.24%
62bz NBC 68.4% Straty=14.5%, Sc=3.35%
63bz NBC 68.4% Straty=14.5%, Sc=3.35%
41mbz NBC 36.9% Straty=53.9%, Sc=1.87%
art.na st.ogn.
#45dah155 NBC 46.7% Straty=41.6%, Sc=2.50%
#65dah155 NBC 68.0% Straty=15.0%, Sc=3.47%
#21dam NBC 68.2% Straty=14.7%, Sc=3.50%
40kppanc NBC 67.6% Straty=15.5%, Sc=3.58%
60kppanc NBC 67.6% Straty=15.5%, Sc=3.58%

<< czerwoni >>

boj spotk.
1/14bpzmot POL 67.7% Straty=24.8%, Sc=3.01%
2/14bpzmot POL 67.7% Straty=24.8%, Sc=3.01%
14daplot POL 66.7% Straty=25.9%, Sc=3.48%
49psb POL 80.5% Straty=10.6%, Sc=3.58%
art.na st.ogn.
14bappanc POL 73.0% Straty=18.9%, Sc=3.03%
2dar POL 67.5% Straty=25.0%, Sc=2.78%
14das POL 68.0% Straty=24.4%, Sc=2.86%
91pappanc POL 71.5% Straty=20.6%, Sc=3.11%

-0.0200	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.0200
-1.1600	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.1600
229.3000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	233.1000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.0166
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.0168

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>

boj spotk.
52bz NBC 37.1% Straty=53.6%, Sc=7.24%
53bz NBC 37.1% Straty=53.6%, Sc=7.24%
51mbz NBC 36.9% Straty=53.9%, Sc=7.12%
+54bcz NBC 69.1% Straty=13.6%, Sc=13.59%
art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 36.5% Straty=54.3%, Sc=7.31%
22dar NBC 36.9% Straty=53.9%, Sc=7.30%
50kppanc NBC 36.9% Straty=53.8%, Sc=7.21%

<< czerwoni >>

boj spotk.
1/4bpzmot POL 87.7% Straty=2.6%, Sc=0.94%
2/4bpzmot POL 84.2% Straty=6.5%, Sc=0.94%
1/30bpzmot POL 75.1% Straty=16.6%, Sc=0.89%
2/30bpzmot POL 75.1% Straty=16.6%, Sc=0.89%
4daplot POL 85.7% Straty=4.8%, Sc=1.76%
38daplot POL 85.7% Straty=4.8%, Sc=1.76%
4/4bcz POL 87.5% Straty=2.8%, Sc=1.00%
3/30bcz POL 75.0% Straty=16.7%, Sc=0.89%
art.na st.ogn.
4bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.01%
30bappanc POL 73.0% Straty=18.9%, Sc=0.03%
108dappanc POL 97.6% Straty=2.4%, Sc=0.93%
1das POL 75.5% Straty=16.1%, Sc=0.78%
4das POL 84.4% Straty=6.2%, Sc=0.79%
30das POL 75.1% Straty=16.6%, Sc=0.79%
23paa POL 87.5% Straty=2.7%, Sc=1.08%

-2.4800	Srednie tempo w cyklu (w km.)	2.4800
-10.5900	Przesuniecie calkowite (w km.)	10.5900
116.0000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	461.2000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	3.9759
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	4.1283

WYNIKI OBLICZEN PO 11 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>

boj spotk.

42bz NBC 45.5% Straty=43.1%, Sc=1.97%
43bz NBC 45.5% Straty=43.1%, Sc=1.97%
62bz NBC 66.3% Straty=17.1%, Sc=2.61%
63bz NBC 66.3% Straty=17.1%, Sc=2.61%
41mbz NBC 35.7% Straty=55.4%, Sc=1.55%

art.na st.ogn.

*45dah155 NBC 45.2% Straty=43.5%, Sc=1.90%
*65dah155 NBC 65.7% Straty=17.8%, Sc=2.83%
*21dam NBC 66.0% Straty=17.5%, Sc=2.79%
40kppanc NBC 65.6% Straty=18.0%, Sc=2.55%
60kppanc NBC 65.6% Straty=18.0%, Sc=2.55%

<< czerwoni >>

boj spotk.

+1/14bpzmot POL 65.6% Straty=27.1%, Sc=2.29%
+2/14bpzmot POL 65.6% Straty=27.1%, Sc=2.29%
14daplot POL 65.1% Straty=27.7%, Sc=1.80%
49psb POL 78.0% Straty=13.4%, Sc=2.83%

art.na st.ogn.

14bappanc POL 70.3% Straty=21.9%, Sc=3.03%
2dar POL 65.3% Straty=27.4%, Sc=2.43%
14das POL 65.8% Straty=26.9%, Sc=2.45%
91pappanc POL 69.2% Straty=23.1%, Sc=2.51%

-0.0200	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.0200
-1.1800	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.1800
221.8000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	225.8000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.0180
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.0209

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>

boj spotk.

52bz NBC 33.4% Straty=58.2%, Sc=4.60%
53bz NBC 33.4% Straty=58.2%, Sc=4.60%
51mbz NBC 33.2% Straty=58.5%, Sc=4.67%
+61mbz NBC 72.1% Straty=9.9%, Sc=9.91%
54bcz NBC 62.3% Straty=22.2%, Sc=8.54%
+64bcz NBC 72.0% Straty=9.9%, Sc=9.95%

art.na st.ogn.

*55dah155 NBC 33.0% Straty=58.8%, Sc=4.38%
22dar NBC 33.3% Straty=58.3%, Sc=4.46%
50kppanc NBC 33.2% Straty=58.5%, Sc=4.63%

<< czerwoni >>

boj spotk.

1/4bpzmot POL 86.6% Straty=3.7%, Sc=1.19%
2/4bpzmot POL 83.1% Straty=7.6%, Sc=1.19%
1/30bpzmot POL 74.3% Straty=17.5%, Sc=0.91%
2/30bpzmot POL 74.3% Straty=17.5%, Sc=0.91%
4daplot POL 84.1% Straty=6.5%, Sc=1.75%
38daplot POL 84.1% Straty=6.5%, Sc=1.75%
+3/4bcz POL 88.8% Straty=1.3%, Sc=1.28%
4/4bcz POL 86.4% Straty=4.0%, Sc=1.19%
3/30bcz POL 74.1% Straty=17.7%, Sc=1.05%

art.na st.ogn.

4bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.01%
30bappanc POL 73.0% Straty=18.9%, Sc=0.03%
108dappanc POL 96.6% Straty=3.4%, Sc=1.00%
1das POL 74.5% Straty=17.2%, Sc=1.11%
4das POL 83.3% Straty=7.5%, Sc=1.25%
30das POL 74.3% Straty=17.4%, Sc=0.83%
23paa POL 86.5% Straty=3.9%, Sc=1.16%

-1.7000	Srednie tempo w cyklu (w km.)	1.7000
-12.2900	Przesuniecie calkowite (w km.)	12.2900
175.5000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	522.0000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	2.9744
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	2.9981

WYNIKI OBLICZEN PO 12 GODZINACH

KIERUNEK 1 : WALKA ODDZIALU WYDZIELONEGO I 14 pz

Teren : pofaldowany odkryty

<< niebiescy >>

boj spotk.
42bz NBC 44.5% Straty=44.4%, Sc=1.28%
43bz NBC 44.5% Straty=44.4%, Sc=1.28%
62bz NBC 64.7% Straty=19.1%, Sc=1.95%
63bz NBC 64.7% Straty=19.1%, Sc=1.95%
41mbz NBC 34.9% Straty=56.4%, Sc=0.98%
art.na st.ogn.
#45dah155 NBC 44.2% Straty=44.8%, Sc=1.30%
#65dah155 NBC 64.0% Straty=20.1%, Sc=2.18%
#21dam NBC 64.3% Straty=19.6%, Sc=2.13%
40kppanc NBC 63.9% Straty=20.1%, Sc=2.12%
60kppanc NBC 63.9% Straty=20.1%, Sc=2.12%

<< czerwoni >>

boj spotk.
1/14bpzmot POL 64.0% Straty=28.9%, Sc=1.79%
2/14bpzmot POL 64.0% Straty=28.9%, Sc=1.79%
14daplot POL 63.5% Straty=29.5%, Sc=1.79%
+49psb POL 76.0% Straty=15.5%, Sc=2.20%
art.na st.ogn.
14bappanc POL 67.6% Straty=24.9%, Sc=3.04%
2dar POL 63.7% Straty=29.2%, Sc=1.72%
14das POL 64.3% Straty=28.5%, Sc=1.65%
9ipappanc POL 67.5% Straty=25.0%, Sc=1.88%

-0.0200	Srednie tempo w cyklu (w km.)	0.0200
-1.2000	Przesuniecie calkowite (w km.)	1.2000
216.3000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	220.2000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	1.0180
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	1.0294

KIERUNEK 2 : WALKA 30 pz

Teren : pofaldowany odkryty

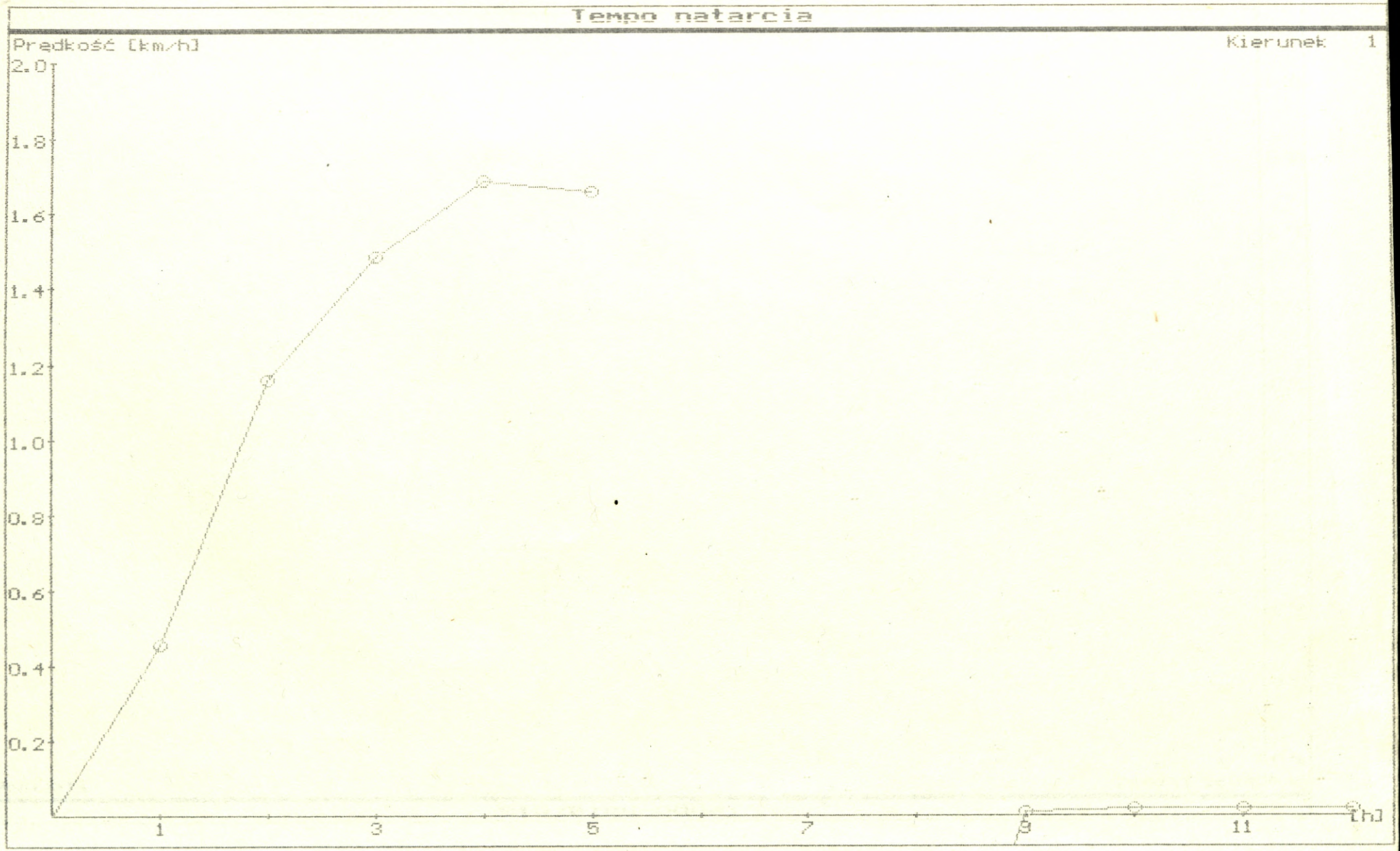
<< niebiescy >>

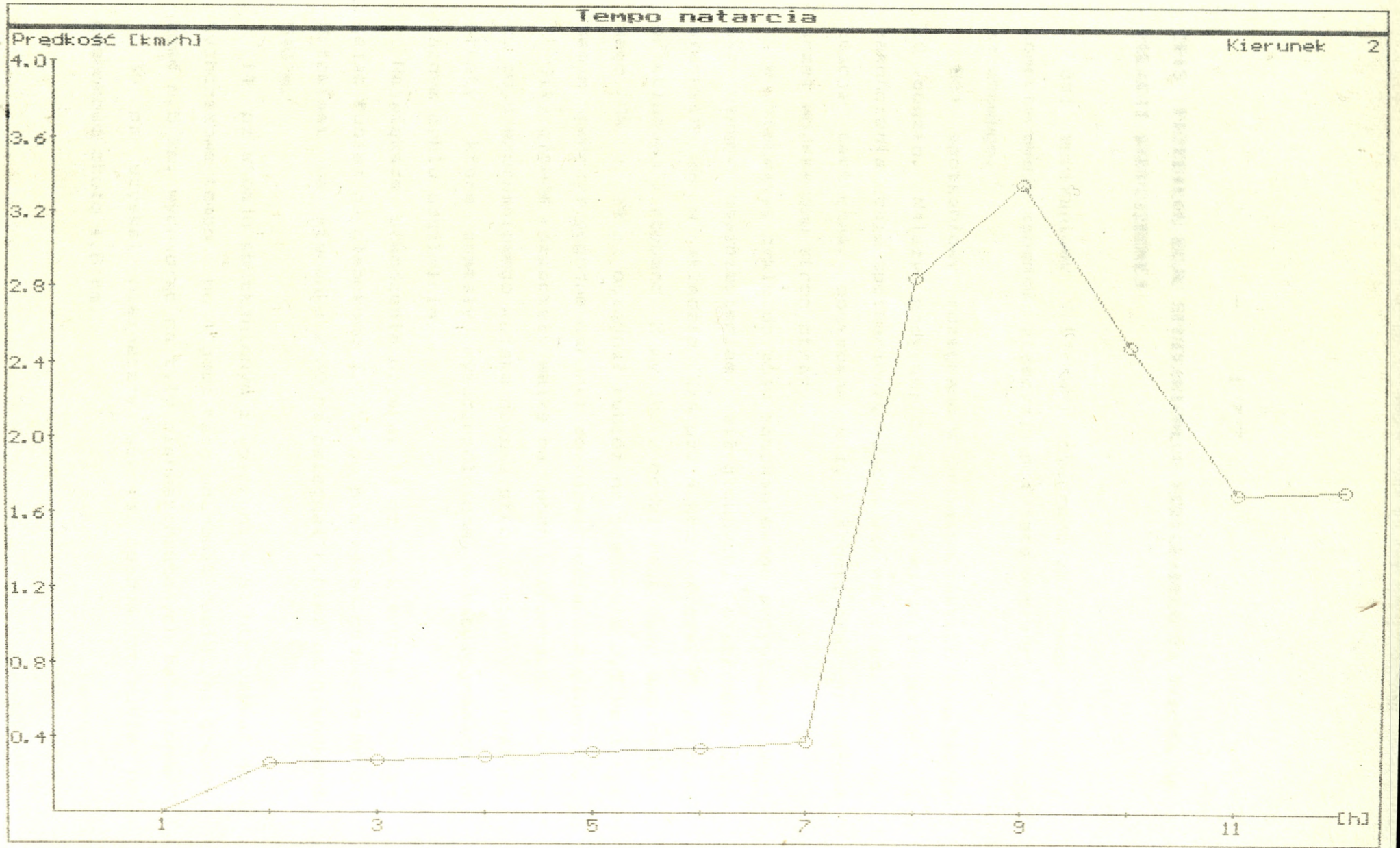
boj spotk.
52bz NBC 30.3% Straty=62.2%, Sc=3.92%
53bz NBC 30.3% Straty=62.2%, Sc=3.92%
51mbz NBC 30.2% Straty=62.3%, Sc=3.78%
61mbz NBC 65.6% Straty=18.0%, Sc=8.14%
+2rbpanc NBC 62.9% Straty=21.4%, Sc=7.93%
.54bcz NBC 56.6% Straty=29.2%, Sc=7.12%
64bcz NBC 65.5% Straty=18.1%, Sc=8.10%
art.na st.ogn.
#55dah155 NBC 29.9% Straty=62.6%, Sc=3.81%
22dar NBC 30.2% Straty=62.3%, Sc=3.88%
50kppanc NBC 30.3% Straty=62.1%, Sc=3.64%

<< czerwoni >>

boj spotk.
1/4bpzmot POL 85.6% Straty=4.9%, Sc=1.11%
2/4bpzmot POL 82.1% Straty=8.8%, Sc=1.11%
1/30bpzmot POL 73.5% Straty=18.4%, Sc=0.94%
2/30bpzmot POL 73.5% Straty=18.4%, Sc=0.94%
4daplot POL 82.5% Straty=8.3%, Sc=1.73%
38daplot POL 82.5% Straty=8.3%, Sc=1.73%
3/4bcz POL 87.8% Straty=2.5%, Sc=1.15%
4/4bcz POL 85.5% Straty=5.0%, Sc=1.02%
3/30bcz POL 73.3% Straty=18.6%, Sc=0.94%
+4/30bcz POL 89.0% Straty=1.1%, Sc=1.14%
art.na st.ogn.
4bappanc POL 89.2% Straty=0.9%, Sc=0.01%
30bappanc POL 73.0% Straty=18.9%, Sc=0.03%
108dappanc POL 95.6% Straty=4.4%, Sc=0.97%
1das POL 73.5% Straty=18.3%, Sc=1.10%
4das POL 82.5% Straty=8.3%, Sc=0.86%
30das POL 73.6% Straty=18.2%, Sc=0.77%
23paa POL 85.5% Straty=5.0%, Sc=1.13%

-1.7200	Srednie tempo w cyklu (w km.)	1.7200
-14.0100	Przesuniecie calkowite (w km.)	14.0100
195.1000	Aktualna wielkosc potencjalu sil na kierunku	582.4000
1.0000	Stosunek potencjalow (bezwzglednych)	2.9851
1.0000	Stosunek potencjalow (wzglednych)	3.0256

Tempo natarcia
Predkość [km/h]
Kierunek 1
2.0
1.8
1.6
1.4
1.2
1.0
0.8
0.6
0.4
0.2
1
3
5
7
9
11
[h]

Tempo natarcia
Prędkość [km/h]
Kierunek 2
4.0
3.6
3.2
2.8
2.4
2.0
1.6
1.2
0.8
0.4
1
3
5
7
9
11
[h]

OPIS PRZEBIEGU BOJU SPOTKANIOWEGO ROZEGRANEGO ZA POMOCĄ SYMULACJI KOMPUTEROWEJ

Bój spotkaniowy 9 DZ (WP) rozegrano za pomocą symulacji komputerowej zgodnie z decyzją przyjętą w trakcie treningu sztabowego.

Bój spotkaniowy rozegrano w dwunastu cyklach trwających 10 godzin. Należy podkreślić, że o terminie rozpoczęcia i zakończenia boju spotkaniowego decydował nie czas, lecz sytuacja taktyczna, posiadane siły i środki oraz poniesione przez wojska obu stron straty.

W pierwszym cyklu do boju spotkaniowego przystąpiły wojska będące ubezpieczeniami sił głównych. Po stronie wojsk własnych OW w składzie 2/4 pz, 4 kcz i 4 das. Po stronie przeciwnika 2 rbppanc. W wyniku 2 godzinnego boju spotkaniowego OW z 14 pz osiągnął rubież na głębokość 0,5 km i tym samym stworzył dogodne warunki do rozwinięcia sił głównych.

Siły główne rozpoczęły walkę na dwóch kierunkach. W wyniku boju spotkaniowego wojska obydwu stron poniosły określone straty, które zostały wyszczególnione w tabulogramach, w każdym cyklu oddzielnie.

Największe powodzenie uzyskał 14 pz na kierunku 1, osiągając rubież na głębokość 3,1 km po pierwszej godzinie boju. Natomiast na kierunku 2 30 pz osiągnął rubież na głębokość 540 m.

14 pz w boju spotkaniowym z wojskami 4 BZ utrzymywał dotychczasowe tempo i po 4 godzinach opanował rubież na głębokość 6,5 km, wychodząc na tyły pierwszorzutowych batalionów.

30 pz uzyskał nieznaczny sukces, opanowując rubież na głębokość około 1,8 km.

W tej sytuacji przeciwnik dążąc do zwiększenia tempa działań i jak najszybszego połączenia się z okrążonymi siłami wprowadził do walki swój drugi rzut 6 BZ. Po stronie wojsk własnych do walki wprowadzono drugi rzut pułku 4 bcz.

W wyniku wprowadzenia wojsk przeciwnika po 5 godzinach boju spotkaniowego tempo natarcia 14 pz spadło do zera, a jego straty podwoiły się.

Na drugim kierunku bój spotkaniowy przebiegał zgodnie z poprzednimi decyzjami, z tym że tempo działań 30 pz zmalało.

W 8 cyklu na kierunku 30 pz wprowadzono do walki drugi rzut 9 DZ. W wyniku realizacji tak podjętej decyzji na kierunku drugim po 10 godzinach walki zgrupowanie uderzeniowe osiągnęło rubież na głębokość 14 km. Na kierunku 1 w wyniku uporczywej walki w boju spotkaniowym 14 pz utrzymał nakazaną rubież.

Po 10 godzinach trwania boju spotkaniowego - 9 DZ siłami głównymi opanowała nakazany przyczółek za przeszkodą wodną.

Załącznik 4

ARKUSZ BADANIA ĆWICZEŃ

1. Nazwa i rodzaj ćwiczenia

2. W jakim stopniu tło operacyjno-taktyczne (plan przeprowadzenia ćwiczenia) uwzględnia problem rozegrania boju spotkaniowego?

3. Rola i miejsce boju spotkaniowego w badanym ćwiczeniu.

4. W jakich warunkach sytuacji operacyjno-taktycznej powstał bój spotkaniowy?

5. Jakie zadania realizowały poszczególne oddziały wojsk własnych i przeciwnika przed rozpoczęciem boju spotkaniowego?

6. W jaki sposób rozpoczęto bój spotkaniowy (uderzeniem broni precyzyjnej, bezpośrednim starciem sił głównych, uderzeniami ubezpieczeń czołowych)?

7. Jak zakończono bój spotkaniowy?

8. Jak długo trwał bój spotkaniowy?

9. Jakie formy manewru wykonywały wojska obu walczących stron w boju spotkaniowym?

10. Jaka była treść i głębokość zadań w boju spotkaniowym?

11. Jakie były stosunki sił i środków wojsk prowadzących bój spotkaniowy?

12. Jakie było ugrupowanie wojsk przed rozpoczęciem boju?

13. Ile czasu mieli dowódcy poszczególnych szczebli dowodzenia na wypracowanie decyzji i zorganizowanie boju spotkaniowego?

14. Czy wykorzystano elementy informatyki - automatyzacji dowodzenia w organizacji i prowadzeniu bojów spotkaniowych?

Załącznik 5

ARKUSZ BADANIA OPINII DOTYCZĄCEJ WYKORZYSTANIA SYMULACJI KOMPUTEROWEJ DO ROZEGRANIA BOJU SPOTKANIOWEGO

1. Czy rozegranie boju spotkaniowego za pomocą symulacji komputerowej pozwoli dowódcy i oficerom sztabu lepiej zrozumieć charakter tego rodzaju działań, z którym mogą się spotkać w obronie?

2. Czy rozegranie kilku wariantów decyzji do boju spotkaniowego pozwoli lepiej przewidzieć ugrupowanie wojsk w przewidywaniu boju spotkaniowego?

3. Czy symulację komputerową można wykorzystać do określenia:

- sił i środków niezbędnych do wiązania przeciwnika od czoła w boju spotkaniowym;

- strat, jakie mogą powstać w ludziach i sprzęcie w czasie nawiązania boju spotkaniowego oraz wykonywania poszczególnych zadań?

4. Czy symulacja komputerowa może stanowić obok ćwiczeń równorzędną metodę weryfikacji w czasie pokoju teoretycznych założeń z dziedziny sztuki wojennej?

5. Czy zastosowanie symulacji komputerowej wywoła zmiany w dotychczasowej metodzie pracy dowódcy i sztabu nad wypracowaniem decyzji do boju spotkaniowego?

6. Czy na współczesnym polu walki będą realne warunki do stosowania symulacji komputerowej do rozegrania bojów spotkaniowych?

BIBLIOTEKA GŁÓWNA - ARCHIWUM
Nr ewid. 54783
Akademii Obrony Narodowej